C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Bezejmenna_rodina.PDB

PDB Name: Verne_Jules-Bezejmenna_rodina
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 28.5.2006
Modification Date: 28.5.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Jules Verne

Bezejmenná rodina

Díl první

I. KAPITOLA
Několik faktů, několik dat

„Litujeme ubohé lidské pokolení, které se vraždí pro několik jiter ledu," říkali filozofové koncem 18. století - a nebylo to právě to nejlepší, co kdy řekli, neboť šlo o Kanadu, o níž zápasili Francouzi s anglickými vojáky.
Dvě stě let předtím zvolal František I. (Francouzský král; panoval v letech 1515 až 1547), přičemž měl na mysli tato území, které žádali nazpět španělský a portugalský král: „Rád bych viděl onen odstavec Adamovy závěti, který jim odkazuje toto rozlehlé dědictví!" Král měl tím spíše právo takto mluvit, protože část těchto území měla vbrzku dostat nové jméno: Nová Francie.
Francouzům se ovšem nepodařilo udržet si tuto velkolepou americ-kou kolonii; avšak nicméně její obyvatelstvo zůstalo většinou fran-couzské a ke staré Gallii je poutaly krevní svazky, totožnost plemene, vrozené instinkty, které se mezinárodní politice nikdy nepodaří zlomit. Ve skutečnosti tvoří těchto „několik jiter ledu", označených tak pohrdavě, říši, jejíž rozloha se vyrovná rozloze Evropy.

Jistý Francouz to velké území zabral již v roce 1534.
Právě se do srdce této krajiny vypravil na své odvážné cestě Jacques Cartier, rodák ze Saint-Mala. Táhl podle řeky, která se jmenuje sv. Vavřinec. Následující rok rozšířil statečný Maloňan své pátrání víc na západ a dorazil ke skupině chýší - Kanadě v indiánském jazyku - z níž vznikl Québec, pak dorazil do osady Hošelagy, z níž vznikl Montreal. O dvě století později měly obě obce postupně získat titul hlavních měst, soupeřících s Kingstonem a Torontem, pokud nebyla Ottawa prohlášena sídlem vlády této americké kolonie, kterou nyní Anglie nazývá Dominion of Canada. Tím je učiněn konec politickému soupe-ření zmíněných měst.
Několik fakt a dat postačí, abychom pochopili rozvoj tohoto důleži-tého státu od jeho vzniku až do let 1830-1840, kdy se děly události, mající vztah k tomuto příběhu.
Za Jindřicha IV. roku 1595, se do Evropy po válce vrátil Champlain, jeden z nejlepších námořníků své doby, a zvolil místo, kde měl být založen Québec. Pak se účastnil výpravy pana de Mons, který měl výsadu na výhradní obchod s kožešinami, který mu přiznává právo postupovat územím Kanady. Champlain, jehož dobrodružná povaha se nedovedla hrubě přizpůsobit obchodním věcem, odbočil na svou pěst, vystoupil znovu po řece sv. Vavřince, a založil Québec roku 1606. Už před dvěma lety položili Angličané na březích Virginie základy ke své první americké osadě. Odtud zárodek národnostní žárlivosti; a v té době se už odehrávají předzvěsti boje, který později svedou na jevišti Nového světa Anglie a Francie.
Na začátku se domorodci nezbytně vmísili do různých fází tohoto zápasu. Algonkinové a Huroni sympatizovali s Champlainem proti lrokézům, kteří přispěli na pomoc vojákům Spojeného království. Ti,byli v roce 1609 poraženi na březích jezera, kterému je dáno jméno francouzského námořníka.

Jiné dvě cesty - roku 1613 a 1615 - zavedly Champlaina až do téměř neznámých končin na západě, na březích Huronského jezera.
Pak opustil Ameriku a vrátil se potřetí do Kanady. Konečně, zápasil mozkem i rukama proti intrikám všeho druhu, a roku 1620 přijal guvernéra Nové Francie.
Pod tímto jménem se pak utvoří společnost, jejíž ustavení schválí roku 1628 Ludvík XIII. Tato společnost se zaváže, že dopraví do Kanady v patnácti letech čtyři tisíce katolických Francouzů. Z několi-ka korábů, vypravených přes oceán, první upadnou do rukou Angličanů, kteří postupují kotlinou sv. Vavřince a vyzvou Champlaina, aby se vzdal.
Neohrožený námořník odmítne, avšak nedostatek prostředků a pomoci jej brzy přinutí vzdát se - ostatně čestně - a tak připadne Québec roku 1629 Angličanům. Roku 1632 vypluje Champlain z Dieppe se třemi koráby, zmocní se opět Kanady, vrácené Francii smlouvou z 13. července téhož roku, položí základy k novým městům, zřídí první kanadskou

kolej pod správou jezuitů a zemře na Boží hod vánoční roku 1635 v zemi, dobyté pevnou vůlí a statečností.
Po nějakou dobu zavládnou obchodní styky mezi francouzskými osadníky a osadníky Nové Anglie. Avšak oni musí bojovat s lrokézy, kteří se stali nebezpeční svým počtem, neboť evropského obyvatelstva je zde teprve dva tisíce pět set lidí. Proto se společnost obrátí, protože její zájmy jsou ohroženy, zprvu ke Colbertovi, ten vyšle markýze de Tracy v čele eskadry. Zapuzení lrokézové se brzy vrátí k útoku, jsou podporováni Angličany, a nablízku Montrealu se strhne strašlivá bitva osadníků.
Avšak, ačkoliv roku 1665 přibylo obyvatelstvo dvojnásob, právě jako rozlohy osady, v Kanadě je stále ještě jen třináct tisíc Francouzů, zatímco Angličané mají už dvě stě tisíc obyvatel anglosaské rasy v No-vé Anglii. Válka začne znovu. Zprvu je jejím jevištěm Acadie, která nyní tvoří Nové Skotsko, pak se rozšíří až po Québec, odkud budou Angličané vypuzeni roku 1690. Konečně mír v Ryswicku roku 1697 zabezpečí Francii držení všech území, která jí v Severní Americe získa-la odvaha jejích objevitelů a statečnost jejich dětí. Zároveň se nepo-dobné kmeny, Irokézové, Huroni a jiní, Montrealskou konvencí pod-dají francouzské ochraně.
Roku 1703 byl jmenován markýz de Vaudreuil, syn prvního guver-néra toho jména, generálním guvernérem Kanady, které neutralita lrokézů umožňuje snáze hájit proti útokům britských osadníků.
Zápas opět začne v osadách Nové Země, které náležejí Angličanům, a v Acadii, která roku 1711 vyklouzne markýzovi de Vaudreuil z ru-kou. Toto opuštění umožní angloamerickým silám soustředit se k do-bytí kanadského panství, kde se lrokézové, potají zpracovávaní, sta-nou nespolehliví. Mír v Utrechtu roku 1713 dokoná ztrátu Acadie a zabezpečí zároveň na třicet let mír s Anglií.
Za tohoto období klidu dělá osada skutečné pokroky. Francouzi zbudují několik nových tvrzí, aby zabezpečili svým potomkům držení osady. Roku 1721 čítá obyvatelstvo dvacet pět tisíc obyvatel a roku 1744 padesát tisíc. Lze věřit, že nejhorší časy pominuly. Není tomu tak. Za války o následnictví v Rakousku se střetnou Anglie a Francie v Evropě a následkem toho i v Americe. Úspěch se střídá s nezdarem. Konečně mír v Aix-Ia-Chapelle roku 1747 uvede věci do stavu, v němž byly za Utrechtského míru.
Třeba Acadie byla nyní anglickou kolonií, zůstala však obecnými snahami svého obyvatelstva francouzskou kolonií. Proto vyvolává Spojené království anglosaskou imigraci, aby zajistilo převahu své rasy v nabytých provinciích. Francie chce udělat totéž pro Kanadu; nezdaří se to a okupace území při Ohiu postaví soky tváří v tvář.
Tu se před tvrzí Duquesne, zbudovanou nedávno krajany markýze de Vaudreuil, objeví Washington v čele silné angloamerické kolony. Copak právě Franklin neprohlásil, že Kanada nemůže Francouzům náležet? Z Evropy vyplují dvě eskadry - jedna francouzská, druhá anglická. Po přísemých řežích, které zaplaví Acadii a ohijská území krví, prohlásí Velká Británie oficiálně válku 18. května roku 1756.
Téhož měsíce na naléhavou žádost pana de Vaudreuil o posilu přijde markýz de Montcalm, ujme se velení nad pravidelnou armádou v Ka-nadě, - celkem nad čtyřmi tisíci muži. Ministr nemohl značnější sílu poslat, neboť americká válka nebyla ve Francii populární, i když byla neobyčejně populární ve Spojeném království.
Na počátku kampaně měl první úspěchy Montcalm. Byla dobyta tvrz William-Henry, vystavěná na jihu jezera George, které je prodlou-žením Champlainova jezera. Angloamerické sbory byly poraženy. Avšak přes tyto skvělé úspěchy zbraní byla Francouzi vyklizena tvrz Duquesne a ztracena tvrz Niagara, hlídaná příliš slabou posádkou, jíž zrada Indiánů zabrání přispět pomoc v pravý čas. Konečně byl generá-lem Wolfem, v čele osmi tisíc mužů, v září roku 1759 dobyt Québec. Přes vítězství, jehož dobyli u Montmorency, už Francouzi nemohou ujít konečné porážce. Montcalm a Wolfe byli zabiti. Angličané jsou z části pány kanadských provincií.
Následujícího roku se učiní pokus o opětné dobytí Québeku, tohoto klíče k řece sv. Vavřince. Nezdaří se a zakrátko poté je Montreal přinucen kapitulovat.
Konečně se 10. února roku 1763 uzavře smír. Ludvík XV. se zřekne nároků na Acadii ve prospěch Anglie. Přenechá jí do plného vlastnictví Kanadu s příslušenstvím. Nová Francie existuje už jen v srdcích svých dětí. Avšak Angličané si nikdy nedovedli naklonit národy, které si podmanili; dovedou je jen ničit. Nuže, nelze ničit národnosti, když si většina obyvatelstva zachovala lásku k bývalé vlasti a své dřívější aspi-race. Nadarmo zřídí Velká Británie trojí vládu, v Québeku, Montrealu a Trois-Rivieres. Marně nutí anglický zákon Kanaďanům; marně k od-přísáhnutí věrnosti. Následkem energických reklamací je roku 1774 přijat zákon, který podřizuje osadu francouzskému zákonodárství.
Ostatně, není-li se čeho obávat od Francie, ocitne se Spojené králov-ství tváří v tvář Američanům. Ti vskutku přeplují Champlainovo jeze-ro, zničí Carillon, tvrz Saint-Jean a Frédéric, táhnou pod generálem Montgomerym na Montreal, jehož se zmocní, pak na Québec, který se jim nepodaří porazit útokem.
Následujícího roku - 4. července roku 1776 - je prohlášena nezá-vislost Spojených států amerických.
Pak nastane žalostná doba pro francouzské Kanaďany. Angličany ovládá strach, že jim osada uklouzne tím, že se připojí k veliké federaci a uchýlí se pod hvězdnatou vlajku, rozvinutou na obzoru Američany. Avšak nestalo se to - a je proč litovat, v zájmu opravdových vlasten-ců.
Roku 1791 rozdělí nová ústava zemi na dvě provincie: Horní Kana-du na západě a Dolní Kanadu na východě s hlavním městem Québe-kem. Každá z obou provincií má svůj zákonodárný sbor, jmenovaný korunou, a sněmovnou poslanců, volených na čtyři léta svobodnými občany. Obyvatel je zde sto třicet pět tisíc, z nichž jen patnáct tisíc je anglického původu.
Aspirace osadníků, znásilňovaných Velkou Británií, jsou shrnuty v hesle listu Canadien, založeného roku 1806 v Québeku: Naše institu-ce, náš jazyk a naše zákony. Zápasí, aby dobyli tyto tři přání, a mír, podepsaný roku 1814 v Gandu, ukončí tuto válku, při níž se na obou stranách střídal úspěch i nezdar.
Boj vzplane opět mezi oběma rasami, které zaujímají Kanadu tak nestejným způsobem. Zprvu se rozpoutá na půdě čistě politické. Re-formističtí deputovaní následují svého kolegu, statečného Papineaua, a neustávají útočit na autoritu hlavního města ve všech otázkách, - v otázkách voleb, pozemků, které jsou v obrovských rozměrech postu-povány

osadníkům anglické krve, atd. Nadarmo odročují nebo roz-pouštějí guvernéři Komoru. Opozice nepozbude ani na okamžik mysli. Royalisté - loyalisté, jak se sami nazývají, - zamýšlejí zrušit ústavu z roku 1791, sloučit Kanadu v jedinou provincii, aby anglický živel nabyl většího vlivu odstranit používání francouzského jazyka, který zůstal parlamentním a soudním jazykem. Avšak Papineau a jeho přáte-lé se ozývají tak energicky, že se koruna zřekne uskutečnění tohoto hanebného záměru.
Avšak spor se přiostří. Volby způsobí vážné srážky. V květnu roku 1831 vypukne v Montrealu vzpoura, která stojí život tři francouzsko--kanadské vlastence. Mítinky shromažďují obyvatelstvo měst i venko-va. Horlivě se propaguje po celé provincii. Konečně jeden manifest vypočítává ve „dvaadevadesáti rezolucích“ stížnosti kanadské rasy na anglosaskou rasu a žádá, aby byl obžalován guvernér, lord Aylmer. Manifest je přijat sněmovnou přes opozici několika reformistů, kteří jej shledávají nedostatečným. Roku 1834 je nutné přistoupit k novým volbám. Papineau a jeho přívrženci jsou zvoleni znovu. Jsou věrni požadavkům předešlého zákonodárného sboru, žádají, aby byl gene-rální guvernér obžalován.
Avšak sněmovna byla v březnu roku 1835 odročena a ministerstvo vystřídá lorda Aylmera královským komisařem, lordem Gosfordem, jemuž jsou přiděleni dva komisaři, kteří mají studovat příčiny nynější-ho hnutí. Lord Gosford protestuje proti smířlivým opatření koruny vůči zámořským Poddaným, aniž zmůže co jiného, než že poslanci chtějí shlédnout plnou moc vyšetřující komise.
Zatím se díky imigraci poznenáhlu rozmnožil anglický živel - do- konce i v Dolní Kanadě. V Montrealu a v Québeku vzniknou konsti-tuční sdružení na potlačení reformistů. Ačkoliv musí guvernér rozpus-tit tato sdružení, utvořená protizákonně, nicméně jsou připravena k či-nu. Je cítit, že útok z obou stran bude velmi ostrý. Angloamerický živel je odvážlivější než kdy jindy. Jde jen o poangličtění Dolní Kanady všemi prostředky. Vlastenci jsou odhodláni k zákonnému i nezákon-nému odporu. Z této tak napjaté situace mohou vzniknout jen strašlivé rány. Krev obou plemen bude téci na půdě, dobyté kdysi statečností francouzských objevitelů.
Taková byla situace v Kanadě roku 1837 na počátku této historie. Bylo nutné osvětlit vrozený antagonismus francouzského a anglického živlu, životní sílu jednoho a houževnatost druhého.
A ostatně nebyla snad tato Nová Francie kusem vlasti jako Alsasko--Lotrinsko, které měl brutální vpád urvat o třicet let později? A zda-li úsilí, projevované francouzskými Kanaďany, aby jí zjednali aspoň sa-mosprávu, není příkladem, na který by nikdy neměli Francouzi zapo-menout o Alsasku-Lotrinsku?
Právě aby zmařili jejich opatření vzhledem k pravděpodobnému povstání, sešli se večer 23. srpna guvernér lord Gosford, vrchní velitel sir John Colborne, plukovník Gore a policejní ministr Gilbert Argall.
Indiáni označují slovem „kebek“ každé zúžení řeky, způsobené náh-lým sblížením břehů. Odtud jméno hlavního města, které leží na výběž-ku, jakémsi Gibraltaru, strmícím v místech, kde se řeka šíří jako mořské rameno. Město horní na srázném pahorku, který ovládá tok řeky, město dolní na břehu, kde jsou zřízena skladiště a doky, úzké ulice s chodníky z prken, domy většinou ze dřeva, několik budov bez velké-ho slohu, guvernérův palác, poštovní a námořní budova, anglická a francouzská katedrála, esplanáda, četně navštěvovaná prochazeči, citadela s dost silnou posádkou, - takové bylo tehdy bývalé Cham-plainovo město, celkem malebnější než moderní města Severní Ame-riky.
Z guvernérovy zahrady sahal zrak do dáli na nádherný veletok, jehož vody se tam po proudu vidlicovitě dělí o ostrov Orleáns. Večer byl velkolepý. Vlahé atmosféry nečeřil ostrý severozápadní vítr tak zhoubný za všech údobí, vane-li údolím řeky sv. Vavřince. Ve stínu náměstí se sadem, se zvedala čtyřhranná pyramida, postavená na pa-mátku Wolfa a Montcalma, kteří zahynuli téhož dne. Jednu ze svých stran měla ozářenou měsíčním světlem.
Už hodinu hovořili generální guvernér a ostatní tři vysoké osobnosti o vážnosti situace, která je nutila být ustavičně na stráži. Známky blízkého povstání se jevily přtliš zřejmě. Bylo nutné být připraven na všechno.

„Kolika muži můžete disponovat?“ otázal se právě lord Gosford sira Johna Colbornea.

„Počtem, bohužel, velmi omezeným,“ odpověděl generál, „a to ještě budu muset zbavit hrabství vojska, které ho hájí!“

„Vyslovte se přesně, veliteli.“

„Mohl bych vést k útoku jen čtyři prapory a sedm setnin pěchoty, neboť je nemožné ubrat z posádek tvrzí v Québeku a Montrealu.“ „Kolik máte dělostřelectva?“
„Tři nebo čtyři polní děla.“
„A jízdy?“
„Jednu hlídku.“
„Bude-li nutné rozptýlit toto vojsko po hraničních hrabstvích,“ po-znamenal plukovník Gore, „nepostačí! Možná, že je čeho litovat, pane guvernére, že Vaše Excellence rozpustila ústavní sdružení, utvořená loyalisty! Měli bychom tak několik set dobrovolných střelců, jejichž pomocí by nešlo pohrdnout.“
„Nemohl jsem připustit, aby se ta.sdružení organizovala,“ odpově-děl lord Gosford. „Jejich styk s obyvatelstvem by působil denně srážky.
Vyhýbejme se všemu, co by mohlo způsobit výbuch. Jsme v prachárně a musíme zde chodit jen v punčochách.“
Generální guvernér nepřeháněl. Byl to muž velikého rozhledu a smířlivého ducha. Od svého příchodu do provincie jevil mnoho ocho-ty k francouzským osadníkům, maje - jak poznamenal historik Gar-neau, - „dávku irské veselosti, která se dobře hodila ke kanadské veselosti“. Nevypukla-li dosud vzpoura, na tom měly zásluhu ohledu-plnost, jemnost, cit pro spravedlnost, který vnášel lord Gosford do svých styků s těmi, které spravoval. Jak z přirozenosti, tak z rozumu zavrhoval násilná opatření.
„Násilí,“ říkal, „potlačí, ale neutlačí. V Anglii se zapomíná, že Ka-nada sousedí se Spojenými státy a že Spojené státy si dobyly nezávis-lost! Vidím dobře, že ministerstvo v Londýně si přeje bojovné politiky. Proto na radu komisařů přijala Sněmovna lordů a Sněmovna poslanců velikou většinou návrh, který chce, aby byli dáni do obžaloby opoziční

poslanci, aby se veřejných peněz používalo bez kontroly, aby byla změněna ústava tak, aby se v okresech zdvojnásobil počet anglických voličů! Avšak to všechno není moudré. Poteče krev na obou stranách!“
Toho se bylo vskutku třeba obávat. Poslední opatření, učiněná an-glickým parlamentem, způsobila hnutí, které čekalo jen na vhodnou příležitost, aby propuklo. Tajné porady a veřejné schůze vzrušovaly veřejné mínění. Od slov přejde brzy ke skutkům. Provokace se střídaly v Montrealu právě tak jako v Québeku mezi reformisty a straníky anglosaské nadvlády, - zvláště bývalými členy konstitučních sdruže-ní. Policie věděla, že výzva do zbraně se rozšířila po okresech, hrabstvích a farnostech. Došlo až na to, že byl generální guvernér oběšen in effigie. Bylo tedy nutné učinit opatření.
„Byl pan de Vaudreuil spatřen v Montrealu?“ otázal se lord Gos-ford.
„Nezdá se, že by opustil svůj příbytek v Montcalmu,“ odvětil Gilbert Argall. „Avšak jeho přátelé Farran, Clerc a Vincent Hodge jej horlivě navštěvují a jsou denně ve styku s liberálními deputovanými a hlavně s advokátem Gramontem z Québeku.“
„Vypukne-li hnutí,“ řekl sir John Colborne, „nebude pochyb, že bylo připraveno jimi.“
„Dá-li je tedy Vaše Excellence zatknout,“ připojil plukovník Gore, „snad zničí spiknutí v zárodku!...“
„Ledaže by vypuklo dříve!“ odpověděl generální guvernér.
Pak se obrátil k policejnímu ministrovi.
„Nemýlím-li se,“ otázal se, „pan de Vaudreuil a jeho přátelé se účastnili povstání už roku 1832 a 1835?“
„Ano,“ odvětil sír Gilbert Argall, „nebo jak se aspoň lze domnívat; avšak přímé důkazy se nedostávaly a bylo nemožné je stíhat, jak se stalo za spiknutí v roce 1825.“
„Tyto důkazy je velice nutné si opatřit stůj co stůj,“ řekl sir John Colbome, „a abychom jednou provždy učinili konec úskokům refor-mistů, nechme je zajít co nejdál. Není nic hnusnějšího než občanská válka, moc dobře to vím! Avšak je zcela nutné zajít až tam, protože se válka vede bez milosti a protože boj skončí vítězstvím ve prospěch Anglie!“
Mluvit tímto způsobem znamenalo mnoho při úloze vrchního velite-le britských sil v Kanadě. Nicméně, ačkoliv byl sir John Colborne mužem, který dovedl potlačit povstání s krajní přísností, mísení se do tajného střežení, které je vlastním oborem policie, pobuřovalo jeho vojenského ducha. Odtud následuje, že už po několik měsíců připadla péče stopovat bez oddechu jednání francouzsko-kanadské strany agentům Gilberta Argalla. Města a farnosti v kotlině řeky sv. Vavřince a zvláště v hrabstvích Vercheres, Chambly, Laprairie, Acadia, Terre-bone a Deux-Montagnes probíhali neustále četní ministrovi detektivo-vé. V Montrealu v nedostatku oněch ústavních sdružení, jichž rozpuš-tění litoval plukovník Gore, dbal Coric-Club - jeho členstvo se sklá-dalo z nejzuřivějších loyalistů - o potlačování povstalců všemožnými prostředky. Proto se mohl lord Gosford obávat, že každou chvíli, ať ve dne nebo v noci, nastane výbuch. Je pochopitelné, že přes jeho osobní rozpoložení ho okolí generální-ho guvernéra nabádalo k podpoře byrokratů - tak jsou nazýváni straníci koruny - proti přívržencům národní věci. Ostatně sir John Colborne nebyl pro polovičatá opatření, jak dokázal později, když se stal po lordu Gosfordovi velitelem kolonie. Pokud se týká plukovníka Gorea, starého vojáka, vyznamenaného za Waterloo, podle něho bylo zapotřebí jednat po vojensku a to bez otálení.
7. května toho roku se sešli v Saint-Ours, malé osadě v hrabství Richelieu, náčelníci reformistů. Tam byla učiněna prohlášení, která se stala politickým programem francouzsko-kanadské opozice.
Mezi jiným je nutné uvést toto:
„Kanada, jako Irsko, by se měla seskupit kolem muže, majícího nenávist k utiskování a lásku k vlasti, kterou nikdy nezviklají ani sliby, ani hrozby.“
Tímto mužem byl poslanec Papineau, z něhož dělalo obecné mínění právem O'Connella.
Zároveň se shromáždění usneslo, že „se bude co možná zdržovat konzumu dovážených výrobků a že bude užívat jen výrobky, které byly zhotovené v zemi, aby zbavilo vládu zisku z cel, uložených na cizí zboží.“
Na tato prohlášení musel lord Gosford odpovědět 15. června pro-hlášením, zakazujícím všechno pobuřující spolčování a nařizujícím úřadům a důstojníkům milice, aby je rozprášili.
Policie si tedy vedla s neúnavnou horlivostí, používala nejprohna-nější agenty, kteří se ani neštítili vyvolávat zradu - jak se už stalo - vnadidlem značných sum.
Avšak ačkoliv byl Papineau člověk velmi známý, někdo jiný praco-val ve stínu a to tak tajemně, že ho i hlavní reformisté spatřili jen velmi zřídka. Tuto osobnost opředla hotová legenda, která jí získávala ne-obyčejný vliv na ducha mas. Jan Bezejmenný - jenom pod tímto záhadným jménem byl známý člověk. Není tedy divu, že se o ní mluvilo v hovoru u generálního guvernéra a jeho hostů.
„A našly se stopy toho Jana Bezejmenného?“ otázal se sir John Colborne.
„Ještě ne,“ odvětil policejní ministr. „Mám však za to, že se objevil v hrabstvích Dolní Kanady a že byl nedávno dokonce v Québeku!“ „Jakže, a vaši agenti ho nedovedli chytit?“ zvolal plukovník Gore. „To není snadné, generále!“
„Má tedy ten člověk vliv, který se mu připisuje?“ pokračoval lord Gosford.
„Zajisté,“ odvětil ministr, „a mohu Vaši Excellenci ujistit, že ten vliv je veliký.“
„Kdo je ten člověk?“
„To se právě nikdy nepodařilo vypátrat,“ řekl sir John Colborne.
„Je to pravda, drahý Argalle?“
„Zajisté, generále! Není známo, kdo je ta osoba, odkud přichází, kam jde. Tak vystupovala, byla téměř neviditelná, za posledních po-vstání. Také není pochyb o tom, že tito Papineauové, Vigerové, Lacos-tové, Vaudreuilové, Farranové, Gramontové, vůbec všichni náčelníci spoléhají na jeho zakročení v pravý čas. Tento Jan Bezejmenný se změnil v jakousi nadpřirozenou bytost v okresech na řece sv. Vavřince, nad Montrealem i pod Québekem. Dá-li se věřit legendě, má vše, co je zapotřebí, aby strhl města i venkov, neobyčejnou statečnost, odvahu a schopnost všeho. A pak, řekl jsem vám, je to tajemství, je to záhada!“ „Myslíte, že byl nedávno v Québeku?“ otázal se lord Gosford.
„Aspoň z policejních zpráv se to lze domnívat,“ odvětil Gilbert Argall. „Proto jsem vyslal na venkov jednoho z

nejčilejších a nejpro-hnanějších lidí, toho Ripa, který vyvinul tolik důmyslu ve věci Simona Morgaze.“
„Simona Morgaze,“ řekl sir John Colborne, „toho, který roku 1825 udal za zlato své spoluviníky ze spiknutí v Chambly?...“
„Toho!...“
„A víte, kde je nyní?“
„Ví se jenom jediné,“ odpověděl Gilbert Argall, „to, že byl zavržen všemi ze svého plemene, všemi těmi francouzskými Kanaďany, které zradil, a zmizel. Možná, že opustil novou pevninu... Možná, že je mrtev...“
„Nuže,“ otázal se sir John Colborne, „nemohl by prostředek, který působil na Simona Morgaze, působit znovu na některého z náčelníků reformistů?“
„Ani pomyšlení, generále!“ odpověděl lord Gosford. „Takoví vlas-tenci - to musíme uznat - jsou mimo všechen dosah. Že se stavějí nepřátelsky proti anglickému vlivu a sní o nezávislosti Kanady, jako si ji na Anglii dobyly Spojené státy, je bohužel až příliš jisté. Avšak myslet si, že by je šlo koupit, pohnout je ke zradě slibem peněz nebo hodností, - nikdy! Jsem přesvědčen, že mezi nimi nenajdete ani jediného zrád-ce!“
„Tak se mluvilo i o Simonu Morgazovi,“ odpověděl ironicky sir John Colborne; „nuže, a přece své přátele zradil! A kdo ví, zda by právě toho Jana Bezejmenného, o němž mluvíme, nešlo koupit!...“
„Nemyslím, generále,“ odvětil živě policejní ministr.
„Na každý pád,“ připojil plukovník Gore, „ať už proto abychom ho koupili nebo pověsili, první podmínkou je zmocnit se ho; a protože byl spatřen v Québeku...“
V té chvíli se objevil jakýsi muž v zatáčce jedné z alejí zahrady a zůstal stát asi deset kroků odtud.
Ministr poznal policistu či spíše policejního podnikatele - takový název si tento člověk zasluhoval v každém ohledu. Tento muž skutečně nepatřil k pravidelné brigádě Comeaua, náčel-níka anglokanadských agentů.
Gilbert Argall mu pokynul, aby přistoupil.
„To je Rip od firmy Rip and Co.,“ řekl, obrátiv se k lordovi Gosfor-dovi. „Dovolí Vaše Urozenost, aby nám podal zprávu?“
Lord Gosford přisvědčil pokynem hlavy. Rip uctivě přistoupil a če-kal, až se Gilbertu Argallovi zlíbí se ho otázat. To se stalo těmito slovy: „Získal jste jistotu, že byl Jan Bezejmenný spatřen v Québeku?“
„Myslím, že to mohu tvrdit.“
„A jak se stalo, že nebyl zatčen?“ otázal se lord Gosford.
„Vaše Urozenost ať mé druhy a mne omluví,“ odpověděl Rip, „byli jsme informováni příliš pozdě. Předevčírem bylo ohlášeno, že Jan Bezejmenný navštívil jistý dům v ulici Petit-Champlain, který sousedí s krámem krejčího Emoratda po levici, vystupuje-li se po prvních schodech řečené ulice. Dal jsem tedy obklíčit dům, který obývá pan Sebastian Gramont, advokát a poslanec, předák strany reformistů. Avšak Jan Bezejmenný se tam ani neukázal, ačkoliv s ním má poslanec Gramont dozajista styky. Naše pátrání bylo marné.“
„Myslíte si, že je ten člověk dosud v Québeku?“ otázal se sir John Colborne.
„To nemohu vědět,“ odpověděl Rip.
„Neznáte ho?“
„Nikdy jsem ho neviděl a je opravdu málo lidí, kteří ho znají.“
„Ví se aspoň, kterým směrem se odtud dal?“ „Nevím to,“ odtušil Rip.
„A co o tom soudíte?“ otázal se policejní ministr.
„Můj názor je, že ten člověk asi zamířil do montrealského hrabství, kde, jak se zdá, se agitátoři výhradně scházejí. Chystá-li se vzbouření, vypukne zřejmě v oné části Dolní Kanady. Z toho soudím, že se Jan Bezejmenný skrývá v některé osadě na břehu řeky sv. Vavřince...“
„To je správné,“ odpověděl Gilbert Argall, „a tam je nutné pokračovat v pátrání.“
„Nuže, dejte příslušné rozkazy,“ řekl generální guvernér.
„Vaše Urozenost bude spokojena. Ripe, hned zítra opustíte Québec s nejlepšími zřízenci své agentury. Já zase dám střežit obzvláště pana de Vaudreuil a jeho přátele, s nimiž má tento Jan Bezejmenný zajisté víceméně časté schůzky. Vynasnažte se vypátrat jeho stopu jakýmiko-liv prostředky. To vám ukládá obzvláště generální guvernér.“
„A ten rozkaz bude věrně vyplněn,“ odpověděl šéf firmy Rip and Co. „Vyrazím hned zítra.“
„Schvalujeme předem,“ připojil Gilbert Argall, „vše, co uznáte za vhodné, abyste provedl zatčení tohoto nebezpečného straníka. Musí-me jej dostat mrtvého nebo živého, dříve než přiměje svou přítomností francouzsko-kanadské obyvatelstvo k povstání. Jste chytrý a horlivý, Ripe, dokázal jste to před dvanácti lety v Morgazově případu. Spolé-háme opět na vaši inteligenci a horlivost. Jděte.“
Rip se chystal k odchodu, a učinil už několik kroků nazpět, když se najednou obrátil.
„Smím vznést otázku na Vaši Důstojnost?“ řekl ministrovi. „Otázku?...“
„Ano, Vaše Důstojnosti. Pro správnost zápisů a pořádek v knihách firmy Rip and Co. je nutné, aby se na ni odpovědělo.“
„Mluvte,“ řekl Gilbert Argall.
„Byla na hlavu Jana Bezejmenného vypsána odměna?“
„Ještě ne.“
„Musí být vypsána,“ řekl sir John Colborne.
„A už je,“ doložil lord Gosford.
„A jak veliká?...“ otázal se Rip.
„Čtyři tisíce piastrů (Piastr je v Kanadě tolik co dolar).“
„Stojí za šest tisíc,“ odvětil Rip. „Budu mít výlohy s cestováním, s odměnami za zvláštní zprávy.“

„Budiž," řekl lord Gosford.
„Vaše Urozenost nebude muset těch peněz litovat..." „Získáte-li je...," připojil ministr.
„Získám, Vaše Důstojnosti."
A po tomto snad trochu odvážném tvrzení se šéf firmy Rip and Co. vzdálil.
„Ten Rip je člověk, který si, jak se zdá, je sebou jist," poznamenal plukovník Gore.
„A který vzbuzuje úplnou důvěru," odtušil Gilbert Argall. „Ostatně cena šesti tisíc piastrů je úplně s to, aby povzbudila jeho důmysl a horli-vost. Už věc chamblyjského spiknutí mu vynesla značné peníze a milu-je-li své povolání, neméně miluje peníze, které mu vynáší. Je nutné tento originál vzít tak, jaký je, a neznám kromě něho člověka schopněj-šího k polapení Jana Bezejmenného, je-li Jan Bezejmenný muž, který se nechá polapit!"
Generál, ministr a plukovník se pak rozloučili s lordem Gosfordem. Potom rozkázal sir John Colborne plukovníkovi Goremu, aby se bez prodlení odebral do Montrealu, kde ho očekává jeho kolega, plukov-ník Whiterall, který má předejít každému povstaleckému hnutí ve farnostech hrabství nebo je potlačit.

II. KAPITOLA
Před dvanácti lety

Simon Morgaz! Jméno, kterým bylo opovrhováno v nejza-padlejších vískách kanadských provincií! Jméno, které po dlouhá léta bylo předmětem veřejných kleteb! Simon Morgaz - to je zrádce, který zradil své bratry a prodal svou vlast. A pochopí se to zvláště ve Francii, která už nyní ví, jak nesmiřitelná je nenávist, kterou zasluhuje zločin vlastizrady.
Roku 1825 - dvanáct let před povstáním roku 1837 - položilo několik kanadských Francouzů základy k povstání, jehož cílem bylo vyprostit Kanadu z anglické nadvlády, která ji velmi tížila. Byli to stateční muži, činorodí, energičtí, vynikajícího společenského postave-ní, kteří vzešli většinou z prvních emigrantů, kteří založili Novou Fran-cii, a nedovedli si představit myšlenku, že by podstoupení jejich vlasti ve prospěch Anglie bylo definitivní. I kdyby se připustilo, že jejich vlast neměla připadnout opět vnukům Cartierů a Cham-plainů, kteří ji obje-vili v 16. století, cožpak neměla právo být nezávislá? Zajisté, a právě proto, aby jí získali nezávislost, nasadili tito vlastenci hlavy.
Mezi nimi byl pan de Vaudreuil, potomek bývalých guvernérů Ka-nady a Ludvíka XIV. - pocházel z jedné z rodin, jejichž francouzská jména se stala většinou zeměpisnými jmény kanadské kartografie.
V této době bylo panu de Vaudreuil pětatřicet let, protože se narodil v roce 1790 v hrabství Vaudreuil, ležícím mezi řekou sv. Vavřince na jihu a říčkou Outaonais na severu na hranicích provincie Ontario.
Přátelé pana de Vaudreuil byli jako on francouzského původu, ač-koliv postupné sňatky s angloamerickými rodinami pozměnily jejich otcovská jména. Takový byl profesor Robert Ferran z Montrealu, François Clerc, bohatý statkář z Chateaugay, a někteří jiní, jimž jejich rod nebo zámožnost zajišťovala skutečný vliv na městské i venkovské obyvatelstvo.
Skutečným vůdcem spiknutí byl Walter Hodge, muž amerického původu. Ačkoliv mu bylo tehdy už šedesát, neochladilo stáří jeho vřelou krev. Za války o nezávislost stranil statečným dobrovolníkům, těmto skinners, jejichž příliš divoké výstřelky musel Washington trpět, protože jejich volné oddíly velice znepokojovaly královskou armádu.
Jak je známo, hned koncem 18. století vybídly Kanadu Spojené státy, aby se přidružila k americké federaci. To vysvětluje, jak takový Ameri-čan jako Walter Hodge se zúčastnil tohoto spiknutí a stal se dokonce jeho velitelem.
Copak nepatřil k těm, kteří přijali za heslo dvě slova, obsahující veškerou Monroeovu nauku: Amerika Američanům?
Walter Hodge a jeho přátelé tedy protestovali bez ustání proti pře-hmatům anglické správy, které se stávaly nesnesitelnější a nesnesitel-nější. Roku 1822 byla jejich jména na protestu proti spojení Horní a Dolní Kanady vedle jmen obou bratří Sanguinetů, kteří za osmnáct let s tolika jinými oběťmi měli zaplatit životem toto přilnutí k národní straně. Bojovali perem a slovem zároveň, když šlo o odpor proti bez-právnému dělení půdy ve prospěch byrokratů, aby byl posílen anglický živel. Hlavně však bojovali proti guvernérům Sherbrookovi, Richmon-dovi, Monkovi a Mitlandovi, účastnili se na správě země a připojili se ke všem akcím opozičních poslanců.
Avšak roku 1825 se organizovalo spiknutí, mající určitý cíl, bez liberálů kanadské sněmovny. Jestliže o něm nevěděli ani Papineau a jeho přátelé Cuvillier, Bédard, Viger, Quesnel a ostatní, mohl Walter Hodge na ně spoléhat vzhledem k následkům, jestliže se zdaří. Nejprve šlo o to, aby se zmocnili osoby lorda Dalhousiea, který byl roku 1820 jmenován generálním guvernérem anglických osad v Severní Americe.
Po příchodu lorda Dalhousiea se zdálo, že je rozhodnut pro politiku ústupků. Bezpochyby díky jemu byl oficiálně uznán římskokatolický biskup v Québeku a Montrealu, Rose a Regiopolis se staly sídlem tří nových biskupství. Avšak ve skutečnosti odpíral britský kabinet Kana-dě právo spravovat se sama. Členové zákonodárného sboru, jmenova-ní doživotně korunou, byli vesměs rodilí Angličané a prohlásili za úplně neplatnou sněmovnu poslanců, zvolených obyvatelstvem. Mezi obyvatelstvem šesti set tisíc francouzských Kanaďanů, byli úředníci ze tří čtvrtin anglosaského původu. Konečně šlo znovu o to, aby fran-couzský jazyk byl zákonem zakázán v celé kolonii.
Aby se překazily tyto záměry, nebylo potřeba ničeho menšího, než násilného činu. Zmocnit se lorda Dalhousiea a členů zákonodárného sboru, potom až bude tento státní převrat proveden způsobit obecné povstání v hrabstvích nad sv. Vavřincem, zřídit prozatímní vládu, než volby ustaví národní vládu, a konečně vrhnout kanadskou domobranu proti pravidelné armádě, - to byl cíl Waltera Hodgea, Roberta Farra-na, Françoise Clerka a de Vaudreuila.

Spiknutí by se zřejmě zdařilo, kdyby ho nebyla zmařila zrada jedno-ho ze spiklenců.

K Walterovi Hodgemu a jeho francouzsko-kanadským přívržencům se připojil jistý Simon Morgaz, o jehož postavení a původu je nutné se zmínit.
Roku 1825 bylo Simonu Morgazovi šestačtyřicet let. Byl advokát v zemi, kde je více advokátů než klientů, právě tak

jako více lékařů než nemocných, žil dost krušně v Chambly, malém městečku na levém břehu Richelieu, asi deset mil od Montrealu na druhé straně řeky sv. Vavřince.
Simon Morgaz byl rázný člověk, jehož energie si povšimli, když reformisté protestovali proti jednání britského kabinetu. Jeho přímé způsoby a přívětivé vzezření ho udělaly obecně sympatickým. Nikdo by se nenadál, že za tímto vábivým zevnějškem vyvstane jednoho dne zrada.
Simon Morgaz byl ženatý. Jeho ženě, o osm let mladší než on, bylo tehdy osmatřicet. Bridget Morgazová, amerického původu, byla dce-rou majora Allena, jehož statečnost bylo možno posoudit za války o nezávislost, kdy byl Washingtonovým pobočníkem. Byl to pravý typ loajality v tom co má nejsvéráz-nějšího, a byl by za dané slovo položil život s klidem Regula.
V Albany ve státě New York se setkali a poznali Simon Morgaz a Bridget. Mladý advokát byl rodem kanadský Francouz; to byla okol-nost, která asi působila na majora Allena - nikdy by nedal dceru potomkovi anglické rodiny. Ačkoliv neměl Simon Morgaz osobní jmě-ní, tím, co měla Bridget dostat po matce, byl mladé dvojici zajištěn přepych, nebo alespoň jistý blahobyt. Sňatek byl uzavřen v Albany roku 1806.
Život novomanželů mohl být šťastný, ale nebyl. Ne, že by se Simo-novi Morgazovi nedostávalo ohledů vůči manželce, protože měl pro ni vždy upřímnou lásku, ale sžírala ho náruživost - hráčská náruživost. Bridgetino věno zmizelo za pár let a ačkoliv měl Simon Morgaz pověst nadaného advokáta, nestačila jeho práce, aby ucpala trhliny, učiněné v jeho jmění. Jeho choť snášela důstojně útrapy jestliže ne bídy, potom alespoň nedostatku. Bridget nevyčítala manželovi nic. Protože její rady neměly žádný účinek, přijala tuto zkoušku s rezignací, odvahou a přece byla budoucnost plná nepokoje.
Skutečně, Bridget se jí už neměla co obávat jen pro sebe samu. V prvních letech manželství měla dvě děti, kterým dala při křtu totéž jméno, poněkud změněné, což připomínalo zároveň jejich francouzský a americký původ. Starší Joann, se narodil roku 1807, mladší Jean, roku 1808. Bridget se plně věnovala výchově svých synů. Joann měl něžnou povahu, Jean měl živý temperament; oba byli ve své něžnosti a živosti energičtí. Zřejmě se podobali matce, když měli vážnou pova-hu, chuť k práci, jasný a přímý způsob nazírání na věci, které se nedo-stávalo Simonovi Morgazovi. Odtud pocházelo vůči jejich otci stále uctivé chování, avšak nic z vrozené sdílnosti, z oné důvěry bez výhrady, která je živlem krevních svazků. Zato pro matku měli bezmeznou oddanost, lásku, která překypovala z jejich srdcí, jen aby naplnila její srdce. Bridget a její synové byli spojeni dvojitým svazkem lásky synov-ské a lásky mateřské, které nedovede nic nikdy přetrhnout.
Po době prvního dětství vstoupili Joann a Jean do koleje v Chambly, v níž po sobě následovali o jednu třídu. Právem byli uváděni mezi nejlepšími žáky. Potom, když jim bylo dvanáct a třináct let, byli posláni do koleje v Montrealu, kde zaujímali stále přední místa. Za dva roky měli dokončit svá studia, když tu se seběhly události roku 1825.
Třebaže se Simon Morgaz a jeho choť zdržovali nejvíce v Montrealu, kde byl advokátův kabinet den ze dne ohroženější, podrželi si skromný domek v Chambly. Tam se scházeli Walter Hodge a jeho přátelé, když Simon Morgaz přistoupil k tomuto spiknutí, jehož prvním činem po guvernérově zatčení mělo být zřízení prozatímní vlády v Québeku. V městečku Chambly ve skromném příbytku se mohli spiklenci cítit bezpečněji než v Montrealu, kde se policejní dozor prováděl s krajní přísností. Nicméně jednali stále velmi opatrně, aby uvedli na nepravou stopu všechny slídilské pokusy. Také zbraně a náboje byly uloženy u Simona Morgaze, aniž by jejich doprava někdy vzbudila nejmenší podezření. V domě v Chambly se tedy spřádaly nitky spiknutí, které mělo dát znamení k povstání.
Nicméně zpozorovali guvernér a jeho okolí státní převrat, chystaný proti koruně, a dali střežit ty poslance, kteří se vyznačovali stálou opozicí.
Avšak - je záhodno opakovat toto - Papineau a jeho druhové neznali záměry Waltera Hodgea a jeho přívrženců. Ti stanovili na 26. srpna povstání se zbraněmi, které mělo překvapit jejich přátele i nepřátele zároveň.
Nuže, večer předtím vnikli do domu Simona Morgaze policejní agenti, vedení Ripem, ve chvíli, kdy tam spiklenci byli shromážděni. Neměli ani kdy zničit svoji tajnou korespondenci, spálit seznamy svých přívrženců. Agenti našli také zbraně, ukryté ve sklepích domu. Spiknu-tí bylo prozrazeno. Byli zatčeni a odvedeni pod dobrou stráží do vězení v Montrealu Walter Hodge, Robert Farran, François Clerc, Simon Morgaz, Vaudreuil a asi deset jiných vlastenců.
Hle, co se stalo.
V Québeku žil tehdy jistý Rip, rodilý kanadský Angličan, mající informační a detektivní ústav pro soukromé osoby; jeho zvláštních vlastností nejednou použila vláda, ne bez zisku pro něho. Jeho soukro-mý ústav pracoval pod firmou Rip and Co. Policejní věc byla pro něj jen peněžní záležitostí a vedl ji ve svých knihách jako obchodní. Projed-nával ji dokonce i podrobně - tolik za pátrání, tolik za zatčení, tolik za špehování. Byl to člověk velmi ostrovtipný, velmi prohnaný a také velmi statečný, určitých způsobů, a měl ruku či lépe nos v četných soukromých věcech. Ostatně naprosto postrádal výčitky svědomí a ne-měl ani stín mravního smyslu.
Roku 1825 bylo Ripovi, který právě založil svou agenturu, třiatřicet let. Jeho umění měnit své vzezření a obratnost v přestrojování mu umožnily zakročit za různých okolností pod různými jmény. Již několik let znal Simona Morgaze s nímž měl styky v některých soudních vě-cech. Jisté zvláštnosti, které by se komukoliv jinému zdály bezvýznam-né, ho přivedly na myšlenku, že montrealský advokát je zapleten do spiknutí v Chambly.
Pátral podrobněji, vyslídil i tajnosti jeho soukromého života, navště-voval jeho dům, ačkoliv Bridget Morgazová netajila antipatii, kterou v ní vzbuzoval.
List zachycený na poště, brzy dokázal téměř jistě advokátovu spolu-vinu. Policejní ministr, kterého Rip informovalo výsledku svých kro-ků, mu doporučil, aby jednal přímo se Simonem Morgazem, o kterém bylo známo, že zápasí s velikým peněžním nedostatkem. Jednoho dne postavil Rip ubožáka náhle před tyto dvě alternativy: buď bude stíhán pro zločin velezrady nebo vezme obrovské peníze, sto tisíc dolarů, a zradí jména svých spoluviníků a podrob-nosti chamblyjského spik-nutí.

Advokát byl zdrcen... Zradit své druhy!... Prodat je!... Vydat je šibenici!... A přece podlehl, vzal odměnu za zradu, odhalil spiknutí, když se mu dostalo slibu, že jeho hanebný čin nevyjde na veřejnost. Mimo to bylo stanoveno, že ho policisté zatknou s Walterem Hodgem a jeho přáteli, že bude souzen stejnými soudci, že rozsudek, který bude vynesen nad nimi - a mohl to být jen ortel smrti - stihne i ho. Potom mu bude umožněno prchnout, než bude rozsudek vykonán. Tyto hnusné pletichy zůstanou tedy mezi policejním ministrem, šé-fem firmy Rip and Co. a Simonem Morgazem.
Věci se seběhly tak, jak bylo domluveno. V den, udaný zrádcem, byli spiklenci znenadání překvapeni v domě v Chambly. Walter Hodge, Robert Farran, François Clerc, Vaudreuil, někteří z jejich spoluviníků a Simon Morgaz se ocitli 25. září 1825 na lavici obžalovaných.
Na obžalobu, kterou proti nim vznesl advokát koruny - soud-ce-advokát se tehdy říkalo - odpověděli obžalovaní jen oprávněnými a přímými útoky na britský kabinet. Proti zákonným důvodům stavěli jen důvody, čerpané z nejry-zejšího vlastenectví. Cožpak nevěděli, že jsou předem odsouzeni, že je nic nedovede zachránit?
Přelíčení trvalo už několik hodin a věc se ubírala pravidelným cho-dem, když vtom jistá událost při výslechu postavila chování Simona Morgaze do pravého světla.
Jeden z průvodních svědků, pan Turner z Chambly, prohlásil, že byl advokát několikrát spatřen, jak hovoří s šéfem firmy Rip and Co. To bylo jako blesk z čistého nebe. Walter Hodge a Vaudreuil, kteří od nějaké doby chovali podezření, vzniklé z podivného chování Simona Morgaze, viděli že je potvrzeno prohlášením svědka Turnera. Aby spiknutí, organizované tajně, bylo tak snadno objeveno, bylo nutné, aby nějaký zrádce vyzradil jeho původce. Na Ripa bylo naléháno otáz-kami, na něž nemohl odpovídat bez rozpaků. Simon Morgaz se pokusil o obranu, ale zapadl do takových nepravděpodobností, a podával tak podivná vysvětlení, že si o tom brzy spiklenci i soudci utvořili své mínění. Bídník zradil své přátele a tímto zrádcem byl Simon Morgaz.
Tu na lavici obžalovaných vzniklo neodolatelné hnutí odporu a vniklo do obecenstva, tísnícího se v prostorách pro posluchačstvo.
„Pane předsedo soudu," řekl Walter Hodge, „žádáme, aby Simon Morgaz byl odveden z této lavice, poctěné naší přítomností, a zneuctě-né jeho přítomností!... Nechceme se déle poskvrňovat přítomností tohoto člověka!"
Vaudreuil, Clerc, Farran a všichni ostatní se přidali k Walteru Hod-gemu, který, se už neovládal, vrhl se na Simona Morgaze, kterému museli strážníci přispěchat na pomoc. Posluchačstvo se prudce posta-vilo proti zrádci a žádalo, aby se vyhovělo požadavku obžalovaných. Předseda soudu tedy rozkázal, aby byl Simon Morgaz odveden do vězení.
Výsměch, který ho provázel, hrozby, kterými byl zahrnován, dokazovaly, že je považován za bídníka, jehož zrada bude stát život nejhorlivější apoštoly kanadské nezávislosti.
A skutečně, Walter Hodge, Robert Farran a François Clerc, byli považováni za hlavy chamblyjského spiknutí a byli odsouzeni k smrti. Dva dny poté, 27. září, skonali na popravišti, když vznesli poslední apel k vlastenectví svých bratří.
Co se týče ostatních obžalovaných, mezi nimiž byl pan de Vaudreuil, těm, protože se zdáli být méně kompromitováni, nebo že vláda chtěla potrestat smrtí jen přední vůdce, byl darován život. Byli odsouzeni k doživotnímu žaláři, získali opět svobodu teprve roku 1829, když byla politickým odsouzencům udělena amnestie.
Co se stalo po popravě se Simonem Morgazem? Propouštěcí list mu dovolil opustit vězení v Montrealu; pospíšil si zmizet.
Avšak obecné opovržení mělo spočinout na jeho jménu a postihnout následkem toho i ubohé bytosti, které nebyly odpovědny za tuto zradu. Bridget Morgazová byla surově vyhnána z bytu v Montrealu, vyhnána z domu v Chambly, kam se uchýlila v době kdy věc projednával soud. Musela se ujmout obou synů, kteří byli vyhnáni z koleje, protože jejich otec seděl na lavici obžalovaných.
Kde se rozhodl Simon Morgaz ukrýt svůj bídný život, když se s ním manželka a děti shledaly o několik dní později? Nejprve ve vzdáleném městečku, potom mimo montrealský okres.
Nicméně Bridget nemohla uvěřit zločinu svého chotě a Joann a Jean ve zločin svého otce. Všichni čtyři se uchýlili do vsi Vercheres v hrabství téhož jména, na pravém břehu sv. Vavřince. Doufali, že je žádné podezření nevydá veřejnému nepřátelství. Tito ubožáci tehdy žili z po-sledních prostředků, které jim zbývaly, protože ačkoliv Simon Morgaz obdržel odměnu za svou zradu prostřednictvím Ripovy firmy, střežil se přiznat se k tomu choti a synům. V jejich přítomnosti vždy tvrdil, že je nevinen, proklínal lidskou nespravedlnost, která těžce spočinula na jeho rodině a na něm. Copak, kdyby zradil neměl by nyní značné jmění? Copak by byl v tomto krajním nedostatku, zatím co se bída blížila velikými kroky?
Bridget Morgazová se poddávala víře, že její choť není vinen. Blažilo ji, že je v tomto nedostatku, který usvědčoval jeho žalobce z nepravdy. Zdání bylo proti němu... Nebylo mu dovoleno podat vysvětlení... Byl obětí strašlivého shluku okolností... Ospravedlní se jednoho dne... Je nevinen!
Pokud se týká obou synů, snad bylo možné pozorovat rozdíl v jejich chování k hlavě rodiny. Starší, Joann, se nejčastěji držel opodál a ne-odvažoval se ani pomyslet na hanbu, spočívající nyní na jménu Mor-gaz. Důvody pro a proti, které vyvstávaly v jeho duchu, zapuzoval, aby je nemusel podrobněji zkoumat. Nechtěl soudit svého otce - tak se bál, že jeho rozsudek dopadne špatně. Zavíral oči, umlkal, odcházel, když jeho matka a bratr mluvili v otcův prospěch... Ubohý hoch se zřejmě obával, že shledá vinným člověka, jehož byl synem.
Jean se naproti tomu choval úplně rozdílně. Věřil v nevinu druha Waltera Hodgea, Farrana a Clerka, ačkoliv tolik okolností jej obviňo-valo. Byl živější než Joann, méně pánem svého úsudku, dával se unášet city synovské lásky. Lpěl na tomto krevním svazku, které příroda činí tak těžce zrušitelným. Chtěl hájit svého otce veřejně. Když slyšel slova, pronášená o Simonu Morgazovi, cítil, že se mu to hnusí, a jeho matka musela zabránit, aby nevybuchl: Tak žila nešťastná rodina ve Verche-res pod nepravým jménem v hluboké hmotné i mravní bídě. A není známo, čeho by se obyvatelstvo osady na ní dopustilo, kdyby se náho-dou dozvědělo o její minulosti.
Tak tedy po celé Kanadě, v městech, i v nejzapadlejších osadách, se stalo jméno Simon Morgaz nejhanebnější

nadávkou. Mělo běžně stejný význam jako Jidášovo jméno a obzvláště jako jména Black a Didier de Vitré, znamenající už dávno ve francouzsko-kanadském jazyku zrádce.
Ano, roku 1759 byl tento Didier de Vitré, Francouz, takovým ha-nebníkem, že přivedl anglické loďstvo před Québec, aby vyrvalo Fran-cii toto hlavní město! Ano, roku 1797 tento Black, Angličan, vydal psance, který se mu svěřil, Američana MacLanea, zapleteného do povstaleckých plánů Kanaďanů? A ten šlechetný vlastenec byl pově-šen, načež mu byla uťata hlava a spáleny vnitřnosti, vyrvané z jeho trupu!
A nyní, jak se říkalo Black a Vitré, říkalo se Simon Morgaz - tato tři jména propadla obecnému prokletí.
Avšak obyvatelstvo ve Vereheres se brzy staralo o přítomnost této rodiny, jejíž původ, tajemného života, inkognita, v něž se neustále halila, neznalo. Brzy se hromadila podezření proti ní. Jedné noci bylo napsáno jméno Black na dveře domu Simona Morgaze.
Následující den opustili jeho choť, oba synové a on Vercheres. Překročili řeku sv. Vavřince, usadili se na několik dní v jisté osadě na levém břehu; potom, protože na ně byla upoutána pozornost, ji vyměnili za jinou. Byla to už jen bludná rodina, stižená obecným opovrže-ním. Bylo by se řeklo, že je pronásleduje pomsta s planoucí pochodní v ruce jako v biblických legendách Abelova vraha. Když už se vůbec nikde nemohli usadit, proputovali Simon Morgaz a jeho rodina hrab-ství Assomption, Terrebonne, Deux-Montagenes, Vaudreuil, a ubírali se na východ, do méně obydlených farností, ale všude jim bylo jejich jméno nakonec vrženo do tváře.
Dva měsíce po popravě, 27. září, se museli otec, matka, Joann a Jean uchýlit až na území Ontaria. Z Kingstonu, kde byli poznáni v hostinci, který jim poskytl přístřeší, museli téměř hned uprchnout. Simon Mor-gaz měl stěží kdy uniknout v noci. Nadarmo ho chtěli bránit Bridget a Jean! Sotva dovedli sami uniknout týrání a Joann byl bezmála zabit, když kryl jejich ústup.
Všichni čtyři se shromáždili na břehu jezera několik mil od Kingsto-nu. Rozhodli se, že se budou ubírat po severním břehu, aby se dostali do Spojených států, protože nenajdou útulek ani v těchto končinách Horní Kanady, kam ještě nedospěly reformistické ideje. A přece se nedostane téhož přijetí za hranicemi, v zemi, kde byla proklínána Blackova zrada na občanovi americké federace?
Bylo tedy lépe se odebrat do některého zapadlého kraje, usadit se třeba mezi některým indiánským kmenem, kam snad ještě neproniklo jméno Simona Morgaze. Bylo to marné. Bídník byl zapuzen odevšad. Všude ho znali, jako by měl na čele nějaké potupné znamení, vydávají-cí ho obecné pomstě.
Bylo to koncem listopadu. Jaké to bylo krušné putování, jestliže je nutno čelit nepohodě, ledovému větru, krutým mrazům, které prová-zejí zimu v kraji jezer! Když se ubírali osadami, nakupovali synové zásoby, zatímco otec čekal venku. Spali, když mohli, v opuštěných chatrčích; když nemohli, v roklích mezi skalami nebo pod stromy nekonečných lesů, pokrývajících tato území.
Simon Morgaz byl den ze dne zasmušilejší a uzavřenější. Omlouval se neustále před svými, jako by na něho křičel neviditelný žalobce, kráčející mu v patách: Zrádče!... Zrádče!... A nyní se zdálo, že se už neodvažuje pohlédnout ženě a dětem do očí. Nicméně ho posilovala Bridget povzbuzujícími slovy a jestliže Joann neustále mlčel, Jean ne-ustával protestovat.
„Otče, otče...“ opakoval, „neoddávej se sklíčenosti!... Čas vyřkne spravedl-nost nad pomlouvači!... Zjistí se, že se stal omyl... že proti tobě svědčilo jen zdání! Ty, otče, že bys byl zradil své přátele, prodal svoji vlast?...“
„Ne!... Ne!...“ odpovídal Simon Morgaz, ale tak slabým hlasem, že ho sotva bylo slyšet.
Rodina bloudící od osady k osadě, se dostala na západní konec jezera, několik mil od tvrze Toronto. Postačí, aby sestoupila k řece Niagaře a překročila ji v místech, kde se vlévá do jezera, aby se konečně ocitla na americkém břehu.
Tam tedy mířil Simon Morgaz? Nebylo by naopak lépe, aby se pustil hlouběji na západ, aby dorazil do krajiny tak odlehlé, že tam ještě nedorazila zpráva o jeho hanbě? Avšak jaké místo hledal? Jeho choť ani synové to nemohli vědět, protože šel stále kupředu a museli ho následovat.
Dne 3. prosince, k večeru, se tito nešťastníci zastavili, vysílení úna-vou a nedostatkem, v jeskyni, zastřené zpola houštím a trním - byl to asi brloh nějakého dravce, právě opuštěný. Trochu zásob, která jim zbývala, složili na písku. Bridget klesala pod tíží tělesných i mravních útrap. Stůj co stůj bylo nutné, aby se Morgazově rodině v nejbližší vsi dostalo od indiánského kmene na několik dní pohostinství, jež jí Kana-ďané bez milosrdenství odpírali.
Joann a Jean, trápeni hladem, pojedli kousek studené zvěřiny. Avšak Simon Morgaz a Bridget nechtěli nebo nemohli toho večera nic sníst.
„Otče, je nutné, abys opět získal sílu!“ řekl Jean.
Simon Morgaz neodpověděl.
„Otče,“ řekl Joann - bylo to poprvé po odchodu z Chambly, co jej oslovil, - „otče, nemůžeme dále!... Matka nevydrží nové útrapy!... Jsme blízko americ-kých hranic!... Hodláme je překročit?...“
Simon Morgaz pohlédl na syna a téměř ihned sklopil oči. Joann opakoval svou otázku.
„Vidíte, v jakém stavu je naše matka!“ pokračoval. „Nemůže se už ani hnout!... Tato zmalátnělost jí vezme poslední zbytek energie!... Zítra nebude moci vstát! Ovšem, poneseme ji s bratrem!... Avšak pak musíme zjistit, kam směřujete, a není-li to daleko!... Na čem jste se rozhodl, otče?“
Simon Morgaz neodpověděl. Sklonil hlavu a uchýlil se do pozadí jeskyně.
Nadešla noc. Žádný zvuk nerušil tuto osamělost. Husté mraky kryly oblohu a hrozily, že se rozplynou v jednotvárnou mlhu. Ani vánek neprolétl ovzduším. Jenom vzdálený řev rušil klid této pustiny. Začalo hustě a vlhce sněžit.
Protože byl ostrý mráz, šel Jean nasbírat suché dříví a zapálil je v koutě u vchodu, aby kouř mohl ven.
Bridget, ležící na loži z trávy, kterou snesl Joann, byla stále bez hnutí. Trocha života, která v ní zbyla, se projevovala jen obtížným oddecho-váním, přerývaným dlouhými a bolestnými vzdechy. Zatím, co ji Joann držel za ruku, pečoval Jean o oheň, aby udržel teplotu na snesitelném stupni.

Simon Morgaz, schoulený v pozadí, napůl ležel, choval se jako zou-falec, jako by se děsil sám sebe, ani se nehýbal, zatím co odlesk plame-ne ozařoval jeho křečovitě staženou tvář.
Oheň ponenáhlu dohasínal a Jean cítil, že se mu oči zavírají přes jeho vůli.
Kolik hodin zůstal takto zmalátnělý? To by nebyl schopen říci.
Avšak když se probudil, viděl uhasínat poslední uhlíky.
Jean se zvedl, hodil na ohniště náruč suchého dříví, které znovu oživilo oheň, a jeskyně se ozářila.
Bridget a Joann, jeden vedle druhého, byli stále stejně nehybní. Pokud se týká Simona Morgaze, ten zde už nebyl. Proč opustil místo, kde odpočívala jeho choť a synové?...
Uchvácen děsnou předtuchou, Jean vykročil z jeskyně, když vtom zahřměla rána.
Bridget a Joann se náhle vztyčili. Oba zaslechli výstřel, který padl ve velmi malé vzdálenosti. Bridget vyrazila výkřik hrůzy, zvedla se a ve-dena synem vyšla z jeskyně.
Bridget, Joann a Jean neučinili ani dvacet kroků a spatřili tělo, ležící ve sněhu.
Bylo to tělo Simona Morgaze. Ubožák si vpálil kulku z pistole do srdce.
Byl mrtev.
Joann a Jean couvli zdrceni. Minulost vyvstala před nimi! Je tedy pravda, že jejich otec byl vinen? Anebo v záchvatu zoufalství chtěl učinit konec tomuto životu, příliš těžkému?...
Bridget se vrhla na mrtvolu svého chotě. Sevřela ji do náruče...
Nechtěla uvěřit v hanbu člověka, jehož jméno nesla.
Joann zvedl matku a zavedl ji nazpět do jeskyně, kam uložil s brat-rem otcovo tělo na místě, které nedávno zaujímal.
Z kapsy mrtvoly vypadla tobolka. Joann ji zvedl a když ji otevřel, vypadl z ní balík bankovek.
Byla to odměna, za niž Simon Morgaz zradil vůdce chamblyjského spik-nutí!... Matka a oba synové nemohli déle pochybovat!...
Joann a Jean poklekli k matce.
U mrtvoly zrádce, který na sobě vykonal spravedlnost, byla už jen sklíčená rodina, jejíž jméno mělo zmizet s tím, který je zneuctil.

III. KAPITOLA
Huronský notář

Ne bez vážných důvodů se radili generální guvernér, sir John Colborne, policejní ministr a plukovník Gore v paláci v Québeku o opatřeních, která je nutné učinit na potlačení úmyslů vlastenců. Skutečně, strašlivé povstání mělo brzy pobouřit všechno francouzsko--kanadské obyvatelstvo.
Avšak jestli se tím právem zabýval lord Gosford a jeho blízké okolí, neznepokojovalo to však, jak se zdálo, mladého chlapce, který dopo-ledne 3. září opisoval v kanceláři mistra Nicka na náměstí Bon Secours v Montrealu.
„Opisoval“ asi není pravý výraz pro úmornou práci, které se v tuto chvíli - v devět hodin ráno - oddával druhý písař Lionel Restigou-che. Sloupec nerovných řádek a drobného písma vznikal na pěkném listě modravého papíru, který se nijak nepodobal hrubému kancelář-skému papíru. Chvílemi, když se Lionelova ruka zastavila, zachytila nějakou neurčitou myšlenku, jeho oči zamířily nazdařbůh otevřeným oknem k pomníku, postavenému na náměstí Jacquese Cartiera na počest admirála Nelsona. Tu jeho zrak ožil, jeho čelo zazářilo a jeho pero zase začalo rychle běžet, zatímco hoch lehce kýval hlavou, jako by si udával pravidelný rytmus.
Lionelovi bylo sotva sedmnáct let. Jeho tvář, ještě téměř ženská, typu velmi francouzského, byla rozkošná s plavými, možná trochu dlouhými vlasy a modrýma očima, připomínajícíma veliká kanadská jezera. Protože už neměl ani otce ani matku, dalo se říct, že mu mistr Nick nahrazoval oba, neboť ten roztomilý notář jej miloval jako vlast-ního syna.
Lionel byl v kanceláři sám. V té chvíli tam nebyl nikdo. Ani jediný z ostatních písařů, zaměstnaných pochůzkami venku, ani jediný klient, ačkoliv kancelář mistra Nicka byla z nejvyhledávanějších kanceláří celého města. Protože si byl Lionel jistý, že nebude vyrušen, využíval toho a právě ozdobil své jméno podivuhodným manu propria pod posledním řádkem dole na stránce, když náhle zaslechl slova:
„Eh, co tu děláš, hochu?“
Byl to mistr Nick. Mladý písař jej neslyšel vejít, - tak byl zabrán do své tajné práce.
Prvním Lionelovým pohybem bylo pootevřít podložku a vsunout do ní zmíněný papír, ale notář se hbitě zmocnil podezřelého listu přes chlapcův odpor, který se jej marně snažil dostat nazpět.
„Co je to, Lioneli?“ otázal se notář. „Koncept... opis... kopie smlouvy?...“
„Mistře Nicku, věřte, že...“
Notář si nasadil brýle, svraštil obočí a prohlížel užaslým zrakem stránku.
„Co to vidím?“ zvolal. „Nestejné řádky?... Na jedné straně meze-ra!... Tolik dobrého inkoustu vybryndáno, tolik dobrého papíru zma-řeno na zbytečné okraje!...“
„Mistře Nicku,“ odpověděl Lionel a začervenal se až po uši...,“ napadlo mě to... náhodou.“
„Co tě napadlo... náhodou?“
„Verše...“
„Verše?… Tedy píšeš verše?… Ah, copak ti nestačí próza k sesta-vení spisu?“
„Nejde o spis, mistře Nicku, nehněvejte se!“
„O co tedy jde?“
„O báseň, kterou jsem složil pro soutěž Přátelské Lyry.“ „Přátelské Lyry?“ zvolal notář. „Copak si myslíš Lioneli, že jsem

tě přijal do své kanceláře proto, aby ses předváděl na soutěži Přátelské Lyry nebo jiného básnického sdružení?... Copak jsem tě udělal dru-hým písařem, aby ses věnoval psaní veršů? Ale zrovna tak bys mohl trávit čas veslováním po svatém Vavřinci, ukazováním svého dandysmu v alejích Mont Royalu nebo Parku svaté Heleny! No tohle, básník na notářství!... Písařova hlava, ozářena nimbem!... To by stačilo zahnat klienty!“
„Nezlobte se, mistře Nicku!“ odpověděl žalostným tónem Lionel. „Kdybyste věděl, jak se náš melodický francouzský jazyk hodí pro poezii! Tak ušlechtile se propůjčuje rytmu, taktu, souzvuku!... Naši básníci Lemay, Elzear Labelle, François Mons, Chapemann, Oktav Crémazie...“
„Pánové Crémazie, Chapemann, Mons, Labelle, Lemay nemají dů-ležitou funkci písaře, pokud vím! Nejsou placeni kromě jídla a bytu šesti piastry měsíčně - a mnou!“ - připojil mistr Nick, nadšený svou slovní hříčkou. „Nemají na starosti psaní kupních smluv a závětí a mohou básnit podle libosti!“
„Mistře Nicku ... pro jedenkrát...“
„Nuže, budiž... pro jedenkrát jsi chtěl být laureát Přátelské Lyry?...“
„Ano, mistře Nicku, měl jsem tu pošetilou touhu!“
„A mohu vědět, co je námětem tvé básně?... Bezpochyby nějaké hymnické vyzývání Tabellionoppy, múzy dokonalého notáře...“ „Oh!“ řekl Lionel a posun-kem protestoval.
„Jak se tedy nazývá tvůj rýmovaný výplod?...“
„Bludička.“
„Bludička?“ zvolal mistr Nick. „Děláš tedy verše na bludičky?“
A notář by byl bezpochyby vzýval džiny, elfy, brownie, skřítky, undiny, asy, diblíky, všechny poetické bytosti skandinávské mytologie, když v tom zaklepal na dveře kanceláře listonoš a objevil se na prahu. „Ah, to jste vy, příteli?“ řekl mistr Nick. „Považoval jsem vás za bludičku.“
„Za bludičku, pane Nicku?“ odvětil listonoš. „Copak vypadám...“ „Ne!... Ne!... Vypadáte jako listonoš, který mi přináší dopis...“ „Tady je, pane Nicku.“
„Díky, příteli!“
Listonoš odešel a notář pohlédl na adresu listu a rychle jej otvíral. Lionelovi se podařilo zmocnit svého papíru a vsunul jej do kapsy. Mistr Nick list přečetl s krajní pozorností; pak obrátil obálku a zkou-mal poštovní razítko a datum. Obálka měla razítko ze Saint Charles, malého městečka v hrabství Vercheres, a datum 2. září, tedy včerejší. Notář několik okamžiků přemýšlel a vrátil se ke své filipice proti básní-kům:
„Ty tedy obětuješ múzám, Lioneli?… Nuže, doprovodíš mě do Lavalu a cestou budeš mít dost času plést své verše!“
„Plést, mistře Nicku?“
„Musíme za hodinu vyjít a jestli potkáme v pláni bludičky, spřátelíš se s nimi!“
Potom notář odešel do své pracovny, zatímco Lionel se chystal k té malé cestě, která mu ostatně nevadila. Snad se mu podaří uvést patrona na spravedlivější myšlenky vůči poezii a vůči Apollónovým dětem, i když jsou jen notářskými písaři.
Mistr Nick, velmi vážený pro jistotu svého úsudku a zdatnost svých rad, byl vlastně výtečný člověk. Bylo mu právě padesát let. Jeho vlídné vzezření, široká a zářící tvář v rámci chumáčů kadeřavých vlasů, kdysi úplně černého, nyní šedivějícího, jeho živé a veselé oči, jeho ústa s nád-hernými zuby a usměva-vými rty, jeho milé způsoby a konečně velmi nakažlivá nálada - to všechno dohromady tvořilo velmi sympatickou osobnost. Je nutno si zapamatovat a bylo to možné uhodnout, že pod snědou, do ruda přecházející pletí mistra Nicka proudí indiánská krev.
Byla to pravda a notář se tím netajil. Pocházel od nejstarších obyva-tel země, té - těch, kdo vlastnili půdu, pokud Evropané nepřepluli oceán, aby jí dobyli. V té době byly uzavírány četné sňatky mezi fran-couzským a domoro-dým obyvatelstvem. Saint Castinovi, Enaudovi, Népisignyovi, d'Entremontovi a jiní založili rody a stali se dokonce panovníky divokých kmenů.
Po svých předcích byl tedy mistr Nick Huron. Pocházel totiž z jedné z hlavních rodin toho indiánského kmene. Ačkoliv mohl nosit zvučné jméno Nicolas Sagamore, byl nazýván obecněji mistrem Nickem. Po-nechal si to jméno a nebyl proto méně významný.
Ostatně se vědělo, že jeho rod nevymřel. Opravdu, jeden z jeho nesčetných bratranců, náčelník Indiánů, vládl nad jedním z huron-ských kmenů, usazených na severu hrabství Laprairie, na západě mon-trealského okresu.
Nedivte se, že je možné tuto zvláštnost v Kanadě najít. Nedávno měl Québec počestného notáře, který měl právo pro svůj rod mávat toma-hawkem a vydávat válečný pokřik v čele tlupy Irokézů. Naštěstí nená-ležel mistr Nick k tomuto proradnému indiánskému kmeni, který se připojoval nejčastěji k utiskovatelům. To by byl pečlivě tajil. Ne! Po-cházel z kmene Huronů, jejichž přátelství téměř vždy platilo francouz-ským Kanaďanům, nemusel se proto stydět. Proto byl Lionel hrdý na svého patrona, nespornou odnož velkých severoamerických náčelní-ků, a jen čekal na vhodnou příležitost, aby jejich velké činy oslavil svými verši.
V Montrealu mistr Nick zachovával vždy opatrnou neutralitu mezi oběma politickými stranami, protože nebyl rodem ani kanadský Fran-couz, ani americký Angličan. Proto si ho všichni vážili, všichni použí-vali jeho služeb, které nepředražoval. Bylo zřejmé, že atavistické pudy u něho doznaly změny, neboť nikdy dosud nepocítil, že by se v něm probouzely bojovné choutky jeho plemene. Byl jen notář, dokonalý notář, mírný a snášenlivý. Mimoto se nezdálo, že by chtěl zachovat jméno Sagamorů, protože neměl ženu a na sňatek nepomýšlel.
Jak bylo řečeno výše, chystal se mistr Nick opustit svou kancelář ve společnosti svého druhého písaře. Bude to pouhá vycházka na několik hodin a jeho stará služka Dolly na něj počká s obědem.
Město Montreal leží na jižním břehu jednoho z ostrovů řeky sv. Vavřince. Ten ostrov, dlouhý deset až jedenáct a široký pět až šest mil zaujímá dost rozlehlé aestuarium, utvořené rozšířením řeky kousek pod vtokem říčky Outaonais. V těch místech objevil Jacques Cartier indiánskou osadu Hošelagu, která byla r. 1640 francouzským králem postoupena

kongregaci sv. Sulpice. Město, které dostalo jméno po Mont Royalu, který je ovládá, má polohu velmi příznivou rozvoji obchodu a mělo r. 1760 už přes šest tisíc obyvatel. Rozkládá se u paty malebného návrší, na němž je zřízen velkolepý park, který s jiným parkem na ostrůvku Sv. Heleny, velice vábí k procházkám. Nádherný rourovitý most dlouhý tři kilometry, který ještě r. 1837 nestál, jej nyní spojuje s levým břehem řeky.
Montreal se stal velkoměstem modernějšího vzhledu než Québec a již proto méně malebným. Je možné v něm navštívit ne bez jistého zájmu obě katedrály, anglikánskou i katolicko.u, banku, burzu, obec-nou nemocnici, divadlo, klášter P. Marie, protestantskou univerzitu Mac Gilla a seminář Sv. Sulpice. Není příliš rozsáhlý pro sto čtyřicet tisíc obyvatel, které má dnes a mezi nimiž anglosaský živel tvoří jen třetinu, - poměr dost vysoký, přirovnáme-li Montreal k jiným kanad-ským městům.
Na západě se rozkládá anglická čili skotská čtvrť, - na východě francouz-ská. Obě národnosti se mísí tím méně, protože vše, co se vztahuje k obchodu, průmyslu nebo bankovnictví, bylo - zvláště kolem r. 1837 - soustředěno jedině v rukou bankéřů, průmyslníků a obchodníků britského původu. Znamenitá vodní cesta sv. Vavřince zabezpečuje rozkvět tohoto města, které spojuje nejen s kanadskými hrabstvími, nýbrž i s Evropou, aniž je potřeba překládat v New Yorku náklad na lodi Starého světa.
Po příkladu bohatých londýnských obchodníků, oddělují rádi mon-trealští obchodníci svůj rodinný byt od obchodního závodu. Po práci se vracejí do severních čtvrtí, ke svahům Mont Royalu a na kruhovitou třídu kolem jeho úpatí. Tam se zvedají soukromé domy, z nichž některé vypadají jako paláce, a vily, obklopené zelení. Za těmito bohatými čtvrtěmi žijí Irové, abychom tak řekli, zakleti do svého ghetta Sv. Anne při ústí Lachinského průplavu na břehu sv. Vavřince.
Mistr Nick měl pěkné jmění. Jako obchodní magnáti by se mohl každý večer odebrat do některého z aristokratických příbytků horního města v hustém stínu Sv. Antoina. Avšak byl z těch notářů starého rázu, jejichž obzor je omezen stěnami jejich kanceláře a kteří hlídají ve dne v noci smlouvy, koncepty a rodinné listiny, svěřené jejich péči. Potomek Sagamorů bydlel tedy ve svém starém domě na náměstí Bon Secours. Odtamtud vyšel odpoledne 3. září se svým druhým písařem k povozu, který obstarával spojení mezi Montrealem a Ježíšovým ostrovem, odděleným ramenem řeky sv. Vavřince.
Mistr Nick se odebral nejprve do banky, kráčeje širokými ulicemi, vroubenými bohatými skladišti a pečlivě udržovanými montrealským magistrá-tem. Když došel k paláci banky, řekl Lionelovi, aby na něj počkal ve vestibulu, odebral se k ústřední pokladně, vrátil se za čtvrt hodiny a zamířil ke stanovišti dostavníků.
Dostavník byl jeden z těch povozů o dvou koních, kterým se říká v kanadském jazyce „buggies“. Tyto káry s lavicemi na pérech, nevel-ké, chcete-li, ale pevně zbudované, jsou zhotoveny tak, aby vydržely i na nejhor-ších cestách. Pojmou půl tuctu cestujících.
„Eh, to je pan Nick!“ zvolal zdaleka vozka dostavníku, jakmile spatřil notáře, kterého vždy a všude vítalo toto srdečné zvolání.
„Já osobně ve společnosti svého písaře!“ odpověděl mistr Nick roz-marným tónem, který mu byl vrozen.
„Vede se vám dobře, pane Nicku?“
„Ano, Tome, a vynasnažte se, aby se vám vedlo tak jako mně!...
Nezničíte se kupováním léků!... “
„Ani placením lékařů!“ řekl Tom.
„Kdy vyjedeme?“ otázal se mistr Nick.
„Okamžitě.“
„Budeme mít společníky?“
„Dosud ne,“ odtušil Tom, „i když je možné, že někdo přijde na poslední chvíli.“
„Přeji si to... přeji si to, Tome! Rád rozprávím cestou a k tomu, jak jsem zpozoroval, je nezbytné nebýt sám.“
Nicméně bylo pravděpodobné, že tentokrát se nesplní přání, které tak naivně pronesl mistr Nick. Koně byli zapřaženi. Tom zapráskal bičem a žádný cestující se na stanovišti neobjevoval.
Notář tedy zaujal místo na lavici ve voze a Lionel se posadil vedle něho. Tom vrhl poslední pohled ulicí nahoru a dolů; pak vystoupil na kozlík, chopil se uzdy, hvízdl na zvířata a lomozná archa se hnula, právě když někteří mimojdoucí, Nickovi známí - a kdo by neznal toho výřečného muže? - mu přáli šťastnou cestu, na což odpověděl a zdravil rukou.
Povoz se kodrcal do hořejších čtvrtí směrem k Mont Royalu. Notář hleděl vpravo, vlevo, stejně pozorně jako vozka, - ačkoliv z jiných pohnutek. Zdálo se ale, že toho rána nepotřebuje nikdo dát se dopravit na sever ostrova a pohovořit si s mistrem Nickem. Ne, ani jediný spolucestující a přece dorazil vůz už na kruhovitou promenádu, která byla ještě pustá, kde se spřežení rozběhlo dobrým klusem.
Vtom přistoupil k dostavníku jakýsi člověk a pokynul vozkovi, aby zastavil.
„Máte místo?“ otázal se.
„Ne jedno, ale tři,“ odpověděl Tom.
Cestující se posadil na lavici před Lionelem a pozdravil mistra Nicka a jeho písaře. Povoz se rozjel bystrým klusem a o několik minut pozdě-ji, když objel Mont Royal, zmizely střechy z pocínovaného plechu, které se na slunci třpytily jako množství stříbrných zrcadel.
Ne bez živého uspokojení viděl notář vstupovat do dostavníku nové-ho cestujícího. Aspoň bude možné si rozprávět po čtyři mile, dělící Mont Royal od hořejšího ramene sv. Vavřince. Avšak nezdálo se, že by cestující byl naladěn pouštět se do příležitostného hovoru. Nejprve si prohlédl mistra Nicka a Lionela. Pak se opřel do kouta a napůl zavřel oči; zdálo se, že se oddává přemýšlení.
Byl to mladý, sotva devětadvacetiletý muž. Jeho štíhlý vzrůst, od-hodlaný pohled, statné tělo, energické vzezření, mužné rysy, vysoké čelo, vroubené černými vlasy, činily z něho dokonalý typ francouzsko--kanadského plemene. Kdo

je to? Odkud přichází? Mistr Nick, který znal kdekoho, ho neznal a nikdy ho neviděl. Nicméně, když si ho pozorně prohlédl, zdálo se mu, že ten tak mladý muž, prožil drsné zkoušky a že se vzdělal ve škole neštěstí.
Že tento neznámý patří ke straně, zápasící o nezávislost národa, bylo patrné už z jeho oděvu. Byl oblečen téměř jako ti neohrožení dobro-druzi, co jsou dosud nazýváni „zálesáky“, měl na hlavě modrou „tyku“ a jeho oděv, jakýsi plášť, zkřížený na prsou a kalhoty z hrubé šedivé tkaniny, sepnuté na bocích rudým pásem, - byl pouze „z domácí látky“. Nezapomínejme, že užívání těchto domácích látek se rovnalo poli-tickému protestu, neboť vylučovalo výrobky, dovážené z Anglie. Byl to jeden z tisíce-rých způsobů vzdorovat vládě a tento příklad pocházel z dávna.
Vskutku, copak před sto padesáti lety neproskribovali Bostonští z nenávisti k Velké Británii požívání čaje? A ačkoliv jich používali jen loyalisté, zřekli se dnešní Kanaďané tkanin, vyráběných ve Spojeném království. Pokud se týká mistra Nicka, ten jako neutrální člověk nosil kalhoty kanadského původu a převlečník anglické výroby. Ale v Lio-nelově vlasteneckém oděvu nebylo ani jediné nitky, která by nebyla utkaná na této straně Atlantského oceánu.
Zatím se povoz pohyboval dost rychle po drkotavé půdě plání, rozkládajících se po ostrově Montrealu až k prostřednímu toku sv. Vavřince. Avšak jak dlouhý připadal čas mistru Nickovi, od přírody značně hovornému. Nuže, protože se zdálo, že mladý muž nemá chuť chopit se slova, musel se uchýlit k Lionelovi v naději, že se jejich spolucestující nakonec přece jen vmísí do rozmluvy.
„Nuže, Lioneli, co je s tou bludičkou?“ řekl.
„S tou bludičkou?...“ odtušil mladý písař.
„Ano! Ať se dívám, jak dívám, nevidím po ní na pláni ani stopy!“ „Protože je příliš světlo, mistře Nicku,“ odpověděl Lionel, rozhod-nutý odpovídat žertovným tónem.
„Snad zazpívá-li se starý kuplet:
Ale ne, kmotr neodpovídá! Apropos, Lioneli, znáš prostředek, jak se vyhnout škádlení bludiček?“
„Zajisté, mistře Nicku.Postačí se jich zeptat, kolikátého je a protože to neví, je možné uprchnout, než najdou odpověď.“
„Vidím, že jsi s tradicemi obeznámen. Nuže, než nám některá vkročí do cesty, nebylo by vhodné pohovořit si o té, kterou máš v kapse?“
Lionel se lehce zapýřil.
„Chcete, mistře Nicku?...“ odpověděl.
„Ale ovšem, hochu! Aspoň nám uběhne čtvrt nebo půlhodina!“ Pak se notář obrátil k mladému muži a zeptal se s úsměvem: „Nebudou vám verše překážet, pane?“
„Nebudou!“ odpověděl cestující.
„Jde o báseň, kterou vyrobil můj písař pro soutěž Přátelské Lyry. Tito chlapci se odváží všeho!... Nuže, mladý básníku, zkus svoje dílo, jak říkají dělostřelci!“
Lionel, na výsost spokojený, že má posluchače, který snad bude shovívavější než mistr Nick, vyndal svůj list modravého papíru a četl:

BLUDIČKA
Světélko plaché, nepostižné
vždy večer kdesi zahoří,
v tmách nocí černých živoří,
stop nezanechá, jak je svižné,
na písku ani na moři.
Dřív musel bys je polapit,
je zkoumat chtěje trošičku,
když do tmy bledou září svítí,
své vyzařuje krátké žití.
Oh, zkuste chytit bludičku!

„Ano,“ řekl mistr Nick, „chyťte ji a vsaďte ji do klece! - Pokračuj, Lioneli. „

Že je to cosi určitého,
snad vodík s jiným pospolu? -
Spíš věřil bych, že v plápolu
jde ze souhvězdí vzdáleného,
snad s Vegy, Lyry, Algolu.

„To se týká tebe, hochu,“ řekl mistr Nick, kývnuv lehce hlavou. „To je tvoje věc!“
Lionel pokračoval:

Leč zdali není dech to spíše,
jejž roní sylfa, skřítek, džin,
jenž mizí do neznámé výše,
když širá pláň se vzbouzí tiše
a úsvit plaší noci stín?
Snad záře to, jíž plaší stíny
veliký přízrak příšerný,

ze staré vyšel cisterny,
když měsíc bez lesku a siný
nad obzor vzešel nádherný?
Snad je to dívky duše světlá,
jíž osud rozumu dar vzal
a pro niž palma míru vzkvetla
ne na zemi, jež duši zhnětla,
leč mimo světa hnus a kal?

„Výborně!“ řekl mistr Nick. „Jsi u konce se svými popisnými přirovnáními?“
„Oh nikoliv, mistře Nicku!“ odpověděl mladý písař.
A pokračoval:

Či zrcadlení zjev to malý,
když vzduchu zčeřen tichý klid
a na obzoru hasne svit,
či po bouři, jež hyne v dáli,
snad posledního blesku kmit?
Anebo svit to meteoru,
Jenž na obloze kdysi plál
vesmírem věky putoval,
strach plodil v křehkých duších tvorů,
než zapadl v nenávratnou dál?
Či na pole to, jejichž tváře
mdlým osvětluje zábleskem,
spadl paprsek severní záře,
když slavně plála nebeskem,
svět všechen tavící v ohni svém?

„Co soudíte, pane, o tomto troubadourském klábosení?“ otázal se mistr Nick cestujícího.
„Soudím, pane,“ odpověděl muž, „že váš mladý písař má jistou fantazii a jsem zvědav, k čemu by ještě mohl přirovnat svou bludičku?“
„Pokračuj tedy, Lioneli.“
Lionel se poněkud zapýřil při pokloně mladého muže a četl hlasem, zachvívajícím se vzrušením:

Či ve smutné té dlouhé chvíli,
kdy kdekdo znaven v spánku ztichl,
to anděl temnot prapor zdvihl,
jenž v jemném vánku smutně kvílí,
byl vztyčen jménem zesnulých?

„Brrr! ...“ ozval se mistr Nick.

Anebo spíše v noci tmavé,
když pravý nadešel už čas,
je signálu to slavný hlas,
jejž země dává ze tmy dravé
obloze, plné hvězd a krás?
A který jako maják v moři
těm, kdož zoufale ve víru
prostorem bloudí v šíru,
udává bránu, jež v tmách hoří,
vchod do nesmíra vesmíru?

„Dobře, mladý básníku!“ řekl cestující.
„Ano, ne špatně, ne špatně!“ připojil mistr Nick. „Kde jsi, u všech všudy, Lioneli, popadl to všechno?… Mám zato, že jsi hotov?“
„Nikoliv, mistře Nicku,“ odvětil Lionel a pokračoval hlasem ještě důraznějším:

Však láska-li to, děvo mladá,
jež v očích tvých jím zmítá tak,
pak prchni před ním jako pták!
Na srdce pozor! Ohník - vnada
sice svítí, nezahřívá však!

„Tu máte, děvčata!“ zvolal mistr Nick. „Bylo by mě velmi překvapi-lo, kdyby nebylo ani trochu lásky v těchto anakreontských akordech. Ostatně to, plyne z jeho let! - Co o tom soudíte, pane?“
„Vskutku,“ odvětil cestující, „mám zato, že...“
Mladý muž se odmlčel, když spatřil skupinu mužů na úbočí cesty, z nichž jeden dal vozkovi znamení, aby zastavil. Ten zadržel koně a muži přistoupili k vozu.
„To je pan Rip!“ odvětil notář a dodal šeptem: „Hrome, mějme se na po-zoru!“
Naštěstí si ani mistr Nick, ani jeho písař, ani náčelník detektivů ne-všiml změny, která se stala se vzezřením neznámého, když bylo prone-seno jméno Rip. Jeho tvář zbledla nikoliv bolestí zděšení, nýbrž tou, kterou způsobí neodolatelná hrůza. Zřejmě se mu zachtělo vrhnout se na toho muže... Avšak, když odvrátil hlavu, podařilo se mu ovládnout se.
„Ubíráte se do Lavalu, pane notáři?“ otázal se Rip.
„Jak vidíte, pane Ripe. Mám tam obchodní jednání na několik ho-din! Dobrá, doufám, že dnes večer budu opět v Montrealu.“
„To je vaše věc.“
„A co zde vy děláte se svými lidmi?“ otázal se mistr Nick. „Stále na číhané ve službách vlády! Pochytal jste jí už darebáků! Ale, chytejte si, jak chcete, množí se jako plevel! Vskutku, udělali by lépe, kdyby se stali řádnými lidmi...“
„Správně mluvíte, pane Nicku, ale nedostává se jim k tomu povolá-ní.“
„Povolání? Jste stále šprýmovný, pane Ripe! Jste snad na stopě některému zločinci?“
„Zločinci pro jedny, hrdinové pro jiné,“ odpověděl Rip. „To záleží na názoru.“
„Co tím chcete říci?“
„Že byla na ostrově oznámena přítomnost pověstného Jana Beze-jmenného...“
„Ah, pověstného Jana Bezejmenného? Ano, vlastenci z něho udělali hrdinu a to ne bez důvodu! Avšak, jak se zdá, Její půvabné Veličenstvo není stejného názoru, vyslal-li vás na něho ministr Gilbert Argall!“
„Vskutku, pane Nicku!“
„A myslíte, že ten tajemný agitátor byl spatřen na ostrově Montrea-lu?“
„Alespoň se to říká,“ odvětil Rip, „ačkoliv já začínám pochybovat.“
„Oh, přišel-li sem, zajisté už odešel,“ řekl mistr Nick, „anebo je-li dosud tady, nebude zde dlouho! Jana Bezejmenného není snadné polapit!“
„Je to hotová bludička,“ řekl cestující a obrátil se k mladému písaři.
„Ah, dobře!... Ah, velmi dobře!...“ zvolal mistr Nick. „Pozdrav, Lioneli, pozdrav! - A při té příležitosti, pane Ripe, setkáte-li se cestou náhodou s bludič-kou, pokuste se ji popadnout za límec a přinést ji mému písaři! Ten bludný plamínek bude mít radost, uslyší-li, jak o něm pojednává Apollónův žák!“
„Udělám to ochotně,“ odpověděl Rip, „nebudeme-li se muset vrátit bez průtahů do Montrealu pro nové instrukce!“
Pak se obrátil k mladému muži:
„A pán vás provází?...“
„Do Lavalu,“ odvětil neznámý.
„Kam také spěchám,“ připojil notář. „Na shledanou, pane Ripe!
Nemohu vám přát štěstí, neboť zajetí Jana Bezejmenného by způsobilo vlastencům velký zármutek, přeju vám aspoň dobrý den!...“
„A já vám šťastnou cestu, pane Nicku!“
Koně se opět dali do klusu a Rip a jeho lidé zmizeli za zatáčkou cesty .
Několik okamžiků poté řekl notář svému společníkovi, který se opět vrhl do kouta vozu:
„Ano, musíme doufat, že se Jan Bezejmenný nedá chytit! Tak dlouho už ho hledají...“
„Ať si hledají!“ zvolal Lionel. „Tento prokletý Rip při tom pozbude svou pověst obratného detektiva!“
„Psst, Lioneli! Do toho nám nic není!“
„Ten Jan Bezejmenný patrně dovede obelstít policii?“ otázal se cestující.
„Jak říkáte, pane. Kdyby se nechal polapit, byla by to veliká rána pro francouzsko-kanadskou stranu.“
„Nescházejí jí činní lidé, pane Nicku, a na jednom nesejde!“
„Nevadí,“ odpověděl notář. „Slyšel jsem, že by to bylo velmi žalost-né. Ovšem nezabývám se politikou více než Lionel a je lépe o ní nehovořit.“
„Ale,“ pokračoval mladý muž, „byli jsme přerušeni ve chvíli, kdy se váš mladý písař oddával básnickému vznětu...“
„Doufám, že skončil?... “
„Nikoliv, mistře Nicku,“ odpověděl Lionel a poděkoval pozornému posluchači úsměvem.
„Jakže, ještě nemáš dost?...“ zvolal notář. „Bludička se stala po-stupně sylfou, džinem, skřítkem, přízrakem, světlou duší, zrcadlením, bleskem, meteorem, paprskem, majákem, jiskrou lásky a toho všeho není dost?... Skutečně, v duchu se ptám, čím by ještě mohla být!“
„I já bych to rád věděli“ podotkl cestující.
„Pokračuj tedy, Lioneli, pokračuj a skonči už jednou, má-li vůbec toto vypočítávání jmen konec!“
Lionel, zvyklý na žerty mistra Nicka, se nijak nevzrušil a pokračoval:

Ať blesk či duše z tebe svítí,
bych tajemství tvá mohl znát,
ohníčku bludný, oh, jak rád
v tvůj plamen bych chtěl se ponořit,

krok za krokem tě sledovat,
když v stromů čela dýcháš tiše,
jak štvanec bloudívá noci tmou,
mlh dusných těžkých záplavou,
nebo do hřbitovní zapadl říše,
ach, hrobku líbáš dumavou!

„To je smutné, smutné!“ zamručel notář.

Nebo po lanoví když se vznášíš,
když loď se v hrůze potácí,
co tyfon divý burácí,
a s ráhen letí, jak je plašíš,
s pokřikem smutní buřňáci!
Oh, jak rád bych volal k Bohu,
by posunul jen maličko
své přízně na mě sluníčko:
kéž s tebou vždy se zrodit mohu
a s tebou zhasnout, bludičko!

„Ah, to je velmi dobré!“ zvolal mistr Nick. „To je konec, který se mi líbí! To lze zpívat:

Bludičko,
bludičko!

Co tomu říkáte, pane?“
„Pane,“ odvětil cestující, „blahopřeji upřímně tomuto mladému básníkovi a kéž získá cenu v soutěži Přátelské Lyry! Ať je to jakékoliv, způsobily nám jeho verše několik příjemných chvil, a nikdy mi nepři-padala cesta tak krátká!“
Lionel se neobyčejně nadýmal, a popíjel z poháru pochvaly, který mu podával mladý muž. Mistr Nick byl v duchu velmi spokojen chvá-lou, které se dostávalo jeho písaři.
Zatím se dostavník pohyboval rychle a bilo teprve jedenáct, když dospěl k severnímu rameni řeky.
V té době se na sv. Vavřinci už objevily první parníky. Nebyly ani mohutné, ani rychlé a připomínaly svými nevelkými rozměry spíše parní šalupy, které se nyní v Kanadě nazývají „tug-boat“ nebo obecně-ji „toc“.
Za několik minut přepravil tento toc mistra Nicka, jeho písaře a ces-tujícího přes řeku, jejíž zelenavá voda byla ještě smísena s černou vodou říčky Outaonais.
Pak se rozešli po vzájemných poklonách a stisku ruky. A potom, zatímco cestující zamířil rovnou do lavalských ulic, mistr Nick a Lionel obešli město a zamířili do východní části Ježíšova ostrova.

IV. KAPITOLA
Vila Montcalm

Ježíšův ostrov, ležící mezi dvěma horními rameny sv. Vavřin-ce, menší než ostrov Montreal, obsahuje jistý počet farností. Svým obvodem lavalské hrabství, - toto jméno náleží také veliké katolické univerzitě v Québeku na památku prvního biskupa, ustanoveného v Kanadě.
Laval je rovněž jméno hlavního města Ježíšova ostrova a leží na jeho jižním břehu. Obydlí pana de Vaudreuil, ačkoliv náleželo do této far-nosti, bylo asi míli dále po proudu sv. Vavřince.
Byl to dům příjemného zevnějšku, obklopený nádherným parkem na rozloze asi padesáti akrů, obsahujícím lučiny i vysoké háje; jeho hranici tvořil břeh řeky. Co do architektonické úpravy a podrobností výzdoby kontrastoval s anglosaskou módou pseudogotiky, tak vážené ve Velké Británii. Francouzský vkus tam vládl a nebýt rychlého a lo-mozného toku sv. Vavřince, který jí hučel u nohou, bylo by se mohlo zdát, že vila Montcalm - tak se nazývala, - stojí na březích Loiry v sousedství Chenonceaux nebo Amboise.
Pan de Vaudreuil byl velmi zapleten do posledních reformistických vzbouření v Kanadě, měl účast na spiknutí, jemuž zrada Simona Mor-gaze dodala tak tragické rozuzlení: smrtí Waltera Hodgea, Roberta Farrana a Françoise Clerka a uvězněním ostatních spiklenců. Když uvězněným několik let poté byla amnestií udělena svoboda, vrátil se pan de Vaudreuil na své panství na Ježíšově ostrově.
Vila Montcalm stála na břehu veletoku. Ve vlnách přílivu a odlivu se koupaly první stupně její přední terasy, kterou zčásti zastiňovala ele-gantní veranda. Vzadu, pod klidnými stíny parku, udržoval od řeky vanoucí vzduch svěžest, která činila teplé dny kanadského léta zcela snesitelnými. Pro milovníka honby nebo rybolovu tam bylo zaměstnání od rána do večera. Zvěř se na ostrově jen hemžila, ryby pak v zátokách sv. Vavřince, jemuž vzdálené vlny řetězu Laurentid na levém břehu tvořily široký rámec.
Pro kanadské Francouze zde v této zemi, která zůstala tak francouz-ská, jako by se Kanada dosud nazývala Novou Francií. Zvyky tam zůstaly stejné jako v 18. století. Anglický spisovatel Russell mohl zcela právem říci: „Dolní Kanada, toť spíše Francie ze starých dob, kdy nad ní vládl bílý prapor s liliemi.“ Francouzský spisovatel Eugen Réveil-laud

napsal: „Je to útočiště starého režimu. Je to Bretaň nebo Vendée před šedesáti lety, která se táhne za oceán. Na americké pevnině udržel si obyvatel se žárlivou péčí mravy ducha, naivní důvěru a pověru svých otců.“ Ještě v nynější době je to pravda, jako je rovněž pravda, že francouzské pokolení se udrželo v Kanadě velmi čisté, bez příměsku cizí krve.
Od návratu na svůj zamilovaný ostrova do vily Montcalm kolem roku 1829, žil pan de Vaudreuil velice šťastně. Ačkoliv jeho jmění
nebylo značné, zajišťovalo mu blahobyt, který by mohl užívat klidně, . kdyby ho jeho vlastenectví, vždy horoucí, nebylo uvrhlo do víru bojují-cí politiky.
V době, kdy začíná tato historie, bylo panu de Vaudreuil čtyřicet sedm let. Šedivějící vlasy ho činily možná trochu starším; ale jeho živý pohled, tmavomodré oči velikého lesku, nadprůměrný vzrůst, silné tělesné složení, které mu zabezpečovalo neochvějné zdraví, sympatic-ký a vlídný zevnějšek a poněkud hrdé chování, aniž bylo pyšné, činily z něho vynikající typ francouzského šlechtice. Byl to pravý potomek odvážné šlechty, která v 17. sto-letí přeplula Atlantický oceán, syn za-kladatelů nejkrásnější zámořské kolonie, kterou hanebná netečnost Ludvíka XV. vydala požadavkům Velké Británie.
Pan de Vaudreuil byl už asi deset let vdovcem. Smrt jeho choti, kterou miloval hlubokou láskou, zanechala v jeho životě nevyplnitel-nou mezeru. Od té doby náležel veškerý jeho život jeho jediné dceři, ve které ožila statečná a vznešená duše její matky.
V té době bylo Clary de Vaudreuil dvacet let. Elegantní postava, husté, téměř černé vlasy, veliké, žhavé oči, pleť žhavá pod svou bledos-tí, a poněkud vážná tvář ji činily spíše krásnou než hezkou, spíše vzne-šenou než vábivou, jako u některých hrdinek Jamese Fenimorea Coo-pera. (J. F. Cooper, 1789-1851, proslulý americký romanopisec; vynikl zejména líčením drsného života v pralesích. (Lovec jelenů, Poslední Mohykán, Stopař, Průkopníci, Prérie) Obyčejně byla chladně zdrženlivá, lépe řečeno, celý její dosa-vadní život se soustředil v jediné lásce, kterou dosud pocítila, - v lásce k vlasti.
V skutku, Clary de Vaudreuil byla vlastenka. Za dob hnutí, která vznikla roku 1832 a 1834, sledovala zblízka různé fáze povstání. Vůdci opozice na ni hleděli jako na nejstatečnější z četných dívek, které byly získány pro věc národa. Proto kdykoliv se političtí přátelé pana de Vaudreuil sešli ve vile Montcalm, účastnila se Clary jejich porad; vmě-šovala se do nich jen zřídka, ale naslouchala, pozorovala, obstarávala korespondenci s reformistickými výbory. Všichni kanadští Francouzi k ní chovali naprostou důvěru, neboť jí zasluhovala, a nejuctivější přátelství, neboť ho byla hodna.
Nicméně v tom vznětlivém srdci se smísila od jisté doby jiná láska s láskou, kterou v ní vzbuzovala vlast, - láska ideální a nejasná, neznající dokonce ani toho, jemuž platila.
Roku 1831 a 1834 hrála jakási tajemná osoba závažnou úlohu ve vzbouřeneckých pokusech té doby. Nasazovala hlavu s odvahou, sta-tečností a lhostejností, které skutečně dovedly působit na citlivou ob-raznost. Od té doby bylo opakováno po celé Kanadě s nadšením to jméno - či spíše to, co z něho zbylo, neboť ten muž nebyl nazýván jinak než Jan Bezejmenný. Když vypukla vzpoura, vyvstal v nejhustším chumlu; když boj skončil, zmizel. Avšak bylo cítit, že jedná ve stínu, že jeho ruka neustále připravuje budoucnost. Nadarmo se úřady pokou-šely odkrýt jeho útulek. Ani firmě Rip and Co. se nedařilo v jejím pátrání. Ostatně nic se nevědělo o původu tohoto člověka, právě jako o jeho minulém i nynějším životě. Nicméně muselo se uznat, že jeho vliv na francouzsko-kanadské obyvatelstvo je všemohoucí. Následkem toho opředla jeho osobnost legenda a vlastenci stále očekávali, že se objeví, a bude mávat praporem nezávislosti.
Činy tohoto bezejmenného hrdiny učinily živý a hluboký dojem na ducha Clary de Vaudreuil. Její nejintimnější myšlenky se odnášely vždy stejně k němu. Vzývala jej jako nadpřirozenou bytost. Žila cele v tomto mystickém obcování. Zdálo se jí, že když miluje Jana Beze-jmenného nejideálnější láskou, miluje ještě více svoji vlast. Avšak tento cit tajila úzkostlivě ve svém srdci. A když ji otec viděl vzdalovat se stromořadími parku, procházet se tam v zamyšlení, ani netušil, že sní o mladém vlastenci, který byl v jejích očích symbolem kanadského vlastenectví.
Z politických přátel, shromažďujících se nejčastěji ve vile Montcalm, obcovali spolu nejdůvěrněji někteří z těch, jejichž příbuzní měli s pa-nem de Vaudreuil podíl na osudném spiknutí roku 1825.
Z těchto přátel je nutné uvést André Farrana a Williama Clerka, jejichž bratři Robert a François vystoupili na popraviště 28. září 1825; pana Vincenta Hodgea, syna Waltera Hodgea, amerického vlastence, který zahynul pro věc Kanady poté, co byl zrazen se svými druhy Simonem Morgazem. S nimi k panu de Vaudreuil také jistý advokát z Québeku, poslanec Sebastian Gramont, - ten, v jehož domě, jak bylo mylně oznámeno Ripově agentuře se objevil Jan Bezejmenný.
Nejprudší vůči utlačovatelům byl zajisté Vincent Hodge, jemuž bylo nyní dvaatřicet. Byl po otci americké krve, po matce francouzské, která zemřela hořem krátce po manželově popravě. Vincent Hodge nemohl žít vedle Clary, aniž by se jí zprvu neobdivoval a pak se do ní nezamiloval, - což nebylo panu de Vaudreuil proti mysli. Vincent Hodge byl muž distinguovaný, rázem sympatický, příjemného chová-ní, ačkoliv si vedl jako Yankee z pohraničí. Jistota citů, pevnost ná-klonnosti, odvaha schopná všeho. Clary de Vaudreuil by nemohla najít hodnějšího manžela. Avšak mladá dívka si ani nevšimla touhy, jejímž předmětem byla. Mezi Vincentem Hodgem a ní mohl být jen jediný svazek, - svazek vlastenectví. Oceňovala jeho vlastnosti; milovat ho nemohla. Její život, její aspirace patřily někomu jinému, neznámému, jehož očekávala, že se jednoho dne objeví.
Zatím bedlivě pozorovali pan de Vaudreuil a jeho přátelé hnutí duchů v kanadských provinciích. Zejména bylo vzrušeno veřejné mí-nění vzhledem k loyalistům. Neosnovalo se ještě mezi politickými osobnostmi spiknutí ve vlastním slova smyslu jako roku 1825, hodlající vystoupit násilně proti generálnímu guvernérovi. Ne! Bylo to spíše jakoby zřejmé obecné spiknutí. Aby vypukla vzpoura, stačilo, aby některý vůdce svolal liberály a vzbouřil farnosti různých hrabství. Pak nebylo pochyby, že se reformističtí poslanci, pan de Vaudreuil a jeho přátelé, vrhnou do prvních povstaleckých řad.

A vskutku, nikdy nebyly okolnosti příznivější. Reformisté, dohnáni k nejhoršímu, pronášeli prudké protesty, odsuzujíce vyděračství vlády, která tvrdila, že je britským kabinetem oprávněna nakládat veřejnými dávkami bez svolení parlamentu. Listy - mezi jinými Canadien, zalo-žený r. 1806, a Vindicator, vzniklý později, - hřímaly proti koruně a zřízencům jí jmenovaným. Přinášely řeči, pronesené v parlamentě nebo ve shromážděních lidu Papineauy, Vigery, Quesnely, Saint--Réaly, Bourdagy a tolika jinými, kteří závodili talentem a odvahou ve vlasteneckých požadavcích. Za těchto okolností postačí jiskra, aby roznítila obecné povstání. To dobře věděl lord Gosford a straníci oprav to věděli právě jako on.
Nuže, tak se měly věci, když dopoledne 3. září došel do vily Mont-calm list. Tento list, daný včera na poštu v Montrealu, oznamoval panu de Vaudreuil, že jeho přátelé Vincent Hodge, André Farran a William Clerc byli k němu pozváni na večer toho dne. Pan de Vaudreuil nepo-znával ruku, která list napsala a podepsala jen slovy: Syn Volnosti. Pan de Vaudreuil byl velmi překvapen tímto sdělením a také způso-bem, jímž bylo učiněno. Den předtím se sešel se svými přáteli v Mont-realu u jednoho z nich a rozešli se, aniž si umluvili dostaveníčko na zítřek. Obdrželi tedy Vincent Hodge, Farran a Clerc list téhož původu, oznamující jim dostaveníčko ve vile Montcalm? Bylo tomu asi tak; avšak bylo se co obávat, že v tom vězí nějaká policejní finta. Tato nedůvěřivost byla od aféry Simona Morgaze úplně odůvodněna. Ať tomu bylo jakkoliv, panu de Vaudreuil zbývalo jen čekat. Až Vincent Hodge, Farran a Clerc přijdou do vily, - přijdou-li, - vysvětlí mu zajisté to, co je na tomto podivném dostaveníčku nevysvětle-no. Tak soudila Clary, když zjistila obsah dopisu. Oči měla upřeny na tajemné písmo, a bedlivě je zkoumala. Divná byla nálada jejího ducha! Tam, kde její otec tušil léčku, nastraženou jeho politickým přátelům a jemu, zdálo se, že ona naopak věří v nějaké mocné zakročení ve prospěch národní věci. Objeví se konečně ruka, která sebere nitky nového povstání, která je bude řídit a dovede k cíli?
„Otče," řekla, „mám důvěru!"
Protože však bylo dostaveníčko určeno teprve na večer, chtěl se pan de Vaudreuil napřed odebrat do Lavalu. Snad se tam dozví něco nové-ho, co by odůvodnilo naléhavost stanovené porady. Ostatně bude tam, aby uvítal Vincenta Hodgea a oba jeho přátele, až vystoupí na hráz Ježíšova ostrova. Avšak právě, když chtěl rozkázat, aby bylo zapřaže-no, oznámil mu sluha, že do vily Montcalm přišla návštěva.
„Kdo je to?" otázal se živě pan de Vaudreuil.
„Tady je jeho navštívenka," odvětil sluha.
Pan de Vaudreuil vzal navštívenku, přečetl jméno, které na ní bylo napsáno, a ihned zvolal:
„To je výtečný mistr Nick?... Ten je vždy vítán!... Uveďte jej!" Okamžik poté byl notář před panem de Vaudreuil a jeho dcerou. „Vy, mistře Nicku?" řekl pan de Vaudreuil.
„Ve vlastní osobě a jsem připraven posloužit vám i slečně Clary," odvětil notář.
A stiskl panu de Vaudreuil ruku, dívku pozdravil oficiální úklonou, jejíž přežilou tradici uchovali, jak se zdá, staří notáři.
„Mistře Nicku," pokračoval pan de Vaudreuil, to je sice neočekáva-ná návštěva, ale velmi příjemná!"
„Příjemná zvláště pro mě!" odvětil mistr Nick. „A jak se vám vede, slečno?.. A vám pane de Vaudreuil? Tváře vám jen kvetou!... Roz-hodně se ve vile Montcalm žije asi dobře!... Musím si odtud s sebou vzít trochu vzduchu do svého domu na náměstí Bon Secours!"
„Jen si udělejte zásobu, mistře Nicku! Choďte k nám častěji..." „A zůstaňte několik dní!" připojila Clary.
„A má kancelář a má akta?…" zvolal hovorný notář. „Ty mi nepo-přávají moc času pro rozkoše pobytu na venkově!... Ještě, že těch závětí není tolik! V Kanadě se žije tak dlouho, že nakonec se ani nebude umírat! Kolik osmdesátníků, dokonce i stoletých máme!... To přesahuje už obvyklé hranice statistiky!... Avšak svatební smlouvy - s těmi mám práce!... Počkejme!... Za šest týdnů jsem objednán do Laprairie k jednomu ze svých klientů - z dobrých klientů, věřte, -neboť mám sestavit svatební smlouvu pro jeho devatenáctou odnož."
„To je jistě můj nájemce, Thomas Harcher, na to bych vsadili" odpověděl pan de Vaudreuil.
„Ano, ten, a jsem objednán právě na vaši farmu Chipogan."
„Jaká je to pěkná rodina, mistře Nicku!"
„Zajisté, pane de Vaudreuil, a pamatujte si, že to ještě nebude konec aktů, týkajících se té rodiny."
„Nuže, pane Nicku," řekla Clary, „je pravděpodobné, „že se na farmě Chipogan sejdeme. Thomas Harcher tak naléhal, abychom byli přítomni sňatku jeho dcery, že mu otec a já učiníme to potěšení, nezdr-ží-li nás nic ve vile Montcalm!..."
„A mně tím rovněž učiníte potěšení!" odvětil mistr Nick. „Což není pro mě radostí, vidět vás? Mám jen jedinou stížnost na vás, slečno Clary."
„Stížnost, pane Nicku?"
„Ano, to, že mě zde vždy přijímáte jen jako přítele a nikdy jako notáře."
Dívka se usmála této narážce a téměř ihned nabyly její rysy obvyklé vážnosti.
„A přece," poznamenal pan de Vaudreuil, „přišel jste dnes, drahý Nicku, do vily Montcalm jako notář, ne-li už jako přítel..."
„Zajisté... zajisté..." odpověděl mistr Nick, „avšak ne kvůli slečně Clary!... Ostatně to přijde samosebou! Všechno přijde! - Abych nezapomněl, pane de Vaudreuil, musím vám oznámit, že jsem nepřišel sám…"
„Jakže, mistře Nicku? Máte společníka a necháte ho čekat v před-pokoji?... Poručím, aby byl uveden..."
„Ne... ne... nestojí to za námahu! Je to prostě můj druhý písař... chlapec, který píše verše - viděl to kdy někdo? - a honí se za bludičkami!... Představte si písaře-básníka nebo básníka-písaře, sleč-no Clary! Protože s vámi chci pohovořit soukromě, pane de Vaudreuil, řekl jsem mu, aby se prošel parkem..."
„Dobře jste udělal, mistře Nicku. Avšak je nutné podat tomuto mladému básníkovi občerstvení."
„Zbytečné!... Pije jen nektar a leda by vám bylo zbylo po poslední sklizni..."
Pan de Vaudreuil se nemohl zdržet smíchu nad žerty výtečného muže, kterého znal dlouho a jehož rady mu byly vždy tak vzácné v jeho osobních věcech.

„Nechám vás s otcem o samotě, pane Nicku," řekla Clary.
„Prosím vás, slečno, zůstaňte!" odvětil notář. „Vím, že před vámi mohu mluvit i o věcech, které se týkají politiky... aspoň poněkud, neboť, jak víte, nemíním se nikdy..."
„Dobrá... dobrá... mistře Nicku!..." odpověděl pan de Vaudreuil. „Clary bude přítomna naší rozmluvě. Posaďme se napřed a pak hovoř-te podle libosti."
Notář obsadil jedno z rákosových křesel, rozestavených v saloně; pan de Vaudreuil a jeho dcera usedli na pohovku naproti němu.
„A nyní, drahý Nicku," otázal se pan de Vaudreuil, „proč jste přišel do vily Montcalm?"
„Abych vám odevzdal tohle," odvětil notář.
A vyndal z kapsy svazek bankovek.
„Peníze? ..." řekl pan de Vaudreuil a nedovedl skrýt krajní překva-pení.
„Ano, peníze, dobré peníze, a ať se vám to líbí nebo ne, pěkná sumička!"
„Pěkná sumička?"
„Posuďte!... Padesát tisíc piastrů v pěkných bankovkách, majících kurz!"
„A ty peníze jsou pro mě?"
„Pro vás... jen pro vás!"
„Kdo mi je posílá?"
„To vám nemohu říci z toho důvodu, že to nevím."
„Nač má být použito těchto peněz?"
„To rovněž nevím!"
„A jak to, že vám bylo uloženo odevzdat mi tak značný obnos?"
„Čtete."
Notář mu podal list, obsahující jen tyto řádky:

Mistr Nick, notář v Montrealu, odevzdá laskavě předsedovi refor-mistického výboru ve vile Montcalm v Lavalu zbytek sumy, která byla složena na náš účet v jeho kanceláři.
2. září1837.

J. B. J.

Pan de Vaudreuil hleděl na notáře a nijak nechápal tuto zásilku, která byla pro něho.
„Mistře Nicku, kde byl tento dopis dán na poštu?..." otázal se. „V Saint Charles v hrabství Vercheres."
Clary vzala list do rukou. Zkoumala jeho písmo. Možná, že pochází z téže ruky jako list, který právě oznámil panu de Vaudreuil návštěvu jeho přátel Vincenta Hodgea, Clerka a Farrana?… Nebylo tomu tak. Mezi rukopisem obou listů nebyla žádná podobnost - slečna de Vau-dreuil to oznámila otci.
„Netušíte, pane Nicku," otázala se, „kdo by mohl být pisatelem tohoto listu, skrývaje se za prostá začáteční písmena J. B. J.?" „Nevím, slečno Clary."
„A přece nejste poprvé ve styku s touto osobností?"
„Zajisté!..."
„Anebo s těmito osobnostmi, neboť list mluví ne o „mém", nýbrž o „našem" účtu, což umožňuje mít zato, že tato tři písmena náležejí třem různým jménům."
„V skutku," odpověděl mistr Nick.
„Také poznamenávám," řekl pan de Vaudreuil, „protože jde o ja-kýsi zbytek, zajisté jste už použil jisté části..."
„Pane de Vaudreuil," odpověděl notář, „vím, co smím, a jak se mi zdá, musím vám říci!"
Když si oddechl, než začal, vyprávěl mistr Nick toto:
„Roku 1825, měsíc po popravě, která stála život některé z vašich nejdraž-ších přátel, pane de Vaudreuil, a vás svobodu, dostal jsem balíček, obsahující v bankovkách ohromný peníz jednoho sta tisíc pia-strů. Ten balíček byl dán na poštu v Québeku a obsahoval list tohoto znění:
Tyto peníze, v částce jednoho sta tisíc piastrů se svěřují do rukou mistra Nicka, notáře v Montrealu, aby je použil podle pokynů, které mu budou dány později. Spoléháme na jeho diskrétnost, že se nebude zmiňovat o depozitu, svěřeném do jeho péče, ani o jeho pozdějším po-užití."
„A podepsán byl?..." otázala se Clary. „Podepsán byl J. B. J." odvětil mistr Nick. „Tatáž začáteční písmena?" řekl pan de Vaudreuil. „Tatáž?" opakovala Clary.
„Ano, slečno. Jak si lze domyslet," pokračoval notář, „byl jsem nemálo překvapen tajemnou stránkou tohoto depozita. Protože jsem však nemohl peníze vrátit neznámému klientovi, který mi je poslal, a jednak mě ani nenapadlo uvědomit o tom úřady, uložil jsem sto tisíc piastrů do montrealské banky a čekal jsem."
Clary de Vaudreuil a její otec naslouchali mistru Nickovi s nejživější pozorností. Copak neřekl notář, že podle jeho mínění mají tyto peníze politický význam? A vskutku, nemýlil se, jak uvidíme.
„Šest let poté," pokračoval, jsem byl požádán o dvaadvacet tisíc piastrů dopisem, podepsaným těmi záhadnými začátečními písmeny, s prosbou, abych je poslal do městečka Berthier, v hrabství téhož jména."
„Komu?..," otázal se pan de Vaudreuil.
„Předsedovi reformistického výboru, a krátce poté vypukla vzpou-ra, jak víte. Uplynula čtyři léta a došel stejný list, nařizující, abych poslal dvacet osm tisíc piastrů, tentokrát do Sv. Martina, předsedovi výboru v Chateaugay. Za měsíc později nastala prudká reakce, která vyznačila volby r. 1834, způsobila odročení sněmovny a po ní následo-vala žádost, aby byl obžalován guvernér lord Aylmer!"

Pan de Vaudreuil několik okamžiků přemýšlelo tom, co právě slyšel a řekl, obraceje se k notáři:
„Tedy, drahý Nicku, vy vidíte vztah mezi těmito různými projevy a penězi, posílanými reformistickým výborům?...“
„Já, pane de Vaudreuil,“ odpověděl mistr Nick, „nevidím tu zhola nic! Nejsem politik!... Jsem docela prostý úředník!... Vracel jsem pouze peníze, které byly u mne uloženy, podle udaných pokynů!... Líčím vám ty věci tak, jak se skutečně mají a přenechávám vám starost vyvodit z nich důsledky!“
„Dobrá, můj opatrný příteli!“ odpověděl pan de Vaudreuil s úsmě-vem. „Nebudeme vás kompromitovat. Avšak když jste už dnes přišel do vily Montcalm...“
„To proto, pane de Vaudreuil, abych potřetí učinil to, co jsem učinil už dvakrát. Dnes ráno, 3. září mi bylo uloženo: 1. naložit zbytkem sumy, která mi byla svěřena, tedy padesáti tisíci piastrů; 2. odevzdat je do rukou předsedy výboru v Lavalu. Protože pan de Vaudreuil je předsedou řečeného výboru, přináším mu zmíněné peníze, aby účet byl vyrovnán. K čemu jich má být použito, nevím a netoužím znát. Ode-vzdal jsem peníze předsedovi, o němž je v listě zmínka, a neposlal-li jsem je poštou, a donesl jsem-li je raději sám, to proto, že to byla pro mě příležitost spatřit opět svého přítele, pana de Vaudreuil a slečnu Clary, jeho dceru.“
Mistr Nick mohl vyprávět bez přerušení. A nyní, když řekl, co měl, vstal, přiblížil se k zátoce, dosahující k terase, a pozoroval lodi, plující po řece po proudu i proti proudu.
Pan de Vaudreuil se ponořil do svých myšlenek a mlčel. Stejný dedukční proces se děl v duši jeho dcery. Nebylo pochyb, že těchto peněz, tajemně složených v pokladně mistra Nicka, už bylo použito pro společnou věc, a neméně nebylo pochyby, že jich bude použito právě tak vzhledem k příštímu povstání. Nuže, protože tato zásilka byla učiněna téhož dne, kdy jakýsi „Syn Volnosti“ svolává do vily Mont-calm nejdůvěrnější přátele pana de Vaudreuil, nevypadalo to tak, že je v tom vztah přinejmenším podivný?
Hovor trval ještě po jistou dobu. A mohlo to být jinak za přítomnosti hovorného mistra Nicka? Hovořil s panem de Vaudreuil o tom, co pan de Vaudreuil věděl právě tak dobře, dokonce lépe než on, o politické situaci, zvláště v Dolní Kanadě. A o těch věcech - opakoval to neustá-le - hovořil stále jen s krajní zdrženlivostí a nepletl se do toho do čeho mu nic nebylo. To, co se dělo, stálo věru za to, aby v panu de Vaudreuil vzbudilo nedůvěru, neboť se zajisté zdvojnásobila bdělost policie ve farnostech hrabství Montreal.
A při té příležitosti řekl mistr Nick:
„Úřady se zvláště obávají, že se nějaký vůdce postaví do čela tohoto národního hnutí a že jím bude právě pověstný Jan Bezejmenný!“
Při těch slovech povstala Clary a opřela se o okno do parku. „Znáte toho statečného agitátora, drahý Nicku?“ otázal se pan de Vaudreuil.
„Neznám,“ odpověděl notář, „nikdy jsem ho neviděl a nesetkal jsem se ještě s člověkem, který by ho znal! Ale existuje, v tom ohledu není pochyby!... A představuji si ho rád s rysy hrdiny z románu... jako mladého muže vysoké postavy, ušlechtilých rysů, sympatické tváře, unášejícího hlasu, - leda by to byl nějaký bodrý patriarcha na hranici stáří, vráščitý a sehnutý věkem! U těchto lidí nikdy nevíme, na čem jsme!“
„Ať je to jakkoliv,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „kéž se Bohu zlíbí, aby ho napadlo postavit se nám brzy do čela, a půjdeme za ním, kam nás povede!...“
„Eh, pane de Vaudreuil, to bude velmi brzy!“ zvolal mistr Nick. „Myslíte?“ ... otázala se Clary a vrátila se rychle doprostřed salonu. „Myslím, slečno Clary... či spíše nemyslím nic!... To je nejmou-dřejší!...“
„Nedám vám pokoj,“ řekla dívka. „Mluvte... mluvte, prosím vás...
Co víte?...“
„To, co bezpochyby vědí ostatní,“ odpověděl mistr Nick, „to, že se Jan Bezejmenný objevil v montrealském hrabství. Aspoň se o tom povídá... bohužel...“
„Bohužel?... opakovala Clary.
„Ano, neboť je-li tomu tak, bojím se, že náš hrdina nebude moci ujít pronásledování policie. Dnes dokonce, při jízdě ostrovem Montreal, jsem se setkal s pohraničními hlídkami, které vyslal ministr Gilbert Argall po stopě Jana Bezejmenného; mezi jinými tam byl i šéf firmy Rip and Co...“
„Jakže?... Rip?...“ řekl pan de Vaudreuil.
„Ano ten,“ odpověděl notář. „Je to chytrý muž a patrně byl získán za velké peníze. Podaří-li se mu zmocnit Jana Bezejmenného, bude smrt tohoto mladého vlastence - ano, jistě je asi mladý! - bude jeho smrt jistá a národní strana bude počítat o oběť víc!“
Přesto, že se ovládala, Clary náhle zbledla, její oči se zavřely a stěží dokázala potlačit bušení svého srdce. Pan de Vaudreuil přecházel za-myšleně salonem.
Protože chtěl napravit trudný dojem svých posledních slov, připojil mistr Nick:
„Ostatně, je tento nepolapitelný Jan Bezejmenný člověk neobyčejně statečný!... Až dosud se mu podařilo uniknout nejdůkladnějšímu pát-rání... Pro případ, že by byl příliš stísněn, otevřely by se všechny dveře před ním - dokonce i dveře kanceláře mistra Nicka, kdyby ho přišel požádat o útočiště... třebaže se mistr Nick nijak nechtěl plést do politi-ky!“
Poté se notář poroučel panu de Vaudreuil. Nesměl plýtvat časem, chtěl-li se do Montrealu vrátit do oběda - do pravidelné a vždy vítané hodiny, kdy plnil jeden z nejdůležitějších úkonů svého života.
Pan de Vaudreuil chtěl dát zapřáhnout a zavést mistra Nicka do Lavalu. Avšak ten odmítl jako opatrný člověk. Bude lépe, když nevej-de ve známost jeho návštěva ve vile Montcalm. Má dobré nohy, díky Bohu, a o míli cesty více neuvede do rozpaků nejlepšího chodce kanad-ského notářství. A pak, copak nepochází z krve Sagamorů, není snad potomek těch silných indiánských kmenů, jejichž válečníci byli po celé měsíce na válečných stezkách?
Zkrátka, mistr Nick zavolal Lionela, který bezpochyby hledal po-svátný zápas s múzami v alejích parku, a oba zamířili po

levém břehu svatého Vavřince nazpět do Lavalu.
Po třičtvrtěhodině chůze přišli do přístaviště ve chvíli, kdy z lodi vystupovali pánové Vincent Hodge, Clerc a Farran, ubírající se do vily Montcalm.
Při jejich setkání byl notář pozdraven nevyhnutelným a srdečným: „Dobrý den, mistře Nicku!“ Pak překonal řeku, vsedl do dostavníku a vrátil se do domu na náměstí Bon Secours, právě, kdy stará hospody-ně, mistress Dolly, stavěla na stůl horkou polévku.
Mistr Nick ihned zasedl do svého prostorného křesla a Lionel se usadil naproti němu, zatímco si jeho patron skandoval:

Kéž s tebou vždy zrodit se mohu
A s tebou zhasnout bludičko!

„A polkneš-li při jídle několik veršů,“ připojil, „pozor na kosti!“
V. KAPITOLA
Neznámý

Když Vincent Hodge, William Clerc a André Farran přijeli do vily, byli tam uvítáni panem de Vaudreuil.
Clary se právě odebrala do svého pokoje. Oknem, vedoucím do parku, se toulal její pohled rovinou, kterou na nejzazším obzoru vrou-bil rámec Laurentid. Pomyšlení na tajemnou bytost, která tak náhle vyvstala v jejích vzpomínkách, ji úplně zaměstnávalo. Byl spatřen v tomto kraji. Horlivě ho hledají po ostrově Montreal. Aby mu útočiště poskytl Ježíšův ostrov, postačilo by, kdyby překročil rameno řeky! Nepožádá o útulek ve vile Montcalm? Že tam má přátele, kteří ho rádi přijmou, o tom nemohl pochybovat. Avšak skrýt se pod střechou pana de Vaudreuil, předsedy jednoho z reformistických výborů - copak by to nezna-me-nalo vydat se ještě do většího nebezpečí? Copak není vila asi obzvlášť střežena? Ano, jistě! A přece Clary měla předtuchu, že Jan Bezejmenný tam přijde, byť jen na den, byť jen na hodinu!
A s rozbou-řenou fantazií, toužící být sama, opustila salon, dříve než tam byli uvedeni přátelé pana de Vaudreuil.
William Clerc a André Farran - téměř stejného věku jako pan de Vaudreuil byli bývalí důstojníci kanadské milice. Zbaveni své hod-nosti po přelíčení 25. září, které poslalo jejich bratry na popraviště, získali svobodu jen díky amnestii, kterou využil i pan de Vaudreuil. Národní strana v nich viděla dva činné muže, kteří si přáli jen podruhé nasadit svůj život při novém povstání. Byli energičtí, snesli největší útrapy ze zvyku, nabytého velikými hony v lesích a pláních hrabství Trois Rivieres, kde měli rozsáhlé pozemky.
Vincent Hodge stiskl ruku panu de Vaudreuil a zeptal se ho, jestli ví o tom, že Farran, Clerc a on byli svoláni zvláštními listy.
„Ano,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „a nepochybně byl list, který jste za tím cílem obdrželi, podepsán Synem Volnosti právě jako list, který mě o tom informoval?“
„V skutku,“ odpověděl Farran.
„Neviděl jsi v tom nějakou léčku?“ otázal se William Clerc a obrátil se k panu de Vaudreuil. „Nechce nás snad někdo přistihnout při pora-dě, že nás zavolal k tomuto dostaveníčku?“
„Zákonodárný sbor,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „ještě nevzal Kanaďa-nům právo scházet se u svých přátel, pokud je mi známo.“
„Nikoliv,“ řekl Farran, „avšak kdo je pisatelem tohoto listu, zrovna tak podezřelého jako anonymní list, a proč neuvedl své pravé jméno?“
„To je podivné,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „a to tím víc, protože ta osoba, ať je to kdokoliv, nepíše hodlá-li se tohoto dostaveníčka zúčastnit. List, který jsem obdržel, mi prostě oznamuje, že vy tři přijde-te dnes večer do vily Montcalm...“
„A náš list neobsahuje jinou zprávu,“ připojil William Clerc. „Uvážíme-li to pozorněji,“ poznamenal Vincent Hodge, „proč by nám neznámý dal tu zprávu, kdyby se nezamýšlel zúčastnit naší pora-dy? Myslím, že přijde...“
„Nuže, ať přijde!“ odvětil Farran. „Uvidíme nejdříve, co je to za člověka, vyslechneme, co nám chce sdělit, a zdvořile ho odbudeme, nebudeme-li chtít s ním spolupracovat.“
„Vaudreuile,“ otáza! se William Clerc, „ví tvoje dcera o tomto listě?
Co o něm soudí?...“
„Nic podezřelého, Williame.“
„Vyčkejme tedy!“ řekl Vincent Hodge.
Na každý pád, jestli měl pisatel dopisu v úmyslu přijít k dostaveníč-ku, vedl si obezřetně, neboť až se dostaví do vily Montcalm, bude noc - to bylo za nynější situace zcela rozumné.
Rozhovor pana de Vaudreuil a jeho přátel pak přešel na politickou situaci, tak napjatou následkem utiskujících opatření anglického parla-mentu. I oni cítili, že tento stav věcí nemůže mít dlouhé trvání, a při té příležitosti pan de Vaudreuil oznámil, že jako předseda lavalského výboru obdržel prostřednic-tvím notáře Nicka značný obnos peněz, určený jistě na podporu věci.
Zatímco se procházeli parkem a čekali na oběd, potvrdili Vincent Hodge, William Clerc a André Farran panu de Vaudreuil to, co mu řekl mistr Nick. Agenti Gilberta Argalla jsou v činnosti. Nejen zřízenci Ripovy firmy, ale i oddíly pravidelné policie probíhají farnosti hrab-ství, a všemožně se snaží, aby našli stopu Jana Bezejmenného. Objeve-ní se jeho osoby by zřejmě postačilo, aby vyvolalo povstání. Bylo tedy možné, že neznámý podá panu de Vaudreuil v této záležitosti zprávu.
K šesté hodině se vrátili pan de Vaudreuil a jeho přátelé do salonu, kam právě sestoupila Clary. William Clerc a André

Farran ji otcovsky pozdravili, k čemu je opravňoval jejich věk a přátelství. Vincent Hod-ge, zdrženlivější, přijal uctivě ruku, kterou mu dívka podávala. Pak jí nabídl rámě a všichni se odebrali do jídelny.
Oběd byl hojný, jak bylo v té době zvykem v nejskromnějších i nej-bohatších kanadských příbytcích. Skládal se z říčních ryb, ze zvěřiny okolních lesů, ze zeleniny a ovoce, načesaného v zahradě vily.
Při obědě se o dostaveníčku nehovořilo, byť tak netrpělivě očekáva-ném. Bylo lépe se o něm před služebnými nezmiňovat, ačkoliv to byli věrní služebníci a dlouhá léta ve službách rodiny de Vaudreuil.
Po obědě byl večer tak krásný a teplota tak mírná, že se Clary usadila na verandě. Svatý Vavřinec laskal první stupně terasy a omýval je svými vodami, které se ve tmě nehýbaly. Pan de Vaudreuil, Vincent Hodge, Clerc a Farran kouřili u zábradlí. Vyměnili spolu sotva několik slova to vždy tlumeným hlasem.
Bylo krátce po sedmé hodině. Noc začínala halit hlubiny údolí. Zatímco se dlouhý soumrak táhl do roviny na západě, rozsvěcovaly se na obloze hvězdy.
Clary pozorovala řeku po proudu i proti proudu. Přijede neznámý po vodě? To bylo pravděpodobné, nebude-li chtít po sobě zanechat stopy. Vskutku, lehký člun mohl snadno plout podél břehu, proplout mezi travinami a rákosím. Jakmile by zastavil u terasy, mohla by tajem-ná osoba vniknout do vily, aniž by byla spatřena, a pak ji zase opustit, aniž by někdo ze sloužících něco zpozoroval.
Protože však bylo možné, že návštěvník nepřijede po řece, rozkázal pan de Vaudreuil, aby k němu byl ihned uveden každý, kdo přijde do vily. Lampa, rozžehnutá v saloně, propouštěla jen málo světla záclona-mi oken, utajených neprůhlednou zasklenou stěnou verandy. Zvenku nebylo vidět nic z toho, co se dělo ve vile.
A přece, panoval-li úplný klid směrem k parku, nebylo tomu tak směrem k řece. Chvílemi se objevovaly loďky, přibližující se zde k levé-mu, zde k pravému břehu. Chvílemi se zastavily u sebe, zde bylo proneseno pár spěšných slov; pak se loďky vzdalovaly různými směry. Pan de Vaudreuil a jeho přátelé pozorně sledovali tento ruch, jehož účel dobře chápali.
„Jsou to policejní agenti," řekl William Clerc.
„Ano," odvětil Vincent Hodge, „a střeží řeku usilovněji než kdy předtím..."
„A snad také vilu Montcalm!"
Tato slova byla pronesena tlumeným hlasem a nepronesl je ani pan de Vaudreuil, ani jeho dcera, ani žádný z jeho hostí.
V tom okamžiku se zvedl vpravo od schodiště jakýsi muž, skrytý ve vysoké trávě pod zábradlím, sešel ze schodů, přešel rychlými kroky verandu, nadzvedl čepici, lehce se uklonil a řekl: „Syn Volnosti, který vám psal, pánové."
Pan de Vaudreuil, Clary, Hodge, Clerc a Farran, překvapeni tímto náhlým příchodem, se snažili rozeznat muže, který právě vnikl do vily tak zvláštním způsobem. Jeho hlas byl pro ně právě tak neznámý jako jeho osoba.
„Pane de Vaudreuil," pokračoval ten člověk, „promiňte, že se vám představuji za těchto okolností. Avšak bylo nutné, aby nebyl zpozoro-ván můj příchod do vily Montcalm, jako bude nutné, aby nebyl zpozo-rován můj odchod."
„Jen pojďte, pane!" řekl pan de Vaudreuil.
Pak všichni zamířili do salonu a pečlivě zavřeli dveře.
Muž, který právě přišel do vily Montcalm, byl mladý spolucestující, s nímž mistr Nick jel z Montrealu na Ježišův ostrov.
Pan de Vaudreuil a jeho přátelé si všimli stejně jako notář, že přísluší k francouzsko--kanadskému rodu.
Co dělal na začátku lavalských ulic, když se rozloučil s mistrem Nickem?
Nejdříve zamířil do skromné krčmy v dolní čtvrti města. Tam, schoulený do kouta místnosti, přelétl, čekaje na oběd, noviny, které mu byly podány. Jeho lhostejná tvář neprozrazovala pocity, které měl za četby, ačkoliv tyto listy byly tehdy psány s nejprudší zuřivostí pro korunu nebo proti ní. Královna Viktorie nastoupila právě po svém strýci Vilémovi lV. a obě strany se přely vášnivými články o změny, které učiní nová vláda ve správě kanadských osad.
Avšak jakkoliv třímala žezlo Spojeného království ženská ruka, bylo se co obávat, že spočine těžce na zámořské kolonii.
Až do šesti hodin zůstal mladý muž v krčmě, kde si dal přinést oběd. Pak se vydal na cestu.
Kdyby ho pronásledoval nějaký špeh, viděl by, jak zamířil na břeh řeky a proplétal se travinami k vile Montcalm, ke které došel za tři čtvrtě hodiny. Tam čekal neznámý na okamžik, kdy mohl vystoupit na terasu, a už víme, jak se vmísil do rozmluvy pana de Vaudreuil a jeho přátel.
Když byla nyní v saloně pečlivě zavřena i okna, mohli bez obav hovořit.
„Pane," řekl pan de Vaudreuil a obrátil se k novému hostovi, „nebu-dete překvapený, když se vás nejdříve zeptám, kdo jste?"
„Řekl jsem to při svém příchodu, pane de Vaudreuil. Jsem jako vy všichni Syn Volnosti!"
Clary učinila bezděčný posunek zklamání. Možná, že očekávala jiné jméno než toto označení, v té době tak běžné mezi přívrženci francouz-sko-kanadské věci. Copak setrvá ten mladý muž na svém inkognitu i ve vile Montcalm?
„Pane," řekl André Farran, „svolal jste nás k panu de Vaudreuil zajisté k poradě o záležitostech, majících jistou důležitost. Jistě uznáte za přirozené, že než začneme jednat otevřeně, chceme vědět, s kým máme tu čest."
„Jednali byste neopatrně, pánové, kdybyste se mě takto nezeptali," odpověděl mladý muž, „a nebylo by mě možné odpustit, kdybych se bránil na ni odpovědět."
A podal jim list.
Tento list oznamoval panu de Vaudreuil návštěvu neznámého, v nějž mohou jeho přívrženci i on mít plnou důvěru, i „kdyby neřekl své jméno." Podepsán byl jedním z hlavních vůdců opozice v parlamentě, advokátem Gramontem, poslancem z Québeku, jedním z politických souvěrců pana de Vaudreuil. Advokát Gramont dodával, že kdyby ho tento návštěvník žádalo pohostinství na několik dní, může mu ho pan de Vaudreuil v zájmu věci bez obav poskytnout.
Pan de Vaudreuil sdělil tento obsah listu své dceři, Clercovi a Farra-novi. Pak připojil:
„Pane, jste zde doma a můžete ve vile Montcalm pobýt tak dlouho, jak vám bude libo."
„Nanejvýš dva dny, pane de Vaudreuile," odpověděl mladý muž. „Za čtyři dny musím být u svých přátel u ústí svatého

Vavřince. Děkuji vám za laskavost, kterou mi prokazujete. A nyní, pánové, prosím, abyste mě vyslechli.“
Neznámý se ujal slova. Mluvil přesně o současné duševní náladě v kanadských provinciích. Dokázal, že země je přichystána povstat proti útisku loyalistů a zřízenců koruny. Poznal to právě sám, jak putoval po venkově za reformistickou propagandou již několik týdnů hrabstvími nad horním sv. Vavřincem a Ottawou. Za několik dní pro-běhne poslední farnosti a hrabství na východě, aby sloučil síly brzkého povstání, které se rozšíří od ústí řeky až po území Ontaria. Proti tomuto hromadnému vzbouření nebudou moci ani lord Gosford se zástupci úřadů, ani generál Colborne s několika tisíci rudých kabátů, tvořících anglo-kanadskou brannou moc, postavit dostatečné síly a Kanada - o tom není pochyb - konečně svrhne břemeno utlačovatelů.
„Provincie, vyrvaná své zemi,“ připojil, „to je dítě, vyrvané matce! To musí být předmět nesmiřitelné pomsty, boje, při němž se neudílí milost! Na to se nesmí nikdy zapomenout!“
Neznámý mluvil s chladnokrevností, která svědčila o tom, že se ovládne vždy a všude. A přece bylo patrné, že plamen sžírá jeho duši, že jeho mysl je plná nejhoroucnějšího vlastenectví. Zatímco se podrob-něji zmiňoval o tom, co vykonal, a o tom, co hodlá udělat, nespouštěla z něho Clary oči. Všechno jí říkalo, že má před sebou hrdinu, ve kterém její fantazie ztělesňovala kanadskou revoluci.
Když pana de Vaudreuil, Vincenta Hodgea, Clerca a Farrana infor-moval o svých krocích, připojil:
„Všem přívržencům naší samostatnosti, pánové, bude zapotřebí vůdce a tento vůdce vyvstane, až nadejde hodina, aby jim stanul včele. Až do té doby je nutné, aby se utvořil výkonný výbor k soustředění jednotlivých snah. Přijímají pan de Vaudreuil a jeho přátelé účast v tomto výboru? Vy všichni jste už se svými rodinami trpěli pro věc národa. Tato věc stála život naše nejlepší vlastence, vašeho otce, Vin-cente Hodgei, vaše bratry, Williame Clerku a André Farrane...“
„Kvůli zradě bídáka, pane,“ odpověděl Vincent Hodge. „Ano... bídáka!“ opáčil mladý muž.
A Clary se zdálo, že postřehla v jeho hlase lehké zachvění, dosud tak jasném.
„Avšak,“ připojil, „ten člověk je mrtev.“
„Je to jisté?...,“ zeptal se William Clerc.
„Je mrtev!“ odpověděl bez zaváhání neznámý, i když pravdivost jeho slov nemohl nikdo zjistit.
„Mrtev?... Tento Simon Morgaz!... A já nad ním nevykonal spra-vedlnost!“ zvolal Vincent Hodge.
„Přátelé, nemluvme už o tom zrádci,“ řekl pan de Vaudreuil, „a nechte mě odpovědět na návrh, který nám byl učiněn. - Pane,“ po-kračoval a obrátil se k hostovi, „to, co již udělali naši přátelé, jsme připraveni opět učinit. Můžete s námi tedy počítat a my si bereme na starost soustředit ve vile Montcalm snahy, k nimž jste dal podnět. Jsme denně ve styku s různými výbory okresu a na první znamení nasadíme životy. Vaším úmyslem, jak jste pravil, je odcestovat za dva dny do farností na východě. Budiž! Po návratu nás najdete připravené jít za vůdcem, ať je to kdokoliv, který rozvine prapor nezávislosti.“
„Vaudreuil mluvil za nás,“ připojil Vincent Hodge. „Chováme jen jedinou myšlenku: vyrvat utiskovatelům vlast, zajistit jí právo na vol-nost, které jí přísluší...“
„A jehož si tentokrát dovede dobýt,“ řekla Clary de Vaudreuil a pokročila k mladému muži.
Ten však zamířil ke dveřím salonu, vedoucím na terasu. „Poslouchejte, pánové!“ řekl.
Směrem k Lavalu se ozýval matný hluk, hluk vzdálený, jehož povahu nebo příčinu nebylo možné rozeznat.
„Co je to?“ zeptal se William Clerc.
„Copak snad už vypuklo povstání?...“ řekl André Farran.
„Dej Bůh, aby tomu tak nebylo!“ zašeptala Clary. „Bylo by to ukvapené...“
„Ano, ukvapené!“ opáčil mladý muž.
„Co to asi je?“ ptal se pan de Vaudreuil. „Poslouchejte, lomoz se blíží...“
„Je slyšet, jako by vyzvánění!“ poznamenal André Farran. Opravdu, kovové tóny, nesoucí se prostorem, dorážely v pravidel-ných přestávkách až k vile Montcalm. Šlo snad o ozbrojený oddíl, mířící k obydlí pana de Vaudreuil?
Ten otevřel dveře salonu a přátelé ho následovali na terasu. Všechny zraky ihned zamířily na západ. Nebylo tam žádné podezře-lé světlo. Zřejmě ten lomoz nevznikal na pláních Ježíšova ostrova.
A přece se k vile donášel jakýsi hluk, nyní bližší, zároveň se zvukem polnice.
„Tam... tam je to...“ řekl Vincent Hodge.
A ukázal prstem na řeku směrem k Lavalu. V tom směru vydávalo několik pochodní světlo, dosud málo ostré, odrážející se v poněkud mlhavých vlnách veletoku.
Uplynuly dvě nebo tři minuty. Loďka, nechávající se unášet odli-vem, vnikla mezi víry proudu u břehu, asi čtvrt míle odtud.
V loďce bylo asi deset mužů, jejichž uniformu bylo snadné rozeznat při svitu pochodní. Byl to policejní úředník, provázený oddílem poli-cie.
Chvílemi se bárka zastavila. Do vzduchu se vznášel jakýsi hlas, jemuž předcházel zvuk polnice; avšak z vily Montcalm nebylo dosud možné rozeznat slova.
„Je to asi nějaká vyhláška,“ řekl William Clerc.
„A jistě obsahuje důležité sdělení,“ odpověděl André Farran, „když ji úřady oznamují v tuto hodinu!“
„Čekejme,“ řekl pan de Vaudreuil, „a brzy se dozvíme...“
„Nebylo by lépe vrátit se do salonu?“ otázala se Clary a obrátila se k mla-dému muži.
„Proč, slečno de Vaudreuil?“ odpověděl. „Co úřady ohlašují, stojí jistě za vyslechnutí!“
Zatím dorazila loďka hnaná vesly a provázená několika čluny, na- proti terase.
Zazněla polnice a pan de Vaudreuil a jeho přátelé tentokrát slyšeli zřetelně:

Vyhláška generálního guvernéra kanadských provincií

Dnes, 3. září 1837, vypisuje se odměna za hlavu Jana Bezejmenné-ho, který se opět objevil v hrabstvích na horním svatém Vavřinci. Šest tisíc piastrů připadne tomu, kdo se ho zmocní nebo přispěje k jeho zatčení,

Za lorda Gosforda - policejní ministr - Gilbert Argall

Pak se loďka vzdálila, nechávajíc se unášet proudem řeky.
Pan de Vaudreuil, Farran, Clerc a Vincent Hodge zůstali bez hnutí na terase, kterou nyní halila hluboká noc. Ani jediný pohyb neunikl mladému neznámému, zatímco úředníkův hlas pronášel slova vyhláš-ky. Jenom dívka učinila téměř nevědomky k němu několik kroků.
První se opět ujal slova pan de Vaudreuil.
„Zase cena pro zrádce!“ řekl. „Tentokrát doufám, že bude zbytečná vzhledem k dobré pověsti loajality kanadských farností.“
„Je už dost, dokonce příliš, že se v nich mohl najít takový Simon Morgaz!“ zvolal Vincent Hodge.
„Chraň Bůh Jana Bezejmenného!“ řekla Clary velice pohnutým hlasem.
Na několik okamžiků všichni mlčeli.
„Vraťme se a odeberme se do svých pokojů,“ řekl pan de Vaudreuil.
„Dám vám k dispozici pokoj,“ obrátil se k mladému vlastenci.
„Děkuji vám, pane de Vaudreuil,“ odpověděl neznámý, „avšak nemohu již déle zůstat v tomto domě...“
„Proč?...“
„Když jsem před hodinou přijal pohostinství, které jste mi nabídl ve vile Montcalm, nebyl jsem v situaci, do které mě uvedla tato vyhláška.“
„Co tím chcete říci, pane?“
„Že má přítomnost by vás mohla jen ohrozit, protože generální guvernér vypsal odměnu na mou hlavu. Jsem Jan Bezejmenný!“
Uklonil se a zamířil ke břehu. Clary ho však zadržela a řekla:
„Zůstaňte!“

VI. KAPITOLA
Svatý Vavřinec

Kotlina sv. Vavřince je snad jedna z největších, kterou kdy geologické převraty vytvořily na zemském povrchu. Pan von Hum-boldt odhaduje její rozsah na dvě stě sedmdesát tisíc čtverečních mil, to je rozsah téměř celé Evropy. Veletok se ubírá na svém vrtošivém toku, posetém ostrovy, zadržovaném peřejemi, přerušova-ném vodopády, touto bohatou kotlinou, kterou tvoří Kanada vpravdě francouzská. Území, kde vznikla první panství vystěhované šlechty, se nyní dělí na hrabství a okresy. Při ústí sv. Vavřince v rozlehlé zátoce za aestuariem se noří z vody Magdalenino souostroví, Ostrovy Breton-ského mysu a Prince Edwarda, a veliký ostrov Anticosti, který chrání na pohled tak různé břehy Labradoru, Nové Země a Acadie čili Nové-ho Skotska od strašlivých větrů severního Atlantického oceánu.
Teprve v polovině dubna začíná roztávat led, nakupený za kruté a dlouhé zimy kanadského podnebí. Tehdy se svatý Vavřinec stává splavným. Lodi veliké nosnosti po něm mohou stoupat až do kraje jezer - těchto sladkovodních moří, jejichž růženec se táhne tou poe-tickou zemí, která byla tak výstižně nazvána „Cooperovou zemí“. V té době řeka ožije za přílivu a odlivu jako rejda, jejíž blokáda byla odstra-něna právě sjednaným mírem. Plachetnice, steamery, steam-boats, vory, lodi lodivodů, pobřežní, rybářské bárky, zábavné loďky, čluny všeho druhu plují po hladině jejích vod, zproštěných své tlusté kůry.
13. září k šesté hodině ranní opouštěla loďka, vybavená jako kutr, malý přístav sv. Anne při ústí sv. Vavřince na jeho levém břehu v části, zatáčející se do zálivu. V loďce bylo pět rybářů, kteří provozují své výnosné řemeslo od peřejí u Montrealu až po aestuarium veletoku. Rozprostírají sítě a nahazují udice tam, kde jim naznačil pud jejich povolání, prodávají mořské i sladkovodní ryby od osady k osadě nebo lépe řečeno od domu k domu, neboť oba břehy až po nejzazší západ provincie vroubí téměř nepřetržitá řada domů.
Tito rybáři byli kanadského původu. Cizinec by to poznal už z jejich řeči, z jejich typu, který zůstal tak čistý v tomto Novém Skotsku, kde se francouzský rod neobyčejně vyvinul. Kdybychom vystoupili po že-bříku věků, zajisté bychom našli mezi jejich předky některé z těch proskribovaných, kteří před sto lety byli zdecimováni královskými vojsky a jejichž neštěstí vylíčil Longfellow ve své dojemné básni Evan-geline. Pokud se týká rybářského zaměstnání, je to v Kanadě snad nejčestnější - zvláště v pobřežních farnostech, kde je registro-váno deset až patnáct tisíc rybářských loděk a přes třicet tisíc lodníků, vyko-řisťujících vody veletoku i jeho přítoků.
V loďce byl šestý cestující, oblečený jako jeho druhové, ale na něm byl rybářský jenom oděv. Bylo možné snadno se tím zmýlit a těžké uhodnout v něm mladého muže, kterému vila Montcalm právě poskyt-la útulek na osmačtyřicet hodin. Byl to opravdu Jan Bezejmenný.
Za svého pobytu nevysvětlil inkognito, které halilo jeho osobu a ro-dinu. Jean - jenom tímto jménem ho oslovovali pán a slečna de Vaudreuil.
Večer 3. září po skončené poradě se vrátili pánové Vincent Hodge, William Clerc a André Farran do Montrealu. Teprve dva dny po příchodu do vily se rozloučil Jean s panem de Vaudreuil a jeho dcerou.
Kolik hodin bylo za krátkého pobytu stráveno hovorem o novém chystaném pokusu vyrvat Kanadu anglické nadvládě! S jakým zaníce-ním poslouchala Clary mladého psance, když hovořilo věci, která byla oběma tak drahou! I on vyšel z poněkud chladného tónu, kterého zprvu užíval a který se zdál být úmyslný. Snad podléhal vlivu této

zanícené duše mladé dívky, jejíž vlastenectví se tak shodovalo s jeho vlastenectvím.
Večer 5. září opustil Jean pana a slečnu de Vaudreuil, aby opět nastoupil svůj kočovný život a skončil kampaň reformistické propa-gandy v hrabstvích Dolní Kanady. Než se rozešli, všichni tři se domlu-vili, že se sejdou ve farmě Chipogan u Thomase Harchera, jehož rodi-na, jak uvidíme, se stala rodinou mladého vlastence. Zdalipak se ale kdy uvidí opět dívka a on, když tolik nebezpečí hrozí jeho osobě?
Každým pádem však neměl nikdo v domě ani tušení, že vila Mont-calm právě poskytla útulek Janu Bezejmennému. Šéfovi firmy Rip and Co., uvede-nému na nepravou stopu, se nepodařilo najít jeho útočiště. Jeanovi se podařilo opustit vilu potají, jak do ní přišel, přeplout řeku v čilém ruchu na ní panujícím na konci Ježíšova ostrova a dostat se do nitra území směrem k americké hranici, aby ji mohl překročit, kdyby to bylo zapotřebí pro jeho bezpečnost. Protože nyní bylo pátráno ve farnostech na horní řece, - a to odůvodněně, neboť se tam Jean nedávno objevil, - dospěl, aniž byl poznán a pronásledován, k řece sv. Jana, jejíž tok tvoří částečně hranici Nového Brunswicku. Tam ho očekávali v malém přístavu Sv. Anne stateční druhové, společníci, na jejichž oddanost se mohl úplně spolehnout.
Bylo to pět bratrů - nejstarším, dvojčatům Peterovi a Rémymu, bylo třicet a ostatním, Michaelovi, Tonymu a Jacquesovi, devětadva-cet, osmadvacet a sedmadvacet. Pocházeli z četných dětí Thomase Harchera a jeho ženy Catheriny, farmářů na Chipoganu, v hrabství Laprairie.
Několik roků před tím, po povstání r. 1831, našel Jan Bezejmenný, příliš sevřený policií, útulek v této farmě, o níž nevěděl, že patří panu de Vaudreuil. Thomas Harcher přijal uprchlíka a uvedl jej do své rodiny jako syna. Ačkoliv věděl, že poskytuje útočiště vlastenci, nevě-děl, že tento vlastenec je Jan Bezejmenný.
Za svého pobytu na farmě se Jean semkl - představil se jen pod tímto jménem - úzce s nejstaršími syny Thomase Harchera. Jejich city se shodovaly s jeho city. Byli neohroženými přívrženci reformy a cho-vali v srdci instinktivní nenávist proti každému, kdo náležel k anglosas-kému původu, „kdo páchl Angličanem“, jak se tenkrát v Kanadě říkalo.
Když Jean opustil Chipogan, stalo se to v loďce pěti bratrů, která plula po řece od dubna do září. Naoko provozoval rybářské řemeslo, - což mu zjednávalo přístup do všech domů pobřežních farnostÍ. Tak se mu podařilo uvést pátrání na nepravou stopu a připravovat nové povstalecké hnutí. Před příchodem do vily Montcalm prošel hrabství nad Outaonaisem, v provincii Ontariu. Nyní se bude ubírat po řece od jejího ústí až k Montrealu a udělí poslední rozkazy obyvatelům hrabství Dolní Kanady, kteří tak rádi opakovali: „Kdy opět spatříme naše chlapíky?“ připomínajíce si někdejší Francouze.
Loďka právě opustila přístav Sv. Anne. Ačkoliv nastával odliv, dovoloval jí svěží východní větřík plout pohodlně s hlavní plachtou, plachtou šípovou a plachtami příďovými, které dal rozvinout Peter Harcher, patron Champlaina. Tak se rybářský kutr totiž nazýval.
Podnebí Kanady, mírnější než ve Spojených státech amerických, je v létě velmi teplé a v zimě velmi studené, ačkoliv země leží ve stejné zeměpisné šířce jako Francie. To pochází pravděpodobně odtud, že vlažné vody Golfského proudu odstupují od jejího pobřeží a nevyrov-návají rozdíly teplot.
V první polovině měsíce září bylo veliké teplo a plachty Champlaina se vzdouvaly horkým větříkem.
„Dnes bude parný den,“ řekl Peter, „zvlášť utichne-li v poledne vítr!“
„Ano,“ odpověděl Michael, „a ďábel vezmi komáry a černé moskyty. Jsou jich na tomto břehu Sv. Anne miliardy!“
„Bratři, tato horka brzy skončí a budeme užívat něhy mírného indiánského léta!“
To Jean právě oslovil své druhy bratry a byli toho hodni. A právem velebil krásy kanadského indian summer, který obsahuje zvláště měsí-ce září a říjen.
„Budeme dnes dopoledne lovit,“ otázal se ho Peter Harcher, „anebo budeme pokračovat v plavbě po řece?“
„Hoďme udice do deseti hodin,“ odpověděl Jean. „Pak se společně odebereme do Matanu prodat své ryby.“
„Dejme se tedy k Montskému předhoří,“ pravil patron Champlaina. „Tam je voda příznivější a do Matanu dorazíme za klidného moře.“
Cípová lana byla napnuta, loďka zalavírovala a podporována vět-rem, zatímco proud ji bral zespodu, zamířila pomalu k Montskému předhoří, ležícímu na severním břehu řeky, jejíž šířka v těch místech činí pětadvacet a čtyřicet kilometrů.
Po hodině plavby Champlain zastavil, napnul příďovou plachtu proti větru a začal lovit při nepatrné rychlosti a omezeném plachtoví. Nacházel se uprostřed nádherného aestuaria, vroubeného pásmem úrodné půdy, která se táhne na severu až k patě prvních vln pohoří Laurentid, na jihu až po hory Panny Marie, jejichž nejvyšší štíty činí třináct set stop nad mořskou hladinou.
Peter Harcher a jeho bratři byli ve svém povolání zručnÍ. Vykonávali je po celém toku řeky. Mezi peřejemi u Montrealu ulovili množství jesů pomocí otepí. U Québeku lovili lososy a úhoře, uchylující se v době tření do klidnějších vod. Bylo vzácností, aby jejich „výpravy“ nebyly výnosné.
Tohoto dopoledne bylo mnoho lososů. Několikrát se naplnily sítě, div se nepřetrhaly. Proto k desáté hodině mohl Champlain, když nap-nul plachty, zamířit na jihozápad k Matanu.
Bylo opravdu jistější plout podél jižního břehu řeky. Na severu jsou městečka a vsi rozptýleny ve velkých vzdálenostech a obyvatelstva je ve vyprahlém kraji málo. Toto území se vlastně skládá z nakupeniny chaotických skal. Výjimkou je Saguenayský úval, kterým odtéká pře-bytek vody z jezera Sv. Jana a jehož půda je aluviální, je vegetační produkce neveliká mimo bohaté lesy, jimiž je země hojně pokrytá.
Na jižním břehu řeky je naproti tomu půda plodná, značné farnosti, četné osady a jak bylo řečeno, je to jako panoráma příbytků, rozvíjející se od ústí sv. Vavřince až po Québec. Vábí-li turisty malebná dekorace Saguenayské nebo Malbaiské kotliny, kanadští a američtí návštěvníci lázní - hlavně ti, které horka v Nové Anglii ženou do svěžích pásem veletoku - navštěvují raději jeho jižní břeh.
Svůj první náklad ryb dopravil Champlain nejdříve na trh do Mata-nu. Jean a dva z bratrů Harcherů, Michael a Tony, šli ode dveří ke dveřím nabízet výsledek svého lovu. Proč by bylo nápadné, že se Jean v některých domech zdržel déle,

než vyžadoval obchod tohoto druhu, že vcházel dovnitř, že vyměnil všude několik slov ne se sloužícími, nýbrž s jejich pány? A také proč by si kdo všímal, že v jistých příbytcích skromného zevnějšku zanechával více peněz, než dostali jeho druhové za své zboží?
Tak tomu bylo za následujících dní v osadách na jižním břehu, v Rimuski, v Biku, v Trois-Pistoles, v Cacouně, jedné z velrybářských módních stanic na tomto břehu sv. Vavřince.
V Riviere-du-Loup - malém městě, kde se zastavil Jean dopoledne dne 17. září - navštívili Champlan agenti, kteří měli na řece zvláštní dozor. Všechno však dopadlo dobře. Už po několik let byl Jean zapsán v listinách kutru jako jeden ze synů Thomase Harchera. Nikdy neměla policie ani tušení, že se v obleku kanadského rybáře skrývá psanec, jehož hlava nyní vynese komukoliv kdo jej prozradí, šest tisíc piastrů. Pak, když agenti skončili prohlídku, řekl Peter Harcher: „Snad uděláme dobře, když se nyní uchýlíme k protějšímu břehu.“ „To si myslím také,“ řekl Michael.
„A proč?“ otázal se Jean. „Zdála se snad naše loď těm lidem podez-řelá? Copak neprošlo všechno jako obyčejně? Copak lze pochybovat o tom, že jsem členem Harcherovy rodiny jako tvoji bratři a ty?“
„Eh, myslívám si rád, že jsi jím skutečně!“ zvolal Jacques, nejmladší ze všech, který byl kratochvilné povahy. „Náš dobrý otec má tolik dětí, že ho nové dítě neuvede do rozpaků a že by se sám mohl zmýlit!“
„A ostatně,“ připojil Tony, „miluje tě jako syna a my tě milujeme, jako bychom byli z jedné krve!“
„Což nejsme, Jeane, jako ty, francouzské národnosti?“ řekl Rémy.
„Ano, zajisté!“ odpověděl Jean. „Nicméně nemyslím, že bychom se policie neměli co obávat.“
„Nikdy si nelze vyčítat přílišnou opatrnost!“ poznamenal Tony.
„Jistě ne,“ odpověděl, „a zamýšlí-li Peter pouze z opatrnosti pře-plout řeku...“
„Z opatrnosti, ano,“ odpověděl patron Champlaina, „neboť se změní počasí!“
„To je něco jiného!“ řekl Jean.
„Podívej,“ pokračoval Peter. „Brzy se zvedne severovýchodní vítr a mám tušení, že bude silný!…“ Cítím to!... Oh, odolali jsme mnoha jiným, je však nutné pomyslet na naši loď a nerad bych ji rozbil na skalách u Riviere-du-Loup nebo Kamurasky!“
„Budiž!“ odvětil Jean. „Poplujeme k severnímu břehu, nejlépe k Tadussaku. Pak vyjedeme po toku Saguenaye k Chicoutimi a tam nevyjde nazmar ani náš čas ani námaha!“
„Tedy rychle!“ zvolal Michael. „Peter má pravdu! Tento severový-chodní darebák není daleko. Popadne-li Champlaina z boku, popluje-me stokrát spíš ke Québeku než k Tadussaku!“
Plachty Champlaina byly náležitě napnuty a kutr zamířil na sever proti větru, který se ponenáhlu tišil.
Tyto severovýchodní vichřice nejsou bohužel ani v létě vzácné. Ať trvají jen dvě nebo tři hodiny, ať zuří po celý týden, vždy přinášejí ledové mlhy ze zálivu a zaplavují kotlinu přívaly deště.
Bylo osm hodin večer. Peter Harcher se nemýlil při pohledu na jistá mračna, letící jako šíp, která věstila bouři. Byl nejvyšší čas hledat úkryt u severního břehu.
Nejvíc pět až šest francouzských mil dělí Riviere-du-Loup od ústí Saguenaye. Bylo těžké je urazit. Poryv větru se vrhl jako smršť na Champlaina, když byl teprve v třetině cesty. Bylo nutné ubrat spodní plachtoví a to se ještě musel kutr obávat, že se jeho stěžňoví zláme těsně u paluby. Hladina řeky, rozbouřená asi jako moře v zálivu, se zvedala obrovskými vlnami, dorážejícími na kýl Champlaina a zaplavujícími loďku. Bylo to krušné pro loď o dvanácti tunách. Avšak její mužstvo bylo úplně chladnokrevné a obratné při práci. Nejednou už přestálo veliké bouře, když se odvážilo na širé moře mezi Novou Zemí a ostro-vem Bretonského mysu. Mohlo se tedy spolehnout na její kvalitu i na pevnost jejího trupu.
Peter Harcher měl však dost práce, aby se dostal k ústí Saguenaye - musel zápasit po dlouhé tři hodiny. Když nastal odliv, podporoval plavbu kutru, ale způsobil i nával ještě strašlivějších vln. Kdo neprožil jednu z těchto severovýchodních bouří v odkryté kotlině svatého Va-vřince, nedovede si představit její prudkost. Bývají pravou pohromou pro hrabství, ležící před Québekem.
Naštěstí se mohl Champlain, když našel zátiší u severního břehu, schovat, ještě než nadešla noc, do ústí Saguenaye. Bouře trvala jen několik hodin. Proto 19. září hned na úsvitě mohl Jean pokračovat ve své kampani po Saguenayi, jehož tok se vine mezi vysokými břehu mysu Trojice a Věčnosti, měřícími osmnáct set stop. Tam, v tom malebném kraji se zrakům naskytují nejkrásnější polohy, nejzvláštnější pohledy z kanadské provincie a mezi jinými ona podivu-hodná zátoka Ha-ha; - toto onomatopoické jméno jí získalo obdiv turistů. Champlain dorazil do Chicontimi, kde se Jean mohl sejít s čle-ny reformistického výboru, a následující den, když využil nočního přílivu, zamířil ke Québeku.
Zatím Peter Harcher a jeho bratři nezapomínali, že jsou povoláním rybáři. Každý večer rozestírali sítě a házeli udice. Od časného rána se zastavovali v hojných osadách na obou březích. Tak na severním bře-hu, který je téměř divokého vzezření, v hrabství Charlevoix od Tadus-saku po zátoku Sv. Paula navštívil Malbaie, Saint-Irénée, Notre--Dame-des-Éboulements, jehož vý-znamné jméno je zcela případnékvůli poloze osady ve směsi skal. Na pobřeží Beauportu a Beauprévykonal Jean prospěšné dílo, když vystoupil v Château- Richeru; pak na ostrově Orleáns pod Québekem.
Na jižním břehu se Champlain postupně zastavil ve Sv. Michaelu, v Pointe-Levis. Tam bylo nutné vést si opatrně, neboť dozor nad touto částí řeky byl neobyčejně přísný. Snad by bylo rozumné, nezastavovat se ani v Québeku, kam kutr dorazil večer 22. září. Avšak Jean tam měl schůzku s advokátem Sebastianem Gramontem, jedním z nejhorlivěj-ších poslanců kanadské opozice.
Když byla úplná tma, vklouzl Jean do horních čtvrtí města a došel ulicí Petit-Champlain do domu Sebastiana Gramonta. Styky mezi Jeanem a advokátem trvaly již několik let. Sebastian Gramont, kterému nyní bylo šestatřicet let, se horlivě účastnil politic-kých projevů posledních let - obzvláště r. 1835, kdy nasadil i svůj život. Od tehdy se datoval jeho svazek s Janem Bezejmenným, který mu ostatně nikdy nic neřeklo svém původu a rodině. Sebastian Gramont věděl jen

jediné: že, až nadejde pravá chvíle, postaví se mladý vlastenec do čela povstání. Neviděl ho od nezdařeného pokusu r. 1835, proto jej očekával s živou netrpělivostí.
Když k němu Jean přišel, byl srdečně uvítán.
„Mohu vám věnovat jen několik hodin," řekl mu.
„Nuže," odpověděl advokát, „využijme je k hovoru o minulosti a přítom-nosti..."
„O minulosti ne!" řekl Jean. „O přítomnosti... o budoucnosti... hlavně o budoucnosti!"
Od té doby, co jej poznal, cítil Sebastian Gramont, že v Jeanově životě se tají jakési utrpení, jehož příčiny nemohl uhodnout. I vůči němu se Jean choval tak zdrženlivě, že se střežil podat mu ruku. Proto Sebastian Gramont nikdy nenaléhal. Až se jeho příteli zlíbí svěřit své tajemství, ochotně jej vyslechne.
Po těch několik hodin, které spolu trávili, hovořili jen o politické situaci. Jednak advokát Jeanovi oznámil, jaká je nálada v parlamentě, jednak Jean informoval Sebastiana Gramonta o přípravách k povstání, o utvoření ústředního výboru ve vile Montcalm, o výsledcích svého putování Horní a Dolní Kanadou. Zbývá mu jen procestovat montre-alský okres, aby dokončil svou výpravu.
Advokát naslouchal s krajní pozorností a viděl dobrou věštbu v po-kroku, který udělala národní věc za několik týdnů. Nebylo městečka a vesnice, kde by nebyly rozdány peníze na nákup střeliva a zbraní a kde se čekalo jen na znamení. Jean se pak dozvěděl o po~ledních opatřeních, učiněných québecký-mi úřady.
„A předně, drahý příteli," řekl mu Sebastian Gramont, „asi před měsícem se roznesla zpráva, že jste zde. Začalo pátrání, aby byl zjištěn váš úkryt a hledali i v mém vlastním domě, kde jste se měl, jak bylo nesprávně udáno, nacházet. Dostal jsem návštěvu agentů, mezi jinými jistého Ripa..."
„Ripa?" zvolal Jean dušeným hlasem, jako by to jméno spálilo jeho rty.
„Ano... šéfa firmy Rip and Co.," odpověděl Sebastian Gramont.
„Nezapomínejte, že tento policista je ze všech nejnebezpečnější!..."
„Ano, nejnebezpečnější!..." zašeptal Jean.
„Jemu nesmíte důvěřovat," připojil Sebastian Gramont. „Nedůvěřovat!" opáčil Jean. „Ano, nedůvěřovat jako bídákoví!... " „Copak ho znáte?..."
„Znám ho," odpověděl Jean, když se opět uklidnil, „ale on mne ještě nezná!..."
„To je důležité!" připojil Sebastian Gramont, velmi překvapený chováním svého hosta.
Ostatně Jean zavedl hovor na jiné téma a otázal se advokáta na politiku v parlamentě za tyto poslední týdny.
„Ve sněmovně," odpověděl Sebastian Gramont, „je opozice co nej-ostřejší. Papineau, Cuvíllier, Viger, Quesnel, Bourdages útočí na skut-ky vlády. Lord Gosford by rád odročil sněmovnu, ale dobře cítí, že by to vyvolalo v zemi povstání..."
„Dej Bůh, aby to neudělal, dokud nejsme připraveni!" odpověděl Jean. „Kéž se vůdcové nerozumně neukvapí!..."
„Budou upozorněni, Jeane, a nic neudělají, co by mohlo zmařit vaše plány. Nicméně vzhledem k možnému povstání, které může vypuk-nout v blízké době, učinil generální guvernér opatření. Sir Colborne soustředil sbory, jimiž mohl disponovat tak, aby je mohl rychle posu-nout do hlavních míst hrabství nad sv. Vavřincem, kde, jak se říká, pravděpodobně vzplane boj..."
„Tam a na dvaceti jiných místech zároveň - aspoň v to doufáme," odpověděl Jean. „Je nutné, aby všechno kanadské obyvatelstvo pov-stalo téhož dne a v tutéž hodinu a aby byrokraté byli ohromeni počtem! Kdyby bylo hnutí jen místní, nezdařilo by se hned na začátku. Abych je učinil obecně známým, proputoval jsem farnosti na východě a zápa-dě a proputuji ještě farnosti uprostřed země. Hodlám vyrazit ještě dnes v noci."
„Jděte tedy, Jeane, ale nezapomínejte, že vojáci a dobrovolníci sira Johna Colbornea táboří zvlášť kolem Montrealu pod velením plukov-níků Gorea a Whiteralla. Tam budeme muset patrně vydržet největší odpor..."
„Vše bude zařízeno tak, abychom již od prvních výstřelů byli ve výhodě," odpověděl Jean. „Výbor ve víle Montcalm má dobré místo vzhledem ke společné akci a znám energii pana de Vaudreuil, který jej řídí. Ostatně v hrabství Vercheres, Saint Hyacinth a Laprairie, která sousedí s montrealským hrabstvím, nejzanícenější Synové Volnosti přenesli na města, na městečka, na vesnice zápal svého vlastenectví..."
„A ani v kněžstvu není nikoho, kdo by ho nerozněcoval," odpověděl Sebastian Gramont. „ Veřejně i v soukromí, na kázáních i při hovorech káží naši kněží proti anglosaské tyranii. Před několika dny dokonce i v Québeku v katedrále se nebál jistý mladý kazatel dovolávat se národního cítění a jeho slova měla takový ohlas, že ho policejní ministr chtěl dát zatknout. Avšak lord Gosford nechtěl pobouřit kanadské duchovenstvo a tomuto zákroku se vzepřel. Vymohl si pouze na bisku-povi, aby ten kazatel opustil město, a nyní plní svůj úkol ve farnostech montrealského hrabství. Je to pravý mluvčí lidu, neodolatelné výmluv-nosti, která nezná osobní ohledy a který jistě přinese naší věci jako oběť svou volnost a život!"
„Je mladý ten kněz, o kterém mluvíte?" zeptal se Jean.
„Sotva třicátník."
„Ke kterému řádu patří?"
„K sulpiciánům."
„A jak se jmenuje?... "
„Abbé Joann."
Vyvolalo toto jméno v Jeanově duši vzpomínku? Sebastian Gramont to tak musel chápat, neboť mladý muž se na chvíli odmlčel. Pak se rozloučil s advokátem, ačkoliv ten mu nabídl pohostinství do zítřka.
„Děkuji vám, drahý Gramonte," odpověděl. „Musím být do půlnoci u svých druhů. Za přílivu musíme vyplout."
„Jděte tedy, Jeane," odpověděl advokát. „Ať se váš záměr zdaří nebo ne, stejně budete jedním z těch, kdo vykonali pro naši vlast nejvíce!"

„Nevykonal jsem nic, pokud budeme v anglické nadvládě," zvolal mladý vlastenec, „a kdyby se mi podařilo vyprostit ji z ní, i za cenu mého života..."
„Byla by vám zavázána věčnými díky!" doložil Sebastian Gramont. „Nebyla by mi zavázána ničím!"
Poté se oba přátelé rozešli. Jean se vrátil na Champlaina, kotvícího asi uzel od břehu, a nastoupil s přílivem cestu do Montrealu.

VII. KAPITOLA
Z Québeku do Montrealu

O půlnoci už měl kutr za sebou několik mil proti proudu.
V náručí této noci, ozařované světlem měsíce v úplňku, pracoval Peter Harcher s jistotou, ačkoliv musel lavírovat od břehu ke břehu, neboť vítr vanul od západu dost silně.
Champlain zastavil teprve krátce před svítáním. Lehká mlha kryla rozlehlé prérie po obou březích. Brzy se však z těchto par, jež slunce začalo rozptylovat, vynořily koruny stromů seskupených v pozadí a hladina řeky se stala viditelná.
Hodně rybářů už bylo v plné práci, vlekouce své sítě a udice za malými loďkami, které nemizejí z horního toku sv. Vavřince a jeho přítoků vpravo i vlevo. Champlain zapadl mezi toto loďstvo, oddávají-cí se své ranní práci mezi břehy hrabství Port-Neuf a Lotbiniere. Bratři Harcherovi zakotvili u severního břehu a ihned se dali do práce. Potře-bovali několik košů ryb, aby je prodali po vesnicích, jakmile příliv umožní plavbu po řece přes protivný vítr.
Při tomto rybolovu přistály u Champlaina čluny z kůry. Byly to dva nebo tři lehké skify, které je možné vzít na ramena, když je nutné „plout po zemi", to znamená minout místo, kde se vodní tok stal nesplavný kvůli skalisku, která z něj trčí, kvůli vodopádům, které jej přerušují, kvůli peřejím nebo vírům, které jsou v kanadských řekách tak hojné.
Lidé v těchto člunech byli většinou indiánské národnosti. Přicházeli kupovat ryby, které pak prodávali v městečkách a vesnicích ve vnitro-zemí, kam jejich čluny pronikaly po četných menších říčkách. Občas však přistáli u Champlaina Kanaďané. Několik minut hovořili s Jea-nem; potom se vraceli na břeh, aby vykonali poslání, které jim bylo uloženo.
Kdyby bratři Harcherové toho rána hledali v lovu jen zisk nebo zábavu, jistě by byla jejich touha plně uspokojena. Sítě a udice dělaly zázraky; lovili štiky, okouny a druhy ryb tak hojné v kanadských vo-dách, maskinougi a touradi, které jsou v Severní Americe velmi vyhle-dávány. Ulovili také množství „bílých ryb", kterých si labužníci váží kvůli jejich znamenitému masu. Rybářům Champlaina se tedy mělo dostat dobrého přijetí v pobřežních příbytcích a také se tak stalo.
Ostatně přála jim nádherná pohoda, - ona pohoda, vlastní takřka šťastnému a nevyrovnatelnému úvalu svatého Vavřince. Jaký to byl rozkošný pohled na sousední roviny od břehu veletoku až po patu Laurentid! Podle poetického výrazu Jamese Penimorea Coopera byly příliš krásné, aby oblékly podzimní livrej, - zelenou a žlutou livrej posledních krásných dnů.
Champlain zamířil k pomezí hrabství Port-Neuf na levém břehu. V městečku toho jména i ve vsích Sv. Anne a Sv. Stanley měli odbyt. Možná, že na jiných místech zanechal Champlain více peněz, než dostal za výtěžek svého rybolovu, ale bratry Harcherovy ani nenapadlo stěžovat si na to.
Po následující dva dny plul Jean takto od břehu ke břehu. V hrabství Lotbiniere na pravém břehu v Lotiniere a Saint-Pierre-les-Bosquets, - v hrabství Champlain na protějším břehu v Batiscaně, - pak na druhém břehu v Gentilli, v Doncette přijali hlavní reformisté jeho návštěvu. Dokonce i jedna z nejvlivnějších osobností v Nicoletě v hrab-ství téhož jména, pan Aubineau - okresní smírčí soudce, s ním navá-zal styky. Právě tam, stejně jako v Québeku, se Jean dozvěděl, že abbé Joann putuje po farnostech, kde jeho kázání vzněcují duchy. Když se mu pan Aubineau zmínil, že je málo hlavně střeliva a zbraní, odpově-děl:
„Dostanete je co nejdříve. Z Montrealu měly předešlé noci vyplout vory s ručnicemi, prachem a olovem a dorazí sem zajisté brzy. Budete ozbrojeni včas. Avšak nezahajujte povstání, dokud neudeří ta pravá hodina. Mimoto, bude-li to zapotřebí, můžete se spojit s výborem ve víle Montcalm na Ježíšově ostrově a dopisovat si s jeho předsedou..."
„Panem de Vaudreuil?..." „Ano."
„Dobrá."
„Neříkal jste," zeptal se Jean,. „že abbé Joann byl v Nicoletě?" „Byl zde před šesti dny."
„Víte, kam odtud mířil?"
„Do hrabství Vercheres a pak, nemýlím-li se, do hrabství Laprairie." Poté se Jean rozloučil se smírčím soudcem a vrátil se na Champlaina v té chvíli, co tam přišli i bratři Harcherovi, kteří prodali své ryby. Pak zamířili šikmo přes řeku, k hrabství Saint Maurice.
Při ústí řeky téhož jména leží jedno z nejstarších městeček země, městečko Trois- Rivieres, v úrodné kotlině. V té době tam byla založe-na továrna na. lití děl, řízená francouzsko-kanadskou společností a za-městnávající jen francouz-sko-kanadské dělníky.
Tam bylo protiloyalistické středisko, jež nemohl Jean pominout.
Champlain vystoupil tedy několik mil po řece sv. Mořice a mladý vlastenec přišel do styku s výbory, zřízenými ve farnostech.
Ovšem továrna na lití děl, která byla zřízena nedávno, byla ještě v začátcích. O několik měsíců později by se tam snad mohli reformisté zásobit děly, které bohužel postrádali. Nicméně bylo možné - bude-li se pracovat ve dne v noci - že by mohli proti dělostřelectvu královni-na vojska postavit první kusy, ulité v továrně ve sv. Mořici. Jean měl ohledně toho velmi důležitou rozmluvu s náčelníky výborů. Budou-li některé z těchto kusů zhotoveny včas, nebude nedostatek rukou k je-jich obsluze.

Když opustil Trois-Rivieres, plul Champlain podél levého břehu hrabství Maskinongé, zastavil se v malém městě téhož jména, pak zahnul v noci z 24. na 25. září do dost prostorného zálivu řeky, který se nazývá Sv. Peter. Tam se vskutku rozprostírá jakési jezero dlouhé pět mil, ohraničené proti proudu řadou ostrůvků, které se táhnou od Berthieru, městečka v hrabství stejného jména, až po Sorel, patřící k hrabství Richelieu.
V těch místech rozprostřeli bratři Harcherové sítě, či je spíše vzali do vleku a za podpory proudu pomalu pluli. Oblohu pokrývaly husté mraky a tma byla velmi hluboká na to, aby bylo možné vidět břeh na severu i na jihu.
Krátce po půlnoci spatřil Peter Harcher, který měl hlídku na přídi, oheň, třpytící se proti proudu řeky.
„Je to bezpochyby světlo lodi, plující po proudu," řekl Rémy, když se přidružil k bratrovi.
„Pozor na sítě," poznamenal Jacques. „Rozestřeli jsme jich třicet loktů a byly by ztraceny, kdyby nás tato loď popadla z boku."
„Nuže, hoši, zarejdujme vlevo," řekl Michael. „Místa máme bohudí-ky dost..."
„Ovšem," odpověděl Peter, „ale vítr je protivný a proud nás strh-ne..."
„Měli bychom raději vytáhnout sítě," pozhamenal Tony. „Bylo by to jistější..."
„Ano, a neztrácejme čas," řekl Rémy.
Bratři Harcherové se chystali vytáhnout sítě na loď, když v tom řekl Jean:
„Jste si jisti, že je to loď, nechávající se unášet proudem řeky?"
„Nevím," odpověděl Peter. „Rozhodně se blíží zvolna a její světlo je upevněno nízko nad vodou."
„Je to snad klec?..." řekl Jacques.
„Je-li to klec," řekl Rémy, je to o důvod více, abychom se jí vyhnuli.
Nevypletli bychom se z ní. Nuže, táhněte!"
Opravdu, Champlain byl v nebezpečí, že pozbude své sítě, kdyby si bratři Harcherové nebyli pospíšili vytáhnout je, aniž se zdržovali vybí-ráním ryb, které v nich uvázly. Nesměli čekat už ani okamžik, neboť spatřený oheň byl už jen ve vzdálenosti dvou uzlů.
„Klecemi" se v Kanadě nazývají vory, které se skládají ze šedesáti až sedmdesáti „cribs", to znamená oddílů, které celkem obsahují nejméně tisíc krychlových stop. Jakmile tání učinilo řeku opět splavnou, plují po ní tyto četné klece k Montrealu nebo Québeku, až sedmdesáti „cribs", to znamená oddílů, které tvoří nevyčerpatelné bohatství kanadské provincie. Představte si plující kupu, vynořující se pět až šest stop z vody, jako obrovský ponton bez stěžňů. Skládá se z kmenů, které byly otesány dřevařskou sekerou na místě a nebo rozřezány na fošny a des-ky pilami, vybudovanými u vodopádů Cahudieres na řece Outaonais. Těchto vorů plují od měsíce dubna do poloviny října tisíce, vyhýbajíce se vodopádům a peřejím pomocí klouzaček, zřízených v úzkých prů-plavech se silným svahem. Zastaví-li se některé z těchto klecí v Mont-realu, aby odevzdaly svůj náklad lodím, které jej dopravují do evrop-ských moří, pluje jich většina až do Québeku. Tam je středisko tohoto dřevařského obchodu, jehož výnos pro Kanadu činí ročně kolem pě-tadvaceti až třiceti milionů franků.
Samosebou se rozumí, že tyto vory jen překážejí plavbě po řece, zvláště dají-li se pobočnými rameny, jejichž šířka je často prostřední. Jelikož podléhají proudu odlivu, pokud trvá, je téměř nemožné je řídit. Proto se jim lodě, rybářské i jiné, musí vyhýbat, nechtějí-li se vystavo-vat nebezpečí srážky, která by jim způsobila velmi vážné škody. Je tedy pochopitelné, že bratři Harcherové neváhali vytáhnout své sítě, nachá-zející se v cestě vorům, kterým se kvůli bezvětří nešlo vyhnout.
Jacques se nemýlil, po řece plula klec. Byla vzdálena sotva dvacet loktů, když byli na Champlainu hotovi s vytahováním svých sítí.
Tu v nočním tichu jakýsi zvučný hlas zanotoval starou písničku, která se stala, jak poznamenává pan Révelland, pravou národní písní - a to, nutno to říci, spíše pro svůj ráz, nežli kvůli slovům. Ve zpěvá-kovi, jímž nebyl nikdo jiný než patron klece, bylo možné poznat Kana-ďana francouzského původu již podle jeho přízvuku a po způsobu, jakým pronášel jisté hlásky.
A zpíval toto:

Když jsem šel ze svatby, znaven byl jsem,
u jasné fontány spočinul jsem...

Jean bezpochyby poznal zpěvákův hlas, neboť přistoupil k Peterovi Harcherovi v okamžiku, kdy na Champlainu sáhli k veslům, aby se vyhnuli kleci.
„Přiraz," řekl mu.
„Mám přirazit?" odpověděl Peter.
„Ano... to je Louis Lacasse."
„Strhne nás s sebou!..."
„Nejdéle na pět minut," řekl Jean. „Chci mu říci jen několik slov." Peter Harcher otočil kormidlem a přirazil rázem k boku voru na přídě.
Při spatření tohoto manévru přerušil lodník svou píseň a zvolal: „Eh... pozor tam na kutru!"
„Nehrozí nebezpečí, Louisi Lacassi!" odpověděl Peter Harcher.
„Toto je Champlain."
Skokem se Jean ocitl na voru a přistoupil k patronovi, který mu řekl, když ho poznal při světle svítilny:
„Jsem vám k službám, pane Jeane!"
„Díky, Lacassi."
„Myslel jsem si, že vás potkám cestou, a byl jsem rozhodnut počkat na Champlaina při příštím zakotvení za přílivu. Ale

když jste zde...“
„Vše je připraveno?“ otázal se Robert.
„Ano, skryto pod fošnami a mezi trámy!... Hezky složeno, ujišťuji vás!“ připojil Lacasse a vyndal ocílku a hubku, aby si zapálil dýmku.
„Přišli celníci?... “
„Ano... ve Vercheres... Rejpalové, šťourali se zde víc než půl hodiny!... Nespatřili však nic... Jako by to bylo zavřeno v nějaké skříni!“
„Kolik?...“ otázal se Jean.
„Dvě stě pušek.“
„A šavlí?“
„Dvě stě padesát.“
„Z Vermontu. Naši přátelé Američané pracovali dobře a nestálo nás to mnoho. Dalo jim pouze trochu práce dopravit náklad do tvrze
Ontario, kde jsme jej převzali. Nyní už s ním nejsou potíže!“
„A střelivo?...“
„Tři sudy prachu a několik tisíc kulí. Zabije-li každá svého muže, nebude v Kanadě brzy ani jeden červený kabát.“
„A víš,“ otázal se Jean, „pro které farnosti jsou určeny střelivo a zbraně?“
„Zajisté,“ odpověděl lodník. „A nebojte se! Nehrozí nebezpečí, že budu postižen! V noci za nejnižšího odlivu zakotvím a z břehu si připlu-jí čluny každý pro svůj díl. Jenže nesestoupím níž než ke Québeku, kde mám své dřevo naložit na Moraviana, který vypluje do Hamburku.“
„Dobrá,“ odpověděl Jean. „Než se dostaneš do Québeku, odevzdáš poslední ručnice a poslední sud prachu.“
„Pak to půjde.“
„Pověz mi, Louisi Lacassi, můžeš se spolehnout na lidi, kteří s tebou plují?“
„Jako sám na sebe. Jsou to praví Jean-Baptistové a půjde-li o několik výstřelů, nemyslím, že by zůstali pozadu.“
Jean mu pak odevzdal jisté množství piastrů, které statečný lodník ani nepočítal a strčil je do kapsy svého širokého kabátu.
Pak si vyměnili silné stisky rukou s mužstvem kutru.
Jean se vrátil na Champlaina, který se vzdálil směrem k levému břehu. A zatímco vor plul dále po proudu, bylo slyšet zvučný hlas Louise Lacassa, začínající opět:

K jasné fontáně projít se šel jsem.

Hodinu potom se vrátil se stoupajícím přílivem vítr. Champlain vnikl mezi četné ostrůvky, které ohraničují jezero, a proplul podél pobřeží hrabství Joliette a Richeliu, ležících naproti sobě, zastavoval se v pobřežních osadách hrabství Montcalm a Vercheres, jejichž ženy se tak statečně bily na konci sedmnáctého století, když hájily tvrze napa-dené Indiány.
Zatím co kutr stál, navštěvoval Jean reformistické vůdce a mohl se osobně přesvědčit o náladě obyvatelstva. Několikrát se ho ptali na Jana Bezejmenného, na jehož hlavu byla vypsána odměna. Kde je nyní? Objeví se opět, až nastane boj? Vlastenci na něho spoléhali. Přes rozkaz generálního guvernéra může do hrabství přijít bez obava tam mu budou otevřeny všechny domy jak na hodinu, tak na čtyřiadvacet hodin!
Vůči těmto známkám oddanosti, která byla schopna největších obě-tí, se Jean cítil hluboce dojat. Ano, byl očekáván kanadským obyvatel-stvem jako Mesiáš! A pak pouze odpověděl:
„Nevím, kde je Bezejmenný; ale až nadejde čas, bude tam, kde má být!“
Asi uprostřed noci z 26. na 27. září dorazil Champlain k jižnímu rameni sv. Vavřince, které odděluje ostrov Montreal od jižního břehu.
Champlain se blížil ke konci své cesty. Za několik dní jej bratři Harcherové připraví pro zimní údobí, během kterého je veletok ne-splavný. Pak se vrátí Jean a oni do hrabství Laprairie, na farmu Chipo-gan, kde se sejde celá farmářova rodina k svatebním slavnostem.
Mezi ostrovem Montreal a pravým břehem tvoří rameno sv. Vavřin-ce peřeje, které lze považovat za zvláštnost země. V těch místech se rozkládá jakési jezero, podobné jezeru sv. Petera, kde se Champlain setkal s klecí patrona Louise Lacassa. Nazývá se Vodopád sv. Louise a leží naproti Lachine, malému městečku nad Montrealem, které je výletním místem, velmi vyhledávaným Montrealany. Je to jakoby roz-bouřené moře, do něhož se vlévají vody jednoho z ramen Ottawy. Husté lesy pokrývají dosud pravý břeh kolem osady pokřesťanštělých Irokézů, Cauglinawagy, jejíž malý kostelík tyčí svou skromnou vížku ze spousty zeleně.
Jestliže je v této části sv. Vavřince plavba proti proudu obtížná, je při sestupu nebezpečí, že plavba skončí rychleji, než by snad bylo milé, protože stačí chybný obrat kormidlem, aby se loďka dostala do peřejí. Avšak lodníci, zvyklí na ty nebezpečné soutěsky - zvláště rybáři, kteří tam naloví myriady jesů - jsou velmi zruční v plavbě mezi těmito běsnícími vodami. Jedině pluje-li se podél jižního břehu pomocí po-vodce, je možné dostat se do Laprairie, hlavního místa hrabství téhožjména, kde Champlain obyčejně přezimoval.
K poledni se Peter Harcher nacházel kousek pod městečkem Lachi-ne. Odkud pochází toto jméno, jméno velikého asijského císařství (La Chine, francouzský název Číny)? Zcela prostě od prvních plavců po sv. Vavřinci.
Když se dostali do blízkosti velikých jezer, domnívali se, že jsou na pobřeží Tichého oceánu a následkem toho nedaleko Nebeské říše.
Patron Champlaina manévroval tedy tak, aby se dostal k pravému břehu řeky; dospěl k němu k páté hodině večerní

nedaleko hranice, dělící hrabství Montreal od hrabství Laprairie.
V tu chvíli řekl Jean:
„Vystoupím, Petere.“
„Nepopluješ s námi do Laprairie?“ odpověděl Peter Harcher. „Ne, je nutné, abych navštívil farnost Chambly, a vystoupím-li v Cauglinawaze, budu to odtam mít blíž.“
„To by znamenalo odvážit se příliš mnoho,“ řekl Peter, „a nebudu klidný, když tě uvidím odcházet. Proč bys nás opouštěl, Jeane? Zůstaň ještě dva dny a vyrazíme společně, až odstrojíme Champlaina.“
„Nemohu,“ řekl Jean. „Musím být ještě dnes v noci v Chambly.“
„Nechceš, aby tě dva z nás doprovodili?“ otázal se Peter Harcher.
„Nikoliv... Bude lépe, budu-li sám.“
„A zůstaneš v Chambly?...“
„Jen několik hodin, Petere, a přede dnem hodlám opět vyjít.“ Protože se zdálo, že Jean nemá chuť vysvětlovat co má na práci v tomto městečku, nenaléhal na něho Peter Harcher a pouze připojil: „Mám tě očekávat v Laprairii?“
„To je zbytečné. Dělejte si svou práci, o mně se nestarejte.“ „Shledáme se tedy opět...?“
„Na farmě Chipogan.“
„Víš,“ pokračoval Peter, „že tam všichni máme být v první den měsíce října?“
„Vím.“
„Ať tam nechybíš, Jeane! Tvá nepřítomnost by způsobila mnoho starostí otci, matce, všem! Čekají nás v Chipoganu k rodinné slavnosti a protože jsi se stal naším bratrem, je nutné, abys tam byl, aby rodina byla pohromadě.“
„Budu tam, Petere!“
Jean stiskl Harcherovým synům ruce. Pak sestoupil do kajuty Champlaina, oblékl oděv, který měl na sobě v den své návštěvy ve vile Montcalm, a rozloučil se se svými bodrými druhy.
Okamžik po té vyskočil na břeh a po posledním „sbohem“ zmizel pod stromy, jejichž husté skupiny obklopují irokézskou osadu.
Peter, Rémy, Michael, Tony a Jacques se dali ihned do práce. Ne bez velkého úsilí a krušné práce se jim podařilo vytáhnout loďku proti proudu, přičemž používali vírů, tvořících se za jednotlivými výběžky.
V osm hodin večer kotvil Champlain pevně v malé zátoce u paty prvních domů městečka Laprairie.
Bratři Harcherové skončili svou rybářskou výpravu, když se šest měsíců potulovali na rozloze dvou set mil po proudu i proti proudu veletoku.

VIII. KAPITOLA
Výročí

Bylo pět hodin, když Jean opustil Champlaina. Asi tři míle ho dělily od městečka Chambly, kam mířil.
Co chtěl dělat v Chambly? Copak neskončil u své propagační čin-nosti v nejzazších hrabstvích na jihozápadě, než se dostal do vily Mont-calm? Ano, zcela jistě. Avšak tuto farnost ještě nikdy nenavštívil. Z jakého důvodu, to nedokázal nikdo uhodnout. Neřekl to nikomu a sotva to řekl sobě samému. Šel do Chambly, jako by jím byl váben a odpuzován zároveň, nicméně však si byl vědom boje, který se v něm odehrával.
Dvanáct let uplynulo od té doby, co Jean odešel z městečka, v němž se narodil. Nikdy ho tam už nespatřili. Nepoznali by ho. A zdalipak i on po tak dlouhé nepřítomnosti nezapomněl na ulici, v níž si hrával jako dítě, na dům, v němž uplynulo jeho dětství?
Ne, tyto vzpomínky z prvních let mu nemohly vymizet z tak živé paměti! Vyšel z pobřežního lesa, octl se na loukách, jimiž kdysi pobí-hal, když spěchal k převozu přes řeku. Nešel tím krajem cizinec, nýbrž domácí dítě. Neváhal, jestli se má dát určitými přebroditelnými místy, stezkami, vyhnout se některým oklikám, aby si zkrátil cestu. Také, až bude v Chambly, pozná bez váhání náměstíčko, kde stál jeho rodný dům, úzkou uličku, kudy tam obyčejně chodil, kostel, kam ho vodi-la matka, kolej, kde začal svá studia, nežli je šel dokončit do Mont-realu.
Jean tedy chtěl shlédnout opět tato místa, od nichž byl tak dlouho vzdálen. Ve chvíli, kdy měl nasadit život v posledním boji, se ho zmoc-nila neodolatelná touha vrátit se tam, kde začal jeho nešťastný život.
Nebyl to Jan Bezejmenný, který se představoval reformistům v hrab-ství, bylo to dítě, vracející se, možná naposledy, do vsi, která viděla jeho narození.
Jean kráčel rychlým krokem, aby dorazil do Chambly než nastane noc a aby odtamtud odešel než se zrodí nový den.
Byl pohroužen do mučivých vzpomínek a jeho oči neviděly nic z toho, co kdysi vábilo jeho pozornost, ani páry losů pasoucí se pod stromy, ani tisíce druhů ptáků poletujících po stromech, ani zvěř pobíhající v brázdách.
Několik dělníků se ještě zabývalo pracemi na polích. Odvrátil se, aby nemusel odpovídat na jejich srdečné pozdravy a chtěl nepozorovaně projít krajem a spatřit Chambly, aniž by sám byl spatřen.
Bylo sedm hodin, když věž kostela vyvstala ze zeleně. Ještě půl míle a bude na místě. Zvuk zvonu, roznášený větrem, doléhal až k němu. A měl daleko k tomu, aby vykřikl:
„Ano, to jsem já!... Já, jenž se chci octnout opět uprostřed všeho, co jsem kdysi tak miloval!... Vracím se do rodného hnízda!... Vracím se ke své kolébce!...“
Mlčel, odpovídal jen sobě samému a v duchu se s hrůzou tázal: „Co zde hledám?“
Nicméně z nepřetržitého vyzvánění Jean vyrozuměl, že to nezvoní anděl Páně. K jaké bohoslužbě tedy volá zvon věřící v Chambly v tak pozdní hodinu?
„Tím lépe!“ řekl si Jean. „Budou v kostele!... Nebudu muset míjet otevřené dveře!... Nikdo mne neuvidí!... Nikdo mne

neosloví!... A protože nemusím nikoho žádat o pohostinství, nikdo se nedozví, že jsem zde byl!...“
Tak rozmlouval sám se sebou, když pokračoval v cestě a chvílemi se ho zmocňovala chuť vrátit se. Ne! Jako by ho neodolatelná síla pudila vpřed!
Čím víc se blížil k Chambly, hleděl Jean pozorněji. Přes změny, které se udály za dvanáct let, poznával příbytky, zahrady, farmy před měs-tečkem.
Když došel na hlavní ulici, plížil se podél schodů, jejichž vzezření bylo tak francouzské, že byste mohli mít za to, že jste v hlavním místě okresu v 17. století. Zde bydlel velice dobrý přítel jeho rodiny, u něhož trávil Jean občas své prázdné dny. Tamhle zase bydlel vlídný pan farář, který mu poskytl první vyučování. Žijí doposud ti hodní lidé? Pak se vpravo zvedala vyšší budova. Byla to kolej, kam chodíval každé ráno a která stála několik set kroků odtud směrem k hořejší chamblyjské čtvrti.
Ta ulice ústila na náměstí s kostelem. Rodný dům stál v jeho rohu vlevo, průčelím do náměstí, zadní stranou do zahrady, která splývala se spoustou stromů, obklopujících městečko.
Noc byla velmi tmavá. Otevřenými hlavními dveřmi kostela bylo uvnitř vidět dav, matně osvětlený lustrem, visícím z klenby.
Protože se už neobával, že bude poznán - i když si připouštěl, že si ho někdo pamatuje - pocítil Jean na okamžik chuť vmísit se do tohoto množství lidí, vstoupit do tohoto kostela, zúčastnit se večerní boho-služby, pokleknout v lavici, v níž se jako dítě modlíval. Avšak nejdříve ho to přitahovalo k protější straně náměstí a když zahnul vlevo, ocitl se v koutě, kde stával dům jeho rodiny...
Pamatoval se. Zde stával. Všechny podrobnosti mu vystoupily na mysl: plot zepředu ohraničující malé nádvoří, holubník nad lomenicí vpravo, čtyři okna v přízemí, dveře uprostřed, okno v prvním poschodí vlevo, kde se mu tak často objevila tvář jeho matky v rámci vroubících květin. Bylo mu patnáct let, když opustil Chambly naposledy. V tom věku se už věci vrývají hluboko do paměti. Na tomto místě měl být dům zbudovaný jeho předky v počátcích kanadské osady.
Dům už tam nebyl. Tam kde stával, zbyly jen zříceniny. Zříceniny ponuré, ne takové, jaké vytváří čas, nýbrž takové, které zůstávají po násilné zhoubě. A v tom ohledu se nešlo zmýlit. Zvápnělé kameny, ožehnuté zdi, kusy ohořelých trámů, hromady popela, nyní bílého, svědčily o tom, že už v dávné době se stal dům obětí plamenů.
Strašlivá myšlenka pronikla Jeanovi mozkem. Kdo roznítil tento požár?... Bylo to dílo náhody anebo neopatrnosti?... Byla to ruka spravedlnosti?...
Jean, k tomu neodolatelně popuzen, vklouzl do zřícenin... Šlapal po popelu, nakupeném na zemi. Vzlétlo několik sov. Bezpochyby sem nikdo nevkročil. Pročpak byly ponechány tyto zříceniny v nejnavště-vovanější části města, ano, proč? Jak to, že po požáru nebylo toto místo uklizeno?
Za dvanáct let, co byl odtud vzdálen, se Jean nikdy nedozvěděl, že by jeho rodný dům byl zničen, že už je jen hromádkou kamení, zčerna-lého ohněm. Stál bez hnutí s překypujícím srdcem a přemýšlelo smutné minulosti a o ještě smutnější přítomnosti.
„Eh, co tam děláte, pane?“ zvolal na něho jakýsi starý muž, který se zde prá-vě zastavil cestou do kostela.
Jean, který ho nezaslechl, neodpovídal.
„Hej,“ pokračoval stařec, „jste hluchý? Nezdržujte se zde!... Kdyby vás někdo viděl, mohl byste dostat špatný kompliment!“
Jean vyšel ze zřícenin, vrátil se na náměstí, obrátil se ke starci a otázal se:
„Mluvíte ke mně?“
„Ano, k vám, pane. Je zakázáno vstupovat na toto místo.“
„A proč?... “
„Protože je to prokleté místo.“
„Prokleté?“ opáčil Jean.
Avšak pronesl to tak tichým hlasem, že ho stařec nezaslechl. „Jste zde cizí, pane?“
„Ano,“ odvětil Jean.
„A bezpochyby jste do Chambly nepřišel už po mnoho let?...“ „Ano... po mnoho let!...“
„Pak není divu, že jste to nevěděl... Věřte mi!... Radím vám dob-ře!... Nevracejte se do těch zřícenin!... “
„A proč?...“
„Protože byste se poskvrnil již pouhým dotekem jejich popela. To je dům zrádce!...“
„Zrádce?... “
„Ano, Simona Morgaze!“
A ubožák to věděl až příliš dobře!
Tedy z obydlí, z něhož byla jeho rodina vypuzena před dvanácti lety, z tohoto domu, který chtěl shlédnout naposledy, o němž myslel, že dosud stojí, zbývá jen několik zdí, zničených ohněm. A zrada je učinila místem tak hnusným, že se nikdo neodvažuje přiblížit se k nim, že ani jediný člověk z Chambly na ně nepohlédne, aniž by zároveň nepronesl kletbu! Ano, dvanáct let uplynulo a v tomto městečku právě jako všude v kanadských provinciích nic nedovedlo zmenšit hrůzy, které vzbuzuje jméno Simona Morgaze!
Jean sklopil oči, jeho ruce se třásly, cítil, že klesá. Nebýt tmy, byl by stařec viděl, jak mu na tvářích vyvstal ruměnec hanby.
Ten pokračoval:
„Jste Kanaďan?“
„Ano,“ odvětil Jean.
„Pak musíte vědět o zločinu, kterého se dopustil Simon Morgaz!“ „Kdo v celé Kanadě by o něm nevěděl!“

„Taková osoba není, pane! Jste patrně z východních hrabství?“ „Ano... z východu... z New Brunswicku.“
„Zdaleka... tedy velmi zdaleka! Nevěděl jste snad, že tento dům byl zničen....
„Nikoliv!... Bezpochyby se tu stalo neštěstí?...“
„Nikoliv, pane, nikoliv!“ pokračoval stařec. „Snad by bylo bývalo lepší, kdyby ho byl zapálil blesk z nebe! A jistě by se to bylo stalo dříve nebo později, neboť Bůh je spravedlivý!... Avšak předešlo se jeho spravedlnosti! A hned den poté, co byl Simon Morgaz se svou rodinou vyhnán ze Chambly, byl proveden útok na tento dům... Zapálili jej... Pak, pro příklad, aby památka na to nikdy nevymizela, zůstaly zříceni-ny v tomto stavu, v němž je vidíte! Je zakázáno se k němu jen přibližo-vat a nikdo by se nechtěl poskvrnit prachem z tohoto domu!“
Bez hnutí to všechno Jean vyslechl. Vzrušení, s nímž bodrý stařec hovořil, dokazovalo, že hrůza ke všemu, co náleželo Simonu Morgazo-vi, trvá ve vší své prudkosti. Tam, kde Jean chtěl hledat památku po své rodině, našel jen památku po hanbě.
Zatím se jeho spolubesedník za hovoru ponenáhlu od prokletého domu vzdálil a mířil do kostela. Zvon vydal do prostoru poslední údery. Bohoslužba měla začít. Už bylo slyšet písně, přerušované dlou-hými přestávkami.
Stařec řekl:
„Nyní vás, pane, opustím, leda byste mě chtěl doprovodit do koste-la. Uslyšel byste kázání, které bude mít po farnosti veliký úspěch...“ „Nemohu,“ odvětil Jean. „Přede dnem musím být v Laprairii.“ „Pak nesmíte mařit čas, pane. Ostatně cesty jsou bezpečné. Od jisté doby probíhají policisté ve dne v noci montrealské hrabství, slídíce stále po Janu Bezejmenném, jehož snad nedostanou - kéž Bůh proká-že tuto milost naší drahé vlasti!... Spoléháme na toho mladého hrdinu, pane, a to právem... Lze-li uvěřit pověstem, najde zde jen statečné lidi, odhodlané jít za ním!...“
„Jako v celém hrabství,“ odpověděl Jean.
„Ještě více, pane! Copak nemůžeme vykoupit hanbu, že jsme měli za spoluobčana takového Simona Morgaze?“
Stařec si rád pohovořil, jak vidět; avšak konečně se již již chystal definitivně odejít, pozdravil Jeana, který ho však zadržel, se slovy:
„Příteli, znal jste snad rodinu toho Simona Morgaze?“
„Ano, pane, a dobře! Je mi sedmdesát a bylo mi osmapadesát, když se stala ta hnusná aféra. Bydlel jsem stále v této zemi, která byla jeho zemí, a nikdy, ne, nikdy bych si nepomyslel, že Simon tak klesne! Co se s ním stalo?… Nevím!... Zemřel snad?… Možná, že odešel pod jiným jménem do ciziny, aby mu jeho vlastní jméno nemohli vmést do tváře! Avšak jeho žena, jeho děti!... Ach, ubožáci, jak je lituji! Paní Bridget, kterou jsem vídal tak často, tak dobrá a šlechetná, ačkoliv žila ve skromných majetkových poměrech!... Milovalo ji celé městeč-ko!... Její srdce bylo plné nejhoroucnějšího vlastenec-tví!... Co asi vytrpěla ta ubohá žena, co asi vytrpěla!“
Jak vylíčit, co se dělo v duši Jeana? Slyšet u zřícenin zničeného domu, kde byl proveden poslední akt zrady, kdy byli vydáni druhové Simona Morgaze, připomínat matčino jméno, vidět ve vzpomínkách všechny útrapy jejího života - to bylo, jak se zdálo, více, než může lidská přirozenost snést. Jean musel mít neobyčejnou energii, aby se ovládl, aby se z jeho prsou nevydral výkřik úzkosti.
A stařec pokračoval:
„Stejně jako matku jsem znal i oba syny, pane! Byli jí velice podobni!
Ach, ubohá rodina!... Kde je nyní?... Všichni je zde milovali kvůli jejich povaze, kvůli jejich upřímnosti, kvůli jejich dobrotě srdce! Starší byl už vážný, velmi vědychtivý, mladší byl bujařejší, rozhodnější, zastá-vající se slabých proti silným! ... Jmenoval se Jean!... Jeho bratr se jmenoval Joann... Počkejte, právě jako mladý kněz, který zde právě bude kázat...“
„Abbé Joann?...“ zvolal Jean.
„Znáte ho?“
„Ne, příteli, ne!... Avšak slyšel jsem o jeho kázáních...“
„Nuže, neznáte-li ho, pane, měl byste jej poznat! ... Putoval hrabstvím na západě a všude se lidé hrnuli, aby ho slyšeli!... Uviděl byste, jaké nadšení vyvolává!... A kdybyste mohl svůj odchod odložit o ho-dinu...“
„Jdu s vámi!“ řekl Jean.
Stařec a Jean zamířili do kostela, kde jim dalo dost práce najít si místo.
První modlitby byly odříkány a kazatel vystoupil právě na kazatelnu.
Abbé Joann byl asi třicátník. Svou vášnivou tváří, pronikavým pohledem, vřelým a přesvědčivým hlasem se podobal svému bratrovi a byl bezvousý stejně jako on. Oba měli charakteristické rysy své mat-ky. Když jste ho viděli a slyšeli, chápali jste vliv, který měl abbé Joann na davy, přivábené jeho jménem. Hlásal katolickou víru a víru národní, byl apoštolem v pravém slova smyslu, dítětem onoho silného plemene misionářů, kteří jsou s to, aby prolili krev za svoje přesvědčení.
Abbé Joann začal kázat. Ve všem, co mluvil pro Boha, bylo patrno všechno, co chtěl mluvit pro vlast. Jeho narážky na nynější stav Kanady byly schopny toho, aby rozvášnily posluchače, u nichž vlastenectví čekalo jen na příležitost, aby se mohlo projevit skutkem. Jeho posunky, jeho slova, jeho chování vzbuzovalo tajemné záchvěvy v tomto skrov-ném venkovském kostelíku, když se dovolával pomoci nebes proti uchvatitelům občanské svobody. Dalo by se říci, že jeho jasný hlas zvučí jako polnice, že jeho vztažená ruka mává z kazatelny praporem nezávislosti.
Jean, ponořený v přítmí, naslouchal. Zdálo se mu, že sám mluví ústy svého bratra. Tytéž ideje, tytéž aspirace se soustředily v obou těch bytostech, srdcem tak spojených. Oba bojovali za vlast - každý svým způsobem: jeden slovem, druhý skutkem; ten i onen byli stejně připra-veni k největším obětem.
V té době mělo katolické kněžstvo v Kanadě značný vliv v sociálním i duševním ohledu. Na kněze se tam pohlíželo jako na posvátné osoby. Byl to zápas starých katolických zásad, vštípených francouzským živ-lem hned za vzniku osady, s protestantskými dogmaty, která se Angli-čané snažili uvést do všech vrstev. Farníci se soustředili kolem svých farářů,

pravých vůdců farností, a politika, která usilovala o vyproštění kanadských provincií z anglosaských rukou, nebyla tomuto svazku duchovenstva s věřícími cizí.
Abbé Joann náležel, jak známo, k řádu sulpiciánů. Avšak čtenáři snad ještě není známo, že ten řád, vlastník některých území, hned od počátku dobytí, má z nich ještě nyní značné příjmy. Různé služebnosti, zřízené hlavně na ostrově Montreal mocí vrchnopanských práv, která mu byla postoupena Richelieuem, (Teprve r. 1854 odhlasoval parlament nezávazný výkup těchto břemen; avšak četní vlastní-ci, věrni starým zvykům, je dosud odvádějí sulpiciánskému duchovenstvu) dosud vykonávají ve prospěch kongregace. Z toho vyplývá, že sulpiciáni tvoří v Kanadě korporaci jak ctěnou, tak mocnou, a že kněží, kteří zůstali nejbohatšími držiteli půdy v zemi, již tam proto mají největší vliv.
Kázání, dokonce možno říci vlastenecká řeč abbé Joanna trvala asi tři čtvrtě hodiny. Nadchla posluchače do té míry, že nebýt to na posvát-ném místě, byly by ji provázely výkřiky pochvaly. Národní horečka hluboce zvířila toto tak vlastenecké shromáždění. Divíte se asi, že úřady ponechávaly volný průchod těmto kázáním, v nichž se dělala reformistická propaganda pod zástěrou evangelia? Ale bylo by bývalo nesnadné postřehnout v nich přímou výzvu k povstání a navíc kazatel-na požívala volnost, které by se vláda odvážila dotknout jen v krajním případě.
Po kázání se Jean uchýlil do kouta kostela, zatímco dav odcházel. Chtěl se snad dát poznat abbému Joannovi, stisknout mu ruku, vymě-nit s ním několik slov, než se odebere za svými druhy na farmu Chipo-gan? Bezpochyby ano. Oba bratři se neviděli už několik měsíců; puto-vali každý svou cestou za stejným cílem v zájmu věci národa.
Jean tedy vyčkával za prvními pilíři lodi, když vtom se venku ozval prudký lomoz. Byly to výkřiky, spílání, řev. Bylo by se řeklo, že se projevuje s neobyčejnou prudkostí jakýsi hněv. Zároveň se prostor ozářil velikými světly a jejich záře padala až do kostela.
Příval posluchačů se vyvalil a Jean, jakoby bezděky unášený, následoval za ním na náměstí.
Co se to dělo?
Tam před zříceninami zrádcova domu byl právě rozdělán veliký oheň. Muži, k nimž se brzy připojily i ženy, jej živili, vrhajíce na něj náruče suchého dřeva.
Zároveň s výkřiky hrůzy se do vzduchu vznášela tato nenávistná slova:
„Do ohně se zrádcem!... Do ohně se Simonem Morgazem!“
A pak byl vlečen k plamenům jakýsi panák, oděný do cárů.
Jean pochopil. Chamblyjské obyvatelstvo popravovalo in effigie bídníka, jako se v Londýně dosud vláčí po ulicích obraz Guye Fawkese, zločinného hrdiny Prachového spiknutí.
Dnes, 27. září, bylo výročí dne, kdy Walter Hodge a jeho druhové François Clerc a Robert Farran zemřeli na popravišti.
Uchvácen hrůzou chtěl Jean prchnout... Nemohl se odtrhnout od půdy, k níž, jak se zdálo, jeho nohy přirostly. Viděl svého otce, zasypá-vaného nadávkami, zasypaného ranami, potřísněného blátem, jímž po něm házel tento dav, podléhající vzteklému šílenství. A zdálo se mu, že všechna ta pohana na něj padá, na Jeana Morgaze.
Vtom se objevil abbé Joann. Dav se rozestoupil, aby mu uvolnil průchod.
I on pochopil smysl této veřejné manifestace. A v tu chvíli poznal svého bratra, jehož bledá tvář se mu objevila ozářena plamenem, za-tímco stovky hlasů vykřikovaly s neblahým datem 27. září hanebné jméno Simona Morgaze!
Abbé Joann se nedovedl ovládnout. Vztáhl paže a vrhl se ke hranici, když už měl být panák vhozen do plamenů.
„Ve jménu milosrdného Boha,“ vykřikl, „mějte soustrast s památ-kou toho nešťastníka!... Bůh má odpuštění pro všechny zločiny!...“
„Nemá ho pro zločin vlastizrady, zrady na těch, kdo bojovali pro vlast!“ odpověděl jeden z přítomných.
A rázem plameny pohltily, jako každoročně v tento den, obraz Simona Morgaze.
Křik se zdvojnásobil a ustal teprve, když plameny uhasly.
Ve tmě si nikdo nevšiml, že Jean a Joann se přiblížili k sobě a ruku v ruce sklonili hlavy.
Beze slova opustili jeviště strašlivého výstupu a prchli z městečka Chambly, kam se už nikdy neměli vrátit.

IX. KAPITOLA
Uzavřený dům

Šest mil od Saint Denis leží městečko Saint Charles na sever-ním břehu Richelieu v hrabství Saint Hyacinth, hraničícím s montreal-ským hrabstvím. Sestupuje-li se po Richelieuovi, jednom z největších přítoků sv. Vavřince, dorazí se do městečka Sorel, kde se Champlain zastavil na své poslední rybářské výpravě.
V té době ležel několik set kroků od záhybu osamělý dům, který stál mezi prvními domy městečka na hlavní ulici Saint Charles.
Byl to skromný a smutný příbytek. Skládal se jen z přízemí s dveřmi a dvěma okny, s malým nádvořím, kde bujel plevel. Dveře byly větši-nou zavřeny, okna nebývala nikdy otevřena, ani za okenicemi s celou výplní. Světlo dovnitř pronikalo jen dvěma jinými okny, zejícími v pro-tějším průčelí a vedou-cími do zahrady.
Zahrada byla vlastně jen čtverec, obklopený vysokými zdmi s tyčemi nahoře, s roubenou studní v jednom rohu. Na ploše asi pětiny akru rostla různá zelenina. Živořil tam asi tucet ovocných stromů, ořechů a jabloní, ponechaných do péče přírody. Malý chlívek, zabíhající do zahrady a sousedící s domem, hostil pět až šest slepic, které dodávaly dostatečné množství vajec pro denní spotřebu.
V domě byly jen tři pokoje, opatřené trochou nábytku - toho nejnutnějšího. Jeden z těchto pokojů, od vchodu vlevo, byl kuchyně; oba ostatní, vpravo, ložnicemi. Úzká chodba, která je dělila, spojovala dvůr a zahradu.
Ano, tento dům byl prostý a ubohý; avšak bylo cítit, že je to úmyslné, že se jeho obyvatelé rozhodli žít v těchto podmínkách bídy a poníže-nosti. Obyvatelé Saint Charles se v tom nemýlili. Vskutku, stalo-li se, že nějaký žebrák zatloukl na dveře Uzavřeného domu - tak mu ve městečku říkali - neodešel nikdy bez malé almužny. Uzavřený dům se

mohl nazývat Domem milosrdenství, neboť milosrdenství tam bylo stále prokazováno.
Kdo tam bydlel? Žena, stále sama, stále oblečená v černém, stále nosící dlouhý vdovský závoj. Opouštěla dům jen zřídka - jednou nebo dvakrát za týden, musela-li vyjít za nevyhnutelným nákupem, nebo v neděli do kostela. Když se jednalo o nákup, čekala, až nadešla noc nebo alespoň večer, plížila se tmavými ulicemi podél domů, vešla chvatně do krámu, mluvila temným hlasem, málo slovy, platila bez smlouvání a vracela se s hlavou sklopenou a očima do země jako ubohý tvor, který se stydí dát se vidět. Když šla do kostela, tedy pouze na úsvitu, k první mši. Držela se opodál, klečela v tmavém koutě a takřka pohroužena sama do sebe. Její nehybnost byla pod řasami jejího závoje děsná. Byli byste ji považovali za mrtvou, kdyby se jí z prsou nedraly bolestné vzdechy. Že ta žena nežije v bídě, bylo jisté, ale jistě to byla ubohá bytost. Jednou nebo dvakrát jí chtěly dobré duše přispět, nabíd-nout své služby, zajímaly se o ni, promlouvaly slova přátelství... A tu se zahalila ještě víc do svého smutečního oděvu a rychle se vzdálila, jako by byla předmětem hrůzy.
Obyvatelé v Saint Charles tedy tuto cizinku neznali - dokonce je možné říct, tuto poustevnici. Před dvanácti lety přišla do městečka a usadila se v tomto domě, zakoupeném velmi lacino, neboť obec, které náležel, se ho už dávno chtěla zbavit a nenacházela kupce.
Jednoho dne se zjistilo, že nová majitelka přišla do svého domu v noci, kam ji nikdo neviděl vejít. Kdo jí sem dopravil skromný náby-tek, se nevědělo. Ostatně nevzala si služku, aby jí pomáhala při práci. Rovněž se k ní nikdy nikdo nedostal. Tak, jak žila nyní, žila od svého příchodu do Saint Charles v jakési poustevnické osamělosti. Zdi Uza-vřeného domu byly zdmi kláštera a nikdo jimi dosud nepronikl.
Obyvatelé městečka se ani nesnažili příliš vniknout do života této ženy, odhalit tajemství její existence. V prvních dnech jejího pobytu se jen trochu divili. O vlastnici Uzavřeného domu bylo naděláno mnoho babských řečí. Soudilo se to i ono. Brzy se však o to přestali zajímat. Pokud její prostředky stačily, projevovala se svou dobročinnou čin-ností - a to jí získalo všeobecnou úctu.
Cizinka byla vysoká, už shrbená, spíše bolestmi než věkem, mohlo jí být asi padesát let. Pod závojem, který ji halil až do půli těla, se skrýval obličej, který asi býval krásný, vysoké čelo, veliké, černé oči. Její vlasy byly zcela bílé; její pohled se zdál naplněn nesmazatelnými slzami, které jej tak dlouho svlažovaly. Nyní tato tvář vyjadřovala, kdysi něžná a usměvavá, pevnou energii a nepod-dajnou vůli.
Kdyby však veřejná zvědavost lépe střežila Uzavřený dům, nalezla by důkaz, že není zavřen pro každého návštěvníka. Třikrát nebo čtyři-krát za rok, vždy v noci, se dveře otevřely, jednou jednomu, jednou dvěma cizincům, kteří dbali největší opatrnosti, aby nebyli spatřeni při příchodu, ani při odchodu. Zdrželi se v domě několik dní, anebo jen několik hodin? To by nikdo nedovedl říct. Určitě jej však opouštěli před úsvitem. Nikdo ani netušil, že tato žena má ještě jiné styky s vněj-ším světem.
Totéž se stalo k jedenácté hodině v noci na 30. září r. 1837. Hlavní silnice, vedoucí hrabstvím Saint Hyacinth od západu k východu, pro-chází Saint Charlesem. Byla právě opuštěna. Hluboká tma halila spící městečko. Žádný obyvatel nemohl vidět dva muže, ubírající se po této silnici, jak se připlížili až ke zdi Uzavřeného domu, otevřeli branku malého dvora, zavřenou jen na háček, a zabušili na dveře způsobem, který byl asi smluveným znamením.
Dveře se otevřely a ihned zase zavřely. Oba návštěvníci vešli do prvního pokoje vpravo, osvětleného noční lampičkou, jejíž slabá zář nemohla proniknout ven.
Žena nejevila žádné překvapení při příchodu těchto dvou mužů.
Sevřeli ji do náručí a s něhou vpravdě synovskou ji políbili na čelo.
Byli to Jean a Joann. Tato žena byla jejich matka, Bridget Morga-zová.
Před dvanácti léty, po vypuzení Simona Morgaze obyvatelstvem v Chambly, nikdo nepochyboval, že ubohá rodina opustila Kanadu a uchýlila se buď do některé provincie Severní nebo Jižní Ameriky, anebo dokonce do některého vzdáleného kraje v Evropě. Peníze, které zrádce obdržel, mu jistě umožní žít v jistém blahobytu všude, kamkoliv se uchýlí. A tak, přijal-li nepravé jméno, unikne opovržení, které by ho stíhalo po celém světě.
Víme, že se věci měly takto. Jednoho večera na sobě vykonal Simon Morgaz spravedlnost a nikdo netušil, že jeho tělo odpočívá na zapad-lém místě na severním břehu jezera Ontaria.
Bridget Morgazová, Jean a Joann pochopili celou tu hrůzu svého postavení. Ačkoliv matka a synové neměli na otcově zločinu spoluvi-nu, síla předsudku je taková, že by nikde nezískali ani soustrast, ani milost. V Kanadě právě jako v kterémkoliv koutě světa bude jejich jméno předmětem jednomyslného opovržení. Rozhodli se, že se zřek-nou tohoto jména, aniž pomysleli na jiné. Copak ho tito ubožáci potře-bovali, pro které mohl mít život jen potupu?
A přece se matka a synové nevystěhovali z vlasti bez otálení. Než by opustili Kanadu, zbývala jim jistá povinnost a tu se všichni tři rozhodli splnit, i kdyby je měla stát život.
Chtěli napravit zlo, které způsobil Simon Morgaz své vlasti. Nebýt zrady, vyvolané hanebným provokatérem Ripem, mělo by spiknutí z r. 1825 velikou naději na úspěch. Po zajetí generálního guvernéra a vůdců anglické armády, by vojsko nemohlo odolat francouzsko--kanadskému obyvatelstvu, které by hromadně povstalo. Avšak hnus-ný čin prozradil tajemství spiknutí a Kanada zůstala v rukou utiskova-telů.
Nuže, Jean a Joann budou pokračovat v díle, zmařeném zradou jejich otce. Bridget, jejíž energie čelila této děsivé situaci, jim ukázala, že to musí být jediný cíl jejich života. Tito dva bratři to pochopili, kterým bylo v té době sedmnáct a osmnáct let a úplně se oddali tomuto očistnému dílu.
Bridget Morgazová - odhodlaná žít z té trochy vlastního jmění, které jí zbývalo - si nechtěla nic ponechat z peněz, nalezených v se-bevrahově tobolce. Tyto peníze mohly a musely být použity jen pro národní věc. Byly potají složeny do rukou notáře Nicka v Montrealu, za nám už známých okolností. Část si ponechal Jean, aby je přímo rozdal reformistům. Tak dostaly v r. 1831 a 1835 výbory částky po-třebné k nakoupení zbraní a střeliva. Roku 1837 byl zbytek té sumy, dost značný, právě odevzdán výboru ve vile Montcalm a svěřen panu de Vaudreuil. Bylo to všechno, co

zbývalo z odměny za zradu.
Zatím, kdykoliv to bylo možné, přicházeli Bridgetini synové potají navštívit matku v tomto domě v Saint Charles, kam se uchýlila. Už po několik let se oba ubírali, každý jinou cestou, k stejnému cíli.
Starší Joann si řekl, že všechno pozemské štěstí je mu od nynějška zapovězeno. Pod vlivem zbožných myšlenek, vyvolaných trudnou situ-ací se chtěl stát knězem, ale knězem bojujícím. Vstoupil do řádu sulpi-ciánů s úmys-lem, podporovat slovem nesporná práva své vlasti. Jeho vrozená výmluvnost, podněcovaná nejhoroucnějším vlastenectvím, k němu vábila obyvatelstvo měst i venkova. V poslední době jeho pověst jen rostla a nyní byla v nejvyšším lesku.
Jean se zase vrhl do reformistického hnutí, ne slovem, ale činem.
Ačkoliv se vzpoury r. 1831 a 1835 skončily stejně, neubylo mu na pověsti. Obecně byl považován za tajemného náčelníka Synů Volnosti. Objevoval se teprve, když byl zapotřebí, a pak zmizel, aby se dal znovu do díla. Víme, jak se vyznamenal ve straně liberální opozice. Zdálo se, že věc nezávislosti spočívá v rukou jediného muže, tohoto Bezejmen-ného, jak se sám nazýval, a jen od něho vlastenci očekávali znamení k novému povstání.
Hodina tohoto povstání byla blízko. Nicméně, než chtěli uskutečnit tento pokus, chtěli Jean a Joann, které náhoda svedla v Chambly, navštívil Uzavřený dům, aby opět spatřili svou matku - snad naposle-dy.
A nyní byli u ní. Seděli vedle ní, drželi ji za ruce a hovořili s ní šeptem. Jean a Joann vyprávěli, jaký je stav věcí. Zápas bude strašlivý, jaký musí být každý poslední zápas.
Bridget, proniknutá city, jimiž její srdce překypovalo, se oddávala naději, že otcův zločin bude konečně vykoupen jeho syny. Pak se ujala slova.
„Jeane, Joanne," pravila, „potřebuji sdílet vaše naděje, věřit ve zdar..."
„Ano, matko, je nutné v něj věřit," odpověděl Jean. „Za pár dní se hnutí začne..."
„A Bůh nám dej spásné vítězství, které náleží posvátné věci!" připo-jil Joann.
„Bůh nám přispěchej na pomoc," odpověděla Bridget, „a snad budu mít konečně právo modlit se za..."
Až dosud nikdy, ne, nikdy nemohla ze rtů této nešťastné ženy vyjít modlitba za toho, který býval jejím chotěm!
„Matko," řekl Joann, „matko!... " „A ty, synu," řekla Bridget, „modlil jsi se za otce jako kněz Boha, který odpouští?"
Joann sklopil bez odpovědi hlavu.
Bridget pokračovala:
„Moji synové, až dosud jste oba plnili svou povinnost; nezapomínej-te však, že pokud jste se obětovávali, plnili jste jen svou povinnost.
I kdyby vám naše vlast jednoho dne byla zavázána za svou nezávislost, jméno, které jsme nosili dříve, jméno Morgaz..."
„Nesmí už existovat, matko!" odpověděl Jean. „Pro ně neexistuje rehabilitace! Nemůžeme mu vrátit čest, jako nelze vrátit život vlasten-cům, které zrada našeho otce přivedla na popraviště! To, co děláme, Joann a já, se neděje proto, aby zmizela potupa, lpějící na našem jménu!... To je nemožné!... Neuzavřeli jsme obchod tohoto druhu! Naše úsilí směřuje jen k napravení zla, způsobeného naší vlasti, nikoliv zla, způsobeného nám!... Je to tak, Joanne?"
„Ano," odpověděl mladý kněz. „Může-li Bůh odpustit, vím, že je to lidem zakázáno, a pokud čest zůstane jedním ze společenských záko-nů, bude naše jméno náležet k těm, která propadla všeobecnému opovržení!"
„Nebude se tedy nikdy moci zapomenout?..." řekla Bridget a polí-bila syny na čela, jako by z něho chtěla vyhladit nesmazatelný znak hanby.
„Zapomenout?" zvolal Jean. „Vrať se jen do Chambly, matko, a uvidíš..."
„Mlč, Jeane!" řekl ostře Joann.
„Ne, Joanne!... Naše matka se to musí dozvědět!... Má dost ener-gie, aby vyslechla všechno, a nechci, aby chovala naději na rehabilitaci, která je nemožná."
A Jean vypravoval tlumeným hlasem, přerušovanými slovy, o tom, co se událo před několika dny v městečku Chambly, kolébce Morgazo-vy rodiny, u zřícenin otcovského domu.
Bridget naslouchala, aniž jí jediná slza vytryskla z očí. Nemohla už ani plakat.
Je však tedy pravda, že taková situace je bezvýchodná? Copak je možné, aby vzpomínka na zradu byla nezapomenutelná a aby odpo-vědnost za zločin padala na nevinné? Je tedy psáno v lidském svědomí, že skvrny, které utkvěly na jménu rodiny, nic nemůže vyhladit?
Po několik okamžiků nevyměnila matka s oběma syny ani slovo.
Nedívali se na sebe. Jejich ruce se pustily. Hrozně… trpěli. Vlastně všude by byli, nejinak než v Chambly, parii, outlaws, které zavrhuje společ-nost, které takřka vylučuje z lidstva.
Ke třetí hodině po půlnoci pomysleli Jean a Joann na odchod. Chtěli se vzdálit, aniž by byli viděni. Měli v úmyslu rozejít se na konci městeč-ka. Bylo nutné, aby spolu nebyli spatřeni na cestě, po níž se budou ubírat hrabstvím. Nikdo se neměl dozvědět, že tu noc se otevřely dveře Uzavřeného domu jediným návštěvníkům, kteří jimi prošli.
Oba bratři vstali. Ve chvíli rozloučení, které mohlo být navěky, cítili, jak je k sobě poutá rodinný svazek. Naštěstí Bridget nevěděla, že na Jeanovu hlavu je vypsána odměna. Třeba o tom věděl Joann, avšak tato strašlivá zpráva dosud nepronikla do samoty Uzavřeného domu. Jean o tom nechtěl matce nic říci. Nač zvyšovat její zármutek? A vůbec, bylo nutné aby to Bridget věděla, neměla-li se obávat, že už nikdy neuvidí svého syna?
Chvíle rozchodu nadešla.
„Kam jdeš, Joanne?" zeptala se Bridget.
„Do farností na jihu," odpověděl mladý kněz. „Tam počkám na chvíli, kdy se budu moci připojit k bratrovi, až se postaví kanadským vlastencům do čela."
„A ty, Jeane?"

„Já se odeberu na farmu Chipogan v hrabství Laprairie," odpověděl Jean. „Tam se sejdu se svými přáteli a udělám poslední opatření... uprostřed rodinných radostí, které jsou nám zakázány, matko! Ti hod-ní lidé mě přijali jako vlastního syna!... Dali by za mne život!... A přece kdyby se dozvěděli, kdo jsem, jaké jméno nosím!... Oh, jací jsme darebáci - pouhý náš dotek je zneuctěním!... Nedozvědí se to však... ani oni... vůbec nikdo!"
Jean klesl na židli, hlavu v dlaních, klesal pod tíží, která denně rostla. „Vstaň, bratře," řekl Joann. „To je očista!... Buď dost silný, abys mohl trpět!... Vstaň a pojďme!"
„Kde vás opět uvidím, děti?" zeptala se Bridget.
„Zde už ne, matko," odpověděl Jean. „Zvítězíme-li, opustíme všichni tři tuto zemi... Půjdeme daleko... tam, kde nás nikdo nepo-zná! Vrátíme-li Kanadě samostatnost, ať se nikdy nedozví, že je za ni zavázána synům Simona Morgaze! Ne... nikdy!..."
„A bude-li všechno ztraceno?..." řekla Bridget.
„Pak, matko, se už neuvidíme ani v této zemi, ani v žádné jiné.
Budeme mrtví!"
Oba bratři se naposledy vrhli do náručí Bridget. Dveře se otevřely a zase zavřely.
Jean a Joann spolu kráčeli asi sto kroků po cestě; pak se rozloučili a naposledy pohlédli na Uzavřený dům, kde se matka modlila za své syny.

x. KAPITOLA
Farma Chipogan

Farma Chipogan, ležící sedm francouzských mil od městečka Laprairie v hrabství téhož jména, zaujímala malou vyvýšeninu na pra-vém břehu malé říčky, přítoku sv. Vavřince. Panu de Vaudreuil tam patřilo čtyři až pět set akrů půdy, tedy dost pěkný majetek, který měl v nájmu farmář Thomas Harcher.
Před farmou směrem k říčce se táhla rozlehlá pole, lán zelených lučin, obklopených řídkými háji známými ve Spojeném království pod jménem fewces. Byl to triumf pravidelného uspořádání - anglosaské-ho nebo amerického - ve vší jeho geometrické přísnosti čtverce, pak čtvercové plochy ohraničovaly tyto krásné kultury, které prospívaly díky bohatým prvkům načernalé prsti, jejíž vrstva vysoká tři až čtyři stopy spočívá nejčastěji na ložisku jílu. Takové je asi složení kanadské půdy až po první svahy Laurentid.
Mezi těmito čtverci, obdělávanými se starostlivou péčí, rostly různé druhy obilí, které pěstuje zemědělec na polích střední Evropy, žito, kukuřice, pšenice, len, chmel, tabák, atd. Tam bujela také divoká rýže, zvaná neprávem „planý oves", množící se na zaplavovaných polích na březích říčky; její zrno dává výtečnou polévku.
Pastviny, porostlé hojnou trávou, se táhly za farmou až po hranici vysokých hájů, seskupených na lehkém zvlnění půdy a šířících se kam až zrak dohlédl. Tyto pastviny úplně stačily k výživě domácích zvířat, chovaných na farmě Chipogan, jako býků, krav, volů, skopců, vepřů, nepočítajíc koně silného kanadského plemene, tolik vyhledávaného americkými pěstiteli.
Lesy v okolí farmy měly stejnou důležitost. Pokrývaly kdysi všechna území podél sv. Vavřince od jeho ústí až po širý kraj jezer. Avšak kolik z nich bylo za ta dlouhá léta naděláno lidskou rukou mýtin! Kolik nádherných stromů, jejichž koruna se kolébá někdy až padesát stop ve vzduchu, dosud klesá pod tisícerými sekerami, rušícími klid těchto nesmírných lesů, kde se hemží sýkory, žluvy, slavíci, skřivani, rajky s třpytivým peřím a také rozkošní kanáři, kteří jsou v kanadských provinciích němí! Lumberjacks - dřevorubci, tam provádějí výnos-nou, ale smutnou práci - kácejí duby, javory, buky, kaštany, osiky, břízy, jilmy, ořechy, habry, jedle a smrky, které rozřezány nebo otesány tvoří růžence vorů, plujících po řece. Jestliže naříkal už koncem osm-náctého století jeden z nejproslulejších Cooperových hrdinů, Natha-niel Bumppo, řečený Sokolí Oko, Dlouhá Karabina nebo Kožená Pun-čocha, nad tímto vražděním stromů, řekl by o těchto neúprosných pustošitelích to, co se říká o farmářích, kteří vyčerpávají plodnost země ohavnými praktikami, že zavraždili půdu?
Nicméně je nutné poznamenat, že tato výtka se nemohla učinit nájemci farmy Chipogan. Thomas Harcher byl příliš zručný ve svém povolání, měl příliš inteligentní personál, hájil příliš poctivě zájmy svého pána, než aby si zasloužil pojmenování vrah. Jeho farma platila právem za vzor polního hospodaření v době, kdy panovaly ještě staré rutiny, jako by bylo kanadské zemědělství o dvě stě let pozadu.
Farma Chipogan byla tedy jedna z nejlépe vedených farem v mon-trealském okrese. Metoda střídavého osívání bránila půdě vysílit se. Nespokojovali se jen tím, že ji nechávají ležet úhorem, ale měnili kultu-ry, což mělo výtečné výsledky.
Pokud se týká ovocných stromů, roz-sáhlá zahrada obsahovala různé druhy, kterým se dařilo v Evropě, a všechny byly ořezávány, čištěny a pečlivě si jich hleděli. Všechny nesly dobré ovoce, snad mimo meruňku a broskvoň, jimž se lépe daří v jižní části provincie Ontario, nebo ve východní části provincie v Qué-beku. Avšak ostatní činily farmáři čest, zvláště jabloně, které plodí jablka rudé a průsvitné kůže, známá pod jménem „proslulých". Pokud se týče zeleniny, kapusty, tykví, melounů, batátů, těch tam rostlo, že se mohl dvakrát týdně zásobit trh v Laprairii. Celkem, s několika sty měrkami obilí a jiných plodin, sklízených ročně v Chipoganu, s výno-sem ovoce a zeleniny, s výtěžkem z ně-kolika akrů lesa, zabezpečovala farma Chipogan panu de Vaudreuil značnou část jeho příjmů. A díky péči Thomase Harchera a jeho rodiny, nebylo se proč obávat, že by se tato půda, příliš vykořisťovaná, nakonec vyčerpala a změnila se ve vyprahlé savany, na nichž by narostly křoviny.
Ostatně kanadské podnebí je pro zemědělství příznivé. Místo deště padá sníh od konce listopadu do konce března a chrání zelený koberec lučin. Celkem je ostrý a suchý mráz lepší než ustavičné lijavce. Nechává cesty schůdné pro různé práce. Nikde v mírném zeměpásu nenajdete tak rychlý vzrůst vegetace, protože obilí, zaseté v březnu, dozrává v srpnu a

senoseč nastává v červnu a v červenci. Proto, jestliže kdo měl tehdy právě jako dnes v Kanadě zajištěnou budoucnost, byli to země-dělci.
Budovy farmy byly seskupeny v ohradě z palisád vysokých asi dva-nát stop. Jediná brána, pevně zasazená do kamenných veřejí, posky-tovala přístup dovnitř. Bylo to výtečné opatření z nedávných dob, kdy se bylo proč obávat útoků domorodců. Nyní žijí Indiáni v dobré sho-dě s venkovským obyvatelstvem. Dokonce jen dvě nule východně od-tud, ve vesnici Walhattě, žil huronský kmen Mahoganiiů, kteří občas navštěvovali Thomase Harchera, aby vyměnili výtěžek svých lovů za plodiny farmy.
Hlavní budova se skládala z prostorné stavby na dvě poschodí, postavené do pravidelného čtyřúhelníku, obsahujícího četné pokoje, v nichž bydlela Harcherova rodina. Prostorný sál zaujímal největší část přízemí mezi kuchyní a spižírnou z jedné strany a pokoji, vyhrazenými farmáři, jeho ženě a nejmlad-ším členům rodiny, z druhé strany.
Vzadu do dvora zabíhala před obytným stavením a do zelinářské zahrady hospodářská stavení, opírající se o palisády. Tam stály konír-ny, kůlny, stodoly, skladiště. Dále se nacházely drůbežárny, kde se hemžili američtí králíci, jejichž kůže, rozkrájená na pruhy, slouží ke zhotovování neobyčejně teplé látky, a pré-rijní slepice, bažantnice, kte-ré se hojněji množí po domácku než na svobodě.
Veliký sál v přízemí byl zařízen prostě, ale pohodlně, nábytkem americké výroby. Tam snídala, obědvala a trávila večery rodina. Bylo to příjemné shro-maždiště pro Harchery všeho věku, kteří se rádi schá-zeli, když skončily denní práce. Proto není divu, že tam zaujímala první místo knihovna obvyklých knih, a na druhém místě že stálo piano, na které vždy v neděli hráli chlapci a dívky s nadšením francouzské valčí-ky a čtverylky, které tančili postupně.
Obdělávání této půdy vyžadovalo zřejmě hodně personálu. Avšak Thomas Harcher jej měl ve vlastní rodině. A vskutku, na farmě Chipo-gan nebyl ani jediný placený čeledín.
Thomasi Harcherovi bylo v té době padesát let. Ačkoliv byl Kana-ďan francouzského původu, pocházel od oněch odvážných rybářů, kteří osídlili Nové Skotsko před sto lety. Byl to dokonalý typ kanad-ského zemědělce, takového, který se po venkově Severní Ameriky nenazývá rolník, nýbrž „obyvatel“. Vysoká postava, široká ramena, mohutný trup, silné končetiny, výrazná hlava, poněkud šedivější vlasy, živý pohled, dobré zuby, veliká ústa, jak se patří na pracovníka, jehož práce vyžaduje hojnou stravu, celkově roztomilé a upřímné vzezření, které mu získalo pevná přátelství v sousedních farnostech - takový byl chipoganský farmář. Zároveň byl dobrý vlastenec, nesmiřitelný nepřítel Anglosasů, stále pohotově připraven konat svou povinnost a nasadit svůj život.
Thomas Harcher by po celém úvalu sv. Vavřince marně hledal lepší družku, než byla jeho žena Catherine. Byla to pětačtyřicátnice, statná jako její muž, a jako on zůstala mladá tělem i duchem; snad byla trochu drsné tváře a chování, ale ve své drsnosti byla hodná a měla odvahu k práci. Byla vůbec „matkou“, jako on „otcem“ v pravém slova smys-lu. Byl to pěkný pár a tak zdravý, že sliboval, že jednoho dne vstoupí mezi stoleté lidi, jejichž dlouhý život je ke cti kanadskému podnebí.
Snad by se dalo Catherine Harcherové něco vyčítat; avšak tuto výčitku by tam zasluhovaly všechny venkovské ženy, pokud jen lze věřit komentářům veřejného mínění. Opravdu, jsou-li Kanaďanky do-bré hospodyně, je to proto, že jejich muži obstarávají domácnost, stelou postele, prostírají stůl, oškubávají kuřata, dojí krávy, stloukají máslo, rozdělávají oheň, oškrabují brambory, myjí nádobí, oblékají děti, zametají v pokojích, utírají nábytek, perou atd. Avšak Catherine nehnala do krajnosti tuto nadvládu, která dělá manžela otrokem ženy ve většině domácností v osadě. Ne! Abychom byli spravedliví, musíme přiznat, že měla svůj podíl na denní práci. Nicméně Thomas Harcher se rád podroboval její vůli i rozmarům. Však také jakou krásnou rodi-nu mu dala Catherine od Petera, patrona Champlaina, až po poslední nemluvně, jemuž bylo teprve několik týdnů a k jehož křtu se chystali!
V Kanadě je jak známo, plodnost manželství neobyčejná. Rodiny s dvanácti až patnácti dětmi jsou tam běžnou věcí. Nejsou řídké ani rodiny mající dvacet dětí. Uvádějí se také rodiny, mající přes pětadva-cet dětí. To už nejsou rodiny, nýbrž kmeny, vyvíjející se pod vlivem patriarchálních mravů.
Jestliže mohl Ismael Busch, starý průkopník Jamese Fenimorea Coopera, jedna z postav románu Prérie, s pýchou ukazovat sedm synů, nepočítajíce dcery, vzešlé z jeho manželství se statnou Esther, jaký pocit povýšenosti mohl naplňovat Thomase Harchera, otce dvaceti šesti dětí, žijících, a to dobře žijících, na farmě Chipogan!
Patnáct synů a jedenáct dcer všeho věku od tří týdnů do třiceti let. Z patnácti synů čtyři ženatí. Z jedenácti dcer dvě vdané. A z těchto sňatků sedmnáct vnuků - což, připočteme-li otce a matku, činilo úhrnem padesát dva členy Harcherovy rodiny v přímé linii.
Pět nejstarších známe. Byli to ti, kteří tvořili mužstvo Champlaina, Jeanovi obětaví přátelé. Bylo by zbytečné mařit čas vypočítáváním jmen ostatních dětí, anebo vyznačovat určité rysy jejich povah. Chlapci a dívky, bratranci i sestřenky nikdy neopouštěli farmu. Pracovali tam pod řízením své hlavy. Jedni byli používáni k polní práci a měli práce vždy dost. Jiní, zaměstnaní kácením dřeva v lese, provozovali řemeslo lumberjacků a měli rovněž práci. Dva nebo tři nejstarší lovili v lesích kolem Chipoganu a neupadli do rozpaků, když měli dodat zvěř, po-třebnou k zásobení nesmírného rodinného stolu. Na těchto územích se to stále hemží prvotní zvěří, caribou - jacísi sobi velikého vzrůstu -, bizony, daňky, srnci, losy, nemluvě o hojnosti srstnaté a pernaté zvěře, potáplicích, divokých husách, kachnách, slukách, křepelkách, koroptvích a kulících.
Pokud se týká Petera Harchera a jeho bratří Rémyho, Michaela, Tonyho a Jacquese, ti přezimovali v době, kdy je mráz nutil opustit vody sv. Vavřince, na farmě a stávali se lovci kožešin. Byli uváděni mezi nejneohroženějšími squattery, nejneúnavnějšími chodci po lesích, a zásobovali víceméně cennými kůžemi trh v Montrealu a Québeku. Tenkrát se ještě nevystěhovali do severních krajů černí medvědi, ryso-vé, divoké kočky, kuny, lišky, bobři, soboli a vydry, pižmové krysy a obchod s kožešinami tam kvetl, dokud nebylo ještě nutné hledat štěstí až na dálných březích Hudsonova zálivu.

Je pochopitelné, že pro ubytování této rodiny rodičů, dětí a vnuků by nebyla kasárna příliš veliká. Tato budova také byla opravdovými kasárnami, která svými dvěma poschodími ovládala hospodářská sta-vení farmy Chipogan. Mimo to bylo nutno vyhradit několik pokojů hostům, kteří se zastavovali u Thomase Harchera, farmářům ze sou-sedství, „cestujícím“, to znamená oněm lodníkům, kteří plavou vory po přítocích, svádějíce je na veletok. Konečně tam byl i byt vyhrazený panu de Vaudreuil a jeho dceři, kdykoliv by navštívili farmářovu ro-dinu.
A pan a slečna de Vaudreuil přišli právě tohoto dne - 5. října. Pana de Vaudreuil pojily s Thomasem Harcherem a jeho rodinou nejen styky majetníka s nájemníkem, nýbrž i vzájemná náklonnost, jednak přátelství, jednak oddanost, jimiž po tolik let nic neotřáslo. A jak se cítili sloučeni zvláště svazkem vlastenectví! Farmář, právě jako jeho pán, byl tělem a duší oddán národní věci.
Nyní byla rodina pohromadě. Před třemi dny přišli Peter a jeho bratři, když zanechali odstrojeného Champlaina v Laprairii, přezimo-vat na farmě. Chyběl tam tedy adoptivní syn a hosty Chipoganu o nic méně milovaný syn. Avšak Jean byl očekáván dnes. Aby chyběl při této rodinné slavnosti, musel by upadnout do rukou Ripových agentů a zpráva o jeho zatčení by se už rozšířila po kraji.
Jean se měl zhostit povinnosti, na níž lpěl právě jako Thomas Har-cher.
Není to tak dlouho, kdy tajemník pozemků ochotně býval kmotrem všem dětem svých poplatníků - což činilo několik set svěřenstvÍ. Pan de Vaudreuil měl ovšem teprve dva v potomstvu svého farmáře. Ten-tokrát měla být Clary kmotrou šestadvacátého Harcherova dítěte, je-muž měl být Jean kmotrem. A dívka byla šťastná nad tímto svazkem, který je oba pojí na ty krátké chvíle.
Ostatně farma Chipogan se nechystala pouze k oslavě křtu. Když Thomas Harcher uvítal svých pět synů, řekl jim:
„Buďte vítáni, chlapci, neboť přicházíte v pravý čas.“
„Jako vždy, otče!“ odpověděl Jacques.
„Nikoliv, lépe než vždy. Jestliže jsme se dnes shromáždili ke křtu
posledního dítěte, přistoupí zítra k prvnímu přijímání Clément a Ceci-lia a pozítří bude svatba vaší sestry Rosy s Bernardem Miquelonem.“ „Rodině se daří!“ poznamenal Tony.
„Ano, ne špatně, chlapci,“ zvolal farmář, „a není řečeno, že vás příštího roku opět nesvolám k nějakému jinému obřadu tohoto dru-hu!“
A Thomas Harcher se rozesmál svým zvučným smíchem, plným dobré galské veselosti, zatímco Catherine objímala svých pět silných odnoží, které se z ní narodily nejdříve.
Křest se měl konat ve tři hodiny odpoledne. Jean tedy měl kdy dorazit na farmu. Jakmile přijde, půjde se v průvodě do farního koste-la, vzdáleného asi půl míle.
Thomas, jeho žena, synové, dcery, zeťové a vnuci si k této příležitosti oblékli nejlepší šaty a pravděpodobně je neodloží dříve, než za tři dny. Dívky měly bílé živůtky a sukně pestrých barev, vlasy rozpuštěny po zádech. Hoši svlékli pracovní oděv a odložili normanskou čepici, kte-rou obyčejně mívali na hlavě a měli na sobě sváteční oblek z černého sukna, strakatý pás, střevíce z kůže domácího dobytka.
Včera, když opustili přepravní loď, která je přeplavila přes řeku u Laprairie, našli pan a slečna de Vaudreuil Thomase Harchera, který je očekával s kočárem, v němž byli zapřaženi dva výteční klusáci.
Po cestě dlouhé tři míle, které zbývalo urazit k farmě Chipogan, si pan de Vaudreuil pospíšil dát svému farmáři pokyn, aby se měl na pozoru.
Policie jistě ví, že on, de Vaudreuil, opustil vilu Montcalm, a je možné, že je předmětem zvláštního střežení.
„Budeme se dívat, pane!“ řekl Thomas Harcher, u něhož se tato fráze nijak otrocky nevyjímala.
„Nezahlédli jste dosud v blízkosti farmy žádnou podezřelou tvář?“ „Nikoliv, ani jediného z těch darebáků - s odpuštěním!“
„A váš adoptivní syn,“ otázala se Clary de Vaudreuil, „přišel na farmu?“
„Ještě ne, mademoiselle, a to mě poněkud znepokojuje.“ „Nemáte o něm zprávy od té doby, co se rozešel se svými druhy v Laprairii?“
„Nikoliv.“
Nuže, od té doby, co byli pan a slečna de Vaudreuil ubytováni ve dvou nejkrásnějších pokojích domu, se Jean ještě neobjevil. Nicméně vše bylo připraveno k obřadu, a nepřijde-li do odpoledne, nebudou vědět, co si počít.
Proto mu vyšli Peter a dva nebo tři jiní dobrou míli po cestě vstříc. Avšak Jeana nebylo vidět a na chipoganských hodinách právě odbilo poledne.
Thomas a Catherine rozmlouvali o této nevysvětlitelné věci.
„Co uděláme, jestliže nepřijde do tří hodin?“ otázal se farmář. „Budeme čekat,“ odvětila Catherine prostě.
„Na co?“
„Zcela jistě ne na příchod sedmadvacátého dítěte!“ odsekla farmář-ka.
„Tím spíš,“ řekl Thomas, „že, aniž bychom si proto mohli dělat výčitky, nemuselo by přijít už nikdy.“
„Žertujete, pane Harchere, žertujete!...“
„Nežertuji! Avšak opozdí-li se Jean, bude snad nutné obejít se bez něho?“
„Obejít se bez něho!“ zvolala Catherine. „To ne, a protože mi záleží na tom, aby byl kmotrem jednomu z našich dětí, počkáme, až přijde.“
„Ale co když nepřijde?“ odpověděl Thomas, který nechtěl, aby byl křest odložen na neurčito. „Nezabránilo mu něco přijít?...“
„Jen žádné špatné věštby, Thomasi,“ odpověděla Catherine, „a trochu trpělivost, u všech všudy! Nepokřtíme-li dnes, pokřtíme zítra!“
„Dobrá! Zítra je první přijímání Clémenta a Cecilie, šestnáctého a sedm-nácté!“

„Nuže pozítří!“
„Pozítří se koná sňatek naší dcery Rosy se statečným Bernardem Miquelonem. „
„Už dost, Thomasi! Odbudeme všechno najednou, bude-li zapotře-bí. Avšak má-li dítě mít takového kmotra jako Jean a takovou kmotru jako slečna Clary, není třeba pospíchat s hledáním jiných.“
„A farář čeká! ...“ poznamenal ještě Thomas ke své neoblomné polovičce.
„To je moje věc,“ odpověděla Catherine. „Náš farář je výtečný člověk! Ostatně, jeho odměna mu neujde, a zajisté si nebude chtít rozmrzet takové klienty, jako jsme my.“
A vskutku, v celé farnosti bylo málo farníků, kteří by svému faráři popřávali tolik výdělku, jako Thomas a Catherine. Čím více plynuly hodiny, tím se stával nepokoj ostřejší. Ačkoliv Harcherova rodina nevěděla, že jejím adoptivním synem je mladý vlastenec Jan Bezejmenný, pan a slečna de Vaudreuil to věděli a také věděli, že se o něho mohou obávat.
Chtěli se tedy dozvědět od Petera Harchera, za jakých okolností se Jean rozloučil se svými bratry a s ním, když opouštěl Champlaina. „Vysadili jsme ho ve vsi Caughnawaze,“ odpověděl Peter. „Kdy?“
„Dne 26. září, kolem páté hodiny večer.“
„Je to tedy devět dní, co jste se rozešli,“ poznamenal pan de Vaud-reuil.
„Ano, devět dní.“
„A neřekl, kam jde?“
„Zamýšlel,“ odpověděl Peter, „navštívit chamblyjské hrabství, kde ještě po celou naši rybářskou výpravu nebyl.“
„Ano... to je důvod,“ řekl pan de Vaudreuil, „a přece lituji, že se odvážil sám po územích, kde mu jsou policejní agenti v patách.“
„Navrhl jsem mu, že ho Jacques a Tony doprovodí,“ odpověděl Peter, „avšak on nechtěl.“
„A co o tom všem soudíte, Petere?“ otázala se slečna de Vaudreuil.
„Soudím, že Jean už dávno měl v úmyslu jít do Chambly, ale vůbec se o tom nezmiňoval. Ale protože bylo stanoveno, že vystoupíme v Laprairii a že se spolu vrátíme na farmu, jakmile odstrojíme Champlaina, řekl nám o svém úmyslu teprve když jsme byli před Caughna-wagou.“
„A když vás opouštěl, řekl, že se dostaví ke křtu?“
„Ano, slečno, ovšem,“ odpověděl Peter. „Ví, že má držet dítě s vámi, a že bez něho by ostatně Harcherova rodina byla neúplná.“
Kvůli tak určitému slibu bylo nutné trpělivě čekat.
Nicméně, kdyby den měl skončit, aniž by se Jean objevil, byly by obavy zcela oprávněné. Aby tak rozhodný muž nepřišel ve stanovený den, to by se policie musela zmocnit jeho osoby...
A pak - pan a slečna de Vaudreuil to věděli zcela přesně - by byl ztracen.
V tom se otevřely dveře, vedoucí na veliké nádvoří a na prahu se objevil divoch.
Divoch - tak se v Kanadě dosud nazývají Indiáni, a to i v úředních spisech, jako se říká „divošky“ jejich ženám, které se v irokézském nebo huronském jazyce nazývají „squaw“.
Tento divoch byl právě Huron a to čisté rasy - což bylo patrné z jeho bezvousé tváře, z ostře vyčnívajících lícních kostí, z malých, živých oček. Jeho vysoká postava, jistý a pronikavý pohled, barva jeho pleti a účes z něho činily velmi zřetelný typ domorodého západoame-rického plemene.
I když si Indiáni udrželi svoje staré rituály, zvyky národů starých dob, obyčej seskupovat se ve vsi, houževnatý nárok na jisté výsady, které jim ostatně úřady neupírají, a konečně přirozenou touhu žít opodál „bledých tváří“, přece se poněkud zmodernizovali - zvláště co se oděvu týká. Jen za jistých okolností se ještě válečně odívají.
Tento Huron, oděný téměř po kanadském způsobu, náležel ke kme-ni Mahoganiiů, usazených v osadě o čtrnácti až patnácti stech obyvate-lích na severu hrabství. Tento kmen, jak bylo řečeno, míval styky s farmou Chipogan, kde farmář téměř vlídně vítal Indiány.
„Eh, co chcete, Hurone?“ zvolal, když Indián přistoupil a slavnost-ně vyměnil tradiční stisk ruky.
„Zajisté odpoví Thomas Harcher na otázku, kterou na něho vznesu?“ řekl Huron svým hrdelním hlasem, vlastní jeho národu.
„A proč ne,“ odpověděl farmář, „jestliže vás může zajímat moje odpověď?“
„Můj bratr mě tedy vyslechne a pak posoudí, co na to říci.“
Už po tomto způsobu řeči, kdy Indián mluvil jen v třetí osobě, po jeho důstojném chování při žádosti o zprávy patrně nejjednodušší, se dalo usoudit na potomka čtyř velikých národů, které kdysi ovládaly území Severní Ameriky. Národy se dělily na AIgonkiny a lrokézy, kteří obsahovali tyto různé skupiny: Mohawky, Oneidy, Onondagy, Tuska-rory, Delawary, Mohykány, kteří vystupují nejčastěji ve vypravování Jamese Fenimorea Coopera. Nyní zbývají po těchto starých kmenech jen rozptýlené zbytky.
Indián chvíli mlčel a pak se opět ujal slova, dodávaje svému posunku charakteristické důstojnosti.
„Můj bratr zná, jak nám bylo řečeno, notáře Nicolase Sagamora z Montrealu?“
„Mám tu čest, Hurone.“
„Nemá přijít na farmu Chipogan?“
„To je pravda.“
„Mohl by mi můj bratr říci, jestli přišel Nicolas Sagamore?“
„Ještě nepřišel,“ odpověděl Thomas Harcher. „Čekáme ho teprve zítra, aby napsal svatební smlouvu mezi mou dcerou a Bernardem Miquelonem.“
„Děkuji svému bratru za tuto zprávu.“
„Máte snad důležité sdělení pro mistra Nicka?“

„Velmi důležité," odpověděl Huron. „Zítra tedy opustí bojovníci kmene naši ves Walhattu a přijdou ho navštívit."
„Budete vítáni na farmě Chipogan," odvětil Thomas Harcher. Nato Huron znovu podal farmáři ruku a s vážností se vzdálil.

Uplynulo teprve čtvrt hodiny, když vtom se dveře do dvora otevřely znova. Tentokrát to byl Jean, jehož příchod byl přivítán jednomyslný-mi výkřiky radosti.
Thomas a Catherine Harcherovi, jejich děti a vnuci se k němu vrhli a bylo zapotřebí jistého času, aby odpověděl na pozdravy všech těchto osob, tak šťastných, že ho opět vidí. Stisky ruky a polibky trvaly dob-rých pět minut.
Protože čas kvapil, mohli si pan de Vaudreuil, Clary a Jean vyměnit jen několik slov. Ostatně, protože měli spolu strávit na farmě tři dny, budou mít dost času pohovořit si o svých záležitostech. Thomas Har-cher a jeho žena spěchali do kostela. Farář se načekal už dost. Kmotr a kmotra jsou zde. Je nutné jít.
„Na cestu! Na cestu!" zvolala Catherine, která přecházela od jedno-ho k druhému, nadávala a nařizovala. „Vzhůru, synu," řekla Jeanovi, „nabídni rámě slečně Clary. A Thomas?... kdepak je Thomas?… Nikdy není hotov! - Thomasi!..."
„Zde jsem, ženo!"
„Poneseš dítě!"
„Dobrá."
„A nepusť je!..."
„Buď bez starosti! Odnesl jsem jich k panu faráři už pětadvacet a jsem na to zvyklý..."
„Dobrá," řekla Catherine a přerušila ho. „ Vzhůru!"
Průvod opustil farmu seřazen takto: včele Thomas, držící dítě na loktech a Catherine Harcherová vedle něho. Za nimi následovali pan de Vaudreuil, jeho dcera a Jean; pak celá rodina, obsahující tři genera-ce, v nichž byla léta tak smísena, že dítě, které se právě narodilo, mělo mezi dětmi svých bratří a sester už několik synovců a neteří starších než ono samo.
Pohoda byla krásná; avšak v této roční době by byla teplota velmi nízká, kdyby se z oblohy nelil hotový sluneční lijavec. Ubírali se pod korunami stromů po klikatých stezkách, za nimiž čněla kostelní věž. Koberec suchého listí pokrýval půdu.
Rozmanité podzimní žluté barvy se mísily v korunách kaštanů, bříz, dubů, osik, jejichž větevnaté kostry trčely místy, zatím co smrky a jedle ještě zůstávaly korunovány svými zelenými chocholy.
Tak jak se průvod vzdaloval od farmy, přidávali se k němu cestou přátelé Thomase Harchera, farmáři z okolí. Průvod očividně rostl a než dojde do kostela, bude mít dobře sto lidí.

Byli v něm také cizinci, kteří se ho účastnili ze zvědavosti nebo z dlouhé chvíle, když je dohonil.
Peter Harcher si dokonce všiml jistého muže, jehož chování mu připadalo podezřelé. Neznámý zřejmě nebyl z kraje. Peter ho nikdy neviděl a zdálo se mu, že tento vetřelec bedlivě pozoruje lidi z farmy.
Peter tomu muži nedůvěřoval právem. Byl to jeden z policistů, kteří obdrželi rozkaz, špehovat pana de Vaudreuil od jeho odchodu z vily Montcalm. Rip, slídící po stopě Jana Bezejmenného, o němž si mysleli, že se skrývá v okolí Montrealu, vyslal tohoto agenta s rozkazem pozo-rovat nejen pana de Vaudreuil, nýbrž i rodinu Thomase Harchera, jehož reformistické smýšlení bylo známé.
Zatím, kráčeje vedle sebe, hovořil pan de Vaudreuil, jeho dcera a Jean o opoždění, které Jeana zdrželo při příchodu do farmy.
„Dozvěděla jsem se od Petera," pravila Clary, „že jste ho opustil, abyste se odebral do Chambly a okolních farností."
„Ano," odpověděl Jean.
„Přicházíte přímo z Chambly?"
„Nikoliv; musel jsem projít hrabství Saint Hyacinth, odkud jsem se nemohl vrátit tak brzy, jak jsem chtěl. Musel jsem udělat okliku přes hranice."
„Byli vám na stopě agenti?" otázal se pan de Vaudreuil.
„Ano," odpověděl Jean, „ale podařilo se mi bez přílišné námahy je zase jednou obelstít."
„Každá hodina vašeho života přináší nebezpečí!" řekla slečna de Vaudreuil. „Není ani okamžik, aby se vaši přátelé o vás neobávali! Od té doby, co jste opustil vilu Montcalm, nepolevil náš nepokoj ani na okamžik!"
„Také," odpověděl Jean, „spěchám skončit tento život, který vedu, spěchám jednat veřejně, nepříteli tváří v tvář! Ano, je čas, aby byl boj zahájen, a to se brzy stane! Avšak nyní zapomeňme budoucnost pro přítomnost! To je jakýsi oddech, jakási přestávka před bitvou! Zde, pane de Vaudreuil, jsem adoptivním synem této statečné a po čestné rodiny!"
Průvod došel k cíli. Malý kostelík stěží pojal dav, jehož cestou při-bylo.
Farář stál na prahu u skromné křtitelnice, která sloužila ke křestním obřadům pro nes četné novorozence farnosti. Thomas Harcher přednesl s oprávněnou hrdostí šestadvacátou od-nož, vzešlou z jeho sňatku s neméně hrdou Catherine. Clary de Vau-dreuil a Jean se postavili vedle něho, zatím co kněz konal obvyklé obřady.
„Jak ho chcete pojmenovat?..." otázal se.
„Jean, po kmotrovi," odpověděl Thomas Harcher a vztáhl k mladé-mu muži ruku.
Je nutné zaznamenat, že staré francouzské zvyky lze dosud najít ve městech a po venkově kanadské provincie. Obzvláště ve venkovských farnostech vydržuje katolické duchovenstvo desátek. Činí šestadvace-tinu ze všech plodin a sklizně. A následkem tradice, tklivé a zvláštní zároveň, se tento desátek nevybírá jenom v plodinách.
Proto se Thomas Harcher nepodivil, když, jakmile skončil křest, řekl farář zvučným hlasem:
„Toto dítě náleží církvi, Thomasi Harchere. Je-li kmotřencem kmotra a kmotry, které jste mu vybral, náleží také mně! Copak nejsou děti jako by sklizní v rodině? Nuže, právě jako byste mi dal každý šestadvacátý snop svého obilí, bere si církev dnes vaše šestadvacáté dítě!"

„Uznáváme její právo, pane faráři," odpověděl Thomas Harcher, „a moje žena a já se rádi podrobujeme."
Dítě pak bylo odneseno do presbytáře a tam bylo slavnostně převza-to.
Podle tradic desátku, náležel malý Jean církvi. Jako takový bude vychován nákladem farnosti.
A když se průvod dal na zpáteční cestu do farmy Chipogan, zazněly stovky výkřiků na počest Thomase a Catherine Harcherových.

XI. KAPITOLA
Poslední ze Sagamorů

Následujícího dne začaly obřady znovu. Nový průvod se odebral do kostela brzy z rána. Stejná veselost při chůzi tam, totéž nadšení při návratu.
Mladí Clément a Cecilia Harcherovi, on v černém oděvu, který z něho činil jakoby mladého muže, ona v bílých šatech, v nichž vypada-la jako malá snoubenka, se pyšnili mezi těmi, kdo z okolních farem přišli poprvé přijímat. Ačkoliv ostatní „obyvatelé" nebyli na potom-stvo tak bohatí jako Thomas Harcher ze Chipoganu, přece jen měli úctyhodný počet odnoží. Hrabství Laprairie bylo v pravém slova smys-lu zasypáno požehnáním Páně a v tom ohledu mohlo směle soupeřit s nejplodnějšími osadami Nového Skotska.
Toho dne už Peter nespatřil cizince, jehož přítomnost ho včera zne-pokojovala. Opravdu, tento agent zmizel. Pojal snad nějaké podezření ohledně Jana Bezejmenného? Šel podat zprávu šéfovi policie v Mont-realu? To se bezpochyby zakrátko dozví.
Když se rodina vrátila na farmu, mohla jen zasednout k snídani. Všechno bylo připraveno, díky četným napomenutím, jichž se Thoma-si Harcherovi dostalo od Catherine. Musel se starat postupně o stůl, spižírnu, sklep, kuchyni, ovšem s pomocí synů, jimž se dostalo hojného podílu na mateřských výtkách.
„Je dobré navykat je!" opakovala Catherine ráda. „Bude jim to připadat lehčí, až budou ženatí!"
Opravdu, výtečné ponaučení.
Avšak bylo-li nutno starat se tolik o dnešní snídani, jak to bude vypadat zítra? Tabule pro sto hostí! Ano, právě tolik, počítaje v to ženichovy rodiče a jeho přátele z okolí. A to se ještě nesmí zapomínat na mistra Nicka a jeho druhého písaře, kteří byli očekáváni v ten den, aby napsali smlouvu. Bude to nevyrovnatelná svatba a farmář Harcher jí chtěl soupeřit s farmářem Gamachem cervantesské paměti.
Avšak to je starostí zítřka. Dnes šlo jen o to, aby notář byl náležitě přivítán. Jeden z Harcherových synů měl pro něho zajet ve tři hodiny s rodinným kočárem.
O mistru Nickovi Catherine uznala za vhodné připomenout muži, že ten výtečný člověk je statný jedHk a zároveň labužník, a nechtěla ani slyšet - to byl její obvyklý způsob napomínat lidi - nechtěla ani slyšet, aby ctihodný notář nebyl obsloužen podle přání.
„Bude obsloužen!" odpověděl farmář. „Můžeš být klidná, má dobrá Catherine!"
„Nejsem klidná," odvětila manželka, „a nebudu klidná, dokud se všechno neskončí! V poslední chvíli schází vždy něco a o tom nechci ani slyšet!"
Thomas Harcher šel po své práci, a opakoval si:
„Výtečná žena!... Trochu ovšem opatrná! Nechce slyšet to!... Nechce slyšet ono!... A přece prosím, abyste věřili, že není hluchá!"
Zatím od včerejška mohli pan de Vaudreuil a Clary dlouho hovořit s Jeanem o jeho cestách hrabstvími Dolní Kanady. Mladý vlastenec byl zase informován o tom, co činil výbor z vily Montcalm po jeho odcho-du. André Farran, William Clerc a Vincent Hodge přicházeli často do vily, kde navštívil pana de Vaudreuil také advokát Sebastian Gramont. Ten pak odešel do Québeku, kde se měl setkat s čelnými opozičními poslanci.
Tohoto dne po snídani, která byla podána po návratu z kostela, chtěl pan de Vaudreuil použít kočár a odebrat se do městečka. Měl poradu s předsedou laprairijského výboru a vrátí se s notářem.
Slečna de Vaudreuil a Jean ho na této rozkošné cestě ze Chipoganu, stísněné velikými jilmy a vedoucí podél malé říčky, vlévající se do sv. Vavřince, doprovodili. Vyšli dříve a kočár je dohonil teprve asi půl míle od farmy.
Pan de Vaudreuil usedl k Peteru Harcherovi a brzy zmizel, když se rychlé spřežení rozklusalo.
Jean a Clary se vrátili stinnými a klidnými lesy na břehu říčky. Nic jim nepřekáželo v chůzi, ani křoví, ani větve, které se v kanadských lesích zvedají, místo aby visely k zemi. Občas se ozvala lumberjackova sekera, pracující na starých kmenech stromů. V dáli se ozvalo několik výstřelů a chvílemi se mezi houštinami objevil pár daňků, který se přes ně skokem přenášel. Avšak lovci a dřevorubci z houštin nevycházeli a Jean se slečnou de Vaudreuil šli pomalu hlubokou samotou k farmě. Oba se měli brzy rozloučit!... Kdy a kde se opět uvidí? Jejich srdce se bolestně svírala při pomyšlení na toto brzké rozloučení.
„Nehodláte brzy přijít do vily Montcalm?" otázala se Clary.
„Dům pana de Vaudreuil je asi obzvláště střežen," odpověděl Jean, „a v jeho zájmu bude lépe, aby se nevědělo o našich stycích."
„A přece není ani pomyšlení, abyste hledal útulek v Montrealu?"
„Ne, ačkoliv je snazší ujít pronásledování ve velikém městě. Byl bych v příbytku pana Vincenta Hodgea, pana Farrana nebo pana Clerka bezpeč-nější, než ve vile Montcalm..."
„Avšak vítanější nikoliv!" odpověděla dívka.
„Vím to a nezapomenu nikdy, že po několik dní, které jsem u vás strávil, jste se mnou jednali, vy a váš otec, jako se synem, jako s brat-rem!"
„Byla to naše povinnost," odpověděla Clary. „Copak být spojen stejným ci-tem vlastenectví není totéž, jako být spojen

stejnou krví? Zdá se mi, že jste byl vždy členem naší rodiny! A nyní, protože jste na světě sám...
„Na světě sám," opakoval Jean a sklonil hlavu. „Ano, sám... sám..."
„Nuže, až zvítězí naše věc, bude náš dům vaším domovem! Avšak zatím chápu, že hledáte bezpečnější útulek, než vila Montcalm. Najde-te jej, a ostatně kde je Kanaďan, jehož příbytek by se bránil otevřít psanci?..."
„Vím, že takový Kanaďan není," řekl Jean, „a nikdo by nebyl tak ničemný, aby mě zradil..."
„Vás zradit?" zvolala slečna de Vaudreuil. „Ne!... Doba zrad minu-la! V celé Kanadě se nenajde už ani jediný Black, ani jediný Simon Morgaz!"
Toto jméno, vyslovené s hrůzou, vyvolalo ruměnec na čele mladého muže a on se musel odvrátit, aby zakryl svůj zmatek.
Clary de Vaudreuil to nepostřehla; ale když se k ní Jean obrátil, bylo na jeho obličeji patrné tak zřejmé veliké utrpení, že mu znepokojeně řekla:
„Bože můj!... Co je vám?..."
„Nic... to nic není!" odpověděl Jean. „Bušení srdce, jemuž někdy podlé-hám!... Je mi, jakoby se mi srdce mělo roztrhnout!... Nyní však už je konec!"
Clary na něho hleděla dlouho, jako by četla na dně jeho myšlenek. Pak po-kračoval, aby změnil směr tohoto hovoru, pro něho tak muči-vého:
„Nejmoudřejší bude, když se uchýlím do nějaké vsi v některém sousedním hrabství, kde zůstanu ve styku s panem de Vaudreuil a jeho přáteli..."
„Aniž byste se však vzdálil od Montrealu?" poznamenala Clary.
„Ne," odpověděl Jean, „neboť zcela pravděpodobně v okolních farnostech vypukne povstání. Ostatně na tom nezáleží, kam se vypra-vím!"
„Snad," pokračovala Clary, „by vám poskytla nejbezpečnější útulek tato farma Chipogan?... "
„Ano... snad!..."
„Bylo by nesnadné objevit váš úkryt v početné rodině našeho farmá-ře...
„Zajisté, avšak kdyby se to stalo, mohlo by to mít pro Thomase Harchera vážné následky. Neví, že jsem Jan Bezejmenný, na jehož hlavu je vypsána odměna..."
„Myslíte tedy," řekla Clary, „že kdyby to věděl, váhal by?..." „Oh, jistě ne!" řekl Jean. „Jeho synové a on jsou vlastenci! Viděl jsem je při práci pokud jsme společně konali svou propagační pouť. Nechtěl bych však, aby se Thomas Harcher stal obětí své příchylnosti ke mně! A kdyby mě policie dopadla u něho, zatkla by ho!... Nuže ne!... Raději se vydám..."
„Vydat se!" zašeptala Clary hlasem, jevícím bolestné sevření jejího srdce.
Jean sklopil hlavu. Chápal, že dívka je cituplné povahy, které on bezděky podléhá. Cítil, jaké pouto ho váže blíž a blíž k Clary de Vaudreuil. A copak by mohl milovat tuto dívku?... Láska k synovi Simona Morgaze!... Jaký hnus!... A také jaká zrada, neboť jí neřekl, z jaké rodiny pochází!... Ne!... Nutno uprchnout a už ji nikdy nespatřit!.. A když se opět ovládl, řekl:
„Zítra v noci opustím farmu a objevím se opět teprve v hodině zápasu!... Pak už nebudu mít proč se skrývat!"
Tvář Jana Bezejmenného, která se na okamžik vzrušila, nabyla opět obvyklého klidu.
Clary na něj hleděla s nevýslovným výrazem smutku. Jak ráda by byla pronikla dále do života mladého vlastence! Avšak jak se ho otázat, aby ho neranila nějakou nediskrétní otázkou?
Nicméně mu podala ruku, které se sotva dotkl, a pravila:
„Jeane, promiňte mi, jestliže sympatie k vám mne nutí odhodit zdrženlivost, kterou bych měla zachovávat!... Ve vašem životě je jaké-si tajemství... neštěstí... Jeane, trpěl jste mnoho?..."
„Mnoho!" odpověděl Jean.
A jako by mu to přiznání bezděky uklouzlo, připojil:
„Ano, trpěl jsem mnoho... protože jsem dosud nemohl dát své vlasti to, co ode mne právem očekává!"
„Právem očekává..." opáčila slečna de Vaudreuil, „právem očeká-vá od vás?..."
„Ano... ode mne," odpověděl Jean, „jako ode všech Kanaďanů, jejichž povinností je obětovat se a vrátit vlasti samostatnost!"
Dívka pochopila kolik úzkosti se tají pod tímto vlasteneckým vzně-tem!...
Ráda by je poznala, aby je mohla sdílet s ním, aby je snad mohla utišit!... Avšak co mohla, trval-li Jean na vyhýbavých odpovědích?
Nicméně Clary uznala za vhodné doložit, aniž porušila zdrženlivost, kterou jí ukládalo postavení mladého muže:
„Jeane, doufám, že národní věc brzy zvítězí!... Tímto vítězstvím bude povinována zvláště vaší obětavosti, vaší statečnosti, horlivosti, k níž jste nadchl její přívržence. Budete tedy mít právo na její vděč-nost..."
„Na její vděčnost, Clary de Vaudreuil?" opáčil Jean a ustoupil chvatným pohybem. „Ne... nikdy!..."
„Nikdy?... Požádají-li vás francouzští Kanaďané, až je osvobodíte, abyste zůstal v jejich čele..."
„Odmítnu."
„Nebudete moci!"
„Odmítnu, říkám vám!" opakoval Jean tak rozhodným tónem, že Clary zmlkla. A pak pokračoval mírněji:
„Clary de Vaudreuil, nemůžeme předvídat budoucnost. Nicméně doufám, že se události změní ve prospěch naší věci. Avšak pro mě by bylo lépe, kdybych zahynul v bojích za ni..."
„Zahynout?..." zvolala dívka a její oči se naplnily slzami. „Zahy-nout, Jeane?... A vaši přátelé?..."
„Přátelé... já že bych měl přátele?" řekl Jean.
A jeho chování bylo chování zločince, jehož poskvrněný život vydal klatbě lidstva.

„Jeane," pokračovala slečna de Vaudreuil, „trpěl jste kdysi hrozně a trpíte dosud! A ještě žalostnější činí vaši situaci, že nemůžete... ne... že se nechcete nikomu svěřit... dokonce ani mně, i když bych tak ráda měla podíl na vašich mukách!... Nuže... dovedu čekat a nežádám vás o nic, než abyste věřil v mé přátelství..."
„Vaše přátelství?..." zašeptal Jean.
A ustoupil o několik kroků, jako by už jeho přátelství mohlo poskvrnit tuto mladou dívku!
A přece - copak nespočívala jediná útěcha, která by mu pomohla snášet tento strašlivý život, v přátelství Clary de Vaudreuil?
V době, kterou strávil ve vile MontcaIm, cítil, že jeho srdce je pro-niknuto vřelou sympatií, kterou v ní budil a již měl pro ni sám... Ale ne! To není možné... Nešťastník!... Kdyby se Clary někdy dozvěděla, čí je syn, s hrůzou by ho zapudila!... Morgaz!... Proto, jak už předtím řekl matce, přežijí-li Joann a on tento poslední pokus, zmizí!... Ano!... Jakmile vykoná svou povinnost, odebere se zneuctěná rodina tak daleko, že se o ní ani nebude mluvit!
Mlčky a smutně se Clary a Jean vrátili na farmu.
Ke čtvrté hodině se přede dveřmi do nádvoří zvedl veliký lomoz. Kočár se vracel. Byl ohlášen zdaleka radostnými výkřiky hostů a přivá-žel s panem de Vaudreuil mistra Nicka a jeho mladého písaře.
Jakého uvítání se dostalo roztomilému notáři z Montrealu - uvítá-ní, které ostatně zasluhoval - tak šťastni byli z jeho návštěvy na farmě Chipogan!
„Pane Nicku... dobrý den, pane Nicku!" volali starší, zatím co mladší ho svírali do náručí a malí se mu batolili kolem nohou.
„Ano, přátelé, jsem to já!" pravil s úsměvem. „Jsem to věru já a nikoliv někdo jiný! Avšak jen klid! Není třeba, abyste mi roztrhali oděv, když se o tom chcete přesvědčit!"
„Nuže, dost, děti!" zvolala Catherine.
„Jsem opravdu nadšen," pokračoval notář, „že vás vidím a že jsem u svého drahého klienta Thomase Harchera!"
„Pane Nicku, jak jste laskav, že jste se sem obtěžoval!" řekl farmář.
„Eh, přišel bych z větší dálky, kdyby bylo třeba, dokonce ještě z větší dálky, nežli z konce světa, ze slunce, z hvězd... ano, Thomasi, z hvězd!..."
„To je pro nás čest, pane Nicku," pravila Catherine, když dávala svým jedenácti dcerám znamení, aby učinily poklonu.
„A pro mě potěšení!... Ach, jste pořád krásná, paní Catherine!...
Kdypak přestanete mládnout, prosím vás?"
„Nikdy!... Nikdy!" zvolalo všech čtrnáct farmářčiných synů najed-nou.
„Musím vás políbit, paní Catherine," pokračoval mistr Nick. -„Dovolíte?" řekl farmáři a vtiskl mlaskavý polibek na tváře jeho statnépolovičky.
„Pokud vám jen bude libo," odpověděl Thomas Harcher, „a ještě více, těší-li vás to!"
„Nuže, teď ty, Lioneli!" řekl notář a obrátil se ke svému písaři.
„Polib paní Catherine..."
„Velmi rád," odpověděl Lionel a dostal dva polibky za jeden svůj.
„A nyní," pokračoval mistr Nick, „doufám, že svatba rozkošné Rosy, kterou jsem nejednou houpal na kolenou, dokud byla malá, bude veselá. Kde je?"
„Zde jsem, pane Nicku," odpověděla Rosa, celá kypící zdravím a bodrým rozmarem.
„Ano, vskutku rozkošná," opakoval notář, „a příliš rozkošná, abych ji nezlíbal na obě tváře, hodné jména, které nosí!"
A to učinil zkrátka a dobře. Avšak tentokrát nebyl ke své lítosti vyzván, aby tuto pochoutku sdílel.
„Kde je ženich?" řekl pak mistr Nick. „Copak by náhodou zapo-mněl, že se dnes bude podepisovat smlouva?... Kde je ženich?"
„Jsem zde," odpověděl Bernard Miquelon.
„Ach, hezký hoch... roztomilý hoch!" zvolal mistr Nick. „Políbil bych i jej, aby byl konec..."
„Jak je vám libo, pane Nicku," odpověděl mladý muž a rozevřel náruč.
„Dobrá," řekl mistr Nick, kývaje hlavou, „mám za to, že Bernardu Miquelonovi bude mnohem více vhod polibek od Rosy než ode mne!... Nuže, Roso, polib svého příštího chotě místo mne a bez váhá-ní."
Rosa to učinila poněkud rozpačitě za potlesku celé rodiny.
„Eh, myslím, že máte žízeň, pane Nicku," řekla Catherine, „a váš písař rovněž?"
„Velikou žízeň, má dobrá Catherine." „Neobyčejnou žízeň, má dobrá Catherine." „Neobyčejnou žízeň," připojil Lionel.
„Nuže, Thomasi, co na nás hledíš? Běž přece do spižírny! Dobrý toddy (Nápoj z pálenky a sladké vody, jakýsi grog) pro mistra Nicka, u všech všudy, a neméně dobrý pro jeho písaře!... Mám ti to snad opakovat?"
Ne! Jednou to stačilo a farmář, následován třemi ze svých dcer, spěchal do spižírny.
Zatím mistr Nick, když spatřil Clary de Vaudreuil, přistoupil k ní. „Nuže, drahá slečno," řekl, „při mé poslední návštěvě ve vile Mont-calm jsme si určili dostaveníčko na farmě Chipogan a jsem šťasten..."
Notářova věta byla přerušena Lionelovým výkřikem, jehož úžas byl zcela přirozený. Vždyť se ocitl tváří v tvář mladému neznámému, který tak sympa-ticky přijal jeho básnické pokusy před několika týdny?
„Ale... to je pan... pan..." opakoval.
Pan de Vaudreuil a Clary na sebe pohlédli zachváceni silným nepokojem.
Jak to že Lionel zná Jeana? A zná-li ho, ví to, co dosud neví Harche-rova rodina, to znamená, že ten, jemuž farma poskytuje útulek, je Jan Bezejmenný, hledaný agenty Gilberta Argalla?
„Opravdu," řekl notář a obrátil se k mladému muži. „Poznávám vás, pane!... Byl jste naším spolucestujícím, když jsme nasedli do dostavní-ku, abychom se na začátku září odebrali do vily Montcalm."
„Ano, to jsem byl já, pane Nicku," odpověděl Jean, „a s velikým potěšením - o tom nepochybujte - vás nacházím na

farmě Chipogan zároveň s naším mladým básníkem...“
„Jehož básni se dostalo čestného uznání Přátelské Lyry!“ zvolal notář. „Mám rozhodně kojence múz ve své kanceláři, kde opisuje akta!“
„Přijměte též moje blahopřání, mladý příteli,“ řekl Jean. „Nezapomněl jsem na váš rozkošný refrén:

Kéž s tebou vždy se zrodit mohu
a s tebou zhasnout, bludičko!“

„Ach, pane!“ odpověděl Lionel, vnitřně hrdý na pochvalu, kterou mu vynesly tyto verše, jež v paměti utkvěly skutečnému znalci.
Když pan a slečna de Vaudreuil slyšeli tuto výměnu poklon, zcela se upokojili v případě mladého psance. Mistr Nick jim pak vypravoval, za jakých okolností se setkali cestou z Montrealu na Ježíšův ostrov, a Jean mu byl představen jako adoptivní syn Harcherovy rodiny. Výklad byl ukončen vzájemným přátelským stiskem ruky.
V tom zvolala Catherine velitelským hlasem:
„Nuže, Thomasi!... Nuže!... Nemůže být nikdy pohov!... A ty dva toddy?... Copak necháš pana Nicka a pana Lionela umřít žízní?... “
„Je to hotovo, Catherine, je to hotovo!“ odpověděl farmář. „Jen nebuď netrpělivá!...“
A Thomas Harcher se objevil na prahu a pozval notáře, aby ho následoval do jídelny.
Jestliže se mistr Nick nenechal prosit, tím méně se dal prosit Lionel. Zasedli ke stolu pokrytému malovanými tácky a oslnivě bílým ubru-sem, občerstvili se přineseným toddy - příjemným nápojem obsahují-cím jalovec a cukr, vedle něho stály dvě pečeně s křupavou kůrou. Tento zákusek jim měl umožnit dočkat se oběda, aniž by příliš zeslábli.
Potom se všichni začali zabývat posledními přípravami k zítřejší veliké slavnosti, o níž se zajisté bude na farmě Chipogan mluvit dlouho.
Mistr Nick přecházel od přítele k příteli. Měl pro každého roztomilé slovo, zatímco pan de Vaudreuil, Clary a Jean hovořili o vážnějších věcech a procházeli se přitom pod stromy v zahradě.
K páté hodině se sešli všichni, rodiče i hosté, ve velkém sále k podpi-su svatební smlouvy. Rozumí se samosebou, že mistr Nick měl vést tento důležitý obřad a že hodlal rozvinout notářskou důstojnost a roz-tomilost v největší míře, jakou si jen lze představit.
Při této příležitosti byly snoubencům odevzdány různé svatební da-ry. Ani jediný z bratrů a bratranců, ani jediná ze sester nebo sestřenic nezapomněla pro Rosu Harcherovou a Bernarda Miquelona něco kou-pit. A tyto dary, skládající se jak z cenných klenotů, tak z praktičtějších předmětů, bohatě stačily pro vstup snoubenců do manželství. Ostatně Rosa nehodlala opustit Chipogan, až se stane paní Miquelonovou. Bernard a děti, které na sebe jistě nedají dlouho čekat, budou přírůs-tek, jemuž se na farmě Thomase Harchera dostane dobrého přijetí.
Bylo by zbytečné podotýkat, že nejdražší dárky pocházely od pana a slečny de Vaudreuil. Bernardovi Miquelonovi byla dána výtečná lovecká karabina, která mohla soupeřit s oblíbenou zbraní Kožené Punčochy; Rose náhrdelník, který ji činil ještě krásnější. Pokud se týká Jeana, ten daroval sestře svých statečných bratří skříňku, naplněnou jemnými nástroji na šití a vyšívání, která mohla dobré hospodyňce dělat jen radost.
A při každém daru vybuchl potlesk, k potlesku se přidružily výkřiky. A lze uvěřit, že se zdvojnásobily, když mistr Nick slavnostně navlékl snoubencům na prst snubní prsteny, které koupil od nejlepšího zlatní-ka v Montrealu a jejichž dvojitý zlatý kroužek už nesl jejich vyrytá jména.
Pak byla přečtena smlouva - vysokým a zřetelným hlasem, jak se říká v notářském slohu. Nastalo jakési pohnutí, když mistr Nick ozná-mil, že pan de Vaudreuil, z přátelství ke svému farmáři Thomasi Har-cherovi a jako uznání za jeho péči, dává nevěstě věnem pět set piastrů. Pět set piastrů! Když před půl stoletím nevěsta, mající padesát fran-ků věna, platila v kanadských provinciích za bohatou partii!
„Nyní, přátelé,“ řekl mistr Nick, „přistoupíme k podpisu smlouvy - napřed snoubenci, pak otec a matka, pak pan a slečna de Vaudreuil, pak...“
„Podepíšeme všichni!“ vzkřiklo se tak nadšeně, že notář byl ohlu-šen.
A pak přicházeli velcí i malí, přátelé i příbuzní, podepsat se na listině, zajišťující budoucnost mladého páru.
K tomu bylo zapotřebí nějakého času! Vskutku, mimojdoucí vchá-zeli do farmy, vábeni radostným lomozem uvnitř. Podepisovali se rov-něž na listině, k níž by bylo potřeba přidat nové archy, kdyby to mělo pokračovat. A proč by se tam nesešla celá ves a třeba i celé hrabství, když Thomas Harcher nabízel hostům podle jejich výběru nejrůznější nápoje, cocktaily, night-capy, tom-jerrie, hot-scotche a zvláště velké džbánky whisky, která plyne do kanadských hrdel tak přirozeně, jako sv. Vavřinec do Atlantického oceánu?
Mistr Nick se tedy v duchu tázal, jestli bude mít obřad vůbec konec. Ostatně tento ctihodný muž nezahálel, každému řekl slovo, zatímco Lionel, který podával pero z ruky do ruky, poznamenával, že bude brzy třeba pero vyměnit za nové, neboť staré se rychle opotřebovalo neko-nečnou řadou podpisů, jichž ustavičně přibývalo.
„Je to konečně všechno?“ otázal se Nick za hodinu.
„Ještě ne,“ zvolal Peter Harcher a pokročil až do vrat, aby se podí-val, nejde-li po cestě ještě někdo.
„A kdo ještě přichází?...“ zvolal mistr Nick.
„Dav Huronů.“
„Nechť vejdou, nechť vejdou!“ řekl notář. „Jejich podpisy budou snoubencům neméně ke cti! Jaká je to smlouva, přátelé, jaká je to smlouva! Napsal jsem jich ve svém životě stovky, avšak nikdy nebylo na poslední straně žádné z nich tolik jmen řádných lidí!“
Vtom se objevili Indiáni a byli přivítáni zvučnými výkřiky. Ostatně nebylo třeba vybízet je, aby vešli na dvůr. Přišli tam

sami a bylo jich asi padesát, mužů i žen. A mezi nimi poznal Thomas Harcher Hurona, který se přišel včera zeptat, je-li mistr Nick na farmě.
Proč tento dav Huronů opustil svou ves Walhattu? Proč tito Indiáni přicházejí tak obřadně navštívit montrealského notáře?
Stalo se to z velmi důležitého důvodu, s nímž se brzy seznámíte.
Tito Huroni - a dělávají to jen při slavnostních příležitostech -byli oděni do válečných oděvů. Hlavy měli ozdobené pestrými péry, dlouhé a husté vlasy jim spadaly až na ramena, z nichž splýval strakatý vlněný plášť, na těle měli kabáty z daňčí kůže, na nohou pravé kožené mokasíny; všichni byli ozbrojeni dlouhými puškami, které už před mnoha lety nahradily indiánským kmenům luky a šípy jejich předků. Avšak tradiční sekera, válečný tomahawk, jim rovněž visela u pasu z kůry, svírajícího jejich boky.
Mimo to - a to zvyšovalo ještě vážnost toho, co hodlali činit na farmě Chipogan - pokrývala jejich tváře zcela svěží vrstva barvy. Azurová modř, kouřová čerň a rumělka dávaly neobyčejně vyniknout jejich orlímu nosu s širokými nosními dírkami, jejich velikým ústům, ve kterých jsou dvě řady pravidelných zubů, jejich malým a živým očím, jejichž černé zorničky plály jako žhavý uhel.
K této deputaci kmene se připojilo několik žen z Walhatty - bezpo-chyby nejmladší a nejkrásnější z Mahogaňanek.
Tyto squaws na sobě měly živůtek z vyšívané látky, jehož rukávy odhalovaly předloktí, sukni pestrých barev, „mitassy“ z kůže caribou, ozdobené ježčími ostny, a půvabné mokasíny, posázené skleněnými korálky, v nichž vězely nožky, jejichž roztomilost by jim mohly závidět i Francouzky.
Tito Indiáni zdvojnásobili, pokud to bylo možné, svoji přirozenou vážnost. Obřadně přistoupili až k prahu velkého sálu, kde čekali pan a slečna de Vaudreuil, notář, Thomas a Catherine Harcherovi, zatímco ostatní účastníci se shromažďovali na nádvoří.
A ten, který vypadal na náčelníka skupiny, Huron vysoké postavy, asi padesátník, s pláštěm domácí výroby v ruce, řekl, když se obrátil k farmáři, vážným hlasem:
„Je Nicolas Sagamore na farmě Chipogan?“
„Je zde,“ odpověděl Thomas Harcher.
„A dodávám, že jsem to já,“ zvolal notář, velmi překvapený, že by tato návštěva mohla platit jeho osobě.
Huron se obrátil k němu, zvedl pyšně hlavu a řekl ještě vážnějším tónem:
„Náčelník našeho kmene byl právě povolán velikým Wakondahem, Mitsimannitouem našich ostrovů. Pět měsíců uplynulo od té doby, co se prohání po věčných lovištích. Přímým dědicem z jeho krve je nyní Nicolas, poslední ze Sagamorů. Jemu nyní přísluší právo zakopávat tomahawk míru a vykopávat válečnou sekeru!“
Po tomto tak nenadálém prohlášení následovalo hluboké mlčení úžasu. V kraji se dobře vědělo, že mistr Nick je rodilý Huron, že pochází od vrchních náčelníků kmene Mahoganiiů; avšak nikdo by si nikdy nepomyslel - a on sám už vůbec ne - že ho dědická posloup-nost může povolat do čela malého indiánského národa.
A Indián pokračoval za ticha, které se nikdo neodvažoval přerušit: „Kdy přijde můj bratr zasednout k ohni Veliké Rady svého kmene, oděn do tradičního pláště svých předků?“
Mluvčí deputace nepochyboval, že montrealský notář přijme a po-dával mu mahoganiijský plášť.
A protože mistr Nick, dočista omráčen, neodpovídal, zazněl výkřik, do něhož se vmísilo padesát jiných:
„Čest!…Čest Nicolaovi Sagamorovi!“
To Lionel vydal tento nadšený výkřik. Zda byl hrdý na veliké štěstí, které se snášelo na jeho patrona, zda přemýšlelo slávě, která padne na písaře jeho kanceláře a zvláště na něj, zdali se radoval při pomyšlení, že bude kráčet od nynějška po boku velikého náčelníka Mahoganiiů, o tom by bylo zbytečné se šířit.
Avšak pan de Vaudreuil a jeho dcera se nemohli zdržet úsměvu, když viděli překvapenou tvář mistra Nicka. Ubohý muž! Zatímco far-mář, jeho žena, děti a přátelé mu pronášeli upřímná blahopřání, nevě-děl, koho poslouchat.
Tu pronesl Indián novou otázku, nepřipouštějící vytáčky: „Svoluje Nicolas Sagamore následovat své bratry do vigwamu ve Walhattě?“
Mistr Nick zůstal s otevřenými ústy. Nikdy ho ani nenapadlo, aby se zbavil svého úřadu a šel vládnout huronskému kmeni. Avšak nechtěl ranit zamítnutím Indiány svého plemene, kteří ho povolávali k takové cti nástupnickým právem.
„Přátelé,“ řekl konečně, „nenadál jsem se... Jsem opravdu neho-den... Chápete... přátelé... jsem zde jen jako notář!“
Blábolil, hledal slova, nenacházel vhodnou odpověď.
Thomas Harcher mu přispěl na pomoc.
„Huroni,“ řekl, „mistr Nick je mistrem Nickem, aspoň pokud nebu-de skončen svatební obřad. Pak, bude-li chtít, opustí farmu Chipogan a bude moci odejít se svými bratry do Walhatty!“
„Ano... po svatbě!“ zvolali všichni shromáždění, kteří si chtěli udr-žet svého notáře.
Huron zavrtěl mírně hlavou, poradil se s deputací a řekl:
„Můj bratr nesmí váhat. Krev rudých mužů koluje jeho žilami a ukládá mu práva a povinnosti, které jistě nezapře...“
„Práva... práva... budiž!“ zašeptal mistr Nick. „Ale povinnosti...“ „Přijímá?“ otázal se Indián.
„Jestli přijímá?“ zvolal Lionel. „To si myslím! A aby dokázal své city, je nutné, aby ihned oblékl Sagamorův královský plášť...“ „Proč neumlkneš, hlupáku?“ zabručel si mistr Nick do zubů.
A mírumilovný notář by nejraději pohlavkem ochotně zchladil ne-včasné nadšení svého písaře.
Pan de Vaudreuil viděl, že mistr Nick se jen snaží získat čas. Proto se obrátil k Indiánovi a řekl mu, že Sagamorův potomek zajisté nepo-myšlí na to, aby se vymykal povinnostem, které mu ukládá jeho původ. Avšak bude zapotřebí několika dnů, dokonce snad několika týdnů, aby mohl uspořádat své věci v Montrealu. Je tedy nutné dopřát mu k tomu čas.
„To je rozumné,“ odpověděl Indián, „a protože můj bratr přijímá, nechť přijme jako záruku svého souhlasu tomahawk

velikého náčelní-ka, povolaného Wakondahem lovit ve věčných loviš tích, a nechť si jej zavěsí k pasu!“
Mistr Nick si musel vzít oblíbenou zbraň indiánských kmenů a pro-tože byl celý spletený, položil si ji opatrně na rameno, jelikož neměl pás!
Deputace vydala tradiční „hugh“ divokého dalekého Západu, což je jakýsi pochvalný výkřik, obvyklý v indiánském jazyce.
Pokud se týká Lionela, ten se necítil radostně, protože se mu zdálo, že jeho patrona uvádí neobyčejně do rozpaků situace, která způsobí ve společenství kanadských notářů smích. Při své básnické povaze se už viděl povolán opěvovat slavné činy Indiánů, uvádět do lyrických veršů Sagamorův válečný zpěv s obavou, že nenajde rým na slovo tomahawk.
Huroni se chystali k odchodu, litujíce, že mistr Nick, zaneprázdněný svým úřadem, nemůže opustit farmu a jít s nimi, když vtom napadla Catherine myšlenka, kterou jí notář zajisté nezazlíval.
„Přátelé,“ řekla, „svatba nás dnes shromáždila na farmě Chipogan. Chcete zde zůstat ve společnosti svého náčelníka? Nabízíme vám po-hostinství a zítra se zúčastníme slavnosti, při níž bude předsedat Nico-las Sagamore!“
Zazněl hromový potlesk, když Catherine Harcherová pronesla svůj vlídný návrh a zvětšil se ještě, když Indiáni přijali pozvání, které jim bylo tak srdečně učiněno.
Pokud se týká Thomase Harchera, tomu připadl úkol zvětšit svateb-ní tabuli o padesát příborů - což ho neuvádělo do rozpaků, neboť sál byl prostorný a více než dostatečný pro tento přírůstek hostí.
Mistr Nick se tedy musel oddat osudu, neboť jinak nemohl a přijal bratrské políbení bojovníků svého kmene, který by nejraději poslal ke všem čertům.
Večer prováděli chlapci a dívky tance, oddávajíce se jim celými „pedály“, jak se říkalo v Kanadě, zvláště při kolových tancích po francouzské módě, provázených veselým refrénem:

Vesele jen dokola,
la, la, la,
vesele jen dokola!

a také při scotch-reels skotského původu, které byly tak vyhledávány na počátku století.
A tím způsobem byl ukončen druhý slavnostní den na farmě Chipo-gan.

XII. KAPITOLA
Hostina

Nastal veliký den - zároveň poslední den postupných obřadů křtu, přijímání a svatby, které uvedly v jásot obyvatele Chipoga-nu. Sňatek Rosy Harcherové s Bernardem Miquelonem bude, jakmile bude dopoledne vykonán občansky na úřadě, oslaven v kostele. Ná-sledkem toho shromáždí svatební hostina hosty, jejichž počet značně vzrostl za známých okolností. Byl opravdu nejvyšší čas s tím skoncovat, jinak zasedne k pohostinné tabuli Thomase Harchera celé hrabství Laprairie, nebo dokonce celý montrealský kraj.
Následující den se všechno rozejde. Pan a slečna de Vaudreuil se vrátí do vily Montcalm. Jean opustí farmu a objeví se opět bezpochyby teprve ten den, kdy se postaví do čela reformistické strany.
Pokud se týká jeho společníků z Champlaina, ti budou pokračovat v loveckém a dřevorubeckém řemesle, které vykonávají v zimní době, nežli se opět sejdou se svým adoptivním bratrem, zatímco rodina se bude zabývat obvyklými pracemi. Huroni se vrátí do své vesnice Wal-hatty, kde chystá kmen Nicolasi Sagamorovi velkolepé uvítání, až přijde poprvé vykouřit kalumet u ohně svých předků.
Jak jsme viděli, těšila mistra Nicka velmi málo úcta jemu věnovaná. Byl ostatně rozhodnut, že nezamění svou kancelář za titul náčelníka kmene, hovořilo tom s panem de Vaudreuil a Thomasem Harcherem. A jeho pomatenost byla tak veliká, že bylo obtížné se poněkud nesmát jeho dobrodružství.
„Žertujete!“ opakoval. „Je vidět, že nemáte trůn, připravený pro-střít se vám k nohám!“
„Drahý Nicku, to není třeba brát vážně!“ odpovídal pan de Vau-dreuil.
„A jak to mám jinak brát?“
„Tito stateční lidé nebudou naléhat, až poznají, že moc nespěcháte do tábora Mahoganiiů!“
„Oh, neznáte je!“ zvolal mistr Nick. „Oni že by nenaléhali? Ale půjdou za mnou až do Montrealu!... Provedou demonstrace, kterým nebudu moci ujít!... Oblehnou mé dveře!... A co řekne má stará Dolly? Není nemožné, že skončím s mokasínami na nohou a peřím na hlavě!“
A ten výtečný muž, jemuž nebylo vůbec do smíchu, nakonec sdílel veselost svých posluchačů.
Ale se svým písařem měl opravdový kříž. Lionel s ním jednal ze zlomyslnosti, jako by už přijal odkaz zesnulého Hurona. Nenazýval ho už mistrem Nickem. Fuj! Mluvil s ním jen ve třetí osobě, používaje emfatických indiánských frází. A jak sluší každému bojovníkovi prérií, dal mu na výběr jména „Losí Roh“ a „Svižná Ještěrka“, - která se opravdu vyrovnala jménům Sokolí Oko a Dlouhá Karabina.
K jedenácté hodině se seřadil na nádvoří farmy průvod, který měl doprovodit snoubence. Byl skutečně ladný a zasloužil nadšení mladé-ho básníka, kdyby ho Lionelova múza neunášela od nynějška do vyš-ších oblastí.
V čele kráčeli Bernard Miquelon a Rosa Harcherová, držíce se za malíčky, oba rozkošní a zářící. Pak pan a slečna de Vaudreuil s Jeanem; za nimi otcové a matky, bratři a sestry snoubenců; konečně mistr Nick a jeho písař, provázení členy huronské deputace. Notář se nemohl vymknout této poctě. K Lionelově krajní lítosti, chyběl jeho patronovi jen

indiánský oblek, tetování na trupu a malba na tváři, aby důstojně reprezentoval svůj Sagamorův rod.
Obřady se odbyly se vší okázalostí, která příslušela postavení Har-cherovy rodiny v kraji. Zaznělo veliké vyzvánění, veliké zpěvy a mod-litby, veliké výstřely z palných zbraní. A tohoto lomozného koncertu pušek se účastnili i Indiáni, jemuž by zajisté neopomněl zatleskat Na-thaniel Bumppo, slavný přítel Mohykánů.
Pak se průvod vrátil na farmu, Rosa Miquelonová tentokrát zavěše-na do paže svého chotě. Žádná příhoda nepřerušila toto odpoledne.
Pak se všichni rozptýlili, každý podle své fantazie. Mistr Nick poci-ťoval snad jistou nesnáz, když chtěl opustit svůj kmen Mahoganiiů, aby si pohodlněji oddechl ve společnosti přátel kanadského původu. Byl politováníhodnější než kdy jindy a neustále opakoval panu Vaudreuil: „Nevím, skutečně jak se zbavit těchto Indiánů!“
Zatím, jestli byl někdo zaměstnán, střežen, plísněn od poledne do tří hodin - hodiny, kdy měla začít svatební hostina podle starých zvyků, - byl to Thomas Harcher. Ovšem Catherine, její synové a dcery mu spěchali na pomoc! Ale péče, kterou vyžadovala hostina tak význam-ná, mu nepopřávala ani okamžik oddechu.
Vskutku, nešlo pouze o uspokojení různých žaludků, nýbrž i o uspokojení četných chutí. Proto jídelní lístek hostiny obsahoval celou spoustu jídel obyčejných i neobyčejných, která tvoří kanadskou kuchyni.
Na obrovském stole, - k němuž mělo zasednout sto padesát hodov-níků, - bylo rozloženo stejně tolik lžic a vidliček v bílých ubrouscích a kovový pohár. Nože nebyly, každý měl použít ten, který měl v kapse. Chleba nebyl, protože při svatebních hostinách se připouštěla jenom pocukrovaná placka. Z jídel, která budou předložena, jedna, studená, se už pyšnila na stole, zatímco jiná, teplá, budou přinášena postupně. Byly to vřelé krajáče polévky, z nich vystupovala vonná pára; různé ryby pečené nebo vařené, pocházející ze sladkých vod sv. Vavřince a jezer, pstruzi, lososi, úhoři, štiky, bělice, tuřadi a maskinongi; růžence kachen, holubů, křepelek, sluk, bekasinek a veverčí fricassé; pak jako hlavní jídla krůty, husy, dropi, vypěstovaní v drůbežárně farmy, jedni upečení do zlatova na praskavém ohni v kuchyni, jiní v kořeněné omáčce z morku; a pak teplé paštiky z ústřic, masité paštiky ze sekané, po sázené velikými cibulemi, zadní skopové kýty, pečené kančí hřbety, na rožni pečené kolouší a srnčí řízky; konečně ony dva zázraky v jídle par excellence, které by měly přivábit do Kanady labužníky obou světů; bizoní jazyk, tak hledaný lovci v prériích, a hrb tohoto přežvý-kavce, dušený ve své přirozené kožešině a obložený vonným listím. Připojme k tomuto součtu nádoby na omáčku, v nichž se chvěla dvaca-terá relish, celé hory zeleniny, dozrálé v posledních dnech indiánského léta, jemné pečivo všeho druhu a zvláště koblihy, v jejichž výrobě měly dcery Catherine Harcherové neobyčejnou pověst, různé ovoce, které dodala zahrada celou sklizeň, a mimo to ve stu džbánech různého tvaru mošt a pivo, než přijde víno, pálenka a rum k zákusku.
Prostorný sál byl na počest Bernarda a Rosy Miquelonových velmi umělecky vyzdoben. Svěží květinové girlandy zdobily zdi. V koutech jako by dokonce rostlo křoví. Sta kytic z vonných květin zdobila okna. Zároveň pušky, pistole, karabiny - všechny zbraně rodiny, která tvořila tolik lovců - tvořily tu a tam třpytná zákoutí.
Mladí manželé seděli uprostřed stolu, postaveného do veliké podko-vy, která připomínala stříbropěnné Niagarské vodopády, jež sto pade-sát mil odtud na jihozápad vrhají své ohlušivé vody. A byly to hotové vodopády, které měly zmizet v propasti těchto francouzsko-kanad-ských žaludků.
Po stranách novomanželů zasedli pan a slečna de Vaudreuil, Jean a jeho druhové z Champlaina. Naproti nim, mezi Thomasem a Cathe-rinou Harcherovými trůnil mistr Nick s hlavními bojovníky svého kme-ne. A v tom ohledu si Nicolas Sagamore sliboval, že projeví apetit, hodný jeho rodu. Samosebou se rozumí, že na odpor tradici a jen při této výjimečné příležitosti byly připuštěny děti k velikému stolu mezi příbuzné a přátele, kolem nichž pobíhal celý dav černochů, schválně najatých k posluze.
V pět hodin byl podniknut první útok. V šest hodin byly poodloženy zbraně, ne aby spadlí byli odneseni, nýbrž aby si živí oddechli. Pak byly zahájeny přípitky novomanželům, speechs na počest Harcherovy rodi-ny.
Potom následovaly veselé svatební písně, neboť podle staré módy, při každé schůzce, při obědě i večeři, mají dámy a pánové zvyk zpívat střídavě, zvláště staré francouzské refrény.
Konečně přednesl Lionel půvabný proslov, složený schválně pro tuto příležitost.
„Bravo, Lioneli, bravo!“ zvolal mistr Nick, když utopil ve své skleni-ci obavy ze své příští vlády.
V duchu byl ten bodrý muž velmi hrdý na úspěchy svého mladého básníka a vyzval, aby se připilo „galantnímu laureátovi Přátelské Ly-ry“.
Na tento návrh se srazily sklenice, směřujíce k Lionelovi, šťastnému a zmatenému zároveň. Nedovedl tedy odpovědět jinak, než tímto pří-pitkem:
„Na zdraví Nicolase Sagamora! Na zdraví této poslední ratolesti ušlechtilého kmene, na níž se Velikému Duchu zlíbilo zavěsit osudy huronského národa!“
Rozlehl se potlesk. Mahoganiiové se vztyčili kolem stolu a mávali tomahawky s takovým nadšením, že by se byli vrhli na Irokézy, Mingy, nebo každý jiný nepřátelský kmen dalekého Západu. Mistr Nick s mí-rumilovnou tváří připadal příliš krotký pro tyto bojovné náčelníky! Vskutku, ten zbrklý Lionel by udělal lépe, kdyby byl mlčel!
Když se nadšení uklidnilo, dali se do druhých jídel s novým zápalem. Za těchto lomozných projevů se mohli Jean, Clary de Vaudreuil a její otec bavit tlumeným hlasem. Rozejdou se večer. Připravoval-li se pan a slečna de Vaudreuil rozloučit se svými hostiteli teprve zítra, Jean se rozhodl odejít v noci, aby si vyhledal bezpečnější útulek mimo farmu Chipogan.
„A přece,“ poznamenal pan de Vaudreuil, „jak by mohlo policii napadnout, aby hledala Jana Bezejmenného mezi četnými členy rodiny Thomase Harchera?“
„Kdo ví, jestli mi nejsou její agenti na stopě?“ odpověděl Jean, jako by měl předtuchu. „A kdyby tomu tak bylo, až by farmář a jeho synové zjistili, kdo jsem...“
„Chránili by vás,“ řekla Clary živě, „dali by se za vás zabít!“ „Vím to,“ pravil Jean, „a pak jako odměnu za pohostinství, které mi poskytli, nechal bych za sebou zříceniny a neštěstí. Thomas Harcher a jeho děti by museli prchnout, protože

mne chránili... A až kam by vedla odveta!... Proto spěchám opustit farmu!“
„Proč byste se potají nevrátil do vily Montcalm?“ řekl pan de Vau-dreuil. „Je mojí povinností, abych se odvážil nebezpečí, kterého chcete ušetřit Thomase Harchera a jsem připraven ji splnit. V mém obydlí bude váš pobyt dobře utajen!“
„Tento návrh, pane de Vaudreuil,“ odpověděl Jean, „mi učinila vaším jménem už slečna dcera, ale musel jsem odmítnout.“
„Nicméně,“ pokračoval pan de Vaudreuil naléhavě, „bylo by to velmi prospěšné pro poslední opatření, která máte učinit. Mohl byste se každý den stýkat s členy výboru. Jakmile vypukne povstání, byli bychom Farran, Clerc, Vincent Hodge a já připraveni vás následovat. Copak není pravděpodobné, že první hnutí vznikne v montrealském hrabství?“
„To je velmi pravděpodobné,“ odpověděl Jean, „anebo aspoň v ně-kterém sousedním hrabství - podle postavení, které zaujme královské vojsko.“
„Nuže,“ řekla Clary, „proč byste nepřijal otcův návrh? Nebo ještě hodláte putovat farnostmi okresu? Ještě jste neskončil svou propagační pouť?“
„Je skončena,“ pravil Jean, „zbývá dát jen znamení.“ „Na co čekáte, abyste je dal?“ otázal se pan de Vaudreuil.
„Čekám na jistou okolnost, která dovrší hněv vlastenců proti anglo-saské tyranii,“ odpověděl Jean, „a tato okolnost se brzy dostaví. Za několik dní upřou opoziční poslanci generálnímu prokurátorovi do-mnělé právo nakládat veřejnými dávkami bez svolení sněmovny. Mi-moto vím z bezpečného pramene, že anglický parlament umožnil zrušit ústavu z roku 1791. Pak by neměli francouzští Kanaďané žádné záruky v reprezentační vládě osady, která jim přece ponechává tak malou volnost jednání! Naši přátelé a liberální poslanci se s nimi pokusí vzepřít tomuto výstřelku moci. Lord Gosford pravděpodobně, aby spoutal pohrůžky reformistů, rozpustí, anebo aspoň odročí sněmovnu. Toho dne povstane celá země a nám zbývá jen ji vést.“
„Máte pravdu,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „není pochyb, že taková provokace loyalistů vyvolá obecnou vzpouru. Avšak odváží se anglický parlament zajít až tak daleko? A jestli se stane tento útok na práva kanadských Francouzů, jste si jist, že se stane brzy?“
„Za několik dní,“ řekl Jean. „Řekl mi to Gramont.“
„A jak hodláte až do té doby unikat?...“ otázala se Clary. „Dovedu obelstít policii.“
„Máte tedy nějaký útulek?...“
„Mám.“
„Budete tam v bezpečí?“
„Více, než kdekoliv jinde.“
„Daleko odtud?“
„V Saint Charles, ve hrabství Vercheres.“
„Dobrá,“ řekl pan de Vaudreuil. „Nikdo nedovede posoudit lépe než vy, co vyžadují okolnosti. Chcete-li úplně utajit svůj útulek, nebu-deme naléhat. Nezapomínejte však, že vila Montcalm je vám otevřena kdykoliv, ve dne i v noci!“
„Vím to, pane de Vaudreuil,“ odpověděl Jean, „a děkuji vám.“
Samosebou se rozumí, že za neustálých výkřiků hodovníků, za ros-toucího povyku v sále nikdo nemohl vyslechnout tuto rozmluvu, která byla vedena přitlumeným hlasem. Chvílemi byla přerušena lomozným přípitkem, skvělou odpovědí, veselým popěvkem, adresovaným novo-manželům. A nyní, po posledních slovech, vyměněných mezi panem de Vaudreuil a Jeanem, se zdálo, že je u konce, když vtom otázka Clary vyvolala odpověď, která byla s to, aby překvapila jejího otce i ji.
Jakému citu podlehla dívka, když vznášela tuto otázku? Byla to, ne-li podezření, aspoň lítost, že Jean se zdá být odhodlán držet se dosud v jisté rezervě? Bylo tomu asi tak, neboť řekla:
„Je tedy někde místo, které by vám poskytlo útulek, dům pohostin-nější než náš?“
„Pohostinnější?... Nikoliv, ale právě tak hostinný,“ odpověděl Jeanne bez pohnutí.
„A který?...“
„Dům mé matky.“
Jean pronesl tato slova s takovou synovskou něhou, že byla slečna de Vaudreuil hluboce dojata. Bylo to poprvé, co Jean, jehož minulost byla tak záhadná, se zmínil o své rodině. Není tedy sám na světě, jak se mohli domnívat jeho přátelé. Má matku, která žije tajně v městečku Saint Charles. Bezpochyby k ní Jean dochází jen někdy. Mateřský dům je mu otevřen, potřebuje-li trochu klidu a odpočinku! A nyní tam půjde vyčkat hodiny zápasu.
Clary neodpověděla nic. Její mysl spěla ke vzdálenému domku. Ach, jakou radostí by pro ni bylo, poznat matku mladého psance! Předsta-vovala si ji jako hrdinskou ženu, jako je hrdina její syn, jako vlastenku, kterou by milovala, kterou už milovala. Zajisté ji jednoho dne spatří. Copak není její život od nynější chvíle úzce spojen se životem Jana Bezejmenného, a kdo by kdy mohl porušit toto pouto? Ano. Ve chvíli, kdy se měla od něho odloučit, a to snad navždy, pociťovala sílu citu, který je k sobě poutal!
Zatím se hostina chýlila ke konci a veselost hodovníků, rozjařených při dezertu už přes míru, vybuchovala v tisíceré formě. Blahopřání novomanželům byla pronášena z různých míst u stolu. Byl to velmi veselý povyk, z něhož chvílemi vynikala slova:
„Čest a štěstí novomanželům!“
„Ať žijí Bernard a Rosa Miquelonovi!“
A bylo připíjeno také na zdraví pana a slečny de Vaudreuil, na zdraví Catherine a Thomase Harcherových.
Mistr Nick se velkolepě účastnil hostiny. Nedovedl-li zachovat chladnou vážnost Indiána, bylo to proto, že se opravdu neshodovala s jeho přímou a sdílnou povahou. Avšak, je nutné to říci, i zástupci jeho kmene trochu vyšli z dědičné vážnosti pod vlivem dobrých jídel a do-brého vína. Ťukali si sklenicemi po francouzském způsobu na zdraví

Harcherovy rodiny, jejímiž hosty byli už druhý den.
Při dezertu obcházel Lionel, protože už nemohl vydržet na místě, kolem stolu a pronášel každému hostu komplimenty.
Pak ho napadlo obrátit se k mistru Nickovi rozvláčným hlasem:
„Nepronese Nicolas Sagamore několik slov jménem kmene Maho-ganiiů?“
Při šťastné duševní náladě, v níž se nacházel, nepřijal mistr Nick zle návrh svého mladého písaře, ačkoliv použil vzletného způsobu řeči Indiánů.
„Myslíš, Lioneli?...“ odpověděl.
„Myslím, veliký náčelníku, že nadešel okamžik, abyste se ujal slova a blahopřál novomanželům!“
„Myslíš, že ten okamžik nadešel,“ odpověděl mistr Nick, „pokusím se o to.“
A výtečný muž povstal a vyžádal si ticho posunkem, plným huron-ské důstojnosti.
Rázem nastalo ticho.
„Mladí manželé,“ řekl, „starý přítel vaší rodiny vás nemůže opustit, aniž by vyslovil díky za...“
Náhle se mistr Nick zarazil. Započatá věta mu uvízla na rtech. Pře-kvapený pohled se upřel na dveře velikého sálu.
Na prahu stál jakýsi muž, aniž kdo zpozoroval jeho příchod.
Mistr Nick právě poznal tohoto muže a zvolal s přízvukem, v němž překvapení bylo promíseno s nepokojem:
„Pan Rip!“

XIII. KAPITOLA
Výstřely k dezertu

Šéf firmy Rip and Co. s sebou tentokrát neměl vlastní personál. Venku přecházelo asi deset agentů Gilberta Argalla, provázených asi čtyřiceti královskými dobrovolníky, kteří obsadili hlavní bránu do nádvoří. Zcela pravděpodobně byl dům obklíčen.
Šlo jen o prostou domovní prohlídku, nebo hrozilo zatčení hlavě Harcherovy rodiny?
V každém případě bylo zapotřebí neobyčejně závažné pohnutky, aby policejní ministr uznal za nutné vyslat na farmu Chipogan tak četný oddíl.
Když notář pronesl jméno Rip, zachvátila pana a slečnu de Vau-dreuil hrůza. Věděli, že Jan Bezejmenný je v tomto sále. Věděli, že hlavně Ripovi bylo uloženo po něm pátrat. A co si mohli myslet, ne-li že Rip, objevil konečně jeho útulek a přichází ho nakonec zatknout? Upadne-li Jean do rukou Gilberta Argalla, bude ztracen.
Ovládaje se nejvyšším napětím vůle, se Jean ani nezachvěl. Pouze jeho tvář zbledla ještě víc. Žádný pohyb, ani bezděčný, ho nezradil. A přece poznal Ripa, s nímž se setkal už toho dne, kdy jej dostavník vezl s mistrem Nickem a Lionelem z Montrealu na Ježíšův ostrov. Rip, agent, hledající jeho stopu už přes dva měsíce! Rip, provokatér, který způsobil potupu jeho rodiny a dohnal ke zradě jeho otce Simona Mor-gazel.
Přesto všechno si zachoval chladnou krev a neprozradil nic z nená-visti, která v něm kypěla, zatímco pan de Vaudreuil a jeho dcera se vedle něho třásli.
Avšak, znal-li Jean Ripa, Rip neznal jej. Nevěděl, že cestující, které-ho zahlédl na okamžik na cestě z Montrealu, byl vlastenec, na jehož hlavu byla vypsána odměna. Věděl pouze, že Jan Bezejmenný je na farmě Chipogan, a hle, jak se mu podařilo vypátrat jeho stopu.
Před několika dny byl mladý psanec, spatřený pět nebo šest mil od Saint Charles, když opustil Uzavřený dům, ohlášen, když odcházel z hrabství Vercheres, jako podezřelý cizinec. Protože zpozoroval, že byl učiněn poplach, musel se uchýlit do nitra hrabství a div neupadl několikrát do rukou policejních agentů, konečně se uchýlil na farmu Thomase Harchera.
Avšak agenti Ripovy firmy neztratili jeho stopu, jak se domníval, ale měli brzy téměř jistotu, že mu farma Chipogan poskytla útočiště. Byl o tom ihned informován Rip. Věděl nejen, že ta farma náleží panu de Vaudreuil, nýbrž, že i ten se tam právě nachází; nepochyboval, že cizinec, který tam odešel, je Jan Bezejmenný. Nařídil několika svým lidem, aby se vmísili mezi četné hosty Thomase Harchera, podal zprá-vu Gilbertu Argallovi a ten mu dal k dispozici několik policistů a oddíl montrealských dobrovolníků.
Za těch okolností se objevil Rip právě na prahu a měl jistotu, že Jan Bezejmenný je mezi hosty farmy Chipogan.
Bylo pět hodin večer. Ačkoliv lampy ještě nebyly rozsvíceny, bylo v sále ještě světlo. Rip rázem přelétl shromáždění očima, aniž by Jean vzbudil jeho pozornost více než ostatní hodovníci, shromáždění v sále.
Když Thomas Harcher viděl, že nádvoří je obsazeno davem vojáků, povstal a obrátil se k Ripovi.
„Kdo jste?“ otázal se ho.
„Agent, který má zvláštní rozkaz policejního ministra,“ odpověděl Rip.
„Co tady chcete?“
„Hned se to dozvíte. - Nejste Thomas Harcher, farmář pana de Vaudreuil?“
„Jsem a ptám se vás, jakým právem jste vnikl do mého domu?“
„Na rozkaz, který mi byl dán, přicházím provést zatčení.“
„Zatčení...“ zvolal farmář, „zatčení u mně?... A koho přicházíte zatknout?“
„Muže, na jehož hlavu byla vypsána generálním guvernérem odměna a který je tady.“
„Jmenuje se?...“
„Jmenuje se,“ odvětil Rip zvučným hlasem, „či spíše dává si jméno Jan Bezejmenný!“
Po této odpovědi následoval dlouhý šumot. Jakže, Rip přichází zatknout Jana Bezejmenného a tvrdí, že se nachází na farmě Chipo-gan?“
Chování farmáře, jeho ženy, dětí a všech jeho hostů bylo tak přiroze-ně překvapené, že Rip mohl tušit omyl svých

agentů svedených na nepravou stopu. Nicméně opakoval svá slova a tentokrát ještě rozhod-nějším způsobem.
„Thomasi Harchere," pravil, „muž, kterého hledám, je zde a žádám vás, abyste ho vydal!"
Po těch slovech pohlédl Thomas Harcher na ženu a Catherine ho vzala za rámě a zvolala:
„Ale odpověz přece na to, co na tobě chtějí!"
„Ano, Thomasi, odpovězte!" připojil mistr Nick. „Myslím, že odpověď je nutná."
„Velmi nutná, vskutku!" řekl farmář.
A obrátil se k Ripovi, a řekl:
„Jan Bezejmenný, kterého hledáte, není na farmě Chipogan."
„A já tvrdím, že tady je, Thomasi Harchere," odvětil chladně Rip. „Ne, říkám vám, není tady!... Nikdy tady nebyl!... Ani ho ne-znám!... Ale připojuji, že kdyby mě přišel požádat o útočiště, přijal bych ho a kdyby byl u mně, nevydal bych ho!"
Ve významných projevech, jimž bylo uvítáno farmářovo prohlášení, se nemohl Rip mýlit. Thomas Harcher se stal tlumočníkem citů všech shromážděných. I kdyby se Jan Bezejmenný uchýlil na farmu, nebyl by ani jediný z jejích hostů tak podlý, aby ho zradil.
Jean, stále klidný, poslouchal. Pan de Vaudreuil a Clary se na něj neodvažovali ani pohlédnout z obavy, že by na něj upozornili Ripa.
„Thomasi Harchere," pokračoval, „bezpochyby nevíte, že vyhláška z 3. září r. 1837 slibuje odměnu šesti tisíc piastrů každému, kdo zadrží Jana Bezejmenného, nebo vyzradí jeho útulek?"
„Vím to," odpověděl farmář, „a kdekdo v Kanadě to ví. Avšak až dosud se nenašel ani jediný tak špatný Kanaďan, aby spáchal tak hnus-nou zradu… a nevyskytne se nikdy!..."
„Dobře mluvíš, Thomasi," zvolala Catherine, k níž se připojily její děti.
Rip se nevzdal.
„Thomasi Harchere," pokračoval, „víte-li o vyhlášce z 3. září 1837, nevíte možná o novém příkazu, který generální prokurátor vydal vče-ra, dne 6. října?"
„Pravda, o tom nevím," odpověděl farmář, „a podobá-li se první-mu, vybízí-li ke zradě, můžete si ušetřit jeho čtení."
„A přece jej uslyšíte!" řekl Rip.
A rozvinul listinu, podepsanou Gilbertem Argallem a četl:

Každému obyvateli ve městech i po kanadském venkově, zakazuje se poskytnout pomoc a ochranu psanci Janu Bezejmennému. Trest smrti stihne toho, kdo mu poskytne útočiště.

Za generálního guvernéra, policejní ministr Gilbert Argall.

Anglická vláda se tedy odvážila sáhnout až k takovým prostředkům! Vypsala odměnu na hlavu Jana Bezejmenného a nyní hrozila trestem smrti každému, kdo by mu poskytl útočiště.
Tento neslýchaný čin vyvolal nejprudší protesty přítomných. Tho-mas Harcher, jeho synové a hosté už opouštěli svá místa, aby se vrhli na Ripa, aby ho vyhnali z farmy i s oddílem policistů a dobrovolníků, když vtom je zadržel mistr Nick posunkem.
Notářova tvář zvážněla. Jako všichni vlastenci, shromáždění v tomto sále, pociťoval přirozenou hrůzu, kterou muselo vzbudit vyhlášení lorda Gosforda, jak ho Rip právě přečetl.
„Pane Ripe," řekl, „ten, kterého hledáte na farmě Chipogan zde není. Thomas Harcher vás o tom ujistil a opakuji vám to i já. Nemáte tedy zde co dělat a učinil byste lépe, kdybyste tu ohavnou listinu ponechal v kapse. Věřte mi, pane Ripe, uděláte dobře, nebudete-li nám dál vnucovat svou přítomnost!"
„Dobře, Nicolasi Sagamore!" zvolal Lionel.
„Ano!... Vzdalte se... ihned!" řekl farmář, jehož hlas se chvěl hněvem. „Jan Bezejmenný tady není! Avšak, když mně přijde požádat o útočiště, přes guvernérovy pohrůžky ho přijmu... Nyní odtud ode-jděte!... Ven..."
„Ano!... Ano!... Ven!..." opakoval Lionel, jehož vznícení se mistr Nick marně pokoušel utišit.
„Mějte se na pozoru, Thomasi Harchere!" odpověděl Rip. „Nejed-náte dobře vůči zákonu, ani vůči moci, která mu má dodat důraz! Mám s sebou padesát mužů, policistů a dobrovolníků... Váš dům je obklí-čen...
„Ven!... Ven!..."
A tyto výkřiky se staly jednomyslnými zároveň s hrozbami vůči Ripovi.
„Neodejdu, pokud se nepřesvědčím o totožnosti všech přítom-ných!" odpověděl Rip.
Na jeho znamení přistoupili policisté, shromáždění na nádvoří a byli přichystaní vniknout do sálu. Okny viděli pan a slečna de Vaudreuil dobrovolníky, rozestavené kolem domu.
Předvídajíce hrozící srážku, vzdálily se děti a ženy mimo slečnu de Vaud-reuil a Catherine, do vedlejších pokojů. Peter Harcher, jeho brat-ři a přátelé sňali zbraně, rozvěšené po stěnách. A přece, protože jich bylo tak málo, jak by mohli zabránit Ripovi v provedení jeho rozkazu?
Proto se snažil pan de Vaudreuil, který šel od okna k oknu, zjistit, jestli by bylo možné, aby Jean uprchl zadní stranou, zahradou. Ale tam, právě jako všude jinde, byl útěk neproveditelný.
Za tohoto lomozu zůstal Jean klidně u Clary, která nechtěla odejít. Mistr Nick učinil poslední pokus o smíření, když policisté už už vnikali do sálu.
„Pane Ripe, pane Ripe," pravil, „budete prolévat krev a to zcela zbytečně, ujišťuji vás!... Opakuji vám to, dávám vám na to své slo-vo!... Jan Bezejmenný, kterého máte zatknout, na farmě není..."
„A kdyby tady byl, opakuji vám, bránili bychom ho na život a na smrt!" zvolal Thomas Harcher.

„Dobře, dobře!...“ zvolala Catherine, nadšená chováním svého muže.
„Nemíchejte se do této věci, pane Nicku!“ odpověděl Rip. „Netýká se vás a mohl byste toho později litovat... Udělám svou povinnost, děj se co děj!... A nyní místo... místo!...“
Asi deset policistů vniklo do sálu, zatímco Thomas Harcher a jeho synové se k nim vrhli, aby je vystrčili a zavřeli dveře.
Stále se zmítaje, opakoval mistr Nick, aniž ho kdo slyšel:
„Jan Bezejmenný tady není, pane Ripe, tvrdím vám, že tady ne-ní...
„Je tady!“ řekl silný hlas, který ovládl lomoz.
Všichni stanuli.
Jean bez hnutí, paže zkřížené, hleděl Ripovi tváří v tvář a opakoval: „Jan Bezejmenný je tady a jsem to já!“
Pan de Vaudreuil popadl mladého vlastence za ruku, zatímco Tho-mas Harcher a ostatní volali:
„On?... On... Jan Bezejmenný?“
Jean naznačil posunkem, že se chce ujmout slova. Rozhostilo se hluboké ticho.
„Jsem ten, kterého hledáte,“ řekl a obrátil se k Ripovi. „Jsem Jan Bezejmenný.“
Pak se ihned obrátil k farmáři a jeho synům.
„Odpusťte mi, Thomasi Harchere, odpusťte mi, moji stateční druhové,“ pokračoval, „že jsem vám tajil, kdo jsem, a díky vám za pohostin-ství, kterého se mi po pět let dostávalo na farmě Chipogan. Nechtěl bych toto pohostinství, které jsem přijímal, pokud vám nepůsobilo nebezpečí, přijímat teď, kdy nasazuje život každý, kdo mi poskytne útulek!... Ano, díky vám od toho, který byl tady jen vaším adoptivním synem a který je pro svou vlast Janem Bezejmenným!“
Nevylíčitelný výbuch nadšení následoval po těchto slovech. Odevšad bylo voláno: „Ať žije Jan Bezejmenný!... Ať žije Jan Bezejmenný!...“
Pak, když ustaly výkřiky, prohlásil Thomas Harcher:
„Nuže, protože jsem řekl, že bychom Jana Bezejmenného bránili, braňme ho, synové moji!... Braňme ho na život a na smrt!“
Nadarmo chtěl Jean zakročit, aby zabránil příliš nerovnému boji. Neposlechli ho. Peter a starší se vrhli na policisty, kteří zatarasili práh, a vystrčili je pomocí svých přátel. Dveře byly hned zavřeny a zabariká-dovány velkými kusy nábytku.
Aby se dostali do sálu a do domu, museli by tam nepřátelé vniknout okny, která byla asi deset stop nad zemí.
Byl tedy podniknut útok a to ve tmě, neboť nadcházela noc. Rip, který nebyl mužem, který by ustoupil, i když měl ostatně početní převahu, učinil opatření k provedení rozkazu a posunul dobrovolníky proti domu.
Peter Harcher, jeho bratři a druhové stáli u oken a byli přichystáni k zahájení palby.
„Budeme tě hájit přes tvou vůli!“ řekli Jeanovi, který je už nemohl zadržet.
V poslední chvíli donutil farmář Clary de Vaudreuil a Catherine, aby se odebraly k ostatním ženám a dětem ve vedlejších pokojích, kde budou v bezpečí před výstřely. V sále tedy zůstali jen muži schopní k boji - celkem asi třicet.
Vskutku, Indiány nebylo možné počítat k obhájcům farmy. Ve své lhostejnosti k tomuto výjevu, nevyšli Indiáni ze své obvyklé rezervova-nosti. Tato věc se jich netýkala - právě tak jako mistra Nicka a jeho písaře, kteří nezaujali stanovisko pro nebo proti moci. Notář chtěl dokonce v tomto rozvážném podniku zachovat naprostou neutralitu. Střežil se dostat ránu, kterou nechtěl vracet, neustával krotit Lionela, který kolem sebe metal oheň a plameny. Ale mladý písař ho skoro neposlouchal, neboť byl zanícen pro obranu Jana Bezejmenného, ne-jen populárního hrdiny, nýbrž i sympatického posluchače, který tak dobře přijal jeho básnické pokusy.
„Naposledy ti zakazuji se do toho míchat!“ opakoval mistr Nick. „A naposledy,“ odpovídal Lionel, „se divím, že potomek Sagamorů se zdráhá mne následovat po válečných stezkách!“
„Nepůjdu po žádné stezce, leda po stezce míru, zlořečený chlapče, a uděláš mi potěšení, opustíš-li tento sál, kde můžeš leda něco utržit.“
„Nikdy!“ zvolal bojovný poeta.
A vrhnul se k jednomu z Mahoganiiů, popadl sekeru, která mu visela za pasem.
Když Jean viděl, že jeho druhové jsou naprosto odhodlaní odpově-dět násilím, rozhodl se vést boj. Za srážky se mu možná podaří prch-nout a děj se co děj, farmář a jeho lidé, kteří se veřejně vzbouřili proti úředním zřízencům, nemohou se už více kompromitovat, než se kom-promitovali. Šlo nejdříve o odražení Ripa a jeho oddílu. Pak se uvidí, co bude nutno učinit. Pokusí-li se útočníci vypáčit dveře, k tomu bude potřeba jistý čas. A pokud se jim nedostane posil z Laprairie nebo z Montrealu, budou policisté a dobrovolníci vytlačeni z nádvoří.
K tomu cíli se Jan Bezejmenný rozhodl podniknout výpad, který by uvolnil okolí farmy.
Byla učiněna příslušná opatření. Nejdříve padlo asi dvacet ran prů-čelními okny, - což přimělo Ripa a jeho lidi k ústupu podél palisád. Pak byly rychle otevřeny dveře a Jean, následovaný panem de Vau-dreuil, Thomasem Harcherem, Peterem, jeho bratry a jejich přáteli, se vrhl do nádvoří.
Několik dobrovolníků už leželo na zemi. Brzy byli ranění také mezi obhájci, kteří se v polotmě vrhli na obléhatele. Nastal boj muže proti muži, jehož se velmi statečně účastnil Rip. Nicméně jeho lidé začínali pozbývat půdu pod nohama.
Kdyby se je podařilo vytlačit ze dvora a zavřít hlavní bránu, mohli se jenom velmi těžko dostat přes vysoké palisády farmy.
K tomu směřovalo všechno Jeanovo úsilí, jemuž dobře pomáhali je-ho stateční druhové. Snad potom, až bude okolí Chipoganu vyklizeno, bude moci uprchnout rovinou a bude-li třeba, až za kanadskou hranici, než nadejde hodina, kdy se bude muset postavit do čela povstalců.
Samosebou se rozumí, že ačkoliv se Lionel neohroženě vmísil do davu bojujících, mistr Nick nechtěl opustit sál. Byl úplně rozhodnutý zachovat co nejpřísnější neutralitu, nicméně přál Janu Bezejmennému a všem jeho obhájcům, mezi nimiž měl tolik osobních přátel.

Bohužel, přes všechnu statečnost, nemohli obyvatelé farmy zvítězit nad přesilou policistů a dobrovolníků, kteří začali vítězit. Museli ustu-povat pomalu k domu a hledat v něm pak útočiště. Nepřátelé brzy vniknou do sálu. Všechny východy budou zataraseny a Jan Bezejmen-ný se bude muset vzdát.
Opravdu, síly obležených zřejmě ubývalo. Dva z nejstarších synů Thomase Harchera, Michael a Jacques, a tři nebo čtyři jejich druhové, už museli být odneseni do jednoho ze sousedních pokojů, kde je Clary de Vaudreuil, Catherine a ostatní ženy ošetřovaly.
Partie bude ztracena, nedostane-li Jan Bezejmenný a jeho druhové posily, a to tím spíš, že bude brzy chybět střelivo.
Náhle nastal obrat.
Lionel se vrhl do sálu, zbrocený krví následkem naštěstí nevelké rány, která mu rozedrala rámě.
Mistr Nick jej spatřil.
„Lioneli!... Lioneli!“ zvolal. „Neposlechl jsi mne!... Nenapravitel-ný chlapče!“
Uchopil mladého písaře za ruku a chtěl jej odvléct do pokoje raně-ných.
Lionel se vzepřel.
„To nic není!... To nic není!... “ pravil. „Avšak, Nicolasi Sagamo-re, necháte své přátele podlehnout, když vaši bojovníci čekají jen na jediné slovo, aby jim přispěli na pomoc?...“
„Ne!... Ne!...“ vzkřikl mistr Nick. „K tomu nemám právo!... Vzbouřit se proti úřadům!“
A zároveň chtěl učinit poslední pokus a vrhl se mezi bojující, aby je zadržel svým zapřísaháním.
To se mu nepodařilo. Byl brzy obklíčen policisty, kteří neskrblili kopanci, a byl drsně vlečen doprostřed nádvoří.
To bylo příliš pro indiánské bojovníky, jejichž bojové pudy nemohly snést tento útok. Jejich vrchní náčelník byl zatčen, trýzněn!... Saga-more v rukou svých nepřátel, bledých tváří!
Víc nebylo potřeba a válečný pokřik kmene se vmísil do vřavy. „Vpřed!... Vpřed, Huroni!...“ zařval Lionel, který se už neovládl. Zákrok Indiánů náhle změnil stav věcí. Se sekerou v ruce se vrhli na útočníky. Ti, vysíleni zápasem, který trval už hodinu, začali couvat.
Jan Bezejmenný, Thomas Harcher a jejich přátelé pocítili, že posled-ní úsilí umožní vytlačit Ripa a jeho bandu z ohrady. Přešli k útoku. Huroni jim vydatně pomáhali, když osvobodili mistra Nicka, který je nyní povzbuzoval hlasem, ne-li paží, ještě nezvyklou vládnout toma-hawkem jeho předků.
A tak byl notář z Montrealu, nejmírumilovnější člověk, kompromi-tován, že se zastal věcí, které se netýkaly ani Mahoganiiů, ani jejich náčelníka.
Policisté a dobrovolníci byli brzy přinuceni ustoupit bránou ze dvora a když je Indiáni pronásledovali ještě asi míli, bylo okolí Chipoganu úplně volné.
Byla to rozhodně špatná akce, která bude zapsána se ztrátou v příští bilanci firmy Rip and Co.
Tento den neměl převahu zákon, nýbrž vlastenectví...

Díl druhý

I. KAPITOLA
První šarvátky

Událost na farmě Chipogan nadělala značný povyk. Zprá-va o ní se rychle rozšířila z hrabství Laprairie po kanadských provin-ciích. Veřejné mínění by nebylo našlo vhodnější příležitost, aby se projevilo. Nešlo jen o srážku policie s venkovskými „obyvateli“, o srážku, v níž policejní zřízenci a královští dobrovolníci podlehli. Vážnější byla okolnost, která byla pohnutkou k vyslání oddílu do Chipoganu. Jan Bezejmenný se opět objevil v kraji. Ministr Gilbert Argall, zpravený o jeho přítomnosti na farmě, jej tam chtěl dát za-tknout. Zatčení se však nezdařilo a osobnost, v níž byla ztělesňována národní odveta, byla volná a předvídalo se, že brzy využije této své volnosti.
Kam se uchýlil Jan Bezejmenný, když opustil Chipogan? Nejhorli-vější, nejbedlivější, nejpřísnější pátrání nedovedlo odhalit jeho útulek. Nicméně Rip nepochyboval, ačkoliv byl velmi zklamán neúspěchem svých kroků, že se pomstí. Mimo osobní zájem šlo o čest jeho firmy. Bude hrát svou partii, dokud ji nevyhraje. V tomto ohledu vláda vědě-la, na čem je. Neodňala mu ani svou důvěru, ani neskrblila povzbuzo-váním. Nyní znal Rip mladého vlastence osobně. Nebude ho už proná-sledovat naslepo.
Od nezdařeného pokusu v Chipoganu uplynulo patnáct dní - 7. až 23. října. Poslední říjnový týden se chýlil ke konci a Rip, ať se namáhal jak chtěl, nedosáhl výsledku.
Co se dělo po událostech, jejichž svědkem byla farma?
Hned následující den Thomas Harcher viděl nutnost opustit Chipo-gan.
Uspořádal jakžtakž nejnaléhavější věci a pustil se s nejstaršími syny do lesů hrabství Laprairie, překročil americkou hranici a uchýlil se do jedné z pohraničních vesnic, dychtivý zjistit, jaký obrat věci získají. Saint Albans na břehu Champlainova jezera mu poskytoval úplnou bezpečnost. Agenti Gilberta Argalla se ho nemohli zmocnit.
Podaří-li se, pak národní hnutí, připravené Janem Bezejmenným, Kanada opět získá svou samostatnost, vyprostí se z anglosaského jařma a Thomas Harcher se klidně navrátí do Chipoganu. Nezdaří-li se na-opak toto hnutí, je potřeba doufat, že se na něj časem zapomene. Amnestie zajisté zastře časy minulosti a věci ponenáhlu nabudou býva-lého pořádku.
V každém případě zůstala na farmě statečná žena. Za zimního času, který přeruší zemědělské práce, nijak neutrpí zájmy

pana de Vaudreuil za řízení Catherine Harcherové.
Peter a jeho bratři zase nepřestanou provozovat lovecké řemeslo na územích, sousedících s kanadskou osadou. Za šest měsíců nebude zcela pravděpodobně nic překážet, aby se vydali na rybářskou výpravu mezi oběma břehy sv. Vavřince. Thomas Harcher se uchýlil na bezpečné místo zcela oprávněně. Za čtyřiadvacet hodin byl Chipogan vojensky obsazen oddílem pravidel-ného vojska z Montrealu. Catherine Harcherová se neměla už co obá-vat o svého chotě a nejstarší syny, zapletené přímo do aféry a proto se chovala rozvážně. Policie, udržovaná generálním guvernérem v obrat-né shovívavosti se na ní celkem nemstila. Energická žena dovedla sobě a svým lidem na vojácích, které dostala farma posádkou, vynutit váž-nost.
Ve vile Montcalm tomu bylo právě tak jako na farmě Chipogan. Úřady ji nicméně střežily. Pan de Vaudreuil, usvědčený, že se zastal mladého psance, se varoval vrátit do svého obydlí na Ježíšově ostrově. Ministr Gilbert Argall na něj vydal zatykač. Kdyby se nebyl dal na útěk, byli by ho vsadili do montrealského vězení a nemohl by zaujmout místo v řadách povstalců. Kam se uchýlil? Zajisté k jednomu ze svých politických přátel. Na každý případ se k němu odebral velmi tajně, neboť nebylo možné objevit dům, který mu poskytl útulek.
Jenom Clary de Vaudreuil se vrátila do vily Montcalm. Odtamtud zůstala ve spojení s pány Vincentem Hodgem, Farranem, Clercem a Gramontem. Pokud se týkalo Jana Bezejmenného, věděla, že se uchýlil do bezpečí ke své matce v Saint Charles. Ostatně občas dostá-vala od něho listy i když pomocí přátelských rukou. A i když se Jean zmiňoval jen o politické situaci, cítila dobře, že jiný cit víří srdcem mladého vlastence.
Nyní zbývá říci, co se stalo s mistrem Nickem a jeho písařem.
Nezapomněli jsme na účast v chipoganské aféře. Bez jejich zakročení by dobrovolníci nebyli odraženi a Jan Bezejmenný by upadl do rukou Ripových agentů.
Nuže, kdo způsobil toto zakročení Mahoganiiů? Snad mírumilovný notář z Montrealu? Ne, jistě ne. Naopak všechno jeho úsilí směřovalo jen k zastavení krveprolévání. Vrhl se do chumlu, jen aby zadržel obě strany. Vmísili-li se bojovníci z Walhatty v tu chvíli do boje, tak jedině proto, že se s Nicolasem Sagamorem, odvlékaným útočníky, zacházelo jako s rebelem. Co tedy bylo přirozenější, než že indiánští bojovníci chtěli bránit svého náčelníka? To všem přivodilo ústup a pak rozpráše-ní vojska, když už už vnikalo do domu. Proto byl jen krůček k tomu, aby mistr Nick byl obviněn z odpovědnosti za toto rozuzlení, a mistr Nick se důvodně obával, že tento krůček bude učiněn na zkázu jeho vlastní osoby.
Z toho tedy vyplývá, že ctihodný notář se právem považoval za velmi kompromitovaného při rvačce o zatčení, které se ho netýkalo. Proto nespěchal vrátit se do své kanceláře v Montrealu, pokud se vzrušení neuklidní a odebral se bez zdráhání do vsi Walhatta, do wig-wamu svých předků. Kancelář bude tedy na jistou dobu zavřena; na jak dlouho, nebylo možné určit. Klientela tím utrpí, stará Dolly bude v zoufalství. Ale co dělat. Bylo přece ještě lépe být Nicolasem Sagamo-rem mezi svým kmenem Mahoganiiů, než mistrem Nickem, drženým v montrealském žaláři a obviněným ze vzpoury proti vykonavatelům veřejné moci.
Lionel, jak se samosebou rozumí, následoval svého patrona do in-diánské osady, zapadlé do hustých lesů hrabství Laprairie. On ostatně statečně zápasil s dobrovolníky a nebyl by unikl trestu. Nicméně, la-mentoval-li mistr Nick v duchu, Lionel byl vděčný za obrat, které věci získaly. Nelitoval, že hájil Jana Bezejmenného, hrdinu, vzývaného francouzsko-kanadským obyvatelstvem. Dokonce doufal, že u toho nezůstane a že se Indiáni přikloní ve prospěch povstalců. Mistr Nick už nebyl mistrem Nickem; byl to náčelník Huronů. Lionel už nebyl jeho druhý písař; byl pravou rukou posledního Sagamora.
Ale přece byly obavy, že generální guvernér bude chtít potrestat Indiány, kteří se provinili tím, že zakročili v Chipoganu. Avšak opatr-nost radila lordu Gosfordovi ke zdrženlivosti, odůvodněné okolnost-mi. Represálie by poskytly domorodým kmenům asi příležitost přispět svým bratrům, hromadně povstat - a to by byla strašlivá komplikace za nynějšího stavu věcí. Z toho důvodu uznal lord Gosford za vhodné nestíhat bojovníky z Walhatty právě jako nového náčelníka, jenž jim byl povolán do čela dědickým právem. Mistr Nick ani Lionel nebyli znepokojováni ve svém útulku.
Ostatně lord Gosford sledoval s krajní pozorností počínání refor-mistů, kteří pobuřovali farnosti Horní i Dolní Kanady. Zvláště montre-alský okres podléhal bdělosti policie. Povstalecké hnutí bylo očekává-no ve farnostech nad Richelieuem. Byla učiněna opatření, aby bylo utlumeno hned v počátku, když už mu nebylo možné předejít. Vojáci královské armády, jimiž mohl sir John Colborne disponovat, se utábo-řili právě na území montrealského hrabství a sousedních hrabství. Ob-hájci reforem tedy věděli, že bude těžké obstát v boji. To však je nedovedlo zadržet. Věc národní, mysleli si, strhne všechny francouzské Kanaďany. Ti jen čekali na znamení, aby se chopili zbraní, od té doby, co chipoganská aféra prozradila přítomnost Jana Bezejmenného. Ne-dával-li toto znamení populární agitátor, tak proto, že protiliberální usnesení, které jak předvídal, hodlal udělat britský kabinet, ještě neby-la učiněna.
Až dosud neustával Jean bedlivě pozoroval obecnou náladu duchů z tohoto Uzavřeného domu, kam se odebral k matce. Za šest týdnů, které uplynuly od jeho příchodu do Saint Charles, ho přišel abbé Joann několikrát v noci navštívit. Svým bratrem byl Jean stále informován o politických událostech. To, co snad očekával od tyranských anglic-kých sněmoven, totiž zrušení ústavy z r. 1791 a rozpuštění nebo odro-čení kanadského sněmu, které mělo následovat, bylo jen plánem. Proto ve své horlivosti se Jean chystal už dvacetkrát opustit Uzavřený dům, pustit se veřejně hrabstvím a svolat k sobě vlastence v naději, že obyva-telstvo měst i venkova povstane na jeho zavolání, že všichni použijí náležitě zbraní, kterými zásobil reformistická střediska za své poslední rybářské výpravy po sv. Vavřinci. Snad hned na počátku budou loya-listé ohromeni počtem, - což přinutí úřady se podrobit. Avšak abbé Joann jej od tohoto úmyslu odvrátil a dokázal mu, že by první nezdar byl pohromou, že by způsobil zničení všech nadějí do budoucna. A vskutku, vojsko, shromážděné kolem Montrealu, bylo připravené vrhnout se na kterékoliv místo sousedních hrabství, kde by vypukla vzpoura.

Bylo tedy nutné jednat s krajní obezřelostí a bylo lépe vyčkat, až obecné rozhořčení dostoupí vrcholu následkem tyranských opatření parlamentu a přehmatů úředníků koruny.
Odtud toto otálení, které se táhlo donekonečna ke krajní netrpěli-vosti Synů Volnosti.
Když Jean prchl z Chipoganu, doufal, že neuplyne měsíc říjen, aniž by po celé Kanadě nevypuklo obecné povstání.
Nuže, 23. října ještě vůbec nic nevěstilo, že by toto hnutí mělo brzy propuknout, když vtom okolnost, kterou Jean předvídal, vyvolala prv-ní projev.
Po zprávě tří komisařů, nedávno jmenovaných anglickou vládou, pospíšily si Sněmovna lordů a Poslanecká sněmovna přijmout tyto návrhy: použití veřejných dávek bez schválení kanadského sněmu, ob-žalování reformistických čelných poslanců, změnu ústavy tím, že by se po francouzském voliči požadoval dvojnásobný census než po voliči anglickém, neodpovědnost ministrů vůči sněmovnám.
Tato nespravedlivá a násilná opatření vzrušila celou zemi. Vlaste-necké city francouzsko-kanadské národnosti se vzbouřily. Bylo to více, než mohli občané snést a farnosti na obou březích sv. Vavřince pořáda-ly meetingy.
15. září byla v Laprairii konána schůze, jíž se zúčastnil delegát Fran-cie, který dostal v tom směru rozkazy od francouzské vlády, a zmocně-nec Spojených států z Québeku.
V Saint Scholastique, v Saint Ours a hlavně v hrabstvích Dolní Kanady se žádá o okamžité odtržení od Velké Británie, reformisté se vyzývají, aby od slov přešli ke skutkům, bylo usneseno dovolávat se pomoci Američanů.
Zřídí se pokladna, sbírající nejmenší i nejvelkomyslnější dary na podporu národní věci.
Pořádají se průvody, v nichž se nesou prapory s těmito hesly, jimž se tleská:

PRCHEJTE, TYRANI! NÁROD SE PROBOUZÍ!
SPOJENÍ NARODŮ POSTRACHEM VELIKÝCH!
RADĚJI KREV A BOJ, NEŽ TYRANSTVÍ KORUMPOVANÉ MOCI!

Černá vlajka s umrlčí hlavou a dvěma zkříženými hnáty nese jména nenáviděných guvernérů: Craiga, Dalhousiea, Aylmera, Gosforda. Konečně na počest staré Francie nese bílá vlajka na jedné straně ame-rického orla, obklopeného hvězdami, na druhé straně kanadského orla, držícího v zobáku javorovou větvičku s těmito slovy:

NAŠE BUDOUCNOST! VOLNÍ JAKO VZDUCH!

Bylo evidentní, jakého stupně dosáhlo vzrušení duchů. Anglie se má co obávat, že osada roztrhá rázem pouto, které ji k ní váže. Reprezen-tanti její autority v Kanadě dělají důležitá opatření vzhledem k možné-mu zoufalému boji, když vidí jenom úsilí strany tam, kde jde o vznět celého národa.
23. října se koná schůze v Saint Charles, v témže městečku, kde se Jan Bezejmenný uchýlil ke své matce a které se mělo stát jevištěm smutně proslulých událostí. Šest hrabství, Richelieu, Saint Hyacinth, Rouville, Chambly, Vercheres a Acadie, poslalo své zástupce. Třináct poslanců tam má promluvit a mezi nimi Papineau, který je na vrcho-lu své popularity. Přes šest tisíc lidí, mužů, žen a dětí, kteří se sešli na deset mil z okolí, táboří na rozlehlé lučině, patřící doktoru Duvertovi, kolem sloupu s čepicí Svobody. A aby bylo zřejmé, že vojenský živel tu jedná ve shodě s občanskými živly, mává setnina milice zbraněmi u pa-ty tohoto sloupu.
Papineau pronese řeč po některých jiných, horkokrevnějších řeční-cích než on, a možná, že se zdá příliš umírněný, a radí přítomným, aby setrvali na půdě ústavního jednání. Doktor Nelson, předseda shromáž-dění mu odpoví za bouřlivého souhlasu a říká, že nadešel čas k tavení lžic a lití kulí z nich, doktor Cóte, poslanec Acadie, to zdůrazní energic-kými a dráždivými slovy:
„Čas řečí minul! Nyní je nutno poslat našim nepřátelům olovo!“ Pak je přijato třináct návrhů, zatímco hurrá se mísí v salvy, vypalova-né milicí.
Tyto návrhy, jak je uvádí pan O. David ve své publikaci Vlastenci, počínají prohlášením práv člověka, prohlašují právo a nutnost vzpírat se tyranské vládě, vybízejí anglické vojáky, aby utekli od královské armády, povzbuzují lid, aby odpíral poslušnost úřadům a důstojníkům milice, jmenovaným vládou a aby se organizoval jako Synové Volnosti.
Konečně defilují Papineau a jeho kolegové před symbolickým slou-pem, zatímco sbor mladých lidí zpívá plnými hrdly hymnu.
V té chvíli se zdá, že nadšení už nemůže více vzrůst. A přece se to stalo po několika okamžicích ticha, když se objevila nová osoba. Je to mladý muž vášnivého pohledu, planoucí tváře. Vyšvihne se na podsta-vec sloupu a ovládaje tisíce diváků shromážděných na meetingu v Saint Charles, mává praporem kanadské samostatnosti. Někteří ho poznají. Avšak dříve než oni vykřikl advokát Gramont jeho jméno a dav je opakuje za pokřiku slávy: „Jan Bezejmenný!... Jan Bezejmenný!“
Jean právě opustil Uzavřený dům. Poprvé od posledního povstání r. 1835 se ukázal veřejně; pak, když připojil své jméno ke jménům protestujících, zmizel... Avšak viděli ho a účinek byl nesmírný.
Různé příhody, které se sběhly v Saint Charles, rázem vešly do známosti po celé Kanadě. Nelze si představit vznícení, které vyvolaly. Jiné meetingy byly konány v jiných farnostech hrabství. Nadarmo se pokoušel montrealský biskup, msgre Lartigue, utišit duchy pastýřským listem, plným evangelické smířlivosti. Výbuch byl blízký. Pan de Vau-dreuil ve svém úkrytu a Clary ve vile Montcalm o tom byli uvědoměni listy, jejichž písmo dobře znali. Stejné zprávy se dostalo Thomasi Har-cherovi a jeho synům v Saint Albans, americké osadě, kde byli přichys-táni překročit hranice.
V této roční době se už ohlásila zima s prudkostí, vlastní severoame-rickému podnebí. Rozlehlé pláně tam nekladou překážky vichřicích, přicházejícím z polárních krajin, a Golfský proud, který se uchyluje k Evropě, je nezahřívá svými velkomyslnými vodami. Takřka nebyl přechod mezi letním horkem a mrazy zimního období. Pršelo téměř bez ustání a jen

občas se objevil plachý sluneční paprsek, zbavený tepla. Za několik dní stromy, holé až po konečky svých větví, zaplavily zemi lijákem listí, které brzy pokryje sníh po celé rozloze kanadského území. Avšak ani poryvy vichřice, ani drsná temperatura tohoto pod-nebí neměly vlastencům zabránit v povstání na první znamení.
Za těchto okolností 6. listopadu určitá srážka strhla do boje obě strany v Montrealu.
V první pondělí každého měsíce se scházejí Synové Volnosti ve velikých městech veřejně demonstrovat. Tentokrát montrealští vlas-tenci chtěli, aby tato demonstrace způsobila značný povyk. Dostave-níčko bylo určeno v srdci města, ve zdech nádvoří, ústícího do ulice sv. Jacquese.
Po této zprávě dají členové Doric-clubu nalepit prohlášení, v němž stojí, že nadešla chvíle k „potlačení rebelie v jejich začátcích“. Loyalis-té, ústaváci, byrokraté byli vybídnuti, aby se sešli na náměstí ď Armes.
Lidové shromáždění se koná v ustanovenou hodinu na udaném místě. Papineauovi se horlivě tleská. Jiní řečníci, mezi nimi Brown, Guimet a Édouard Rodier, vyvolávají nadšený potlesk.
Náhle se snese do nádvoří lijavec kamení. Loyalisté napadli vlasten-ce. Ti, ozbrojeni holemi, utvoří čtyři oddíly, vyřítí se ven a vrhnou se na členy Doric-clubu a zaženou je rychle až na náměstí ď Armes. Na obou stranách padnou výstřely. Brown dostane prudkou ránu, která jej po-razí na zem, a jeden z nejrozhodnějších reformistů, rytíř de Lorimier, je poraněn kulkou na stehně.
Avšak členové Doric-clubu, i když byli odraženi, se nepovažovali za poražené. Věděli, že jim červené kabáty přijdou na pomoc, rozptýlili se za potlesku byrokratů po montrealských ulicích, vytloukli kamením okna v Papineauově domě, zpustošili tiskárnu Mstitele, liberálního listu, který už dávno bojoval pro francouzsko-kanadskou věc.
Následkem této srážky byli zuřivě pronásledováni vlastenci. Zatyka-če, vydané lordem Gosfordem přinutily hlavní vůdce k útěku. Pan de Vaudreuil, který osobně zakročil, se musel vrátit do tajného úkrytu, v němž ho policie marně hledala už od chipoganské aféry.
Stejně tak tomu bylo s Janem Bezejmenným. Tento se však opět brzy objevil za následujících okolností.
Po krvavé manifestaci ze 6. listopadu, bylo zatčeno několik vynikají-cích občanů v okolí Montrealu - mezi jinými i pánové Demaray a doktor Davignon ze Saint Jean d'Iberville, které se chystal oddíl jízdy dopravit do vězení 22. listopadu.
Jeden z nejstatečnějších přívržen ců národní věci, poslanec z cham-blyjského hrabství, L. M. Viger, - „krásný Viger“, jak byl nazýván v povstaleckých řadách, - byl uvědoměn o tomto zatčení obou svých přátel. Muže, který mu tu zprávu přinesl, ještě neznal.
„Kdo jste?“ otázal se ho.
„Na tom nezáleží!“ odvětil ten muž. „Zatčení brzy pojedou lon-gueilskou farností a je nutné je vysvobodit!“
„Jste sám?“
„Přátelé mě očekávají.“
„Kde se s nimi sejdeme?“
„Cestou.“
„Jdu s vámi.“
A to se stalo. Přívrženců nescházelo ani Vigerovi ani jeho druhovi. Přišli ke vchodu do Longueuilu, následováni davem nadšenců, který se rozložil před vesnicí. Byl však způsoben poplach a oddíl královských přiběhl na pomoc jezdcům, doprovázejícím povoz. Jejich vůdce řekl obyvatelům, že přidají-li se k Vigerovi, bude jejich ves zapálena.
„Tady se nedá nic dělat,“ řekl neznámý, když ho uvědomili o těchto hrozbách. „Pojďme...“
„Kam?“ zeptal se Viger.
„Dvě Illile od Longueuilu,“ odpověděl. „Nedávejme byrokratům záminky k represáliím. Nastanou beztoho příliš brzy!“
„Pojďme!“ řekl Viger.
Oba se dali rovinou, následováni svými lidmi. Dorazili k farmě Trudeau a rozložili se nablízku. Byl nejvyšší čas. Mrak prachu se zvedal čtvrt míle odtud a věstil příchod zatčených a jejich doprovod.
Vůz se přiblížil. Viger přistoupil k náčelníkovi oddílu.
„Stůjte!“ řekl mu, „a vydejte nám zatčené ve jménu národa!“ „Pozor!“ vzkřikl důstojník, a obrátil se ke svým lidem.
„Stůj!“ opakoval neznámý.
Náhle se vymrštil jakýsi muž, aby se ho zmocnil. Byl to agent firmy Rip and Co., - jeden z těch, kteří byli na farmě Chipogan.
„Jan Bezejmenný!“ vzkřikl, sotva spatřil mladého psance! „Jan Beze-jmenný?“ opáčil Viger a vrhl se ke svému příteli. A náhle se ozvaly nadšené výkřiky neodolatelnou silou.
V okamžiku, kdy svým lidem rozkazoval, aby se zmocnili Jana Beze-jmenného, byl důstojník sražen silným Kanaďanem, který přiskočil z pole, zatímco ostatní skrytí za plotem, očekávali Vigerovy rozkazy, - rozkazy, které on zmnohonásoboval zvučným hlasem, jako by měl sto bojovníků.
Zatím Jean dorazil k povozu, obklíčen několika přívrženci, rozhod-nutými jej jak chránit, tak osvobodit Demaraye a Davignona.
Avšak, důstojník když se zvedl, zavelel k palbě. Padlo šest až sedm ran. Viger byl zasažen dvěma kulemi - ne smrtelně - jedna se ho dotkla na noze, druhá mu utrhla konec malíčku. Odpověděl výstřelem z pistole a trefil vůdce eskorty do kolena.
Tu nastala mezi koňmi oddílu panika, z nichž někteří byli zasaženi kulemi a splašili se. Královští, kteří měli zato, že mají co dělat s tisícem lidí, se rozprchli po pláni. Když byl povoz osvobozen, vrhli se Jan Bezejmenný a Viger k jeho dvířkům a otevřeli je. Zajatci byli osvobo-zeni a triumfálně vedeni až do Boucherville.
Avšak když pak Viger a ostatní hledali Jana Bezejmenného, nenašli ho. Bezpochyby chtěl zachovat inkognito až do výsledku této srážky a nemohl tušit, že se ocitne tváří v tvář jednomu z Ripových agentů a že jeho osoba bude

prozrazena přátelům.
Proto, jakmile se boj skončil, pospíchal zmizet, aniž by někdo viděl, kam zamířil. Nicméně žádný vlastenec nyní nepochyboval, že se opět objeví v hodinu, kdy se zahájí akce, která rozhodne o kanadské nezá-vislosti.

II. KAPITOLA
Saint Denis a Saint Charles

Den povstání ve zbrani nemohl být daleko. Obě strany si už stály tváří v tvář. Kde bude jeviště zápasu? Zřejmě v hrabstvích, souse-dících s montreal-ským hrabstvím, kde rozhořčení rychle nabývalo pro vládu znepokojivých rozměrů, mezi jinými také v hrabství Vercheres a Saint Hyacinth. Označovány byly zvláště dvě bohaté farnosti, proté-kané Richelieuem a ležící několik mil od sebe, - Saint Denis, kde reformisté soustředili své síly, a Saint Charles, kde se chystal Jean, který se vrátil do Uzavřeného domu, dát znamení k povstání.
Generální guvernér učinil všechna opatření, které okolnosti vyžado-valy. Že by ho překvapili v jeho paláci a zaměnili královské úřady za lidové úřady, na to nemohli reformisté pomyslet. Bylo dokonce nutné očekávat, že budou napadeni byrokraty. Také jejich protivníci se utá-bořili v pozicích, ve kterých se mohli bránit za nejlepších podmínek. Přejít potom od obrany k útoku, tam směřovalo jejich úsilí. První vítězství, dobyté v hrabství Saint Hyacinth, to znamenalo povstání pobřežního obyvatelstva nad sv. Vavřincem, to znamenalo konec an-glosaské tyranie od jezera Ontario až po ústí veletoku.
Lord Gosford to věděl. Měl jen málo sil, které by podlehly počtu, kdyby se vzbouření stalo obecné. Bylo tedy nutné je zasáhnout do srdce v Saint Denis a Saint Charles zároveň, - pokus byl proveden po longueuilské aféře.
Sir John Colborne, vrchní velitel, rozdělil anglo-kanadskou armádu na dva oddíly.
Plukovník Gore rychle vykonal své přípravy a vyrazil z Montrealu 22. listopadu. Jeho oddíl se skládal z pěti setnin karabiníků a oddílu jízdy, a jeho celým dělostřelectvem bylo jedno polní dělo. Dorazil do Sorelu téhož dne večer. I když bylo ošklivé počasí a cesta téměř ne-schůdná, neváhal se vydat na pochod za velmi tmavé noci.
Jeho plánem bylo utkat se s povstalci v Saint Charles, až rozptýlí povstalce v Saint Denis, a především přikročit k pravidelnému zatýká-ní pomocí šerifa, který ho provázel.
Plukovník Gore opustil Sorel před několika hodinami, když tam dorazil poručík Weir od 32. pluku, aby mu odevzdal depeši sira Johna Colbornea. Jelikož depeše byla nutná, poručík opět ihned vyjel, dal se postranní cestou a vyvinul takovou rychlost, že dorazil do Saint Denis před Goreho vojáky a upadl do rukou vlastenců.
Doktor Nelson, mající obranu v rukou, vyslýchal mladého důstojní-ka, přinutil ho k doznání, že královští jsou na cestě, že sem dorazí ráno, a svěřil jej několika mužům s rozkazem, aby pro něj měli ohledy, které přísluší zajatci.
Pak byly skončeny se vším spěchem přípravy. Mezi jinými setninami vlastenců tam byly i ty, které byly označovány jmény „Bobři“ a „Ra-kety“, zručné v zacházení zbraní, a které se při této příležitosti chovaly velmi statečně. Pod velením doktora Nelsona byli Papineau a někteří poslanci, generální komisař Philippe Pecaud, potom pánové de Vau-dreuil, Vincent Hodge, André Farran, William Clerc a Sebastian Gra-mont. Podle zprávy, kterou obdrželi od Jeana, se spojili s reformisty, i když ne bez obtíží, unikli montrealské policii.
Rovněž Clary de Vaudreuil přišla za otcem, kterého nespatřila od odchodu z Chipoganu. Když byl na něj vydán zatykač a musel přerušit všechny styky s vilou Montcalm, byl pan de Vaudreuil krajně znepoko-jen, že je dcera sama, vystavená tolikerému nebezpečí. Proto jakmile pojal úmysl odebrat se do Saint Denis, vybídl ji, aby tam přišla za ním. Clary to učinila bez váhání, nepochybujíc o konečném úspěchu, neboť Jean - věděla to - se postavil do čela vlastenců.
Pan a slečna de Vaudreuil byli tedy pohromadě v tomto městečku, kde jim poskytl přístřeší dům přítele, soudce Fromenta.
Pak bylo odhlasováno opatření, kterému se Papineau musel podro-bit, třebaže mu bylo proti mysli. Doktor Nelson a někteří jiní podporo-vali toto usnesení a dokázali statečnému poslanci, že jeho místo není na tomto jevišti zápasu, že jeho život je příliš vzácný, aby jej bez potřeby vydával v nebezpečí. Byl tedy nucený opustit Saint Denis a odebrat se na bezpečné místo, kde by ho agenti Gilberta Argalla nemohli vypát-rat.
Po celou noc se odlévaly koule a vyráběly náboje. Synové doktora Nelsona a jeho druhové, pan de Vaudreuil a jeho přátelé, se dali do práce, neztráceje ani okamžik. Bohužel ve vyzbrojení byly značné ne-dostatky. Pušky, kterých bylo málo, byly křesadlové, které často selhá-valy a dostřel měly jen asi na sto kroků. Nezapomněli jsme, že Jean na pouti po sv. Vavřinci rozdával střelivo a zbraně. Protože je však potře-boval každý výbor vzhledem k obecnému povstání, nemohly tyto zbra-ně být soustředěny na určitém místě, - což bylo tak potřebné v Saint Charles a v Saint Denis, kde měla být první srážka.
Zatím plukovník Gore postupoval touto chladnou a tmavou nocí. Krátce před tím, než dorazil do Saint Denis, padli mu do rukou dva francouzští Kanaďané a pověděli mu, že povstalci neustále putují far-ností a budou zápasit na život a na smrt.
Plukovník Gore ihned oslovil své lidi, nepopřál jim ani okamžik oddechu, a řekl jim, že nemají žádné přístřeší. Poté je rozdělil na tři oddíly, jeden umístil v lesíku, kryjícím městečko na východě, druhý pak podél řeky a třetí s jediným svým dělem pokračoval v pochodu po silnici.
V šest hodin ráno skočili doktor Nelson, pánové Vincent Hodge a de Vaudreuil na koně, aby se porozhlédli po cestě k Saint Ours. Tma byla ještě tak veliká, že všichni tři by bezmála narazili na přední stráž pravi-delného vojska. Ihned se vrátili a opět uchýlili do Saint Denis. Byl dán rozkaz, aby byly zničeny mosty a aby se co nejsilněji zvonilo na po-plach. Za několik minut byli vlastenci shromážděni na náměstí.
Kolik jich bylo? Nanejvýš sedm až osm set, někteří byli ozbrojeni puškami, ostatní kosami, vidlemi a kopími, ale všichni

odhodláni dát se zabít, jen aby odrazili vojáky plukovníka Gorea.
Hle, jak doktor Nelson rozestavil ty ze svých lidí, kteří byli schopni střílet: v druhém poschodí kamenného domu u cesty asi šedesát a mezi nimi pana de Vaudreuil a Vincenta Hodgea; pětadvacet kroků odtud za zdmi lihovaru, patřícího doktorovi, asi třicet, mezi nimi Williama Clerka a André Farrana; ve vedlejším skladišti asi deset přívrženců a mezi nimi poslance Gramonta. Ostatní, kteří měli bojovat holou zbraní, se skryli za zdmi kostela, připraveni vrhnout se na útočníky.
V tom - kolem půl desáté hodině dopolední - se udála tragická příhoda, která nebyla nikdy vysvětlena, ani za trestního líčení, jehož předmětem se později stala.
Poručík Weir, jehož hlídka vedla po cestě, spatřil předvoj plukovní-ka Gorea a pokusil se uniknout, aby se k němu dostal; ale učinil špatný krok, neměl kdy se zvednout a byl zabit šavlí.
Tu zazněly výstřely. První dělová koule vypálená na kamenný dům, smetla dva Kanaďany, umístěné v druhém poschodí, zatím co třetí byl smrtelně raněn v jednom okně. Po několik minut byly vyměňovány z obou stran hojné výstřely z ručnic. Vojáci, na které bylo snadné mířit, draze zaplatili pohrdavou neopatrnost, se kterou se vystavili palbě těchto „rolníků“, jak je nazýval jejich vůdce. Byli zdecimováni obránci kamenného domu a tři dělostřelci padli s doutnákem v ruce vedle děla, které obsluhovali.
Přesto dělové koule učinily průlom a druhé poschodí domu brzy neposkytovalo žádné útočiště.
„Do přízemí!“ zvolal doktor Nelson.
„Ano,“ odpověděl Vincent Hodge, „a odtamtud budeme pálit na červené kabáty víc zblízka!“
Všichni sestoupili a palba byla započata s náhlou prudkostí. Refor-misté projevovali neobyčejnou statečnost. Mnozí vycházeli až na cestu, a vystavovali se tak střelám protivníků. Doktor poslal svého pobočníka O. Perraulta z Montrealu, aby jim donesl rozkaz, aby se ukryli. Perrault byl zasažen dvěma koulemi a padl mrtev.
Po celou hodinu hřměly rány z pušek, celkem v neprospěch útoční-ků, i když se skrývali za ploty a hromady dříví.
Najednou plukovník Gore nařídil kapitánovi Markmanovi, když viděl, že mu dochází střelivo, aby obešel postavení povstalců.
Důstojník se o to pokusil, ztratil však většinu lidí. On sám byl střelou sražen z koně a musel být odnesen svými vojáky.
Věc nabývala pro královské špatný obrat. Na cestě zazněl pokřik, a pochopili, že budou obklíčeni.
Právě se objevil jakýsi muž, - ten, kolem něhož se francouzští Kanaďané vždy sráželi jako kolem praporu.
„Jan Bezejmenný!... Jan Bezejmenný!...“ volali, mávajíc zbraně-mi.
Byl to Jean, v čele asi sta povstalců ze Saint Antoine, Saint Ours a Contecoeur. Přeplavili se přes Richelieu za deště kulek a dělových koulí, poletujících nad řekou, z nichž jedna roztříštila veslo člunu, ve kterém stál Jean.
„Vpřed, Rakety a Bobři!“ zvolal na své druhy.
Na jeho zvolání se vrhli vlastenci na královské. Ti, kdo ještě odoláva-li v obleženém domě, učinili výpad, povzbuzeni nenadálou posilou. Plukovník Gore se musel dát na ústup směrem k Sorelu, a zanechal několik zajatců a dělo v rukou vítězů. Měl asi třicet raněných a také tolik mrtvých, proti dvanácti mrtvým a čtyřem raněným na straně reformistů.
Taková byla bitva u Saint Denis. Za několik hodin se rozšířila zpráva o tomto vítězství po sousedních farnostech a dokonce až do hrabství nad sv. Vavřincem.
Byl to povzbuzující začátek pro přívržence národní věci, avšak jen začátek. Proto, když očekávali od svých vůdců rozkazy, zvolal Jean, dávaje jim dostaveníčko k novému vítězství: „Vlastenci, do Saint Charles!“
Nezapomněli jsme, že městečko bylo ohroženo Whiterallovým oddí-lem.
Hodinu poté dohonili pan de Vaudreuil a Jean, který se rozloučil s Clary, informovanou o dnešním úspěchu, své druhy, mířící do Saint Charles.
Tam se měl pak za dva dny poté rozhodnout osud povstání z roku 1837.
Městečko se stalo díky soustředění reformistů hlavním dějištěm vzpoury a sem mířil plukovník Whiterall s poměrně značnými silami.
Proto Brown, Desrivieres, Gauvin a jiní organizovali obranu co nejlépe. Mohli spoléhat na toto nadšené obyvatelstvo, které se již vyslovilo, a vypudilo jednoho z notáblů, obviněného, že přeje Anglo-kanaďanům. Právě kolem domu tohoto notábla, proměněného v pev-nost, zřídil Brown, náčelník povstalců, tábor, kde se měly shromáždit síly, kterými disponoval.
Protože vzdálenost ze Saint Denis do Saint Charles není více než šest mil, bylo třiadvacátého slyšet dělové výstřely až zde. Než nadešla noc, dozvěděli se obyvatelé Saint Charles, že královští museli ustoupit k So-relu. Dojem, který udělalo toto první vítězství, byl hluboký. Ze všech domů, u kterých byly dveře dokořán, vycházely rodiny, zachvácené jakýmsi vlasteneckým šílenstvím.
Jenom jeden dům zůstal zavřený. Uzavřený dům na zatáčce silnice, trochu daleko od tábora. Obydlí Bridget Morgazové bylo pro případ že by královští napadli tábor a dobyli ho, právě tak málo ohroženo jako sousední domy.
Osamocena, čekala Bridget, pohotově připravena přijmout syny, kdyby je okolnosti přinutily přijít a požádat ji o útulek.
Avšak abbé Joann právě putoval farnostmi Horní Kanady, burcoval k povstání a Jean, neskrývaje se už, objevil se v čele vlastenců. Jeho jméno letělo nyní hrabstvím nad svatým Vavřincem. Jakkoliv byl Uzavřený dům uzavřen, doneslo se tam toto jméno a s ním zpráva o vítězství u Saint Denis, s nímž úzce souviselo.
Bridget se v duchu tázala, nepřijde-li Jean do tábora v Saint Charles, nenavštíví-li matku, nepřestoupí-li práh jejího příbytku, aby jí pověděl, co učinil, co hodlá učinit, aby ji ještě jednou objal?
Vskutku, to závisí na průběhu povstání. Proto byla Bridget pohoto-vě v každou noční hodinu i v každou denní hodinu připravena přijmout syna v Uzavřeném domě.
Když se lord Gosford dozvědělo porážce u Saint Denis, obával se, že vítězové půjdou na pomoc vlastencům v Saint Charles, a dal rozkaz, aby Whiterallův oddíl ustoupil.

Bylo už příliš pozdě. Kurýrové, vyslaní z Montrealu sirem Johnem Colbornem, byli chyceni cestou a oddíl, místo aby se dal nazpět, pokra-čoval v pochodu na Saint Charles.
A tady už nebylo v ničí moci zabránit srážce mezi povstalci v tomto městečku a vojáky pravidelné armády.
Čtyřiadvacátého již Jan Bezejmenný přibyl k obráncům tábora v Saint Charles.
S Jeanem se dostavili pánové de Vaudreuil, André Farran, William Clerc, Vincent Hodge a Sebastian Gramont. Dva dny předtím opustil Thomas Harcher a jeho pět synů vesnici Saint Albans, překročili ame-rickou hranici a zamířili do Saint Charles, odhodláni splnit svou povin-nost až do konce.
Ostatně, to nutno přiznat, nikdo nepochybovalo konečném úspě-chu, ani političtí vůdcové opoziční strany, ani pan de Vaudreuil a jeho přátelé, ani Thomas Harcher, ani Peter, Rémy, Michael, Tony a Jac-ques, jeho stateční synové, ani nikdo z obyvatel městečka, nadšených při pomyšlení, že oni zasadí anglosaské tyranii tuto poslední ránu.

Avšak než napadl Saint Charles, oznámil plukovník Whiterall Brownovi a jeho druhům, vzdají-li se, nic se jim nestane.
Tento návrh byl jednomyslně zamítnut Brownovými druhy. Učinili--li jej královští, patrně se necítí dost silnými, aby opanovali pole. Ne, nedovolí se jim odejít do Saint Charles, aby tam vzali krvavou odvetu!
Jakmile se objeví Whiterallův oddíl, bude poražen a rozprášen. Roya-listy čeká nová porážka - tentokrát úplná porážka, která pojistí ko-nečné vítězství!
Tak se soudilo v řadách vlastenců.
A přece byste se mýlili, kdyby jste měli zato, že obhájců tábora bylo mnoho. Pouze hrstka lidí, ale elita strany. Tolik vůdců, kolik vojáků, nanejvýš dvě stě; ozbrojeni byli kosami, kopími, holemi, křesadlovými puškami a proti královskému dělostřelectvu měli jen dvě děla a ta ještě téměř k nepotřebě.
Zatímco se jej chystali uvítat, táhl Whiterallův oddíl rychle, nedávaje se zadržet překážkami, které způsobovala zima.
Bylo chladno, země suchá. Proto lidé kráčeli hbitým krokem a děla jela po ztvrdlé půdě, aniž je bylo třeba vytahovat ze sněhu nebo z bláta.
Reformisté je očekávali. Nadšeni posledním vítězstvím, elektrizová-ni přítomností takových vůdců jako Brown, Desrivieres, Gauvin, Vin-cent Hodge, de Vaudreuil, Amiot, A. Papineau, Marchessault, May-nard a obzvláště Jan Bezejmenný, byli jednotni o návrzích plukovníka Whiteralla. Na jeho vyzvání, aby se vzdali a složili zbraně, byli připra-veni odpovědět výstřely, kosami a kopími.
Avšak tábor, zbudovaný na konci městečka, měl jisté nevýhody, které napravit nebylo už kdy. Byl-li z jedné strany chráněn říčkou a z druhé mohutnou hradbou z poražených stromů, obklopující De-bartzchův dům, vzadu jej ovládalo návrší.
Povstalců bylo příliš málo, aby mohli obsadit toto návrší. Podaří-li se královským na něm zaujmout postavení, nebudou mít před jejich pal-bou jiný úkryt než Debartzchův dům, opatřený střílnami. Odolá v tom případě útoku a budou-li obleženi, budou Brown a jeho druhové dost silní, aby čelili obléhatelům?
Ke druhé hodině odpolední se ozval v dáli křik. Pak nastal veliký poplach. Dav žen, dětí a starců se hnal přes pole k Saint Charles.
Byli to prchající obyvatelé venkova. V dáli se valily husté kotouče dýmu, zvedající se z domů, zapálených cestou.
Všude na dohled hořely farmy. Whiterallův oddíl táhl za ničení a bojů, které značily jeho cestu.
Brownovi se podařilo zadržet ty z prchajících, kteří mohli ještě bojo-vat; odevzdal velení Marchessaultovi a vrhl se na cestu, aby shromáždil zdravé lidi. Učinil všechna opatření, aby mohl co nejdéle odporovat. Marchessault zatím rozložil své lidi za hromady dříví.
„Zde," pravil, „se rozhodne o osudu vlasti! Zde je nutné se bránit."
„Na život a na smrt!" odpověděl Jan Bezejmenný.
V tom zazněly na blízku tábora první výstřely a bylo patrné, že hned od začátku boje jsou královští ve výhodě.
Vskutku, vystavit se palbě povstalců, skrytých za ohradami a kteří mu už zabili několik lidí, by bylo od plukovníka Whiteralla velikou neprozřetelností. Protože měl tři až čtyři sta pěšáků a jezdců, mohl snadno, jakmile ovládne celý tábor, zničit jeho obránce. Proto rozkázal obejít zákopy a obsadit návrší v pozadí. Tento pohyb byl vykonán bez obtíží.
Obě děla byla vytažena nahoru, postavena a boj se rozpoutal se stejnou energií na obou stranách. A to se stalo tak rychle, že Brown, shromažďující prchající, kteří se rozptylovali po kraji, se nemohl vrátit na bojiště a byl stržen až k Saint Denis.
Vlastenci, jakkoliv nedostatečně chráněni, se bránili s podivuhod-nou statečností. Marchessault, pánové de Vaudreuil, Vincent Hodge, Clerc, Farran, Gramont, Thomas Harcher a jeho synové, všichni, kdo byli ozbrojeni ručnicemi, odpovídali rána na ránu na palbu obléhatelů. Jan Bezejmenný je povzbuzoval již svou přítomností. Přecházel od druha k druhovi. A však potřeboval by bojiště, chuml, aby tam strhl nejstatečnější a napadl nepřítele muž proti muži. Jeho vznět byl ochro-mován tímto bojem na vzdálenost.
Nicméně boj trval, pokud vydržely zákopy. Srazili-li obhájci nejeden červený kabát, utrpěli také velmi citelné ztráty. Asi tucet jich, zasaže-ných kulkami nebo dělovými koulemi, kleslo, jedni mrtví, jiní ranění. Mezi mrtvými byl Rémy Harcher; ležel v kaluži krve, prsa proražená kulkou. Když ho bratři zvedli, aby ho odnesli za dům, byl již mrtev. Tam se už nacházel André Farran s roztříštěným ramenem. Pan de Vaudreuil a Vincent Hodge ho dopravili do bezpečí a vrátili se na své místo.
Avšak brzy bylo potřeba vyklidit tento poslední útulek. Zákopy, zničené dělovými koulemi, uvolnily přístup do tábora.
Plukovník Whi-terall nařídil, aby byl na obležené podniknut útok. Byla to „pravá jatka", říkají popisy této krvavé epizody z francouzsko-kanadského povstání. Tam zahynuli stateční vlastenci, kteří, když jim došlo střelivo, bojovali už jen pažbami. Tam padli oba Hébertové, méně šťastni než A. Papineau, Amiot a Marchessault, jimž se podařilo proklestit si cestu útočníky. Tam zahynuli jiní přívrženci národní věci, jejichž počet nebyl nikdy znám, neboť řeka odnesla četné

mrtvoly.
I mezi osobnostmi, které mají úzkou souvislost s touto historií, bylo několik obětí. Třeba Jan Bezejmenný bojoval jako lev, stále včele svých, stále v nejhustším hloučku, tentokrát otevřeně, znám těm, kdo byli s ním i proti němu, i když byl hotový zázrak, že vyvázl bez zranění, jiní byli méně šťastni. Po Rémym byli odneseni Thomasem a Peterem Harcherovými z boje jeho dva bratři, Michael a Jacques, zasaženi kou-lemi a těžce raněni a zachráněni od neúprosné řeže, která následovala po vítězství královských.
Rovněž William Clerc a Vincent Hodge se nešetřili. Dvacetkrát je bylo vidět vrhnout se doprostřed útočníků s puškou a pistolí v ruce. Za nejzuřivějšího boje následovali Jana Bezejmenného až k baterii na vrcholku návrší. A v tu chvíli by byl Jean zabit, kdyby Vincent Hodge nebyl odrazil ránu, vedenou jedním z těch, kteří obsluhovali děla.
„Díky, pane Hodge!“ řekl mu Jean. „Ale možná, že jste chybil!...
Aspoň by už byl konec!“
A vskutku, by bylo lépe, kdyby syn Simona Morgaze padl na tom místě, neboť nezávislost měla podlehnout na bojišti u Saint Charles.
Jan Bezejmenný se vrhl opět do vřavy, když vtom spatřil u paty návrší pana de Vaudreuil, ležícího na zemi, zbroceného vlastní krví.
Pan de Vaudreuil byl raněn šavlí, když se Whiterallovijezdci vrhli na bojiště, aby dokonali porážku povstalců.
Vtom Jean jakoby v duchu slyšel jakýsi hlas, který na něj volal: „Zachraňte mého otce!“
Krytý dýmem z ručnic, přiblížil se k panu de Vaudreuil, který byl v bezvě-domí, snad mrtev. Vzal jej do náruče a odnášel podél zákopů; zatím co jízda pronásledovala povstalce s nevídanou zuřivostí, podaři-lo se mu dostat se do hořejší části Saint Charles mezi hořící domy a vklouznout do kostela.
Bylo pět hodin odpoledne. Obloha by byla už tmavá, kdyby veliké plameny nešlehaly ze zřícenin městečka.
Povstání, které zvítězilo v Saint Denis, bylo právě poraženo v Saint Charles. A nemohlo se ani říci, že by se obě strany pořádně chytily! Ne! Tato porážka bude mít tím horší následky pro národní věc, protože vítězství nemělo skutečné výhody. Ostatně, udála se později a zničila všechny naděje, které snad reformisté chovali.
Ti z bojujících, kteří nepadli, byli přinuceni k útěku, než dostali rozkaz, aby se sjednotili. William Clerc, provázený André Farranem, který byl raněn jen lehce, se musel dát do polí. Po tisících nebezpe-čích se oběma podařilo překročit hranice; naprosto nevěděli, co se stalo s panem de Vaudreuil a Vincentem Hodgem.
A co se stane s Clary de Vaudreuil v domě v Saint Denis, kde čeká na zprávy? Nemusí se obávat odvety loyalistů, nepodaří-li se jí uprch-nout?
O tom přemýšlel Jean, ukrytý v malém kostelíku. I když pan de Vaudreuil ještě nenabyl vědomí, jeho srdce dosud bilo, i když slabě. Kde a kdo jej však ošetří?
Nesměl otálet. Ještě v noci jej musí dopravit do Uzavřeného domu. Uzavřený dům nebyl vzdálený - sotva několik set kroků po hlavní ulici městečka. Jakmile Whiterallovi vojáci opustí Saint Charles, anebo až se utáboří na noc, vezme Jean raněného a dopraví jej do domu své matky.
Své matky!... Pan de Vaudreuil u Bridget... u ženy Simona Morga-ze!... A dozví-li se, pod jakou střechu ho Jean dopravil?...
Copak nebyl on, syn Simona Morgaze, hostem ve vile Montcalm?… Copak se nestal spolubojovníkem pana de Vaudreuil?… Copak ho právě nevyrval z náruče smrti?... Copak bude pro pana de Vaudreuil horší, bude-li životem povinován péči Bridget Morgazové?
Ostatně se to nedozví! Nic neprozradí inkognito, pod nímž se skrývá nešťastná rodina.
A tu jeho mysl zalétla k domu v Saint Denis, kde se Clary de Vau-dreuil dozví o porážce vlastenců. Když se její otec nebude vracet, zda si nepomyslí, že padl?... Bude možné oznámit jí, že pan de Vaudreuil byl dopraven do Uzavřeného domu, vyrvat ji samotnou nebezpečí, které jí hrozí v městečku, vydaném pomstě vítězů?
Tento nepokoj Jeana skličoval. A jaká muka vytrpěl pro tuto po-slední pohromu, tak strašlivou pro národní věc! Všechny naděje, které choval po vítězství v Saint Denis, vše, co mohlo být jeho bezprostřed-ním výsledkem, povstání v hrabstvích, vzpoura po celém úvalu Riche-lieua a sv. Vavřince, zneškodnění královské armády, nabytí samostat-nosti a napravení zla, které způsobila otcova vlastizrada... vše je ztra-ceno... vše.
Vše?... Copak nebude možné obnovit zápas? Copak utichne vlaste-nectví v srdcích kanadských Francouzů, protože několik set vlastenců bylo zabito v Saint Charles?... Ne!... Jean se dá znovu do práce... Bude bojovat na život a na smrt.
Ačkoliv byla už velmi tmavá noc, bylo městečko dosud plné vojáků, křiku raněných po ulicích, ozářených velikými plameny; požár zničil tábor a rozšířil se na sousední domy. Kde se zastaví? Rozšíří se požár až na konec městečka?… Není Uzavřený dům zničený?... Co když Jean nenajde ani dům ani matku!...
Tato obava jej sklíčila. Mohl by každou chvíli prchnout do polí, dostat se do lesů hrabství, uniknout v noci. Než nastane den, byl by mimo dosah. Avšak co by se stalo s panem de Vaudreuil? Kdyby upadl do rukou královských, byl by ztracený, neboť v této krvavé řeži nešetři-li ani raněné!
Konečně k osmé hodině se zdálo, že v Saint Charles nastává klid. Buď z něho byli obyvatelé vypuzeni, anebo se uchýlili po odchodu Whiterallova oddílu do některých domů, které ušetřil požár. Nyní byly ulice pusté. Bylo nutné toho využít.
Jean přistoupil ke dveřím kostela. Pootevřel je a vrhl spěšný pohled na malé náměstí. Sestoupil po schodech portálu.
Na tomto náměstí, zpola osvětleném odleskem vzdálených plamenů, nikdo nebyl.
Jean se vrátil k panu de Vaudreuil, který ležel u jednoho pilíře. Vzal jej do náručí. I pro muže Jeanovy síly bylo dost těžkým břemenem tělo, které bylo nutné dopravit až do záhybu silnice, kde stál Uzavřený dům.
Jean přešel náměstí a vklouzl do sousední uličky.
Byl nejvyšší čas. Sotva učinil asi dvacet kroků, ozval se pokřik a půda zaduněla pod kopyty koní.

Byl to oddíl jízdy, vracející se do Saint Charles. Než jej vyslal za prchajícími, rozkázal plukovník Whiterall, aby se vrátil do městečka a strávil tam noc, a právě kostel byl vybrán za ležení.
Okamžik poté se jezdci usídlili v chrámové lodi a učinili jistá opatře-ní proti možnému útočnému návratu poražených. A nejen oddíl se usadil v kostele, ale byli tam přivedeni i koně. Bylo by zbytečné šířit se o profanacích, které páchala tato soldateska, opilá krví a ginem, v bu-dově, zasvěcené katolickému kultu.
Jean se ubíral opuštěnou ulicí; chvílemi se zastavoval, aby nabral dech. A tou měrou, jak se blížil k Uzavřenému domu, ho stále skličova-la obava, že z něho najde jen trosky!
Konečně dorazil na silnici a stanul před matčiným domem. Požár se v tuto stranu nerozšířil. Dům byl nepoškozený, zapadlý ve tmě. Jeho okny nepronikal ani jediný paprsek světla.
Jean dorazil k brance malého dvora; otevřel ji, vlekl se ke dveřím a dal smluvené znamení.
Okamžik poté byli pan de Vaudreuil a Jean v bezpečí v domě Brid-get Morgazové.

III. KAPITOLA
Pan de Vaudreuil v Uzavřeném domě

„Matko,„ pravil Jean, když uložil zraněného na postel, kde spával jeho bratr nebo on, přišli-li strávit noc do Uzavřeného domu, „matko, jde o život tohoto muže, nedostane-li se mu péče!“
„Budu o něj pečovat, Jeane!“
„Jde o tvůj život, matko, jestliže jej u tebe najdou Whiterallovi vo-jáci!“
„O můj život... Copak můj život má cenu, synu?“ otázala se Brid-get.
Jean jí nechtěl říct, že jejím hostem je pan de Vaudreuil, jedna z obětí Simona Morgaze. To by znamenalo vyvolávat ošklivé vzpomínky. Bylo lépe, když to Bridget nebude vědět. Muž, kterému poskytla útulek, je vlastenec. To stačilo, aby měl právo na její oddanost.
Bridget a Jean se obrátili nejdříve ke dveřím. Naslouchali. Ozýval-li se od kostela ještě vzdálený křik, na silnici panoval klid. Poslední svit požáru, zuřícího v horní čtvrti městečka, počínal ponenáhlu hasnout a rovněž křik královských slábnul. Přestali pálit, drancovat a vraždit. Celkem bylo obráceno v popel asi dvacet domů. Uzavřený dům náležel k těm, které unikly zkáze. Copak se ale Bridget a Jean nemohli od vítězů obávat všeho, až slunce ozáří zříceniny Saint Charles?
Toho večera byli ostatně nejednou vyplašeni. Hodinu po hodině mílely Uzavřený dům vojenské a dobrovolnické hlídky, střežící okolí městečka v zatáčce silnice. Chvílemi se zastavovaly. Bylo snad naříze-no pátrat, hodlají policejní agenti zatlouct na dveře a vyžádat si vstup? A tu se Jan Bezejmenný chvěl ne o sebe, ale o pana de Vaudreuil, o tohoto umírajícího, který by byl doražen v domě jeho matky!...
Tyto obavy se neměly uskutečnit - aspoň ne v noci.
Bridget a její syn seděli u lože raněného. Vše, co pro něj mohli učinit, učinili. Bylo ale potřeba léků a jak je opatřit? Bylo potřeba lékaře a kde najít takového, kterému by bylo možno se životem vlastence svěřit tajemství Uzavřeného domu?
Prsa pana de Vaudreuil byla obnažena a zkoumána. Hluboká rána šavlí se táhla šikmo po levé straně trupu. Zdálo se, že tato rána není tak hluboká, aby zasáhla některý důležitý orgán. A přece raněný dýchal tak slabě, a pozbyl tolik krve, že mohl v bezvědomí zemřít.
Bridget nejdříve vymyla ránu čerstvou vodou, sevřela její okraje a přiložila na ni obvaz. Ožije pan de Vaudreuil vlivem opakovaných obvazů Bridget a odpočinku, který mu v Uzavřeném domě bude zajiš-těn, až Whiterallovi vojáci opustí městečko? Jean a jeho matka se v to neodvažovali doufat.
Dvě hodiny poté, ačkoliv ještě neotevřel oči, pronesl pan de Vau-dreuil několik slov. Zřejmě ho poutala k životu jen vzpomínka na jeho dceru. Volal ji, - snad toužil po její péči, snad také proto, že myslel na nebezpečí, které jí nyní hrozí v Saint Denis...
Bridget mu naslouchala a držela ho za ruku. Jean stál a snažil se zabránit, aby se rána nějakým náhlým pohybem neotevřela. I on se pokoušel zachytit slova, přerývaná vzdechy. Poví snad pan de Vau-dreuil to, co Bridget nemá slyšet?...
A tu pronesl mezi těmito nesouvislými větami jméno.
Bylo to jméno jeho dcery.
„Tento nešťastník má tedy dceru?“ otázala se Bridget a hleděla na syna.
„Bezpochyby... matko.“
„A volá ji!… Nechce zemřít, aniž by ji spatřil!... Kdyby jeho dcera byla u něho, byl by klidnější!... Kde je nyní?... Nemohla bych se
pokusit ji vyhledat... přivést ji potají sem?“
„Ji?...“ zvolal Jean.
„Ano!... Její místo je u otce, který ji volá a umírá!“
Vtom se chtěl raněný v záchvatu horečky vztyčit na loži.
Pak vyšla z jeho blábolících úst slova, svědčící až příliš o jeho úzkostech:
„Clary... sama... tam... v Saint Denis!“
Bridget povstala.
„V Saint Denis?..“ řekla. „Tam nechal dceru?.. Slyšíš, Jea-ne?...“
„Královští... v Saint Denis!...“ pokračoval raněný. „Neujde jim!...
Bídníci se pomstí na Clary de Vaudreuil!...“
„Clary de Vaudreuil?“ opáčila Bridget.

Sklonila hlavu a připojila:
„Pan de Vaudreuil... tady!“
„Ano, pan de Vaudreuil,“ odpověděl Jean, „a protože se nachází v Uzavřeném domě, je nutné, aby sem přišla i jeho dcera.“
„Clary de Vaudreuil ke mně!“ zašeptala Bridget.
Stála bez hnutí u lože, na němž ležel pan de Vaudreuil, pozorovala tohoto vlastence, jehož krev tekla za nezávislost, který před dvanácti lety by byl bezmála zaplatil za zradu Simona Morgaze. Až se dozví, jaký dům mu poskytl útočiště, čí ruce ho vyrvaly smrti, zda ho ne-uchvátí hrůza a i když by se měl vléct po kolenou, jestli nebude spěchat uniknout poskvrňujícímu styku s touto rodinou?
Pan de Vaudreuil dlouze vzdychnul a opět pronesl jméno své dcery. „Může zemřít,“ řekl Jean, „a nesmí zemřít, aniž by opět spatřil dceru...“
„Půjdu pro ni,“ odpověděla Bridget.
„Ne!... Já půjdu, matko!“
„Ty, kterého hledají po hrabství?... Chceš zahynout dříve, než jsi dokončil svou práci... Ne, Jeane, nemáš ještě právo zemřít! Já půjdu pro Clary de Vaudreuil!“
„Matko, Clary de Vaudreuil s tebou nepůjde!“
„Půjde, až se dozví, že její otec umírá a že ji volá. - Kde je slečna de Vaudreuil v Saint Denis?“
„V domě soudce Fromenta... Ale je to příliš daleko, matko! Nebu-deš mít dost síly!... Tam a nazpět je to dvanáct mil!... Kdybych já ihned vyšel, dorazil bych do Saint Denis a přivedl bych Clary de Vau-dreuil ještě než nastane den. Nikdo mě neuvidí vyjít! Nikdo mě neuvidí vrátit se do Uzavřeného domu!...“
„Nikdo?…“ odpověděla Bridget. „Ajak se vyhneš vojákům, střeží-cím cesty? ...upadneš-li jim do rukou, jak vyvázneš?... I když se připustí, že tě nepoznají, propustí tě? Avšak proč by zatýkali mě, starou ženu? Dosti slov, Jeane! Pan de Vaudreuil chce spatřit svou dceru!... Musí ji spatřit a jenom já ji k němu mohu přivést!... Půjdu!“
Jean se musel naléhání Bridget podrobit. Ačkoliv byla noc velmi tmavá, odvážit se na cesty, střežené Whiterallovými hlídkami, zname-nalo vydat se do nebezpečí, že svůj záměr neprovede. Bylo nutné, aby Clary de Vaudreuil překročila práh Uzavřeného domu před východem slunce. Kdo ví, jestli vydrží život jejího otce tak dlouho! Podařilo by se jemu, Janu Bezejmennému, nyní známému, když bojoval se zdviženým hledím, dostat do Saint Denis? Podařilo by se mu vrátit se s Clary de Vaudreuil? Neznamenalo by to vydat dívku do nebezpečí, že tím spíše upadne do královských rukou?
Tento poslední důvod jej obzvlášť pohnul, neboť na vlastní nebezpe-čí by nedbal. Dal Bridget potřebné pokyny, aby se dostala k mladé dívce u soudce Fromenta. Odevzdal jí lístek, obsahující jen slova: „Důvěřujte mé matce a následujte ji!“ který měl v Clary vzbudit důvě-ru. Potom Jean otevřel dveře, zavřel je za Bridget a šel se posadit k loži pana de Vaudreuil.
Bylo už k jedenácté hodině, když se Bridget rychle ubírala po cestě, nyní pusté. Ledový mráz dlouhých kanadských nocí přizpůsoboval půdu k rychlé chůzi. První čtvrtina měsíce, mizejícího na obzoru, ne-chávala mezi velmi vysokými mraky vyskakovat hvězdy.
Bridget kráčela rázným krokem těmito tmavými samotami, bez stra-chu a únavy. Aby vykonala svou povinnost, nabyla někdejší energie, jíž měla podat ještě tolik důkazů. Ostatně tuto cestu ze Saint Charles do Saint Denis znala, chodívala po ní tak často za svého mládí. Obavy měla jen ze setkání s některým oddílem vojáků.
To se stalo dvakrát nebo třikrát v okruhu asi dvou mil od Saint Charles. Avšak proč by bránili v cestě této staré ženě? Vyvázla jen se špatnými vtipy víceméně opilých lidí a to bylo všechno! Plukovník Whiterall nenařídil hlídat směrem k Saint Denis. Než potrestá to ubohé městečko, chtěl se přesvědčit o opatřeních, učiněných předvčerejšími vítězi, a nechtěl ohrozit své lidi nenadálým útokem.
Z toho následovalo, že v posledních dvou třetinách cesty neměla Bridget žádné nebezpečné setkání. Ubožáci, které dohonila a před-stihla, byli uprchlíci ze Saint Charles, rozptylující se po farnostech hrabství, kteří už neměli přístřeší, protože jejich domy podlehly dran-cování a plamenům.
Ale - a to bylo příliš jisté - tam, kde mohla Bridget volně projít, by Jean býval nemohl. Když se blížily hlídky, musel by uhýbat ze silni-ce, dávat se postranními cestami a oklikami, které by mu nedovolily vrátit se do Uzavřeného domu, než nastane den. A kdyby ho zatkla jízdní hlídka, nebyl by propuštěn jen tak. Dokonce je možné, že by ho byli poznali a víme dobře, jakým trestem by ho stihl montrealský soud. V půl dvanácté dorazila Bridget na břeh Richelieu.
Dům soudce Fromenta, který znala, ležel na tomto břehu, kousek od Saint Denis. Bridget nemusela tedy přes řeku, - což by nemohla provést bez loďky, kterou by musela teprve hledat. Stačilo sestoupit asi čtvrt míle po břehu, aby se dostala ke dveřím domu.
To místo bylo úplně pusté. Hluboké ticho panovalo v této části kotliny.
V dáli zářilo pouze několik světélek v oknech prvních domů městeč-ka, pohrouženého nyní do odpočinku, nerušeného žádným lomozem.
Z toho bylo možné soudit, že zpráva o porážce u Saint Charles se ještě nedonesla do Saint Denis?
To si pomyslela Bridget. Clary de Vaudreuil tedy ještě asi nic neví o pohromě a ona bude zvěstovatelkou neštěstí, které jí poví vše. Bridget vystoupila po schodišti v rohu domu a zabušila na dveře. Odpověď na sebe dala čekat.
Bridget znovu zabušila.
V chodbě, která se slabě osvětlila, se ozvaly kroky. Pak se kdosi otázal:
„Co chcete?...“
„Promluvit se soudcem Fromentem.“
„Soudce Froment není v Saint Denis a v jeho nepřítomnosti nemohu otevřít.“
„Mám pro něho vážné zprávy,“ pokračovala naléhavě Bridget. „Povíte mu je, až se vrátí!“

Úmysl neotevřít se zdál tak zřejmý, že Bridget neváhala použít jmé-no Clary.
„Není-li doma soudce Froment," řekla, „je zajisté doma slečna de Vaudreuil a musím s ní mluvit."
„Slečna de Vaudreuil odešla," zaznělo ne bez jistého váhání. „Odešla?..."
„Včera..."
„A víte, kam šla?..."
„Zajisté... za svým otcem!"
„Za svým otcem?..." opakovala Bridget. „Nuže, přicházím k ní od pana de Vaudreuil!"
„Od mého otce?" zvolala Clary v pozadí chodby. „Otevřete!..." „Clary de Vaudreuil," pokračovala Bridget tlumeným hlasem, „přicházím vás zavést k otci a Jean mě posílá..."
Závory dveří už byly odsunuty, když vtom Bridget řekla:
„Ne... neotvírejte!... Počkejte!..."
Sestoupila a schoulila se u schodiště. Bylo opravdu nutné, aby neby-la spatřena, aby ji neviděli vstoupit do tohoto domu a právě se blížil po břehu Richelieu dav mužů, žen a dětí.
Byla to první tlupa prchajících, která dorazila do Saint Denis, která putovala poli a vyhnula se cestám. Byli tam ranění, podpíraní příbuz-nými nebo přáteli, ubohé ženy, odnášející zbytky své rodiny, a také několik zdravých vlastenců, kteří unikli plamenům a řeži. Mnozí mezi nimi asi znali Bridget a Bridget chtěla, aby se nevědělo, že opustila Uzavřený dům. Choulila se tedy do stínu zdi, chtěla nechat přejít tento první proud prchajících.
Co si asi myslela Clary po těch několik minut, co slyšela tento křik, - křik zoufalství? Po několik hodin čekala na zprávy ze Saint Charles. Snad její otec, snad Jean k ní budou spěchat, nerozhodnou-li se odtáh-nout po novém vítězství bez otálení na Montreal?
Ne! Dveřmi, které se Clary už neodvažovala otevřít, se nesl nářek až k ní.
Konečně minuli prchající dům a šli dále po břehu, než se budou moci dostat přes řeku.
Na cestě nastal opět klid, ačkoliv v dálce bylo slyšet nový křik.
Bridget se zvedla. Právě, když chtěla zatlouct, dveře se otevřely a za ní se zavřely.
Clary de Vaudreuil a Bridget Morgazová si stály tváří v tvář v jed-nom z pokojů v přízemí, osvětleném lampou, jejíž světlo nemohlo proniknout okenicemi, neprodyšně uzavřenými.
Stará žena a dívka na sebe hleděly; služka stála opodál.
Clary byla bledá, tušila hrozné neštěstí a neodvažovala se zeptat. „Vlastenci v Saint Charles?..." řekla konečně.
„Poraženi!" odvětila Bridget.
„Můj otec?... "
„Raněn..."
„Umírá?..."
„Možná!"
Clary neměla sil, aby se udržela a Bridget ji musela zachytit do náručí.
„Jen odvahu, Clary de Vaudreuil!" řekla. „Váš otec chce, abyste přišla k němu... Nesmíte meškat ani okamžik, musíte se vydat na cestu a následovat mne!"
„Kde je můj otec?" otázala se Clary, když se poněkud vzpamatovala.
„U mne... v Saint Charles!" odpověděla Bridget.
„Kdo vás posílá, paní?"
„Už jsem vám to říkala... Jean... jsem jeho matka!..."
„Vy?..." zvolala Clary.
„Čtěte!"
Clary vzala lístek, který jí podávala Bridget. Bylo to písmo Jana Bezejmenného; znala je dobře.
„Důvěřujte mé matce..." psal.
Ale jak se pan de Vaudreuil octl v tom domě? Jean jej zachránil, odnesl jej z bojiště u Saint Charles a dopravil do Uzavřeného domu? „Jsem připravena, paní!" řekla Clary de Vaudreuil.
„Pojďme!" odpověděla Bridget.
Jiná slova si neřekly.
O podrobnostech pohromy se Clary dozví později. Věděla už až příliš mnoho: její otec umírá, vlastenci jsou rozprášeni a vítězství u Saint Denis je zmařeno porážkou u Saint Charles!
Clary se spěšně zahalila do tmavých šatů a následovala Bridget. Dveře se otevřely. Obě sestoupily na cestu.
Jediná slova, které Bridget pronesla, když ukázala směrem k Saint Charles, byla:
„Máme urazit šest mil. Aby se nikdo nedozvěděl, že jste přišla do Uzavřeného domu, musíme tam dorazit ještě v noci."
Clary a Bridget se daly po břehu řeky, aby se dostaly na cestu, která vede hrabstvím Saint Hyacinth přímo na sever.
Dívka chtěla rychle kráčet, ve svém spěchu chtěla být co nejrychleji u otcova lože. Musela však mírnit krok, neboť Bridget, ačkoliv vyvíjela energii nad svůj věk, by jí nestačila.
Ostatně se opozdívaly. Různé tlupy prchajících přicházely opačným směrem. Vmísit se mezi ně by znamenalo vydat se do nebezpečí, že budou strženy k Saint Denis. Bylo lepší se jim vyhnout. Bridget a Clary se skryly vždy vpravo nebo vlevo v houštinách u cesty. Vidět je nebylo, ale ony viděly a slyšely.
Ti ubozí lidé bídně kráčeli. Někteří za sebou zanechávali krvavou stopu. Ženy nesly na rukou malé děti. Nejzdravější z mužů podpírali starce, kteří chtěli ulehnout na cestě a zemřít. Pak, když v dáli zazněl křik, zmizela celá tlupa ve tmě.
Snad už pronásledují vojáci a dobrovolníci tyto nešťastníky, prchají-cí ze svého městečka, stojícího v plamenech, hledající po farmách útulek, který nemohli najít v Saint Charles? Je snad už Whiterallův oddíl na pochodu, aby brzy ráno překvapil nic netušící vlastence?

Ne, byli to jen jiní prchající, bloudící plání. Tak jich přešla sta. A kolik by jich zahynulo za této strašlivé noci, kdyby se některé farmy neotevřely, aby je přijaly!
Clary měla srdce sevřeno úzkostí, když viděla hrůzy tohoto útěku. A přece nechtěla zoufat nad věcí nezávislosti, kvůli které byl její otec právě smrtelně raněn.
Pak, jakmile se cesta uvolnila, daly se Bridget a ona opět na pochod. Půldruhé hodiny šly za těchto podmínek. Tím víc, jak se blížily k měs-tečku, méně se opožďovaly, protože cesty byly míň plné. Kdokoliv mohl utéci, byl už daleko za Saint Denis nebo rozptýlen po hrabství Vercheres a Saint Hyacinth. Nablízku Saint Charles bylo nutné vyhý-bat se setkání s dobrovolnickými oddíly.
Ve tři hodiny ráno měly ještě dvě míle do Uzavřeného domu. Vtom Bridget klesla vysílením.
Clary ji chtěla zvednout.
„Pomohu vám," řekla. „Opřete se o mne... Nemůžeme být daleko..."
„Ještě hodinu cesty," odpověděla Bridget, „a já už nemohu..." „Odpočiňte si na okamžik. Pak půjdeme dál!... Přidržte se mne!...
Nebojte se, že mě unavíte!... Jsem silná!..."
„Silná?... Ubohé dítě, brzy sama klesnete..."
Bridget se zvedla na kolena.
„Poslyšte," pravila, pokusím se udělat několik kroků... Jestli ale klesnu, opusťte mě..."
„Vás opustit?..." zvolala Clary.
„Ano, je nutné, abyste ještě tuto noc byla u svého otce... Cesta je přímá... Uzavřený dům je první vlevo před městečkem... Zaklepejte na dveře... Řekněte své jméno... Jean vám otevře ihned..."
„Neopustím vás..." odpověděla dívka. „Nepůjdu bez vás..." „Musíte, Clary!" řekla Bridget. „A až budete v bezpečí, přijde můj syn pro mne... Odnese mě jako odnesl pana de Vaudreuil!"
„Prosím vás, pokuste se jít, paní Bridget!"
Bridget se podařilo vstát. Přesto, že se jen vlekla, urazily obě ještě míli.
Vtom se obzor ozářil světlem, které se rozsvítilo na východě, smě-rem k Saint Charles. Byly to první paprsky úsvitu a nebude tedy možné se dostat do Uzavřeného domu, než vzejde den?
„Běžte!" zašeptala Bridget. „...běžte, Clary de Vaudreuil!...
Nechte mne tady!..."
„To není svítání..." odpověděla Clary. „Jsou sotva čtyři hodiny...
Jeto asi odlesk požáru..."
Clary nedokončila. Napadlo ji právě jako Bridget, že se snad Uza-vřený dům stal kořistí plamenů, že útulek pana de Vaudreuil byl obje-ven, že Jean a on jsou zajatci Whiterallových vojáků, ledaže by našli smrt, když se bránili.
Tato obava vyvolala u Bridget nejvyšší napětí energie. Když zrychli-ly krok, podařilo se Clary a jí přiblížit k Saint Charles.
Cesta tvořila v těch místech záhyb a za záhybem stál Uzavřený dům. Clary a Bridget došly k zatáčce cesty.
Nehořel to Uzavřený dům, ale farma, která stála napravo od městeč-ka a obloha na severu byla uzavřena plameny požáru.
„Tam. Tamhle!" zvolala Bridget a ukazovala chvějící se rukou na svůj příbytek.
Ještě pět nebo šest minut a obě ženy tam najdou útulek.
V tom se objevila skupina tří mužů, jdoucích po cestě, - byli to tři dobrovol-níci, vrávorající na svých nohou, opilí pálenkou, zbroceni krví.
Clary a Bridget se jim chtěly vyhnout na stranu. Bylo však příliš pozdě.
Dobrovolníci je spatřili. Vrhli se na ně.
Od těch bídníků bylo možné čekat všechno. Jeden z nich popadl dívku a snažil se ji odvléct, zatímco oba ostatní drželi Bridget.
Bridget a Clary volaly o pomoc. Ale, kdo mohl zaslechnout jejich křik, ne-li jiní vojáci, méně opilí než tito a snad nebezpečnější?
Náhle se vymrštil z houští vlevo u cesty jakýsi muž a mohutnou ranou srazil k zemi bídníka, odvlékajícího dívku.
„Clary de Vaudreuil!..." zvolal.
„Vincent Hodge!"
A Clary se přitiskla k paži Hodgea, kterého právě poznala při svitu plamenů.
Když pan de Vaudreuil padl na bojišti u Saint Charles, nemohl mu Vincent Hodge pomoci, protože nevěděl, že několik okamžiků poté ho Jan Bezejmenný odnesl z vřavy, vrátil se po posledních výstřelech a zůstal blízko městečka, ačkoliv byl v nebezpečí, že upadne do rukou královských vojáků. Pak, když nadešla noc, snažil se najít pana de Vaudreuil mezi raněnými nebo mrtvými, nakupenými na bojišti. Hle-dal marně až do chvíle, kdy mělo svítat. Šel po cestě, když ho přivábil křik až k místu, kde se Clary bránila nebezpečí, horšímu než smrt.
Ale Vincent Hodge se neměl kdy dozvědět, že pan de Vaudreuil byl dopraven do tohoto domu několik set kroků odtud. Musel čelit dvěma darebákům, kteří pustili Bridget a vrhli se na něj. Jejich křik zaslechli nahoře na cestě a pět nebo šest dobrovolníků jim přibíhalo na pomoc. Byl nejvyšší čas, aby se Clary a Bridget uchýlily do Uzavřeného domu.
„Prchněte!... Prchněte!" vzkřikl Vincent Hodge. „Já už jim dovedu utéct!"
Bridget a Clary běžely rychle po cestě, zatímco Vincent Hodge, právě tak odvážný jako silný, skolil oba útočníky, které opilost dělala méně strašnými.
A dříve, než k nim doběhli jejich druhové, zmizel v křoví za výstřelů, které byly vypáleny, ale nezasáhly ho.
Brzy zabušila Bridget na dveře Uzavřeného domu, které se ihned otevřely, nechala vejít mladou dívku a klesla do

synovy náruče.

IV. KAPITOLA
Následujících osm dní

Uzavřený dům poskytl tedy útočiště - bezpochyby proza-tímní - panu a slečně de Vaudreuil. Oba byli pod střechou „Beze-jmenné rodiny, „u ženy a syna po zrádci. Třebaže dosud nevěděli, jaké svazky poutají k Simonu Morgazovi tuto starou ženu a tohoto mladého muže, kteří se odvážili nasadit vlastní život, když jim poskytli přístřeší, Bridget a Jean to věděli až příliš dobře! A velmi se obávali, aby to náhoda jejich hostům neprozradila.
Ráno toho dne - 26. listopadu - nabyl pan de Vaudreuil poněkud vědomí. Hlas jeho dcery jej vyrušil z jeho nehybnosti. Otevřel oči.
„Clary!...“ zašeptal.
„Otče... to jsem já!“ odpověděla Clary. „Jsem zde, u vás!... Už vás neopustím!“
Jean stál u nohou postele ve stínu, jako by nechtěl být viděn. Raněný na něho pohlédl a zašeptal:
„Jean!... Ach, pamatuji se!...“
Pak spatřil Bridget, sklánějící se k jeho loži a zdálo se, že se ptá, kdo je tato žena.
„To je má matka,“ odpověděl Jean. „Jste v domě mé matky, pane de Vaudreuil... Matka a vaše dcera o vás pečují...“
„Jejich péče!...“ řekl pan de Vaudreuil slabým hlasem. „Ano... vzpomínám si!... Raněn... poražen!... Moji druhové na útěku... mrtví, kdo ví? Ach, ubohá vlast... ubohá vlast... zotročená více než kdy jindy!“
Hlava pana de Vaudreuil klesla zpět a jeho oči se zavřely. „Otče!“ zvolala Clary a poklekla.
Vzala ho za ruku a pocítila, že lehký stisk odpověděl na její stisk. Tu Jean řekl:
„Bylo by potřeba, aby do Uzavřeného domu přišel lékař. Ke komu se obrátit v kraji, obsazeném královskými vojáky?... Do Montrea-lu?... Ano, jen tam by to bylo možné! Řekněte mi jméno lékaře, kterému důvěřujete, a půjdu do Montrealu...“
„Do Montrealu?...“ opáčila Bridget.
„Je to nutné, matko! Život pana de Vaudreuil stojí za to, abych nasadil svůj...“
„Nebojím se o tebe, Jeane. Avšak cestou do Montrealu bys mohl být špehován a kdyby se tušilo, že pan de Vaudreuil je tady, byl by ztra-cen.“
„A nebude ještě jistěji ztracen, nedostane-li se mu náležitého ošetře-ní?“ odpověděl Jean.
„Jestliže je jeho rána smrtelná,“ pravila Bridget, „nevyléčí ji nikdo. Není-li smrtelná, dá Bůh, že ho jeho dcera a já zachráníme. Tato rána pochází od šavle, která rozedrala maso. Pan de Vaudreuil zeslábl hlav-ně ztrátou krve. Myslím, že postačí, obváže-li se rána a budou-li se přikládat studené obklady, aby se dosáhlo zacelení rány, jehož pone-náhlu dosáhneme. Věř mi, synu, že pan de Vaudreuil je tady poměrně v bezpečí, a pokud je to možné, je nezbytné, aby se nikdo nedozvěděl o místě jeho pobytu!“
Bridget mluvila s přesvědčivostí, jejíž prvním účinkem bylo, že vráti-la Clary trochu naděje. Především bylo nutné, aby nikdo nevnikl do Uzavřeného domu. Na tom závisel život Jana Bezejmenného a ještě více pana de Vaudreuil. Jestli mohl Jean opravdu při sebemenším poplachu prchnout, zmizet v lesích hrabství, dostat se na americkou hranici,. bylo to nemožné pro pana de Vaudreuil.
Ostatně hned prvního dne stav raněného odůvodnil naději, kterou vzbudil v Bridget. Jakmile bylo krvácení zastaveno, byl pan de Vau-dreuil jestli ne silnější, aspoň úplně při vědomí. Potřeboval především duševní klid a bude jej nyní mít, když je jeho dcera u něho; potřeboval odpočinek a ten, jak se zdálo, byl zajištěn v Uzavřeném domě.
Whiterallovi vojáci vskutku brzy opustí Saint Charles, aby táhli hrabstvím, a městečko bude zbaveno jejich přítomnosti.
Bridget tedy učinila jistá opatření, aby zařídila své hosty pohodlněji ve svém těsném příbytku. Pan de Vaudreuil byl v pokoji, který byl vyhrazen Joannovi nebo Jeanovi, když přišli strávit v Uzavřeném domě noc. Jiný pokoj, Bridget, připadl Clary. Obě střídavě bděly u lože nemocného.
Pokud se týká Jeana, ten se nemusel znepokojovat ani o sebe ani o bratra pro případ, že by po posledních událostech se odvážil abbé Joann navštívit matku. Koutek v Uzavřeném domě, - více nepotře-bují.
Mimo to Jean nehodlal zůstat v Saint Charles. Jakmile bude upoko-jen vzhledem ke stavu pana de Vaudreuil, jakmile s ním bude moci promluvit o možných příštích událostech, půjde zase za svým úkolem. Porážka u Saint Charles nemohla přivodit konečné zničení vlastenců. Jan Bezejmenný je dovede nadchnout k odvetě.
Den šestadvacátého uplynul klidně. Bridget se dokonce podařilo, aniž by vzbudila podezření, opustit Uzavřený dům, jak mívala ve zvy-ku, aby si opatřila zásoby a nějaký utišující nápoj. Od té doby, co bylo městečko vyklizeno, otevřelo se zase několik domů. Avšak jaká to byla zhouba, jaké zříceniny, zvláště ve vypálené a zpustošené hořejší čtvrti u tábora, tam, kde byla hrdinná obrana! Asi sto vlastenců prolilo krev v této neblahé srážce; většinou byli zabiti nebo smrtelně raněni. Kro-mě toho jich bylo asi čtyřicet zajato. Byl to žalostný pohled vzhledem k výstřednostem prováděným nevázanou soldateskou, kterou se mar-ně pokoušel udržet na uzdě její velitel.
Naštěstí - a tuto zprávu Bridget přinesla do Uzavřeného domu - se oddíl chystal odtáhnout.
Toho dne si mohl pan de Vaudreuil, jehož stav se nehoršil, odpoči-nout po několik hodin. Jeho spánek byl dost klidný. Neměl už horečky, nebyla nesouvislá slova, jimiž volal dceru. Věděl, že Clary je u něho, uchráněna nebezpečí, do něhož by ji uvrhl vstup loyalistů do Saint Denis.
Zatímco spal, musel Jean vyprávět o včerejších událostech. Dozvě-děla se o všem, co se stalo od té chvíle, co ji otec nechal v domě soudce Fromenta, aby se odebral se svými druhy do Saint Charles; jak vlasten-ci bojovali do

posledního muže; za jakých okolností byl konečně pan de Vaudreuil vynesen z boje a dopraven do Uzavřeného domu. Clary naslouchala se sevřeným srdcem, očima vlhkýma a bránila se zoufalství. Zdálo se, že neštěstí sblížilo ji a Jeana ještě těsněji. Oba cítili, jak k sobě lnou.
Několikrát Jean vstal, hluboce vzrušen a měl hrůzu sám před sebou, chtěl prchnout před touto důvěrností, kterou nynější situace činila ještě nebezpečnější. Strávil několik dní nablízku Clary ve vile Montcalm, spoléhal na události, které se chystaly, aby se cele oddal své úloze. A tyto události přivedly dívku do domu jeho matky a přinutily ho zároveň, aby se tam s ní uchýlil!
Bridget brzy poznala synovy pocity. Hrůza, která se jí nad tím zmoc-nila, se vyrovnala hrůze jejího syna. On... syn Simona Morgaze!... Ale energická žena neprozradila nic ze svých úzkostí. A přece jaké útrapy v budoucnu předvídala!
Následujícího dne uvědomili pana de Vaudreuil o odchodu White-rallových vojáků. Cítil se méně slabý a chtěl se Jeana zeptat na následky porážky u Saint Charles. Co se stalo s jeho druhy Vincentem Hodgem, Farranem, Clerkem, Sebastianem Gramontem, farmářem Harcherem a jeho pěti syny, kteří tak statečně pětadvacátého bojovali?
Bridget, Clary a Jean usedli u lože pana de Vaudreuil.
Na jeho dotaz odpověděl Jean a prosil, aby se příliš častými otázka-mi neunavoval.
„Povím vám, co vím o vašich přátelích," pravil. „Zápasili jsme do poslední chvíle a podlehli jenom převaze. Jeden z mých statečných druhů z Chipoganu, ubohý Rémy Harcher, byl zabit téměř na počátku boje, aniž jsem mu mohl pomoci. Pak byli poraněni Michael a Jacques a museli opustit bojiště, odneseni otcem a dvěma ostatními bratry. Kam prchli, když se odpor stal nemožný, nevím, ale doufám, že se jim podařilo dosáhnout americké hranice. Poslanec Gramont byl zajat a nyní je asi v montrealském vězení; známe osud, který mu chystají soudcové lorda Gosforda. Pokud se týká pánů Farrana a Clerka, mám zato, že unikli pronásledování královských jezdců. Jestli jsou živi a zdrávi - to nemohu tvrdit. O Vincentu Hodgeovi nemohu říci..."
„Vincentu Hodgemu se podařilo uniknout z řeže," odpověděla Cla-ry. „Když nadešla noc, potuloval se kolem Saint Charles a hledal vás, otče. Paní Bridget a já jsme se s ním cestou setkaly. Díky němu jsme unikly násilnostem opilých vojáků, kteří nás napadli a mohly jsme utéci do Uzavřeného domu. Bezpochyby je nyní v bezpečí v některé vsi ve Spojených státech."
„To je šlechetné srdce, statečný vlastenec!" pravil Jean. „Co učinil pro slečnu de Vaudreuil a mou matku, učinil pro mě v nejhustší bitevní vřavě! Zachránil mi život a snad by bylo bývalo lépe nechat mě ze-mřít!... Nebyl bych aspoň přežil porážku Synů Volnosti." „Příteli," řekla dívka, „proč zoufáte nad naší věcí?"
„Můj syn, že by zoufal?..." řekla živě Bridget. „Nikdy bych tomu nevěřila..."
„Ne, matko!" zvolal syn. „Po vítězství u Saint Denis se mělo po-vstání rozšířit po celém údolí sv. Vavřince. Po porážce u Saint Charles to znamená novou kampaň a podniknu ji. Reformisté ještě nejsou poraženi. Už se zajisté opět reorganizovali, aby se postavili na odpor oddílům sira Johna Colbomea! Příliš jsem se zdržel... Dnešní noci odejdu."
„Kam půjdete, příteli?" otázal se pan de Vaudreuil.
„Nejdříve do Saint Denis. Tam asi najdu hlavní velitele, se kterými jsme tak šťastně odrazili Goreho vojáky..."
„Jdi, Jeane!" řekla Bridget, a vrhla na syna pronikavý pohled.
„Ano, jdi!... Tvé místo není zde!... Je tam, v prvních řadách..."
„Ano, Jeane, jděte!" ujala se slova Clary. „Je nutné, abyste se spojil se svými druhy, a postavil se jim do čela!... Ať se loyalisté dozvědí, že Jan Bezejmenný není mrtev..."
Clary nemohla víc pronést.
Pan de Vaudreuil se napůl zvedl, vzal Jeana za ruku a opakoval:
„Jděte, Jeane! Přenechte mě péči své matky a mé dcery! Jestli zase uvidíte mé přátele, řekněte jim, že mě opět uvidí mezi sebou, jakmile budu mít sílu, abych mohl opustit tento příbytek! - Avšak," připojil hlasem, který vyjadřoval jeho velkou slabost, „kdybyste nám mohl podávat zprávy o tom, co se chystá... - kdyby vám bylo umožněno přijít opět do Uzavřeného domu! Ach, Jeane!... Tak rád bych věděl... co se stalo se všemi, kdo jsou mi drazí... a které snad už nikdy neuvi-dím!"
„Dozvíte se to, pane de Vaudreuil," odpověděl Jean. „Odpočiňte si nyní!... až do chvíle, kdy bude potřeba bojovat!"
V skutku, při stavu, v němž se raněný nacházel, bylo nutné, aby byl ušetřen všeho vzrušení. Usnul, a tento spánek trval do půlnoci. Spal tedy ještě, když Jean opustil Uzavřený dům k jedenácté hodině noční, dal sbohem Clary a zlíbal matku, jejíž energie neselhala ve chvíli louče-ní se synem.
Byly už jiné okolnosti, než před dvěma dny, kdy Bridget bránila synovi vydat se do Saint Denis. Od Whiterallova odchodu se nebezpečí zmenšilo. V Saint Denis byl klid právě jako v Saint Charles. Od poráž-ky reformistů, dne pětadvacátého, se vláda mírnila. A přece sir John Colborne nebyl člověk, který by ustoupil před represáliemi, a plukov-ník Gore měl asi naspěch, pomstít se za svou porážku.
Ať tomu bylo jakkoliv, v Saint Charles, a následkem toho i v Uza-vřeném domě, o ničem nebylo slyšet. Obyvatelé městečka nabyli opět poněkud důvěry. Rozptýlili se nejprve daleko a nyní se vrátili většinou do svých domů a zabývali se už opravami škod způsobených požárem a drancováním. Za řídkých vycházek, které Bridget podnikala, naslou-chala, vyptávala se, a podávala zprávy panu a slečně de Vaudreuil. Žádná závažná zpráva nekolovala krajem, žádný hrozivý příchod voj-ska po montrealské cestě nebyl hlášen.
Po následující tři dny nebyl tento klid porušen ani v hrabství Saint Hyacinth, ani v sousedních hrabstvích. Považovala snad vláda vzpouru za definitivně potlačenou porážkou u Saint Charles? Mohlo by se tak uvažovat. Hodlala snad pronásledovat jen vůdce opozice, kteří dali znamení ke vzpouře? To bylo velmi pravděpodobné. Ale nikdo ne-mohl připustit, že by se reformisté zřekli pokračování boje, že by se cí-tili definitivně poraženi, že by jim nezbývalo nic jiného, než se podro-bit. Ne! A v Uzavřeném domě, právě jako po celé Kanadě se očekáva-lo, že se znovu sáhne ke zbrani.
Stav pana de Vaudreuil se stále lepšil, díky péči Bridget a Clary. Ačkoliv byl stále velmi slabý, rána se začínala

zacelovat. Bohužel, uzdravení ještě potrvá dlouho a ještě je daleko doba, kdy pan de Vaudreuil se dostatečně zotaví, aby mohl opustit lože. Ke konci třetího dne mohl sníst trochu jídla. Horečka, která jej na počátku sužovala, téměř úplně zmizela. Nemuseli se obávat už ničeho vážného, nepřidru-ží-li se komplikace.
Za těch dlouhých hodin volna, sedávala Bridget a Clary u lože pana de Vaudreuil a podávaly mu zprávy o všem, co se mluvilo venku. Jeanovo jméno se ustavičně vracelo v jejich rozmluvách. Podařilo se mu dostat k jeho druhům v Saint Denis? Copak nechá hosty U zavřené-ho domu beze zpráv?
A zatímco Clary mlčela, oči sklopené, mysl těkající v dáli, rozplýval se pan de Vaudreuil ve chválách mladého vlastence, který. byl symbo-lem národní věci. Ano, paní Bridget musí být hrdá, že má takového syna!
Bridget klopila hlavu a neodpovídala, anebo, odpovídala-li, tak proto, aby řekla, že syn učinil jen svou povinnost, nic víc.
Nepřekvapí vás, že Clary cítila živé přátelství, dokonce téměř dět-skou lásku k Bridget, ani, že její srdce úzce přilnulo k jejímu srdci.
Zdálo se jí přirozené oslovovat ji „matko“. A přece, když ji chtěla vzít za ruce, zdálo se, že se Bridget snaží je odtáhnout. Líbala-li Clary Bridget, odvracela Bridget náhle hlavu. Mladá dívka si to nedovedla vysvětlit. Ráda by znala minulost této rodiny, která neměla už ani jméno. Avšak Bridget zůstala v tomto směru neproniknutelná. Posta-vení obou žen bylo tedy toto: na jedné straně oddanost a láska, téměř dětská, na druhé straně krajní zdrženlivost a někdy nevysvětlitelné vzdalování se staré matky od mladé dcery.
Večer 2. prosince byl Saint Charles vzrušen několika znepokojivými zprávami - tak znepokojivými, že Bridget, která je nasbírala po měs-tečku, je nechtěla oznámit ani panu de Vaudreuil. Clary to tušila, neboť by bylo zbytečné rušit klid, který tak potřeboval její otec.
Říkalo se, že královští znovu porazili vlastence.
Opravdu, vláda se nechtěla spokojit vítězstvím nad povstalci v Saint Charles. Musela ještě pomstít porážku plukovníka Gorea v Saint De-nis. Podaří-li se to, nebude se už mít čeho obávat od reformistů, stíha-ných agenty Gilberta Argalla a přinucených rozptýlit se po farnostech okresu. Zbude tedy jen stihnout strašlivými tresty vůdce povstalecké strany, kteří byli drženi ve vězení v Québeku a Montrealu.
Dvě děla, pět setnin pěchoty a švadrona jízdy byly svěřeny velení plukovníka Gorea, který vyrazil s těmito silami, mnohem většími než síly vlastenců a dorazil do Saint Denis 1. prosince.
Zpráva o této výpravě, rozšířená napřed neurčitě, dospěla téhož večera do Saint Charles. Několik obyvatel, vracejících se zvenku, ji brzy potvrdilo. Za těchto okolností se o tom dozvěděla Bridget a tajíc to před panem de Vaudreuil, neváhala se s tím svěřit Clary.
Je snadné si představit nepokoj a úzkost obou žen.
V Saint Denis měl Jean najít své spolubojovníky, aby zreorganizoval povstání. Že by jich bylo dost, že by byli dost dobře ozbrojeni, aby odolali královským, bylo dost nepravděpodobné. A jestli je nebudou loyalisté, kteří nastoupili cestu odvety, pronásledovat cestou necestou? Nebudou slídit po městečkách a vsích hrabství, obzvláště zapletených do tohoto posledního povstání? Co jestli nebude zvláště Saint Charles předmětem policejních opatření, jejichž následky mohou být tak váž-né? Nebude konečně odhaleno tajemství Uzavřeného domu? Co se stane pak s panem de Vaudreuil, upoutaným na lože a kterého nebude možné dopravit za hranice?
V jakých úzkostech trávily Bridget a Clary tento večer! Už přicháze-ly zprávy ze Saint Denis a byly zoufalé.
Vskutku,... plukovník Gore našel městečko, opuštěné obhájci. S vy-hlídkou na boj tak nerovný, se rozhodli ustoupit. Pokud se týká obyva-tel, ti opustili své domovy a prchli do lesů přes Richelieu, a hledali útulek v sousedních farnostech. A co se dělo, když Saint Denis byl vydán zvěrstvům vojáků, to bylo velmi snadné si domyslet, třebaže to uprchlíci nevěděli.
Když nadešla noc, přistoupily Bridget a Clary k loži pana de Vau-dreuil. Několikrát mu musely vysvětlovat, proč se ulice Saint Charles, už několik dnů tak tiché, plní lomozem. Clary se namáhala vysvětlit ten lomoz tak, aby otec nebyl pobouřen. Pak, když se její mysl odtud rozlétla, v duchu se ptala, neutrpěla-li věc nezávislosti poslední ránu, z níž se nebude moci zotavit, zdali Jean a jeho druhové nebyli přinuceni ustoupit až na hranici, zdali někteří z nich neupadli do moci králov-ských... A jemu, Jeanovi, podařilo se uprchnout? Anebo snad spíš se snaží dostat do Uzavřeného domu?
Clary měla tuto předtuchu; potom bude nemožné tajit panu de Vaudreuil porážku vlastenců.
Snad se toho Bridget také obávala? A obě, ponořeny do stejných myšlenek si rozuměly, aniž promluvily slova a mlčely.
K půl dvanácté bylo třikrát zabušeno na dveře Uzavřeného domu. „On!“ zvolala dívka.
Bridget poznala znamení. Je to opravdu jeden z jejích synů. Nejprve si myslela, že je to snad Joann, jehož už nespatřila přes dva měsíce. Ale Clary se nemýlila a opakovala:
„To je on... on... Jean!“
Jakmile byly dveře otevřeny, objevil se Jean a překročil spěšně práh.

V. KAPITOLA
Pátrání

Sotva se dveře zavřely, přiložil Jan Bezejmenný ucho ke křídlu a naslouchal zvukům zvenčí. Rukou pokynul matce a Clary, aby nepromluvily ani slovo, aby se ani nepohnuly.
A Bridget, která už už chtěla zavolat: „Proč jsi se vrátil, synu?“ umlkla.
Venku bylo slyšet kroky na cestě. Hovořilo tam asi půl tuctu lidí, kteří se zastavili u Uzavřeného domu.

„Kudy zmizel?“
„Tudy nemohl projít.“
„Skryl se asi v některém domě nahoře!“
„Jisté je, že nám unikl!“
„A přece nebyl před námi ani sto kroků!“
„Nechat si ujít Jana Bezejmenného!“
„A šest tisíc piastrů, za které stojí jeho hlava!“
Když Bridget zaslechla hlas muže, který právě pronesl poslední slova, bezděky se zachvěla. Zdálo se jí, že tento hlas zná, aniž si mohla vzpome-nout...“
Jean ale poznal ihned tohoto nebezpečného muže, který po něm tak zuřivě pátral. To je Rip! A nechtěl-li to říct matce, tak proto, že by to znamenalo připomenout jí strašlivou minulost, která souvisela s tímto jménem!
Zatím nastalo ticho. Agenti se vzdálili po cestě, aniž tušili, že by se Jean mohl uchýlit do Uzavřeného domu.
Tu se Jean obrátil k matce a Clary, které nehybně stály ve stínu.
Vtom, ještě dříve, než mohla Bridget oslovit syna, ozval se pan de Vaudreuil. Pochopil, že se Jean vrátil, a pravil:
„Příteli!... Jste to vy?...“
Jean, Clary a Bridget museli hned do pokoje pana de Vaudreuil a hluboce vzrušeni, seskupili se kolem jeho lože.
„Mám dost síly, abych se dozvěděl všechno,“ řekl pan de Vaudreuil, „a chci všechno vědět!“
„Všechno vám řeknu,“ odpověděl Jean.
A vyprávěl následující. Clary a Bridget naslouchaly, aniž by jej vyrušovaly...
„Té noci, dvě hodiny poté, co jsem opustil Uzavřený dům, jsem dorazil do Saint Denis. Tam jsem našel některé vlastence, kteří přeži-li tu pohromu; Marchessault, Nelson, Cartier, Vincent Hodge, Farran a Clerc se k nim připojili. Zabývali se obranou. Obyvatelstvo se sna-žilo být jim nápomocno. Ale večer jsme se dozvěděli, že Colborne vyslal ze Sorelu oddíl pravidelného vojska a dobrovolníků, aby vydran-covali a zapálili městečko. Tento oddíl přišel večer. Zbytečně jsme mu chtěli klást nějaký odpor. Vnikl do Saint Denis, který museli obyvatelé opustit. Přes padesát domů bylo zničeno plameny. Tehdy museli moji druhové uprchnout, aby nebyli povražděni těmito katy, a zamířili ke hranicím, kde je Papineau a jiní očekávali v Plattsburgu, v Rouse's Pointu, ve Swantoně. A nyní vnikli Whiterallovi a Goreho vojáci do hrabství na jih od svatého Vavřince, pálili a pustošili, ožebračovali děti a ženy, neskrblili špatným zacházením a krutostmi vůči nim, a jejich stopu je možné sledovat podle záře požárů!... To se stalo, pane de Vaudreuil, a přece nezoufám, nechci zoufat nad naší věcí!“
Bolestné ticho následovalo po tomto vyprávění Jeana. Pan de Vau-dreuil klesl opět na své lože.
Bridget se ujala slova. Obrátila se k synovi, hleděla mu přímo do tváře a pravila:
„Proč jsi zde! Proč nejsi tam, kde jsou tvoji druhové?“
„Protože jsou obavy, že se královští vrátí do Saint Charles, že se tady bude pátrat, že požár dokončí zhoubu toho, co z...“
„A můžeš tomu zabránit, Jeane?“
„Nemohu, matko!“
„Nuže, opakuji, proč jsi zde?“
„Protože jsem se chtěl podívat, není-li možné, aby pan de Vaudreuil opustil Uzavřený dům, který nebude ušetřen právě jako ostatní domy...“
„To je nemožné!...“ odpověděla Bridget.
„Zůstanu tedy, matko, budu vás hájit a dám se proto třeba zabít...“ „Pro vlast je nutné zemřít, příteli, a ne pro nás!“ odpověděl pan de Vaudreuil. „Vaše místo je tam, kde jsou vůdcové vlastenců...“
„Tam, kde je také vaše místo, pane de Vaudreuil!“ namítl Jean. „Poslouchejte mě. Nemůžete zůstat v tomto domě, kde byste byl brzy vypátrán. Půl míle před Saint Charles jsem byl pronásledován oddílem policejní stráže. Není pochyb, že ti lidé mě poznali, neboť jste slyšeli, že vyslovili mé jméno. Prohledají celé městečko a i když tady už nebudu, neujde Uzavřený dům prohlídce. Policisté vás tady najdou, pane de Vaudreuil, odvlečou vás odtud a nebudete moci doufat v žádnou mi-lost!“
„Co na tom, příteli,“ odpověděl pan de Vaudreuil, „co z toho, podaří-li se vám dostat se k přátelům za hranicemi!“
„Poslouchejte mě, co říkám,“ pokračoval Jean. „Všechno, co bude potřeba udělat pro naši věc, udělám. Nyní jde o vás, pane de Vau-dreuil. Snad není nemožné dopravit vás do Spojených států. Jakmile se octnete mimo hrabství Saint Hyacinth, budete v bezpečí a k americké-mu území vám zbude jen několik mil. Že nemáte dost sil, abyste se dovlekl až tam, i kdybych byl s vámi já a pomáhal vám, budiž! Ale ve voze, kdybyste ležel na loži ze slámy, jako ležíte na této posteli, byste tu cestu mohl zvládnout? Nuže, ať moje matka opatří tento povoz pod jakoukoliv záminkou, - snad tou, že chce uprchnout jako tolik jiných, že chce opustit Saint Charles, - nebo aspoň ať se o to pokusí! A příští noc opustíme, vaše dcera a vy, moje matka a já tento příbytek a bude-me mimo dosah, než vojenští vrazi přijdou udělat ze Saint Charles totéž, co udělali ze Saint Denis, hromadu zřícenin!“
Plán Jeana zasluhoval úvahu. Několik mil jižně od hrabství bude pan de Vaudreuil v bezpečí, které mu nemůže poskytnout Uzavřený dům, vniknou-li královští do městečka a budou-li vykonávat domovní pro-hlídku. Až příliš jisté bylo, že Ripovi lidé postřehli Jana Bezejmenné-ho. Jestli jim unikl, musí si myslet, že se ukryl v některém domě v Saint Charles. A jistě vynaloží všechno úsilí, aby odkryli jeho úkryt. Situace je tedy hrozivá. Stůj co stůj je nutné, aby nejen Jean, ale i pan de Vaudreuil a jeho dcera opustili Uzavřený dům.
Útěk není nemožný s tou podmínkou, že se Bridget podaří opatřit povoz a že pan de Vaudreuil bude tolik silný, aby snesl několikahodi-novou cestu. I když se připustí, že je příliš slabý, aby byl dopraven až za hranice, zajisté najde útulek v některé farmě hrabství Saint Hya-dnth.

Bylo nezbytné opustit Saint Charles, protože tam slídila policie.
Bez obtíží přesvědčil Jean pana de Vaudreuil a jeho dceru. I Bridget schválila jeho záměr. Bohužel nebylo ani pomyšlení, že by mohli odces-tovat ještě tuto noc. Až nadejde den, pokusí se Bridget opatřit si nějaký povoz. Následující noc se pak plán provede.
Den nadešel. Bridget měla zato, že bude lépe jednat otevřeně. Nikdo se nebude divit, že se rozhodla prchnout z jeviště povstání. Četní obyvatelé to už učinili a její rozhodnutí nemůže tedy nikoho překvapit.
Napřed neměla úmysl provázet pana de Vaudreuil, Clary a syna. Avšak její syn ji snadno přesvědčil, že kdyby ji sousedé opět spatřili v Saint Charles, když ohlásila, že odejde, tušili by, že najatý povoz měl posloužit asi některému vlastenci, ukrytému v Uzavřeném domě, že by se to nakonec dozvěděli policejní agenti, že by se obrátili na ni a že v zájmu jejím vlastním i v zájmu pana a slečny de Vaudreuil není potřeba poskytnout důvod k vyšetřování.
Bridget se musela podrobit těmto velmi závažným důvodům. Až se skončí doba zmatků, vrátí se do Saint Charles a skončí svůj bídný život v tomto domě, z něhož nikdy nechtěla vyjít.
Když bylo o těchto otázkách definitivně rozhodnuto, starala se Brid-get o dopravní prostředek. I kdyby to byla jen menší kára, postačí, aby se dostala do hrabství Laprairie, které královské vojsko dosud neohro-žovalo. Bridget tedy odešla časně ráno z domu. Byla opatřena dosta-tečným množstvím peněz na nájem či spíš na zakoupení povozu, - ty peníze jí dal pan de Vaudreuil.
Za její nepřítomnosti se Jean a Clary nevzdálili z pokoje pana de Vaudreuil. Ten opět nabyl vší energie. Cítil, že na úsilí, které bude muset vyvinout, aby zvládl tuto cestu;bude dostatečně silný. Už jakási reakce změnila jeho stav. Přestože byl dosud velmi slabý, byl připraven vstát, připraven cestovat se svým ložem, až nadejde chvíle, kdy bude nutné opustit Uzavřený dům. Ručil za sebe - aspoň na několik hodin.
Pak ať se děje co bude Bohu libo. Ale na tom málo záleží, jen bude-li moci spatřit opět své přátele, zajistí-li bezpečí své dcery, octne-li se Jan Bezejmenný mezi francouzskými Kanaďany, přichystanými k posled-nímu boji.
Ano, tento odchod je nutný. Opravdu, kdyby pan de Vaudreuil nepřežil svá zranění, co se stane s jeho dcerou v Uzavřeném domě, osamocenou ve světě, která má oporu už jen v této staré ženě? Na hranicích ve Swantoně, v Plattsburgu by našel své spolubojovníky, nejoddanější přátele. A mezi nimi je jeden, jehož city schvaloval pan de Vaudreuil. Věděl, že Vincent Hodge miluje Clary a že Clary neodepře stát se ženou toho, který se právě odvážil nasadit život, aby ji zachránil. Kterému šlechetnějšímu, kterému horlivějšímu vlastenci by mohla svě-řit svou budoucnost? On je jí hoden, ona je hodna jeho.
S pomocí Boží bude mít pan de Vaudreuil dost sil, aby došel k cíli. Nepodlehne, pokud nevkročí na americké území, kde ti, kdo zbyli z reformis-tické strany, vyčkávají na dobu, kdy budou moci se znovu chopit zbraní.
Takové myšlenky tedy vzrušovaly pana de Vaudreuil, zatímco Jean a Clary, sedící u jeho lože, zřídka vyměnili slovo. Chvílemi Jean vstával a přistoupil k oknu, vedoucímu na silnici, jehož okenice byly zavřeny. Odtamtud naslouchal, neozývá-li se na cestě v okolí městečka lomoz.
Bridget se vrátila do Uzavřeného domu po dvouhodinové nepřítom-nosti. Musela se obrátit k několika obyvatelům za účelem zakoupení povozu a koně. Jak bylo smluveno, netajila se úmyslem, opustit Saint Charles, - což nikoho nepřekvapilo. Majitel blízké farmy Lucas Ar-chambaut se uvolil za dobré zaplacení ji prodat vozík, který měl v devět hodin večer i s koněm stát u dveří Uzavřeného domu.
Pan de Vaudreuil pocítil skutečné ulehčení, když zjistil, že Bridget měla úspěch.
„V devět hodin odjedeme," řekl, „a vstanu, abych zaujal místo..."
„Ne, pane de Vaudreuil," odpověděl Jean, „zbytečně se neunavujte.
Odnesu vás do vozíku, na kterém vám upravíme pohodlné lože ze slámy a žíněnek z vaší postele. Pak pomalu půjdeme, abychom se vyhnuli otřesům, a doufám, že tu cestu zvládnete. Ale protože je zima, dobře se oblečte. Že bychom se museli cestou obávat nějakého nepří-jemného setkání... Nezjistila jsi matko, nic nového?..."
„Ne," odpověděla Bridget. „Nicméně se stále očekává druhá návštěva královských."
„A policisté, kteří mě pronásledovali až do Saint Charles?..."
„Žádného jsem neviděla a je pravděpodobné, že se dali po nepravé stopě."
„Ale mohou se vrátit..." řekla Gary.
„Proto odjedeme, jakmile se povoz zastaví u dveří," pravil pan de Vaudreuil.
„V devět hodin," řekla Bridget.
„Jsi si jistá člověkem, který ti jej prodal, matko?"
„Ano! Je to počestný statkář a k čemu se zavázal, to splní!" Zatím se chtěl pan de Vaudreuil poněkud posilnit. Bridget za pomo-cí Clary připravila rychle snídani, a společně posnídali.
Hodiny plynuly bez příhody. Žádný lomoz venku nebyl. Chvílemi pootevřela Bridget dveře -a vrhla rychlý pohled vpravo i vlevo. Byl dost ostrý mráz. Našedivělé zbarvení oblohy svědčilo o naprostém klidu ovzduší. Ovšem, kdyby se vítr na jihozápadě ustálil, kdyby se páry srazily do sněhu, byla by doprava pana de Vaudreuil velmi krušná - aspoň až po hranice hrabství.
Přesto, zdálo se, vše ukazovalo na to, že se cesta vykoná za snesitel-ných podmínek, když vtom, ke třetí hodině odpolední vznikl v Saint Charles první poplach.
Zvuky, dosud vzdálené, se ozvaly v horní části městečka.
Jean otevřel dveře a napjal sluch... Nemohl se zdržet hněvivého posunku.
„Polnice!" zvolal. „Nějaký oddíl patrně táhne k Saint Charles." „Co teď?" otázala se Clary.
„Čekat," odpověděla Bridget. „Možná, že i tito vojáci jen projedou městečkem.."
Jean zavrtěl hlavou.
A přece, protože pan de Vaudreuil nemohl odjet za bílého dne, bylo nutné čekat, jak pravila Bridget, - leda by se Jean

odhodlal prch-nout...
Jistě, kdyby ihned opustil Uzavřený dům, kdyby se pustil do lesů, táhnoucích se podél cesty, nemohl by se octnout v bezpečí, dříve než bude Saint Charles obsazen královskými? Ale to by znamenalo opustit pana a slečnu de Vaudreuil, právě kdy jsou vystaveni nejvážnějším nebezpečím. Jean na to ani nepomyslel. A přece, jak by je mohl bránit, kdyby byl jejich útulek objeven?
Ostatně obsazení mělo být provedeno velmi rychle. Část Whiterallo-va oddílu, vyslaná pronásledovat vlastence v hrabství se vracela utábo-řit v Saint Charles, když se přehnala podél Richelieua.
Do Uzavřeného domu bylo slyšet blížit se zvuk polnic.
Toto troubení konečně umlklo. Vojsko dorazilo na konec městečka. Tu Bridget řekla:
„Ještě není vše ztraceno. Cesta k Laprairii je volná. Možná, až nade-jde noc, že bude ještě volná. Nesmíme nic měnit na svých záměrech. Můj dům nepatří k domům, které vábí drancovníky. Je osamělý a možná, že jejich návštěvě unikne.“
Mohlo se v to doufat.
Ano, bylo dost jiných domů, kde se výstřednosti vojáků sira Johna Colbornea budou moci páchat s větším úspěchem. A pak za těchto prvních prosincových dnů brzy nadejde noc a snad nebude nemožné opustit Uzavřený dům, aniž by vzbudili pozornost.
Přípravy k odchodu tedy nebyly přerušeny. Šlo jen o to, aby byli připraveni pro chvíli, kdy povoz stane přede dveřmi. Jen ať je cesta volná aspoň hodinu a tři míle odtud, bude-li to stav pana de Vaudreuil vyžadovat, požádají prchající o přístřeší v některé farmě hrabství.
Noc nadešla, aniž byl způsoben nový poplach. Několik dobrovolnic-kých oddílů, které zašly daleko po silnici, se vrátilo. Nezdálo se, že by Uzavřený dům upoutal jejich pozornost. Pokud se týká jádra oddílu, to tábořilo těsně u Saint Charles. Panoval tam ohlušující lomoz, který nevěstil obyvatelům tohoto městečka nic dobrého.
K šesté hodině chtěla Bridget, aby se její syn a Clary zúčastnili oběda, který uchystala. Pan de Vaudreuil nechtěl nic jíst. Byl rozčilen nebezpečnou situací a nutností ji zvládnout, vyčkával netrpělivě na chvíli, kdy bude možné se vydat na cestu.
Krátce před sedmou hodinou bylo lehce zaklepáno na dveře. Je to farmář, který před umluvenou hodinou přichází s povozem? V každém případě nemohla tímto jemným způsobem klepat nepřátelská ruka.
Jean a Clary se uchýlili do pokoje pana de Vaudreuil a nechali jeho dveře pootevřeny.
Bridget šla na konec chodby a otevřela, když poznala hlas Lucase Archambauta.
Počestný farmář přicházel říct paní Bridget, že nemůže dodržet svůj závazek a vracel jí peníze za povoz, který nemohl dodat.
Vskutku, vojáci obsadili jeho farmu, stejně jako sousední farmy.
Pokud se týká městečka, to je obklíčeno, a i kdyby jí mohl být povoz dodán, nemohla by ho paní Bridget použít.
Ať tak nebo tak, je nutné čekat, až bude Saint Charles definitivně vyklizen.
Jean a Clary naslouchali z pokoje, v němž meškali, slovům Lucase Archambauta. Pan de Vaudreuil rovněž.
Farmář připojil, že paní Bridget se nemusí vůbec ničeho obávat pro Uzavřený dům, že červené kabáty se vrátily do Saint Charles jen proto, aby poskytly ozbrojenou pomoc policii, která začíná dělat u obyvatel prohlídky... A proč to?... Protože podle jistých zpráv se Jan Beze-jmenný uchýlil do městečka, kde použije všech prostředků k jeho vypátrání.
Když farmář vyslovil jméno jejího syna, Bridget se ani nepohnula, aby se neprozradila.
Lucas Archambaut potom odešel a Bridget se vrátila do pokoje a řekla:
„Jeane, ihned prchni!“
„Je to nutné!“ řekl pan Vaudreuil.
„Prchnout bez vás?“ odpověděl Jean.
„Nemáte právo obětovat pro nás svůj život!“ řekla Clary. „Nad nás je vlast...“
„Neodejdu!“ řekl Jean. „Nenechám vás napospas surovostem těch- to bídníků!...“
„A co byste mohl učinit, příteli?“
„Nevím, ale neodejdu!“
Jeanovo rozhodnutí bylo tak pevné, že se pan de Vaudreuil už ani nepokusil je zviklat.
Ostatně - jak poznáme - útěk za těchto okolností měl jen slabé vyhlídky na úspěch. Městečko bylo podle slov Lucase Archambauta obklíčeno, cesta střežena vojáky, okolí hlídáno jízdními oddíly. Jeano-vi, který už byl ohlášen, by se nepodařilo vyváznout. Snad bude lépe, zůstane-li v Uzavřeném domě!
Nicméně, tento hlas neposlouchal, protože se už rozhodl. Nemohl by opustit matku, pana a slečnu de Vaudreuil.
Když bylo učiněno toto rozhodnutí, zdali poskytnou tyto tři pokoje Uzavřeného domu a sýpka nad nimi nějaký úkryt, aby je policisté nenašli?
Jean neměl čas se o tom přesvědčit.
Pojednou prudké zabušení zvenčí otřáslo dveřmi.
Malé nádvoří bylo obsazeno asi půl tuctem policistů.
„Otevřete!“ volali zvenčí, zatímco rány se zdvojnásobily. „Otevřete, jinak vypáčíme dveře...“
Jean zavřel rychle dveře pokoje pana de Vaudreuil a vrhl se s Clary do pokoje Bridget, odkud mohli lépe slyšet.
Právě, když Bridget kráčela chodbou, rozlétly se s třeskotem dveře Uzavřeného domu.
Chodba se ostře ozářila světlem pochodní, které nesli policisté.
„Co chcete?“ otázala se Bridget jednoho z nich.
„Prohledat váš dům!“ odpověděl hlas. „Utekl-li sem Jan Bezejmenný, napřed ho sebereme a pak zapálíme dům.“
„Jan Bezejmenný tady není,“ odpověděla Bridget chladným hla-sem, „a nevím...“
Byl to Rip, - jehož hlas jí byl nápadný ve chvíli, kdy se její syn vrátil do Uzavřeného domu, - který svedl Simona

Morgaze k nejhnusnější-mu zločinu.
Bridget jej, zděšena poznala.
„Eh," zvolal Rip, a byl velmi překvapen, „to je paní Bridget!... To je žena poctivého Simona Morgaze!"
Když Jean zaslechl jméno svého otce, ustoupil až do pozadí pokoje.
Bridget, omráčena tímto děsným odhalením, neměla sílu, aby odpo-věděla.
„Eh ano... paní Morgazová!" pokračoval Rip. „Skutečně, měl jsem zato, že jste mrtvá!... Kdo by se byl nadál, že vás najdu v tomto městečku po dvanácti letech!"
Bridget pořád mlčela.
„Nuže, přátelé," připojil Rip, a obrátil se ke svým lidem, „tady nemáme co na práci! Bridget Morgazová je řádná žena!... Ta by neskrývala rebela!... Pojďte a pokračujme ve svém pátrání! Jestli Jan Bezejmenný je v Saint Charles, ani Bůh ani ďábel nám nezabrání, abychom se ho zmocnili!"
A Rip brzy zmizel na cestě, následován svou hlídkou.
Ale tajemství Bridget a jejího syna bylo nyní odhaleno. Nemohl-li je slyšet pan de Vaudreuil, Clary neušlo ani jediné Ripovo slovo.
Jan Bezejmenný byl synem Simona Morgaze!
A v prvním záchvatu hrůzy prchla Clary z pokoje Bridget jako šílená a utekla do pokoje svého otce.
Jean a Bridget osaměli.
Nyní věděla Clary vše.
Při pomyšlení, že se setká ještě s ní, s panem de Vaudreuil, s přítelem vlastenců, které zrada Simona Morgaze stála hlavu, myslel Jean, že zešílí.
„Matko," zvolal, „nezůstanu tady už ani okamžik!... Pan a slečna de Vaudreuil už nepotřebují, abych je bránil!... Budou v bezpečí v Morgazově domě!... Sbohem..."
„Synu... synu..." zašeptala Bridget... Ach, ubohý!... Myslíš, že jsem neuhodla?... Ty... synu... miluješ Clary de Vaudreuil!"
„Ano, matko, ale zemřu, dříve než bych jí to pověděl!"
A Jan Bezejmenný se vyřítil z Uzavřeného domu.

VI. KAPITOLA
Mistr Nick ve Walhattě

Thomas Harcher a jeho nejstarší synové, kteří po chipogan-ské aféře a porážce policistů a dobrovolníků museli hledat útočiště mimo kanadské území se vrátili, aby se zúčastnili bitvy u Saint Charles. Po této osudné porážce, která stála Rémyho život, se podařilo Thoma-si, Peterovi, Michaelovi, Tonymu a Jacquesovi připojit k reformistům v Saint Albans na americké hranici.
Pokud se týká notáře Nicka, je známo, že se varoval objevit v Mont-realu. Jak by vysvětlil své chování v Chipoganu? I když požíval sebe-větší vážnost, Gilbert Argall by jej neváhal stíhat kvůli vzpouře proti zástupcům úřadu. Dveře montrealského vězení by se za ním jistě zavře-ly a v jeho společnosti by Lionel měl dost času oddávat se svému básnickému vznětu intra muros (Mezi zdmi, v soukromí, v uzavřeném místě).
Mistr Nick tedy učinil jediné rozhodnutí, které mu vnucovaly okol-nosti: následovat Mahoganne do Walhatty a vyčkat pod střechou svých předků, až mu uklidnění situace dovolí zřeknout se úlohy náčelníka kmene a skromně se vrátit do své kanceláře.
Lionel ovšem takto neuvažoval. Mladý básník spoléhal, že notář definitivně rozbije štítek se svou firmou na náměstí Bon Secours a po-vede u Huronů dál slavné jméno Sagamorů.
Dvě míle od farmy Chipogan ve vsi Walhattě se usadil mistr Nick před několika týdny. Tam začal nový život pro mírumilovného notáře.
Jestli byl Lionel nadšen uvítáním, které muži, starci, ženy a děti uchys-tali jeho patronovi, nestačí jen říct; bylo třeba to vidět. Výstřely, kterého přivítaly, pocty, které mu byly prokazovány, emfatické řeči, které k němu byly pronášeny, odpovědi, které musel dávat v obrazném jazyku frazeologie dalekého Západu - to všechno bylo s to, aby nadchlo lidskou marnivost. Nicméně ten výtečný muž hořce litoval neblahé aféry, do níž se nechtěně zapletl. A dával-li Lionel zdravému vzduchu prérií přednost před pachem kanceláře a pergamenů, připa-dala-li mu výmluvnost mahoganiijských bojovníků lepší než žargon písařského cechu, mistr Nick jeho náladu nesdílel.
Z těchto důvodů byly spory mezi jeho písařem a ním, ze kterých mezi nimi vznikalo napětí.
A nad to všechno se mistr Nick obával, že tohle nebude mít konce. Viděl už Hurony, jak se nechali strhnout na pomoc vlastencům. A mohl by jim odporovat, kdyby se k nim chtěli připojit, kdyby je Jan Bezejmenný povolal na pomoc, kdyby Thomas Harcher a jeho lidé přišli do Walhatty pro posilu? On sám je už beztoho vážně zkompromi-tován, co by bylo, kdyby táhl v čele svého kmene Indiánů proti anglo-kanadským úřadům? Jak by mohl doufat, že se ještě někdy v Montrea-lu ujme zase svého notářského úřadu?
A přece si říkal, že čas všechno spraví. Uplynulo několik týdnů od chipoganské šarvátky a protože se omezila na pouhé vzepření se poli-cii, bude na ni zcela pravděpodobně zapomenuto. Ostatně povstalecké hnutí ještě nevybuchlo. Nenasvědčovalo nic tomu, že by hrozilo. Potr-vá-li tedy v Kanadě stále klid, budou úřady tolerantní a mistr Nick se bude moci vrátit bez nebezpečí do Montrealu.
Avšak Lionel spoléhal, že se tato naděje neuskuteční. Vrátit se ke své kancelářské práci, škrábat šest hodin z deseti?... Raději se stane zálesákem nebo včelařem! Dovolit patronovi, aby se zřekl vysokého postavení, které zastává u

Mahoganiiů?... Nikdy. Není už mistr Nick. Je to zákonitý potomek starobylého rodu Sagamorů! Huroni jej nene-chají vyměnit válečnou sekeru za notářské pero.
Od příchodu do Walhatty musel mistr Nick sídlit ve wigwamu, od-kud se odebral jeho předchůdce ke svým předkům do věčných prérií blaženosti. Lionel by byl dal všechny montrealské budovy, hotely a pa-láce za tuto neúhlednou chýši, kde ovšem mladí muži a mladé ženy kmene spěchali posloužit svému pánovi. I on měl značný podíl na jejich oddanosti. Mahoganiiové na něj pohlíželi jako na pravou ruku veliké- ho náčelníka. A vskutku, když se ten musel ujmout slova u poradního ohně, nemohl se Lionel zdržet, aby nedoprovázel vášnivými posunky slova Nicolase Sagamora.
Z toho vyplývá, že mladý písař by býval nejšťastnější smrtelník, kdyby se jeho pán tak tvrdošíjně nevzpíral vyplnit jeho nejdražší přání. A vskutku, mistr Nick ještě neoblékl indiánský oděv. Nuže, Lionel si nepřál nic jiného, než aby byl oblečen do huronského oděvu, s mokasí-nami na nohách, s péry na temeni hlavy, s pestrým pláštěm na rame-nou. Mnohdy se dotkl této struny - bez úspěchu. Neztrácel však naději, že jeho přání bude splněno přes jeho špatné přijetí.
„Dojde na to!“ opakoval si. „Nenechávám ho panovat v notářském obleku! Čemu se prosím vás podobá ve svém dlouhém převlečníku, hedvábné vestě a bílém nákrčníku? Jestli ještě nesvlékl bývalého člově-ka, svlékne jej! Otevře-li ústa ve shromáždění hodnostářů svého kme-ne, vždycky si myslím, že řekne: „Za přítomnosti mistra Nicka a jeho kolegy!...“ Tohle nemůže dlouho trvat! Chci, aby oblékl oděv indián-ských válečníků, a bude-li zapotřebí příležitost, aby to udělal, dovedu už nějakou vyvolat!“
Najednou Lionela napadlo něco úplně prostého. Z rozhovorů s pře-dáky ve Walhattě se přesvědčil, že ti velmi zklamaně pohlížejí na evropský oděv potomka Sagamorů. Na popud mladého písaře se tedy Mahoganiiové rozhodli provést slavnostní nastolení nového náčelníka a sestavili pořad obřadu, k němuž budou pozvány sousední kmeny. Budou ohňostroje, různé zábavy, hostiny, a mistr Nick nebude moci předsedat bez náčelnického kroje.
V druhé polovině měsíce listopadu bylo toto rozhodnutí definitivně potvrzeno. Slavnost byla stanovena na třiadvacátého téhož měsíce, a s přípravami se mělo začít bez meškání, aby získala neobyčejný lesk. Nuže, kdyby úloha mistra Nicka záležela pouze na tom, aby řečený den přijímal pocty svého národa, byl by se před námi tento obřad mohl utajit a mohl jím být překvapen. Ale protože na ní měl vystupovat chováním a oblekem huronského náčelníka, musel ho o tom mladý písař uvědomit.
V tomto směru s ním měl 22. listopadu Lionel rozmluvu, při níž byla důkladně projednávána tato otázka k veliké mrzutosti mistra Nicka.
Když ten zjistil, že kmen chystá slavnost jemu na počest, začal s tím, že jej poslal ke všem čertům i se svým písařem.
„Ať důvěřuje Nicolas Sagamore laskavě radám bledé tváře,“ odpo-věděl mu Lionel.
„O jaké bledé tváři to mluvíš?“ zeptal se mistr Nick, nechápaje. „O vašem služebníkovi, velký náčelníku!“
„Nuže, dávej pozor, abych z tvé bledé tváře řádným políčkem neuči-nil červenou tvář!“
Lionel si ani nevšiml této hrozby a statečně pokračoval:
„Ať Nicolas Sagamore nezapomíná, že jsem mu hluboce oddán!
Kdyby se někdy stal zajatcem Siouxů, Oneidů, Irokézů a jiných Indiá-nů, kdyby byl přivázán k popravnímu kůlu, já bych ho přišel hájit proti nadávkám a drápům starých bab a po jeho smrti bych mu do hrobu položil jeho kalumet a válečnou sekeru!“
Mistr Nick se rozhodl, že nechá Lionela mluvit podle libosti a ukončí hovor způsobem, jehož známky písařovy uši dlouho ponesou.
Proto pouze řekl:
„Tedy jde o to, abych se podrobil přání Mahoganiiů?...“
„Jejich přání!“
„Nuže, budiž! A jestli je to nutné, zúčastním se té slavnosti.“ „Nemohl byste se tomu vzepřít, protože krev Sagamorů proudí vašimi žilami.“
„Krev Sagamorů, smíšená s notářskou krví!“ zabručel mistr Nick. A tu se Lionel dotkl choulostivého bodu.
„Tedy platí,“ řekl, „veliký náčelník se zúčastní obřadu. Jenže, aby se objevil v úpravě, která přísluší jeho hodnosti, bude nutné, aby si nechal jen chomáč vlasů na temeni lebky!“
„A proč?“
„Z úcty k tradicím.“
„Jakže... tradice chtějí?...“
„Ano! A ostatně, kdyby někdy náčelník Mahoganiiů vstoupil na válečnou stezku, copak není potřeba, aby jeho nepřítel mohl mávat jeho hlavou na znamení vítězství?“
„Opravdu?“ odpověděl mistr Nick. „Je třeba, aby můj nepřítel mohl mávat mou hlavou... a držel ji bezpochyby za tento chomáč vlasů?“
„To je indiánská móda, a ani jediný bojovník se jí nevzpíral. Každý jiný účes by se neshodoval s oděvem, který Nicolas Sagamore oblékne v den slavnosti...“
„Ah, já tedy obléknu...“
„Právě se pracuje na tomto slavnostním oděvu. Bude velkolepý: kabátec z daňčí kůže, mokasíny, plášť, který nosil předchůdce Nicolase Sagamora, a to nepočítám malby na jeho tváři...“
„Copak jsou také malby na tváři?“
„Než nejzručnější umělci kmene vykonají tetování na pažích a trupu...“
„Pokračuj, Lioneli,“ odpověděl mistr Nick, a měl sevřené zuby, „nesmírně mě to zajímá! Malby na tváři, chomáč vlasů, mokasíny, tetování na trupu!... Na nic jsi nezapomněl?“
„Na nic,“ odpověděl mladý písař, „a až se veliký náčelník objeví před svými bojovníky oblečen do tohoto oděvu, který

uplatní jeho přednosti, nepochybuji, že se Indiánky budou přít o jeho přízeň, sdílet společně s ním jeho wigwam..."
„Jakže? Indiánky se budou přít o přízeň..."
„A o čest, zajistit vyvolenci Velikého Ducha četné potomstvo." „Bude tedy nutné, abych se oženil s Huronkou?" otázal se mistr Nick.
„Copak to může být jinak, vzhledem k budoucnosti Mahoganiiů? Vyvolili už také squaw vysokého rodu, která se zasvětí štěstí velikého náčelníka..."
„A povíš mi, kdo je tato princezna rudé pleti, která se zasvětí?..."
„Oh, zajisté!" odvětil Lionel. „Je hodna rodu Sagamorů!"
„A je to?..."
„Je to vdova po předchůdci..."
Bylo štěstí pro obě tváře mladého písaře, že je držel právě v uctivé vzdálenosti od mistra Nicka, neboť ten se rozehnal k mistrovskému políčku. Ale políček nedošel na svou adresu, protože Lionel opatrně vyměřil vzdálenost a jeho patron se musel spokojit s tím, že mu řekl:
„Poslouchej Lioneli, jestli se vrátíš ještě někdy k tomuto předmětu, protáhnu ti uši do takové délky, že nebudeš muset závidět oslu blázni-vého Davida Škály!"
Po tomto přirovnání, které mu připomnělo jednoho z hrdinů Coo-perova Posledního Mohykána, se Lionel moudře vzdálil, protože svou zprávu už dokončil. Pokud se týká mistra Nicka, ten byl popuzen proti svému písaři více než proti válečníkům svého kmene. Vnucovat mu indiánský oděv k tomuto obřadu! Nutit jej, aby se česal, oblékal, malo-val a tetoval jako jeho předkové!
Ale stejně, bude moci mrzutý mistr Nick odmítnout požadavky své hodnosti? Odváží se představit válečníkům v tomto občanském oděvu, v tomto notářském oděvu, který je skutečně nejmírumilovnější ze všech oděvů, které tradice předepisují lidem zákona? To ho sužovalo tím více, čím více se blížil veliký den.
Potom však nastaly - naštěstí pro dědice Sagamorů - vážné události, které zvrátily plány Mahoganiiů.
Třiadvacátého přišla do Walhatty důležitá zpráva. Vlastenci v Saint Denis, - jak již bylo vypravováno - porazili královské, vedené plu-kovníkem Gorem.
Tato zpráva vyvolala u Huronů četné projevy radosti. Viděli jsme už na farmě Chipogan, že jejich sympatie byly získány pro věc nezávis-losti, a bylo třeba jen příležitosti, aby se spojili s francouzskými Kana-ďany.
Toto vítězství - mistr Nick to chápal dobře - nemohlo přimět bojovníky jeho kmene k přerušení příprav jemu na počest. Naopak, slavnost budou konat s tím větším nadšením a jejich náčelník neujde poctě korunovace.
Ale za tři dny nato, následovaly po dobrých zprávách, zprávy špat-né. Po vítězství u Saint Denis porážka u Saint Charles!
Když se dozvěděli, jakou strašlivou odvetu vykonávají loyalisté, jaké výstřednosti provádějí, drancují, pálí ohněm, vraždí, nemohli Mahoga-niiové potlačit nevoli. Byl jenom krůček k tomu, aby hromadně po-vstali a přispěli vlastencům na pomoc, a mistr Nick se jistě oprávněně obával, že tento krůček bude brzy učiněn.
Tehdy se notář v duchu ptal, kompromitovaný už trochu vůči mon-trealským úřadům, jestli nebude brzy kompromitován ještě více. Ne-bude se snad muset postavit do čela svých bojovníků, účastnit se po-vstání? V žádném případě však za těchto okolností nemohlo být o ob-řadech ani řeči. Ale jak přijal Lionela, když mu mladý písař přišel oznámit, že nadešla hodina, aby vykopal tomahawk a zamával jím na válečných stezkách!
Od toho dne bylo jedinou starostí mistra Nicka, ukrotit své bojovné poddané. Když ho přišli přinutit, aby se postavil proti utiskovatelům, docela klidně neřekl ani ano ani ne. Říkal, že se nesmí jednat bez zralé úvahy, že je nutné vyčkat na následky porážky u Saint Charles... Snad už byla hrabství obsazena královskými?… A pak se nevědělo nic o tom, co plánují reformisté, nyní rozprášení... Kde je hledat?...
Nevzdali se partie a čekají, že nadejde lepší příležitost?... Nejsou hlavní vůdcové v moci byrokratů a drženi v montrealských žalářích?...
Byly to opravdu závažné důvody, které udával mistr Nick své netr-pělivé gardě. Ti je ovšem nepřipouštěli bez odporu. Hněv je toho či onoho dne strhne a jejich náčelník bude muset přirozeně s nimi. Mož-ná, že ho napadlo, aby uprchl svému kmeni. Ve skutečnosti to bylo nesnadné a hlídali ho víc, než se domníval.
A pak, kam by se uchýlil potom se svým bludným životem? Opustit Kanadu, rodnou zemi, se mu nechtělo. Aby se ukryl v některé vsi, kde jsou jistě agenti Gilberta Argalla připraveni, to by znamenalo vydat se do nebezpečí, že padne do jejich rukou.
Ostatně mistr Nick nevěděl, co se stalo s hlavními vůdci povstání. Ačkoliv Mahoganiiové šli na výzvědy až k řekám Richelieu a sv. Va-vřinci, nevypátrali v tomto směru nic. Ani na farmě Chipogan Catheri-ne Harcherová nevěděla nic, co by se týkalo Thomase a jeho synů, nic o panu a slečně de Vaudreuil, nic o Janu Bezejmenném, nic o tom, co se stalo v Uzavřeném domě po pohromě v Saint Charles.
Bylo tedy nutné nechat věci jít svým chodem a to se nemohlo nelíbit mistru Nickovi. Získat čas a vidět, jak občas nadchází jisté uklidnění, - tam směřovaly všechny jeho tužby.
V tomto ohledu nastala nová neshoda mezi ním a mladým písařem, který proklínal loyalisty. Poslední zprávy zdrtily Lionela. Nyní už mu nebylo do žertů! Nesnil už o válečné stezce, o vykopání tomahawku, ani o krvi Sagamorů, ani o obvyklém metaforickém způsobu indiánské řeči! Myslel jen na věc národa, tak ohroženou!
Co se asi stalo s hrdinným Janem Bezejmenným? Padl snad u Saint Charles? Ne! Zpráva o jeho smrti by se rozšířila a úřady by neopomi-nuly nic k dosažení tohoto cíle. Bylo by se o tom vědělo v Chipoganu, právě jako ve Walhattě. A přece, jestli dosud žije, kde nyní je? Lionel by nasadil život, aby se to dozvěděl.
Uplynulo několik dní. V situaci se nic nezměnilo. Chystají se vlas-tenci zaútočit? Jednou nebo dvakrát o tom přišla do vsi Mahoganiiů zpráva, ale nepotvrdila se. Ostatně, na rozkaz lorda Gosforda bylo pokračováno v pátrání v hrabstvích

Montreal a Laprairie. Četné oddíly byly na obou březích Richelieua. Ustavičné pronásledování vzrušovalo obyvatelstvo městeček i farem. Sir John Colborne měl své oddíly v po-hotovosti, aby se mohl vrhnout kamkoliv, kde by zavlál prapor vzpoury. Jestli se vlastenci odváží přes americké hranice, narazí na značné síly.
Když se dne 5. prosince Lionel vydal pro zprávy směrem k Chambly, dozvěděl se, že byl vyhlášen výjimečný stav právě v montrealském okrese. Zároveň generální guvernér slíbil odměnu čtyř tisíc piastrů každému, kdo vydá poslance Papineaua. I jiné ceny byly vypsány na polapení vůdců - mezi jinými pana de Vaudreuil a Vincenta Hodgea. Rovněž se říkalo, že jistý počet reformistů je vězněn v Montrealu a Québeku, že s nimi bude přelíčení před vojenským soudem a že politické popraviště bude mít brzy nové oběti.
Tato fakta byla vážná. Odpoví Synové Volnosti na opatření proti nim učiněná tím, že sáhnou ke zbrani? Nebo ztratí naopak odvahu proti tomuto nemilosrdnému útisku? To bylo mínění mistra Nicka. Věděl, že povstání, které se nezdaří hned v začátku, má málo vyhlídek na úspěch.
Tak ale nesoudili ani jeho indiánští bojovníci, ani Lionel.
„Ne," opakoval notáři, „ne! Věc není ztracena, a pokud bude Jan
Bezejmenný žít, nezoufejme nad tím, opět nabudeme svou samostat-nost."
Sedmého se stala příhoda, která způsobila mistru Nickovi nesnáze, z nichž, jak doufal už téměř vyvázl a nesmírně vzrušila bojovné pudy Huronů.
Už po několik dní byla ohlašována z různých farností kraje přítom-nost abbého Joanna. Mladý kněz putoval hrabstvím Laprairie, a pod-něcoval hromadné povstání francouzsko-kanadského lidu. Jeho nad-šené řeči ne bez obtíží vítězily nad malomyslností, které propadli ně-kteří vlastenci po porážce u Saint Charles. Avšak abbé Joann se ne-vzdával. Šel zpříma svou cestou, zapřísahal spoluobčany, aby byli při-chystaní a chopili se svých zbraní, jakmile se jejich vůdcové zase obje-ví v okrese.
Ale jeho bratr tady nebyl. Nevěděl, co se s ním stalo. Než začal zase kázat, šel do Uzavřeného domu obejmout matku, získat zprávy o brat-rovi...
Uzavřený dům se mu neotevřel.
Joann začal pátrat po svém bratrovi. Ani on nemohl uvěřit, že by padl, protože by zpráva o jeho smrti způsobila neobyčejný povyk. Řekl si tedy v duchu, že se Jean zase objeví v čele svých druhů.
A tu směřovalo úsilí mladého kněze k pobouření netrpělivých Indiá-nů, zvláště pak bojovníků huronského původu, kteří jen dychtili za-kročit.
Za těch okolností přišel abbé Joann k Mahoganiům. Mistr Nick ho musel vlídně přijmout. Nemohl by odolat nadšení svého kmene připra-veného na boj.
„Nuže," říkal si v duchu a vrtěl hlavou, „je nemožné uniknout svému osudu! Jestli nevím, jak začal rod Sagamorů, vím velmi dobře, jak skončí!... Před vojenským soudem!"
Opravdu, Huroni byli připraveni vytáhnout do boje a Lionel nemálo přispěl k jejich rozčilení.
Hned po příchodu abbého Joanna do Walhatty, byl mladý písař jedním z nejhorlivějších přívrženců. Nacházel v něm nejen všechnu horoucnost svého vlastního vlastenectví, ale byl obzvlášť dojatý po-dobností mezi mladým knězem a Janem Bezejmenným: byly to skoro stejné oči, stejný plamenný pohled, hlas a tytéž pohyby. Zdálo se mu, že vidí svého hrdinu v kněžském oděvu, bylo mu, jako by ho slyšel... Byl to klam smyslů? To by nemohl říct.
Dva dny byl abbé Joann u Mahoganiů, a ti jen toužili spojit se s vlastenci, kteří soustředili své síly asi čtyřicet mil odtud na jihozápad, na ostrově Navy, jednom z niagarských ostrovů.
Mistr Nick tedy viděl nutnost následovat válečníky svého kmene. A skutečně, přípravy ve Walhattě byly skončeny. Jakmile opustí svou ves, potáhnou Mahoganiiové sousedními hrabstvími, vzbouří do-morodé kmeny, dorazí na břehy jezera Ontaria, proniknou až k Niaga-ře, a spojí se s posledními přívrženci národní věci.
Toto hnutí zastavila jistá zpráva - aspoň na chvíli.
Večer 9. prosince, oznámil jeden z Huronů, který přišel z Montrea-lu, že Jan Bezejmenný, kterého zatkli agenti Gilberta Argalla na území Ontaria, byl právě uvězněn ve tvrzi Frontenac.
Bylo možné si představit účinek této zprávy. Jan Bezejmenný v moci královských!
Mahoganiiové byli zdrceni a posuďte vzrušení', které se jich zmocni-lo, když abbé Joann zvolal, když se dozvědělo zatčení Jeana: „Bratře můj!..."
Pak řekl:
„Vyrvu jej smrti!"
„Půjdu s vámi!..." řekl Lionel.
„Pojď, chlapče!" odpověděl abbé Joann.

VII. KAPITOLA
Tvrz Frontenac

Jan Bezejmenný byl jako šílený, když prchl z Uzavřeného domu. Drsné odhalení tajemství jeho života, neblahá Ripova slova, jež zaslechla Clary, okolnost, že slečna de Vaudreuil se dozvěděla, že u ženy, u syna Simona Morgaze našli její otec a ona útulek, a že se to pan de Vaudreuil brzy dozví, jestliže to ve svém pokoji nezaslechl, to vše v něm splývalo v jediné zoufalství. Nemohl by v tomto domě zůstat ani okamžik. Aniž se staralo to, co se stane s panem a slečnou de Vaudreuil, aniž se v duchu tázal, ochrání-li je poskvrněné jméno jeho matky od všeho pozdějšího pronásledování, aniž si řekl, že Bridget nebude chtít zůstat v tomto městečku, kde se právě dozvěděli o jejím původu a odkud ji bezpochyby vyženou, vrhl se do hustých lesů, ležel celou noc a pořád se mu zdálo, že není dost daleko od těch, pro něž mohl být

jen předmětem opovržení a hrůzy.
A přece není jeho dílo skončeno! Jeho povinností je bít se, neboť dosud žije! Dát se zabít, dříve než se rozhlásí jeho pravé jméno! Až zemře, zemře za vlast, snad bude mít právo na úctu, aspoň na lidský soucit!
Nicméně jeho tak rozvířené srdce nabylo pomalu klid. S chladno-krevností se mu vrátila energie, jíž už neměla otřást žádná skleslost.
A prchaje, zamířil dlouhými kroky k hranicím, aby vyhledal vlasten-ce a opět zahájil povstalecké tažení.
V šest hodin byl Jean čtyři míle od Saint Charles, blízko pravého břehu svatého Vavřince, na hranici montrealského hrabství.
Toto území, kterým projížděly oddíly jízdy, zaplavené policejními agenty, musel opustit co nejdříve. Avšak pustit se rovnou do Spoje-ných států se mu zdálo nemožné. Musel by se dát napříč hrabstvím Laprairie, střeženým stejně jako montrealské hrabství. Nejlepší bylo obrátit se po břehu sv. Vavřince, tak aby se dostal k jezeru Ontario, a pak sestoupit územími na východě do prvních amerických osad.
Jean se rozhodl, že tento plán provede. Musel však jednat opatrně. Obtíže byly veliké. Chtěl projít stůj co stůj, i když s víceméně velikými opožděními, a svůj program měnit podle okolností.
Vskutku, v těchto pobřežních hrabstvích při veletoku, byli dobro-volníci na nohou a policie prováděla ustavičná pátrání, při kterých hledala hlavní vůdce povstání a s nimi Jana Bezejmenného, který mohl na zdech vidět peníze, které slibovala vláda za jeho hlavu.
Stalo se tedy, že uprchlík byl nucen cestovat jenom v noci. Ve dne se skrýval v opuštěných rozvalinách, v neproniknutelných houštinách a jen s obrovskými obtížemi si opatřoval potravu.
Jean by rozhodně zemřel hladem, nebýt slitování milosrdných lidí, kteří se ho neptali ani kdo je, ani kam jde, třebaže se vystavovali nebezpečí, že se budou kompromitovat.
Proto ta nevyhnutelná opoždění. Až bude mimo hrabství Laprairie a bude se procházet provincií Ontario, nahradí Jean ztracený čas.
4.,5.,6., 7. a 8. prosince urazil Jean dohromady sotva dvacet mil. Za těchto pět dní - přesnější by bylo říci za těchto pět nocí - se nevzdálil daleko od břehu sv. Vavřince a nacházel se ve střední části beauhar-naiského hrabství. Nejobtížnější část měl celkem za sebou, neboť kanadští vlastenci na západě a na jihu byli asi v této vzdálenosti od Montrealu méně střeženi. Nicméně Jean poznal, že nebezpečí, pokud se týkalo jeho, vzrostlo. Oddělení agentů vyčenichalo jeho stopu na hranici beauharnaiského hrabství.
Několikrát se mu je podařilo oklamat díky své chladnokrevnosti. Avšak v noci z 8. na 9. prosince byl obklíčen asi tuctem mužů, kteří dostali rozkaz zajmout jej živého nebo mrtvého. Bránil se se strašlivou energií, těžce poranil několik agentů, ale byl zajat.
Tentokrát se Jana Bezejmenného nezmocnil Rip, nýbrž policejní náčelník Comeau. Tento výnosný a slavný lov unikl náčelníkovi firmy Rip and Co.; šest tisíc piastrů se nebude pyšnit ve sloupci příjmů jeho podniku.
Zpráva o zatčení Jana Bezejmenného se rázem rozšířila po celé provincii. Anglo-kanadské úřady měly až příliš velký zájem na jejím rozšíření. Tak se hned následující den dostala až do farností hrabství Laprairie, tak byla přinesena 8. prosince do vsi Walhatty.
Na severním břehu Ontaria, několik mil od Kingstonu, leží tvrz Frontenac. Ovládá levý břeh svatého Vavřince, jímž odcházejí vody jezera a jehož tok odděluje v těch místech Kanadu od Spojených států.
Této tvrzi tehdy velel major Sinclair, který měl k ruce čtyři důstojní-ky a asi sto mužů 20. pluku. Svoji polohu doplňoval Frontenac obran-nou soustavou tvrzí Oswega, Ontaria a Lewisu, které byly zbudovány na ochranu těchto území, vystavených kdysi indiánskému pustošení.
Do tvrze Frontenac byl dopraven Jan Bezejmenný. Generální gu-vernér, kterého informovali o důležitém zajetí, provedeném Comeauo-vým oddílem, nechtěl, aby mladý vlastenec byl přiveden do Montrealu, ani do některého jiného města, kde by jeho přítomnost snad mohla vyvolat povstání lidu. Proto byl z Québeku vydán rozkaz, aby byl zajatec dopraven do tvrze Frontenac, aby tam byl uvězněn a odsouzen - rozumí se samosebou, že k smrti.
Při takovémto sumárním postupu mohl být Jean popraven do čty-řiadvaceti hodin. Nicméně jeho objevení se před válečným soudem, jehož předsedou byl major Sinclair, se opozdilo.
Z jakého důvodu?
Že zajatec je legendární Jan Bezejmenný, horlivý agitátor, který byl duší povstání r. 1832, 1835 a 1837, v tom směru nebyly pochyby. Avšak vláda by se ráda dozvěděla, kdo se skrývá pod tímto nepravým válečným jménem. To by jí umožnilo sáhnout do minulosti, dostat nové zprávy, nebo možná postřehnout jistá tajná konání, jistá neznámá účastenství, pojící se k boji za nezávislost.
Bylo tedy nutné zjistit když ne totožnost, tedy aspoň původ této osobnosti, jejíž pravé jméno nebylo dosud známé a jež měla zajisté neobyčejnou příčinu ji tajit. Válečná rada tedy čekala s rozsudkem a Jean byl v tom směru velmi vyslýchán. Neprozradil se, dokonce odepřel odpovídat na otázky o své rodině. Museli se tedy všeho zříci a 10. prosince byl vězeň postaven před své soudce.
Proces nemohl být sporný. Jean se přiznal k účasti, kterou měl na prvních i posledních vzpourách. Dovolával se na Anglii práv Kanady povznešeně a pyšně. Vztyčil se proti utiskovatelům. Mluvil, jako by jeho slova mohla proniknout hradbou této tvrze a zaznít po celé zemi.
Když major Sinclair na něho vznesl naposledy otázku po jeho původ-du, po rodině, z níž vzešel, pouze odpověděl: „Jsem Jan Bezejmenný, rodem kanadský Francouz, a to vám musí stačit. Nezáleží na tom, jak se jmenuje člověk, který padne kulemi vašich vojáků! Copak potřebujete jméno pro mrtvolu?“
Jean byl odsouzen k smrti a major Sinclair rozkázal, aby byl odveden do své cely. Zároveň vypravil podle rozkazu generálního guvernéra rychlého posla do Québeku se zprávou, že občanský stav frontenackého vězně se nepodařilo

zjistit. Má se za těchto okolností poprava vykonat anebo odložit?
Ostatně už dva týdny dával lord Gosford horlivě vyšetřovat věci, vztahující se ke vzpourám v Saint Denis a Saint Charles. Pětačtyřicet nejvýznačnějších vlastenců bylo drženo v Montrealskem žaláři, jede-náct v québeckém žaláři. Soudní dvůr, který se skládal ze tří soudců, generálního prokurátora a advokáta zastupujícího korunu, měl zahájit činnost. Zároveň s tímto soudem měl zasedat i vojenský soud, který měl jako předsedu generálmajora a skládal se z patnácti hlavních an-glických důstojníků, kteří měli potlačit povstání. Očekávajíce soud, který jim měl vyměřit nejstrašlivější tresty, byli vězni vystaveni jednání, jehož krutost nemohla omluvit žádná politická vášeň. V Montrealu ve vězení Pointe-a-Callieres, ve starém vězení na náměstí Jacquese Car-tiera a v novém vězení u paty Courantu byla nakupena sta ubožáků, trpících mrazem v drsném údobí kanadské zimy. Sužoval je hlad, neboť jim byl sotva přidělován chléb, jejich jediná potrava. Opravdu už touži-li po soudu a díky tomu po odsouzení, i když by bylo sebenemilosrdněj-ší. Avšak ještě než je postavil před soudní dvůr, chtěl lord Gosford po-čkat, až policie skončí svá pátrání, aby všichni vlastenci, které se jí podaří chytit, byli v jeho rukou.
Za těchto okolností se do Québeku donesla zpráva o zatčení Jana Bezejmenného, uvězněného ve tvrzi Frontenac. Obecným míněním bylo, že věc nezávislosti byla zasažena do srdce.
Bylo devět hodin večer, když abbé Joann a Lionel uviděli 12. prosin-ce tvrz. Jako Jan Bezejmenný šli po pravém břehu sv. Vavřince, pak překročili řeku, třebaže se vydávali do nebezpečí, že budou každou chvíli zadrženi. Opravdu, nebyl-li Lionel obzvlášť ohrožen kvůli svému chování v Chipoganu, byl nyní abbé Joann hledán agenty Gilberta Argalla. Jeho druh a on museli tedy dbát na jistá opatření, která je zdržovala.
Ostatně bylo velice hrozné a nepříjemné počasí. Od čtyřiadvaceti hodin zuřil jeden z těch sněhových uragánů, jež meteorologové této země nazvali blizzardem. Někdy způsobí tyto vánice klesnutí teploty o třicet stupňů, a to je tak prudký mráz, že četné oběti zahynou zmrz-nutím. (V jistých částech Kanady, v kotlině Sv. Jeana, klesl teploměr až na 40 a 50 stupňů pod nulou)
V co doufal abbé Joann, když se ubíral ke tvrzi Frontenac? Jaký plán si vymyslel? Copak existoval způsob, aby mohl přijít do styku s věz-něm? Bude možné usnadnit mu útěk po předchozí dohodě? Na každý pád bylo nutné, aby mu bylo dovoleno vejít ještě tuto noc do jeho cely.
Jako abbé Joann byl i Lionel připraven obětovat život na záchranu života Jana Bezejmenného. Avšak jak si oba povedou? Tak přišli asi na půl míle ke tvrzi Frontenac, kterou museli obejít, aby se dostali do lesa, jehož okraj omývaly vlny jezera. Tam, pod stromy, které zima zbavila listí, nezaléhal ledový vítr, lomozně vířící po hladině Ontaria.
Abbé Joann řekl mladému písaři:
„Lioneli, zůstaňte zde, neukazujte se a počkejte než se vrátím. Není potřeba, aby vás spatřili vojáci, střežící tajnou branku. Pokusím se vniknout do tvrze a setkat se s bratrem. Podaří-li se mi to, pohovořím si s ním o vyhlídkách na útěk. Je-li však útěk nemožný, prozkoumám vyhlídky na útok, který by vlastenci mohli podniknout v případě, že frontenacká posádka není početná.“
Rozumí se samosebou, že útok tohoto druhu by vyžadoval dlouhé přípravy. Jenže abbé Joann nevěděl, protože se zpráva o tom ještě nerozšířila, že rozsudek byl vynesen před dvěma dny a že rozkaz, aby se poprava vykonala, může přijít každou chvíli. Ostatně pokusit se o přepadení tvrze Frontenac - na to pohlížel mladý kněz jako na krajní prostředek. Chtěl Jeanovi opatřit prostředky k útěku v co nej-kratší době.
„Pane abbé,“ otázal se Lionel, „máte nějakou naději, že svého bratra spatříte?“
„Lioneli, copak by mohl být odepřen vstup do tvrze knězi, který přináší viníkovi, odsouzenému na smrt, poslední útěchu?“
„To by bylo hanebné!... To by bylo hnusné!...“ odpověděl Lionel. „Ne! Neodepřou vám to!... Jděte tedy, pane abbé!... Počkám na tomto místě.“
Abbé Joann stiskl mladému písaři ruku a zmizel za lesem.
Ani ne za čtvrt hodiny přišel k brance tvrze Frontenac.
Tato tvrz, ležící na břehu Ontaria, se skládala z úřední budovy, obehnané vysokými palisádami. U paty palisád směrem k jezeru se táhl prostorný, holý břeh, který nyní zmizel pod vrstvou sněhu a splýval s hladinou jezera, zamrzlou při okraji. Na protější straně se kupila osada o několika chýších, obývaná hlavně rybáři.
A bude vůbec možné vyváznout odtud a potom prchnout plání? Bude moci bratr Jean vyjít ze své cely, překročit palisády, oklamat bdělost strážců? O tom bude abbé Joann s bratrem uvažovat, nebude-li mu zamezen vstup do tvrze. Jakmile budou na svobodě, pustí se oba s Lionelem ne k americkým hranicím, nýbrž k Niagaře a k ostrovu Navy, kde jsou shromážděni vlastenci, aby napnuli poslední síly.
Když přešel břeh napříč, dorazil abbé Joann k brance, u níž stál na stráži voják a žádal, aby byl zaveden k veliteli tvrze. Ze strážnice, zbudované za palisádami, vyšel šikovatel. Voják ho provázející, nesl svítilnu, neboť už byla hluboká tma.
„Co chcete?“ otázal se šikovatel.
„Mluvit s velitelem.“
„A kdo jste?“
„Kněz, který přichází nabídnout své služby Janu Bezejmennému.“ „Můžete říci: odsouzenci!...“
„Rozsudek už byl vynesen?...“
„Předevčírem a Jan Bezejmenný byl odsouzen k trestu smrti.“ Abbé Joann se dostatečně ovládl, aby na sobě nedal znát vzrušení, a pouze řekl:
„To je o důvod více, abyste odsouzenci neodepíral návštěvu kněze!“ „Podám o tom zprávu majoru Sinclairovi, veliteli tvrze,“ odvětil šikovatel.
A zamířil do budovy a abbé Joanna uvedl do strážnice.
Ten usedl do tmavého kouta a uvažovalo tom, co se právě dozvěděl.

Protože je rozsudek vynesen, jistě nebude mít čas provést své záměry. Ale protože rozsudek, vynesený před čtyřiadvaceti hodinami, nebyl ještě vykonán, není to proto, že major Sinclair obdržel rozkaz pozdržet popravu? Abbé Joann přilnul k této naději. Ale jak dlouho potrvá tento odklad a postačí k provedení vězňova útěku? A dovolí mu vůbec major Sinclair vstup do žaláře? Co se vůbec stane, jestli dovolí povolat kněze teprve, až Jan Bezejmenný půjde na popravu?
Je pochopitelné, jaké obavy sužovaly abbého Joanna kvůli tomuto roz-sudku, který mu nepopřával čas k činu.
Vtom se vrátil šikovatel do strážnice a obrátil se k mladému knězi: „Major Sinclair vás očekává!“
Šel za šikovatelem, jehož svítilna mu svítila na cestu a abbé Joann přešel vnitřní nádvoří, uprostřed něhož stála budova. Pokud tma dovo-lovala, snažil se rozpoznat rozlohu tohoto nádvoří, vzdálenost strážní-ka od branky, - jediného východu, jímž bylo možné se dostat z tvrze Frontenaku mimo cestu přes palisády. Nezná-li Jean polohu těchto míst, chtěl Joann, aby mu mohl tuto cestu popsat.
Dveře budovy byly otevřené. Šikovatel napřed a abbé Joann za ním, jimi prošli. Ordonance je za nimi zavřela. Pak stoupali po schodech úzkého schodiště do prvního poschodí, vyhloubených v silné zdi. Když došli nahoru, otevřel šikovatel dveře naproti schodům a abbé Joann vstoupil do velitelova pokoje.
Major Sinclair byl asi padesátník drsného zevnějšku, hrubých způso-bů, velmi anglický ve své drsnosti, velmi saský málem citu, který v něm vzbuzovalo lidské utrpení. A možná, že by byl odsouzenci vůbec ode-přel kněze, kdyby byl v tom směru neobdržel rozkazy, jimž se nemohl vymknout. Proto přijal abbého Joanna málo vlídně. Nevstal z lenošky, v níž seděl, neodložil dýmku, jejíž dým plnil pokoj, málo osvětlený jedinou lampou.
„Jste kněz?“ otázal se abbého Joanna, který stanul několik kroků před ním.
„Ano, pane majore.“
„Přicházíte kvůli odsouzenému?...“
„Jestli dovolíte.“
„Odkud přicházíte?“
„Z hrabství Laprairie.“
„Tam jste se dozvědělo jeho zatčení?...“
„Tam.“
„A také o jeho odsouzení?...“
„O tom jsem se dozvěděl právě teď, co jsem přišel do tvrze Fronte-nac, a pomyslel jsem si, že mi major Sinclair neodepře rozmluvu s věz-něm.“
„Budiž! Dám vás zavolat, až bude čas,“ odvětil velitel.
„Nikdy není příliš brzy,“ pravil abbé Joann, „byl-li člověk odsouzen na smrt...“
„Řekl jsem, že vás dám zavolat. Jděte do osady Frontenac, kam pro vás přijde některý z mých vojáků...“
„Promiňte mi moje naléhání, pane majore,“ řekl abbé Joann. „Moh-lo by se stát, že budu nepřítomen ve chvíli, když odsouzenec bude potřebovat mé služby. Dovolte mi tedy laskavě k němu zajít ihned...“
„Opakuji vám, že vás dám zavolat,“ odpověděl velitel. „Mám zaká-záno povolit vězni styk s někým, ať je to kdokoliv, dokud nenadejde hodina popravy. Očekávám rozkaz z Québeku a jakmile ten rozkaz dojde, bude odsouzenec žít ještě dvě hodiny. Zatraceně, dvě hodiny vám přece postačí a budete jich pro spásu jeho duše moci použít, jak vám bude libo. Šikovatel vás odvede na strážnici!“
Po této odpovědi nezbývalo abbému Joannovi nic jiného než odejít. A přece se k tomu nemohl odhodlat. Nespatřit bratra, nedomluvit se s ním, znamenalo znemožnit veškerý pokus o útěk. Proto se chtěl snížit k prosbám, aby zvrátil velitelovo rozhodnutí, když vtom se otevřely dveře…
Šikovatel se objevil na prahu.
„Šikovateli,“ řekl mu major Sinclair, „odveďte tohoto kněze z tvrze a pokud pro něj nepošlu, nebude mít do ní přístup.“
„Dám příslušné pokyny, veliteli,“ odpověděl šikovatel. „Ale musím vám oznámit, že právě přišel na Frontenac kurýr.“
„Kurýr z Québeku?...“
„Ano, a přinesl tento dopis...“
„Dejte ho sem,“ řekl major Sinclair.
A spíš vyrval, než vzal dopis, podávaný šikovatelem.
Abbé Joann tak hrozně zbledl, ucítil takovou slabost, že by jeho slabost a bledost byla mojorovi podezřelá, kdyby si ho v tu chvíli všiml.
Neučinil to. Velitelova pozornost úplně náležela tomuto listu, zape-četěnému znakem lorda Gosforda. Chvatně roztrhl obálku.
Četl. Pak se obrátil k šikovateli.
„Zaveďte toho kněze do cely Jana Bezejmenného,“ řekl. „Nechte jej o samotě s odsouzeným a až bude chtít odejít, vyvedete jej brankou.“
Generální guvernér právě poslal do tvrze Frontenac rozkaz, aby poprava byla vykonána.
Janu Bezejmennému zbývaly už jen dvě hodiny života.

VIII. KAPITOLA
Joann a Jean

Abbé Joann opustil pokoj majora Sinclaira a snažil se ovlá-dat víc, než když do něho vešel. Tato hromová rána okamžité popravy jím neotřásla. Bůh mu právě vnukl plán a tento plán se může zdařit.

Jean nevěděl nic o rozkaze, který přišel z Québeku, a Joannovi náležela bolestná úloha, aby mu o něm řekl.
Nuže, ne! Nepoví mu o tom! Zatají mu, že ten hrozný rozsudek má být vykonán za dvě hodiny! K uskutečnění Joannova plánu o tom Jean nesmí vědět.
Zřejmě už nebylo možné spoléhat na útěk, dlouho připravovaný, ani na přepadení tvrze Frontenac. Odsouzenec by mohl uniknout smrti jen bezodkladným útěkem. Bude-li za dvě hodiny ještě ve své cele, vyjde z ní, jen aby padl v noci pod kulemi u palisády.
Byl plán abbého Joanna uskutečnitelný? Možná, jestli na něj jeho bratr přistoupí. V každém případě to byl jediný prostředek, k němuž bylo možné se za těchto okolností uchýlit. Avšak, opakujeme to, bylo nutné, aby Jean nezjistil, že major Sinclair dostal právě rozkaz, aby dal vykonat popravu.
Abbé Joann, provázený šikovatelem, sestoupil po schodišti. Věžňo-va cela se nacházela v rohu přízemku budovy, na konci chodby, vedou-cí podél vnitřního nádvoří. Šikovatel, svítící do této tmavé chodby svou svítilnou, přišel k nízkým dveřím, zavřeným zvenčí dvěma závorami.
Ve chvíli, kdy je užuž otvíral, přistoupil šikovatel k mladému knězi a řekl mu tlumeným hlasem:
„Víte, že, až opustíte věžně, mám nařízeno vás vyvést za hradby?“ „Vím to,“ řekl abbé Joann. „Počkejte v chodbě, dám vám znamení.“
Dveře cely se otevřely.
Uvnitř v hluboké tmě ležel Jean na jakémsi polním loži a spal. Neprobudil se při lomozu, který šikovatel dělal.
Ten jím chtěl zatřást za rameno, ale abbé Joann jej posunkem požá-dal, aby to nedělal.
Šikovatel postavil svítilnu na malý stůl, vyšel a zavřel potichu dveře. Oba bratři osaměli; jeden spal, druhý klečel a modlil se.
Pak Joann vstal, pohlédnul naposledy na tohoto druhého já, které-mu otcův zločin právě jako jemu samému učinil život tak bídný!
Pak zašeptal:
„Bože můj, buď mi nápomocen!“
Čas mu byl přtliš přísně vyměřen, aby mohl zmařit i jen několik minut. Položil ruku na Jeanovo rameno. Jean se probudil, otevřel oči, vztyčil se, po-znal bratra a zvolal:
„Ty, Joanne?...“
„Tiše, Jeane... Mluv tišeji!“ odpověděl Joann. „Mohli by nás slyšet!“
A rukou naznačil, že dveře jsou zvenčí hlídány.
Šikovatelovy kroky se postupně vzdalovaly a opět se blížily chod-bou.
Jean, napolo oblečený pod hrubou přikrývkou, která jej jen velmi nedostatečně chránila od zimy v cele, potichu vstal.
Oba bratři se dlouze objali.
Pak Jean řekl:
„Naše matka?...“
„Už není v Uzavřeném domě.“
„Není tam?“
„Ne.“
„A pan de Vaudreuil a jeho dcera, jimž náš dům poskytl útulek?“ „Dům byl prázdný, když jsem se nedávno vrátil do Saint Charles.“ „Kdy?“
„Před sedmi dny.“
„A od té doby ses o naší matce a našich přátelích nic nedozvěděl?“ „Nic.“
Copak se asi stalo? Způsobilo snad nové pátrání zatčení Bridget, pana a slečny de Vaudreuil? Nebo Clary nechtěla, aby její otec zůstal ani o jeden den déle pod střechou Morgazovy rodiny, a odvlekla jej, jakkoliv byl slabý, přes tolik nebezpečí, která mu hrozila? A Bridget snad také prchla ze Saint Charles, kde se hanba jejího jména stala veřejná?
To vše se kmitlo jako blesk Jeanovou myslí a již chtěl abbému Joan-novi vypravovat o událostech, které vyznačily jeho poslední návštěvu v Uzavřeném domě, když ten se sklonil k jeho uchu a řekl mu:
„Poslouchej mě, Jeane. Není to u tebe tvůj bratr, ale kněz, který přichází s poslední útěchou k odsouzenci. Z toho důvodu mi velitel tvrze dovolil vstoupit do tvé cely. Nesmíme ztrácet ani okamžik!... Musíš ihned prchnout!...“
„Hned, Joanne?... A jak?“
„Vezmeš moje šaty a vyjdeš odtud v mém kněžském oděvu. Je dost podobností mezi námi, aby si nikdo nevšiml této záměny. Ostatně je noc a když půjdeš po dvoře a nádvořím, budeš sotva ozářen svítilnou. Když ukryješ tvář pod tento plášť, bude nemožné, aby tě někdo poznal. Jakmile si vyměníme šaty, ustoupím do pozadí cely a zavolám. Šikova-tel přijde otevřít, jak bylo dříve domluveno. Má rozkaz, aby mě vyvedl brankou... Vyvede tebe.“
„Bratře,“ odpověděl Jean a držel Joanna za ruku, „myslel sis, že k této oběti svolím?“
„Je to nutné, Jeane! Tvé přítomnosti mezi vlastenci je zapotřebí více než kdy jindy.“
„Joanne, ještě tedy nezoufali nad věcí národa po poslední porážce?“
„Ne! Jsou shromážděni na ostrově Navy na Niagaře a připraveni k novému boji.“
„Ať jej provedou beze mne, bratře! Úspěch naší věci nezávisí na jediném člověku!... Nepřipustím, abys nasadil život, a mne zachrá-nil...“
„A není to má povinnost, Jeane?... Víš, jaký je náš cíl! Bylo ho dosaženo? ...nikoliv?... Nedovedli jsme dokonce ani zemřít, aby-chom odčinili zlo...“
Joannova slova Jeana hluboce vzrušila, ale nevzdával se.
Joann pokračoval:
„Poslouchej mě ještě! Bojíš se o mne, Jeane, a přece, čeho bych se měl obávat? Až mě zítra najdou v této cele, co se mi

může stát? Nic!... Bude zde jen ubohý kněz na odsouzencově místě a co myslíš, že s ním udělají jiného, než že ho nechají...“
„Ne!... Ne!...“ odpověděl Jean a bránil se sobě samému a proti bratrovu naléhání.
„Dost sporu!“ pravil Joann. „Musíš odejít, a odejdeš! Konej svou povinnost, jako já konám svou! Jenom ty jsi dost populární, abys vyvolal obecné vzbouření...“
„A co když tě učiní odpovědným za to, že jsi mi pomohl k útěku?...“
„Neodsoudí mě bez soudu,“ odpověděl Joann, „bez rozkazu z Qué-beku, který si vyžádá několik dní!“
„Několik dní, bratře?“
„Ano, a budeš mít čas připojit se k přátelům na ostrově Navy, přivést je ke tvrzi Frontenac a osvobodit mě...“
„Z Frontenaku na ostrov Navy je dvacet mil, Joanne! Neměl bych dost času...“
„Odmítáš, Jeane? Nuže, dosud jsem prosil!... Nyní nařizuji! Ne-mluví s tebou už bratr, ale boží služebník. Máš-li zemřít, umři v zápase o naši věc, - jinak jsi nevykonal nic z úkolu, který na tobě spočívá! Ostatně odmítneš-li, dám se poznat a abbé Joann padne pod kulemi vedle Jana Bezejmenného!...“
„Bratře!...“
„Běž, Jeane!... Běž!... Chci to... Naše matka to chce!... Tvá vlast to chce!...“
Jeanovi, přemoženému Joannovými ohnivými slovy, nezbylo než poslech-nout. Možnost návratu ve dvou dnech na tvrz Frontenac s ně-kolika sty vlastenci zvítězila nad jeho posledním odporem.
„Jsem připraven,“ řekl.
Výměna šatů proběhla rychle. Na obleku abbého Joanna by nebylo možné poznat, že ho vystřídal jeho bratr.
A pak hovořili oba několik okamžiků o politické situaci, o náladě a veřejném mínění po posledních událostech. Pak abbé Joann řekl:
„Nyní zavolám šikovatele. Jakmile otevře dveře cely, vyjdeš a půjdeš za ním chodbou, kterou bude osvětlovat svou svítilnou. Jak vyjdeš z budovy, jen projdeš vnitřní nádvoří - je to asi padesát kroků. Přijdeš ke strážnici, která stojí vpravo u palisády. Když ji budeš míjet otoč hlavu. Branka bude před tebou. Když jí projdeš, sestup po břehu a jdi až ke kraji lesa, asi půl míle od tvrze. Tam najdeš Lionela...“
„Lionela?... Mladého písaře?...“
„Ano! Doprovázel mě a zavede tě na ostrov Navy. Naposledy se obejmeme!“
„Bratře!“ zašeptal Jean a vrhl se Joannovi do náruče.
Protože chvíle nadešla, zavolal Joann vysokým hlasem a ustoupil do pozadí cely.
Šikovatel otevřel dveře a obrátil se k Jeanovi, jehož tvář byla skryta pod širokým kněžským kloboukem a zeptal se:
„Jste hotov?“
Jean odpověděl posunkem.
„Pojďte!“
Šikovatel vzal svítilnu, vyvedl Jeana a zavřel dveře cely.
V jakých úzkostech strávil Joann několik následujících minut! Co se stane, bude-li major Sinclair na chodbě nebo na nádvoří, právě, když tudy půjde Jean, zastaví ho a zeptá se na odsouzencovo chování? Výměna osob bude prozrazena a odsouzenec bude bez otálení zastře-len! A pak je možné, že s přípravami k popravě už bylo započato, že posádka tvrze už dostala od velitele příslušné rozkazy, že šikovatel, který bude mít zato, že mluví s knězem, se mu o tom cestou zmíní! A Jean, až se dozví, že se poprava má provést, se bude chtít vrátit nazpět do cely! Nenechá bratra zemřít za sebe!
Abbé Joann měl ucho na dveřích a naslouchal. Tlukot jeho srdce mu znemožňoval zaslechnout zvuky zvenku.
Konečně se až k němu donesl vzdálený hluk. Joann klesl na kolena a vzdával Bohu díky.
„Na svobodě!“ zašeptal Jean.
Opravdu, Jean nebyl poznán. Šikovatel, kráčející před ním se svítil-nou v ruce, jej zavedl vnitřním nádvořím k brance a nepromluvil s ním ani slovo. Důstojníci a vojáci ještě nevěděli, že rozsudek má být za hodinu vykonán. Když došli ke strážnici, málo osvětlené, Jean odvrátil tvář, jak mu bratr doporučil. Pak, když už procházel brankou, otázal se ho šikovatel:
„Vrátíte se k odsouzencově popravě?“ „Ano!“ odpověděl Jean kývnutím hlavy. A za okamžik potom prošel brankou.
Jean se nicméně vzdaloval od tvrze Frontenac jen pomalu, jako by ho k jeho žaláři cosi poutalo, - pouto, které se neodvažoval přetrh-nout. Vyčítal si, že povolil bratrovu naléhání a odešel místo něho. Všechna nebezpečí této záměny se mu objevila v tu chvíli s jasností, která ho děsila. Říkal si, že za několik hodin, až nadejde den, vejdou do cely, útěk bude prozrazen a s Joannem se bude špatně zacházet, dokud jeho smrt nepotrestá původní oběť!
Při tomto pomyšlení pocítil Jean neodolatelnou touhu se vrátit. Ale ne! Musí si pospíšit k vlastencům na ostrově Navy a započít novou povstaleckou kampaň tím, že se vrhne na tvrz Frontenac, aby osvobo-dil bratra. A proto nesmí zmařit ani okamžik.

Jean zamířil napříč přes pobřeží, obešel břeh jezera u paty z palisád a zamířil k lesu, kde na něj měl čekat Lionel.
Blizzard právě dosáhl největší zuřivosti. Kry, nakupené u břehů Ontaria, na sebe narážely jako ledovce v arktickém moři. Oslepující sníh padal v hustých chomáčích.
Jean, zapadlý do víru této vánice, už nevěděl, jestli je na zamrzlé hladině jezera nebo na břehu, snažil se orientovat, a šel ke skupinám stromů, které ve tmě sotva postřehl.
Nicméně potřeboval téměř půl hodiny, aby ušel půl míle a dorazil tam.
Lionel ho zřejmě nespatřil, neboť by mu jistě vyšel vstříc.
Jean tedy proklouzl mezi stromy, znepokojen, že nenachází mladého písaře na smluveném místě, nechtěl ho volat jménem z obavy, aby ho nekompromitoval pro případ, že by ho zaslechl nějaký opozdilý rybář.
Vtom mu napadly na mysl poslední dva verše balady mladého básní-ka, - ty, které recitoval na farmě Chipogan. Vešel

hlouběji do lesa a opakoval pomalým hlasem:
Téměř ihned se z houští vynořil Lionel a vrhl se k němu s výkřikem: „Vy, pane Jeane... vy?“
„Ano, Lioneli.“
„A abbé Joann?...“
„Je v mé cele! - Avšak rychle na ostrov Navy. Za osmačtyřicet hodin musíme být se svými přáteli opět před tvrzí Frontenac!“
Jean a Lionel vyběhli do lesa a dali se na jih, kde se hodlali vydat po břehu Ontaria do niagarských území.
Byla to nejkratší cesta a také na ní nehrozilo tolik nebezpečí. Pět mil odtud překročí prchající americkou hranici, budou v bezpečí před pronásledováním a budou se moci rychle dostat na ostrov Navy.
Nicméně cesta byla tímto směrem nepříjemná proto, že Jean a Lio-nel museli minout tvrz. Ovšem za té strašlivé noci, ve sněhové vánici se nevydávali v nebezpečí, že budou vojáky spatřeni, ani když půjdou po úzkém břehu. Kdyby hladina Ontaria nebyla pokryta hromadami ker, které drsné zimy shromažďují u jeho okrajů, kdyby jezero bylo splavné, zajisté by bylo nejlepší obrátit se k některému rybáři, který by mohl uprchlíky dopravit rychle k ústí Niagary. Ale takhle to možné nebylo.
Jean a Lionel kráčeli tak rychle, jak jen to vánice dovolovala. Byli teprve v malé vzdálenosti od tvrze, když vtom šlehl vzduchem ostrý praskot salvy vojenských pušek.
Nemohli se mýlit: salva byla právě vypálena v tvrzi.
„Joanne!...“ vykřikl Jean.
A padl, jako by právě on byl zasažen kulemi frontenackých vojáků. Joann zemřel za bratra - zemřel za vlast!
Opravdu, půl hodiny po odchodu Jeana rozkázal major Sinclair vykonat popravu, jak nařizoval rozkaz, který došel z Québeku.
Joann byl vyveden z cely a odveden na nádvoří, na místo, kde měl být zastřelen.
Major přečetl odsouzenci rozkaz.
Joann nic neodpověděl.
A přece mohl v té chvíli zvolat:
„Nejsem Jan Bezejmenný!... Jsem kněz, který zaujal jeho místo, aby ho zachránil!“
A major by musel odložit popravu, vyžádat si nové instrukce generálního guvernéra.
Avšak Jean byl ještě příliš blízko tvrze Frontenac. Vojáci by se vydali za ním. Byl by určitě opět zajat. Zastřelili by ho.
A přece Jan Beze-jmenný nesmí zemřít jinak než na bojišti!
Joann mlčel, opřel se o zeď a padl, pronášeje slova matka, bratr a vlast!
Vojáci ho nepoznali zaživa a nepoznali ho ani když byl mrtev. Byl bez otálení pohřben v hrobě, vykopaném u paty hradby. Vláda bude mít za to, že v něm usmrtila vůdce nezávislosti!
Byla to první oběť na očistu zločinu Simona Morgaze.

IX. KAPITOLA
Ostrov Navy

Roku 1668 pod velením Caveliera de la Salle, spustili Francouzi první evropskou loď na hladinu Ontaria. Když dorazili k je-ho jižnímu břehu, kde vystavěli tvrz Niagara, vplula jejich loď do řeky téhož jména a plula po ní až k peřejím tři míle od vodopádu. Pak vyplula druhá loď, zbudovaná a spuštěná na vodu nad proslulými vodopády, na jezero Erie a pokračovala ve své odvážné plavbě až k jezeru Michigan.
Vskutku, Niagara je jen přirozený průplav dlouhý patnáct až šest-náct mil, umožňující vodám Erie vlévat se do Ontaria.
Téměř upro-střed tohoto průplavu klesá náhle půda o sto šedesát stop - právě v místech, kde se břeh podkovovitě zahýbá. Kozí ostrov - Goat Island - ji dělí na dvě nestejné části. Vpravo americký vodopád, vlevo ka-nadský vodopád, vrhající své bouřící vody na dno propasti, ustavičně věnčené mlhami vodního prachu.
Ostrov Navy leží nad vodopády a následkem toho blíže jezeru Erie, deset mil od města Buffala a tři míle od vesnice Niagara Falls, ležící naproti vodopádům, podle nichž má jméno.
Tam vlastenci zbudovali poslední hradby povstání, jako jakýsi tábor, mezi Kanadou a Amerikou na Niagaře, přirozené hranici obou zemí.
Ti z vůdců, kteří unikli pronásledování loyalistů po Saint Denis a Saint Charles, opustili kanadskou půdu a přešli hranice, aby se sou-středili na ostrově Navy. Kdyby je osud zradil, kdyby se královským podařilo překročit levé rameno řeky a vypudit je z ostrova, zbyla by jim možnost uchýlit se na protější břeh, kde by našli sympatie. Ale bezpo-chyby by bylo málo těch, kteří by žádali Američany o útočiště, neboť tento poslední boj hodlali vést na život a na smrt.
Jaká tedy byla situace francouzských Kanaďanů a královských vojsk, vyslaných z Québeku, v první polovici prosince?
Reformisté - a zvláště ti, které nazývali „modré čepice“ - drželi ostrov Navy, který řeka dostatečně nechránila.
Vskutku, i když byla zima neobyčejně drsná, Niagara zůstala volná, díky rychlosti svého toku. Z toho vyplývalo, že mezi ostrovem Navy a oběma břehy bylo možné spojení pomocí člunů. Proto přecházeli Američané a Kanaďané bez ustání z tábora do vsi Schlosser, která ležela na pravém břehu Niagary. Často tím ramenem pluly čluny; jedny dovážely střelivo, zbraně a potraviny, jiné návštěvníky, kteří přicházeli do Schlosseru v předtuše brzkého útoku královských.
Jistý občan Spojených států, Mr. Wills, majetník malé parolodi Karo-lina, ji používal dokonce ke každodenní dopravě za malý poplatek, který mu zvědavci rádi odváděli.

Na protějším břehu Niagary, a z toho důvodu naproti Schlosseru, byli Angličané utábořeni ve vsi Chippeway pod velením plukovníka MacNaba. Jejich počet byl dost veliký, aby zničil reformisty, shromáž-děné na ostrově Navy, kdyby se jim podařilo na něj vstoupit. Proto se v Chippewayi shromáždily prostorné lodě vzhledem k tomuto vystou-pení, o něž se pokusí, jakmile budou skončeny přípravy plukovníka MacNaba, totiž za několik dní. Konec této poslední kampaně na hrani-cích Kanady, Američanům na očích, na sebe tedy nedá čekat.
Není divu, že osobnosti, které obzvláště vystupovaly v různých fá-zích této historie, se sešly právě na ostrově Navy. André Farran, který se nedávno uzdravil po svém zranění, právě jako William Clerc, přišel do tábora, kde se k nim brzy připojil i Vincent Hodge. Jenom poslanec Sebastian Gramont, držený nyní v Montrealském vězení, nezaujímal své místo v řadách spolubojovníků.
Když zajistil ústup Bridget a Clary de Vaudreuil, jimž se díky jeho zakročení podařilo dostat se do Uzavřeného domu, tehdy se Vincent Hodge zbavil opilých vojáků, kteří ho obklopili, a těch, kteří hrozili, že mu zastoupí cestu. Pak se pustil přes lesy a za úsvitu se už neobával, že padne královským do rukou. Osmačtyřicet hodin poté dorazil do Saint Albans za hranicemi. Když byl zřízen tábor na ostrově Navy, odešel tam s několika Američany, kteří se tělem i duší zasvětili věci nezávis-losti.
Tam také byli Thomas Harcher a jeho čtyři synové, Peter, Tony, Jacques a Michael. Když vyvázli z pohromy u Saint Gharles, vrátit se do Chipoganu by znamenalo vystavit nebezpečí nejen sebe, nýbrž i Ca-therine Harcherovou. U chýlili se tedy do vsi Saint Albans, kde se Catherine podařilo je uklidnit ohledně svého osudu a ostatních dětí. Pak, hned v prvním prosincovém týdnu, přišli na ostrov Navy, odhod-láni opět bojovat a myslet přitom na pomstu za Rémyho, padlého kulemi loyalistů.
Pokud se týká mistra Nicka, kdyby mu byl nejprozíravější kouzelník dalekého Západu předpověděl: „Nadejde den, že ty, královský notář, mírumilovné povahy, od přírody opatrný, budeš bojovat včele huron-ského kmene proti úřadům své vlasti," asi by si myslel, že tento kouzel-ník by měl být zavřený v okresním blázinci.
A přece zde byl mistr Nick v čele bojovníků svého kmene. Po slav-nostní poradě se Mahoganiiové usnesli, že se připojí k vlastencům.
Veliký náčelník, jehož žilami proudila krev Sagamorů, nemohl zůs-tat doma. Možná, že učinil nějaké poslední námitky, které nebyly vyslyšeny. A druhý den poté, co Lionel, vyprovázející abbé Joanna, opustil Walhattu, byl uhašen poradní oheň a mistr Nick včele - ne! - za padesáti bojovníky, zamířil k jezeru Ontario, aby se odebral do vsi Schlosser.
Lze si představit, jakého uvítání se mistru Nickovi dostalo. Thomas Harcher mu stiskl ruku a to tak silně, že po čtyřiadvacet hodin nemohl zacházet s lukem nebo s tomahawkem. Stejně ho přivítali i Vincent Hodge, Farran, Clerc a všichni, kteří byli v Montrealu jeho přáteli nebo klienty.
„Ano... ano..." koktal, „měl jsem za to, že musím... či spíše tito bodří lidé..."
„Bojovníci vašeho kmene?..." odpovídali mu.
„Ano... mého kmene!" opakoval.
Opravdu, i když se tento výtečný muž choval dost bojácně, kvůli čemuž se za něho Lionel styděl, byla důležitá posila, kterou přivedli právě Huroni národní věci na pomoc. Kdyby je následovaly i jiné kmeny, stržené jejich příkladem, kdyby se jejich bojovníci, podnícení stejnými city, přidali k reformistům, úřady by už povstalecké hnutí nezmohly. Avšak následkem posledních událostí museli vlastenci z útoku přejít k obraně. Proto když upadne ostrov Navy do moci plukovníka Mac-Naba, bude po věci nezávislosti definitivně veta.
Vůdci modrých čepic organizovali odpor všemi prostředky, jimiž vládli. Na různých místech ostrova byly zbudovány zákopy, překážky proti pokusům o vylodění vojska; zbraně, střelivo a potraviny, přechá-zející přes vesnici Schlosser, byly rozdělovány rychle a horlivě. Nejhor-ší pro vlastence bylo, že museli čekat na útok, který nemohli urychlit, protože nebyli schopni dostat se přes rameno Niagary. Jak by se mohli vrhnout na vesnici Chippeway a napadnout opevněný tábor na levém břehu řeky, když nemají žádný materiál?
Jak je vidět, mohla se tato situace jen zhoršit, jestliže potrvá. Vskut-ku, plukovníkovi MacNabovi přibývalo sil, zatímco horlivě konal pří-pravy k přepravě přes Niagaru. Kdyby byli poslední obhájci francouz-sko-kanadské věci zatlačeni na hranici, marně by se pokoušeli udržet styky s obyvatelstvem provincií Ontario a Québec. Jak by se za těchto okolností mohly okolní farnosti dorozumět a sáhnout ke zbrani a který vůdce by se postavil do čela vzpoury, když královské oddíly procházely hrabstvími nad svatým Vavřincem?
Jenom jeden člověk by to mohl učinit. Jenom jediný by měl dost vlivu, aby vzbouřil spousty lidu: Jan Bezejmenný. Avšak po porážce u Saint Charles zmizel. A bylo pravděpodobné, že někde zahynul, neboť se na americké hranici neobjevil. Aby někdo připustil, že padl do rukou policie, to bylo nemožné; takový lov by québecké a montrealské úřady nechovaly v tajnosti.
Stejně tak se měly věci s panem de Vaudreuil. Vincent Hodge, Farran a Clerc nevěděli, co se s ním stalo. Že byl u Saint Charles raněn, to věděli. Nikdo však neviděl, že Jan Bezejmenný ho odnesl z bojiště a nerozšířila se zpráva, že by byl zajatý. Pokud se týkalo Clary de Vaudreuil, od okamžiku, kdy ji vyrval darebákům, kteří ji měli v moci, nemohl Vincent Hodge vypátrat její stopy.
Posuďte tedy radost, kterou pocítili všichni přátelé pana de Vau-dreuil, když ho 10. prosince viděli přicházet na ostrov Navy s dcerou, kterou provázela stará žena, kterou neznali.
Byla to Bridget.
Po Jeanově odchodu bylo zajisté nejlepší zůstat v Uzavřeném domě, neboť tam panu de Vaudreuil nehrozilo žádné nebezpečí, že bude vypátrán. Kde našla jeho dcera jiné a bezpečnější přístřeší? Z vily Montcalm, zapálené dobrovolníky na výpravě na Ježíšův ostrov, zbý-valy jen zříceniny. Ostatně pan de Vaudreuil dosud nevěděl, z jakého důvodu ušetřil Rip Uzavřený dům prohlídky. Clary tuto hanebnou ochranu udržela v tajnosti, takže nevěděl, že je hostem Bridget Morga-zové.

Protože se obával nové návštěvy agentů ne kvůli sobě, ale spíše kvůli dceři, nechtěl pan de Vaudreuil nic změnit na svých plánech. Proto hned následujícího večera, když se dozvěděl, že královští právě opustili Saint Charles, usedl s Clary a Bridget do vozíku farmáře Archambauta. Všichni tři zamířili bez otálení na jih hrabství Saint Hyacinth. Pak, jakmile se dozvěděli o shromažďování vlastenců na ostrově Navy, pospíšili si přes americkou hranici. Včera přijeli do Schlosseru po osmidenní krušné a nebezpečné cestě a nyní byli mezi svými přáteli.
Bridget tedy svolila, že bude následovat Clary de Vaudreuil, která nyní znala její minulost?... Ano! Nešťastná žena nedovedla odolat jejím prosbám.
Hle, za jakých okolností se odehrál jejich odjezd.
Po Jeanově útěku se Bridget uchýlila do svého pokoje, chápajíc jako on, že může ve svých hostech nyní budit jen hrůzu. Jak strašlivá to pro ni byla noc! Zatají Clary svému otci to, co právě vyslechla? Ne! A ná-sledující den bude mít pan de Vaudreuil naspěch, aby prchl z Uzavře-ného domu. Ano, aby prchl... i když s nebezpečím, že upadne do královských rukou; raději prchnout než zůstat jenom hodinu pod stře-chou Morgazových!
Ostatně, ani Bridget by zde nezůstala, dokonce ani v Saint Charles! Nebude čekat, až odtud bude vyhnána obecným opovržením. Půjde daleko odtud a bude jen prosit Boha, aby ji zbavil tohoto potupného života.
Avšak následujícího dne na úsvitě přišla mladá dívka do pokoje Bridget. Stará žena chtěla vyjít, avšak Clary jí řekla truchlivě vážným hlasem:
„Paní Bridget, zachovala jsem vůči svému otci vaše tajemství. Neví nic a nic se nedozví o minulosti, a já sama chci zapomenout. Budu mít na mysli, že jste-Ii nejnešťastnější, jste také nejctihodnější žena.“
Bridget nezvedla hlavu.
„Poslouchejte mě,“ pokračovala Clary. „Chovám k vám úctu, na kterou máte právo. Cítím soustrast s vaším neštěstím, mám k němu sympatii, kterou zasluhuje. Ne! Nejste odpovědná za tento zločin, který jste tak krutě odpykala. Vaši synové tuto zradu odčinili, dokonce ještě VÍce. Jednoho dne se vám dostane spravedlnosti. Zatím mě nechte milovat vás, jako byste byla moje vlastní matka. Vaši ruku, paní Brid-get, vaši ruku!“
Tentokrát, vůči tomuto dojemnému projevu citů, na který nebyla zvyklá, se nešťastnice vzdala a stiskla dívčinu ruku, zatímco se jí z očí hrnuly veliké slzy.
„Nyní,“ pokračovala Clary, „nechť se už o tom nemluví a mysleme na přítomnost. Můj otec se obává, že váš příbytek neujde novým pro-hlídkám. Chce, abychom odjeli příští noc pohromadě, budou-li cesty volné. Vy, paní Bridget, nemůžete a nesmíte déle zůstat v Saint Char-les. Dočkám se od vás slibu, že půjdete s námi. Půjdeme za svými přáteli, najdeme opět vašeho syna a budu mu opakovat to, co jsem právě řekla vám, co, jak cítím, je pravda, povznesená nad lidské před-sudky, čím překypuje moje srdce! - Mám váš slib, paní Bridget?“
„Půjdu, Clary de Vaudreuil.“
„S mým otcem a se mnou?“
„Ano, a přece by bylo lepší, kdybyste mě nechali zemřít v dáli, daleko od bídy a hanby!“
Clary musela zvednout Bridget, která před ní poklekla a vzlykala jí u nohou.
Všichni tři opustili Uzavřený dům následující večer.
Na ostrově Navy se čtyřiadvacet hodin po svém příchodu dozvěděli zprávu, tak žalostnou pro národní věc:
Jan Bezejmenný, zatčený policejním náčelníkem Comeauem, byl právě dopraven do tvrze Frontenac.
Tato poslední zpráva Bridget ranila. Co se stalo s Joannem, ještě nevěděla. Co očekává Jeana, věděla!... Zemře!
„Ach, kdyby se aspoň nikdy nikdo nedozvěděl, že jsou to synové Simona Morgaze!“ zašeptala.
Jenom slečna de Vaudreuil znala toto tajemství. Avšak co mohla říci, aby potěšila Bridget?
Ostatně podle bolesti, kterou prožívala, když se dozvěděla o tomto zatčení, cítila Clary dobře, že její láska k Jeanovi se nijak nezměnila. Viděla v něm už jen horoucího vlastence, odsouzeného na smrt!
Avšak zatčení Jana Bezejmenného vrhlo hlubokou malomyslnost do tábora na ostrově Navy a s tímto výsledkem úřady počítaly, když hlučně tuto zprávu rozšiřovaly. Jakmile dorazila do Chippeway, nařídil plukovník MacNab, aby byla šířena po celé provincii.
Avšak jak se tato zpráva dostala přes kanadskou hranici, se nevědě-lo. Velmi nevysvětlitelné se zdálo, že byla známa na ostrově Navy ještě dříve než ve vsi Schlosser. Ostatně na tom nezáleželo.
Bohužel bylo zatčení až příliš jisté a Jan Bezejmenný bude scházet v hodině, kdy se bude rozhodovat o osudu Kanady na jejím posledním bojišti.
Jakmile přišla zpráva o zatčení, konala se 11. prosince porada. Byli na ní přítomni hlavní vůdcové s Vincentem Hodgem, André Farranem a Williamem Clerkem.

Pan de Vaudreuil, který měl velení na táborem na ostrově Navy, poradě předsedal.

Vincent Hodge zavedl nejdříve rozhovor na to, jestli by nebylo na místě, pokusit se o násilné osvobození Jana Bezejmenného.
„Je uvězněn ve Frontenaku,“ řekl. „Posádka tvrze není početná a asi sto statečných mužů by ji přinutilo ke kapitulaci. Nebylo by nemožné dorazit tam za čtyřiadvacet hodin.“
„Za čtyřiadvacet hodin?“ odpověděl pan de Vaudreuil. „Copak zapomínáte, že Jan Bezejmenný byl odsouzen ještě než byl zajat? Za dvanáct hodin, ještě tuto noc, by bylo nutné dorazit k Frontenaku!“
„Dorazíme tam,“ odpověděl Vincent Hodge. „Po břehu Ontaria nás nezadrží žádná překážka až po svatý Vavřinec a protože královští nebudou mít ani tušení o našem plánu, nebudou moci nám zastoupit cestu. „
„Jděte,“ řekl pan de Vaudreuil, „ale co nejtajněji. Je nutné, aby vyzvědači v Chippewayi o vašem odchodu nic nevěděli!“
Když bylo o výpravě rozhodnuto, bylo snadné shromáždit sto mužů, kteří se jí měli zúčastnit. Aby vyrvali Jana Bezejmenného smrti, byli by se nabídli všichni vlastenci. Oddíl, jemuž velel Vincent Hodge, přešel na pravý břeh

Niagary, do Schlosseru, zamířil napříč americkým úze-mím a ke třetí hodině ranní dorazil na pravý břeh svatého Vavřince, po jehož zamrzlé hladině se dalo snadno přejít. Tvrz Frontenac nebyla odtamtud už ani pět mil na sever. Ještě dříve, než nadejde den, mohl Vincent Hodge překvapit posádku a osvobodit odsouzence.
Avšak předhonil jej jízdní kurýr, vyslaný přímo z Chippeway. Oddí-ly, střežící hranice zaujímaly celý levý břeh řeky. Bylo nutné zříci se pokusu o přechod. Oddíl by byl zničen. Královští jezdci by mu zamezili ústup. Ani jediný by se nevrátil na ostrov Navy.
Vincent Hodge a jeho druhové museli nastoupit zpáteční cestu do Schlosseru.
Byl tedy snad útok, chystaný na tvrz Frontenac, vyzrazen v táboře v Chippeway?
Že přípravy, které vyžadovalo shromáždění sta mužů, nemohly být udrženy v naprosté tajnosti, bylo pravděpodobné. Avšak jak se o nich dozvěděl plukovník MacNab? Copak je mezi vlastenci vyzvědač, nebo vyzvědači, kteří jsou ve styku s táborem v Chippeway? Vzniklo už podezření, že Angličané jsou asi informováni o všem, co se děje na ostrově. Tentokrát nebylo možné pochybovat, neboť vojsko rozložené na kanadských hranicích, bylo zavčas informováno, aby zabránilo Vin-centu Hodgemu překročit je. Ostatně pokus, podniknutý panem de Vaudreuil, by nepomohl k osvobození odsouzence. Vincent Hodge by dorazil do tvrze Frontenac pnliš pozdě.
Následujícího dne, ráno 12. prosince, se roznesla zpráva, že Jan Bezejmenný byl v noci ve tvrzi Frontenac zastřelen. A loyalisté se radovali, že se nemají už čeho obávat od populárního hrdiny, který byl duší francouzsko-kanadských povstání.

X. KAPITOLA
Bridget Morgazová

Zatím postihly národní stranu dvě jiné, neméně strašlivé rány a zbavily odvahy její poslední obhájce v táboře na ostrově Navy.
Opravdu se bylo co obávat, že se reformistů zmocní zoufalství vůči neustálým ranám, jimiž je neblahý osud zasypával. Především výjimečný stav, vyhlášený v Montrealském okrese, téměř znemožňoval veškerou společnou dohodu mezi farnostmi při sv. Va-vřinci. Jednak kanadské duchovenstvo, nevzdávající se nadějí do bu-doucna, vybízelo povstalce k rezignaci, jednak nebylo možné zvítězit bez pomoci Spojených států amerických. Avšak kromě účasti Ameri-čanů z pohraničí se nezdálo, že by tato účast měla být vydatná. Federál-ní vláda se střežila otevřeně se zastat svých sousedů francouzského původu. Sliby ano! Činem málo, nebo zcela nic! Kromě toho četní Kanaďané, odvolávající se stále na svá práva, protestující proti zřejmé-mu zneužívání moci, pracovali o utišení duchů.
Z tohoto stavu věcí plynulo, že počet bojujících vlastenců dostoupil v posledním měsíci roku 1837 jen tisíce, a ti byli rozptýleni po celé zemi. Místo revoluce bude historie moci zaznamenat jen vzpouru.
Nicméně byly učiněny jisté ojedinělé pokusy ve Swantoně. Na radu Papineaua a O'Callaghana, se vrátil malý oddíl osmdesáti mužů na kanadské území, dorazil do Moorés-Corner a srazil se s oddílem čtyř set dobrovolníků, kteří mu chtěli zastoupit cestu. Vlastenci bojovali s obdivuhodnou odvahou; byli však odraženi a museli se vrátit přes hranice. Na této straně se neměli už čeho obávat a vláda mohla soustředit své síly na severu.
Dne 14. prosince byla bitva u Saint Eustache v hrabství Deux--Montagnes, ležícím severně od sv. Vavřince. Tam mezi odvážnými druhy jako Lorimierem, Ferréolem a jinými, se vyznamenal energií a statečností doktor Chénier, na jehož hlavu byla vypsána odměna. Dva tisíce vojáků, poslaných sirem Johnem Colbornem, devět děl, sto dvacet jezdců a setnina osmdesáti dobrovolníků napadli Saint Eusta-che. Obrana Chéniera a jeho lidí byla hrdinská. Vystaveni dělovým koulím a ručnicím, museli se uchýlit do kláštera a do kostela. Většinou neměli ani pušky a když o ně žádali, Chénier chladně odpověděl:
„Vezměte si pušky těch, kteří padnou!“
Avšak kruh útočníků se svíral kolem vsi a požár přispěl královským na pomoc.
Chénier byl nucen opustit kostel. Koule jej srazila na zem. Opět se zvedl a vystřelil. Druhá koule jej zasáhla do prsou. Padl; byl mrtev.
Sedmdesát druhů zahynulo s ním.
Dosud je vidět poškození kostela, kde se tito zoufalci bili a Kanaďa-né nikdy nepřestali putovat k místu, kde padl statečný doktor. V tom kraji se stále říká: statečný jako Chénier.
Po nemilosrdném potlačení povstání v Saint Eustache vyslal sir John Colborne své sbory proti Saint Benoit, kam dorazily následující den.
Byla to pěkná a bohatá ves, ležící několik mil severně v hrabství Deux-Montagnes.
Tam byl proveden masakr na bezbranných lidech, kteří se chtěli vzdát. Jak by se mohli bránit proti vojsku, přicházejícímu ze Saint Eustache a proti dobrovolníkům, kteří přišli ze Saint André, tedy proti více než šesti tisícům mužů, majících v čele generála?
Pustošení, ničení, drancování, žhářství, krádeže - všechny výstřel-ky zběsilé soldatesky, která nešetřila ani věk ani pohlaví, znesvěcování kostelů, posvátných nádob, které užívali nejhnusnějším způsobem, bohoslužebných rouch, která zavěšovali na krk koním - to byly van-dalské a nelidské činy, jejichž jevištěm se stala tato farnost. Je nutné říci, že když dobrovolníci měli největší podíl na těchto zločinech, byli vojáci pravidelné armády svými veliteli jen málo zdržováni nebo vůbec ne. Několikrát velitelé rozkázali domy předních občanů zapálit.
Když tyto zprávy došly 16. prosince na ostrov Navy, způsobily tam krajní rozhořčenÍ. Modré čepice se chtěly přepravit přes Niagaru a na-padnout MacNabův tábor. Jen stěží jim to pan Vaudreuil rozmluvil.
Avšak po tomto prvním záchvatu hněvu následovala hluboká skep-se. Řady vlastenců prořídly i několikerým útěkem, z

nichž asi sto přešlo americké hranice.
Ostatně velitelé pozorovali, že jejich vliv pohasíná a rozdvojili se sami. Vincent Hodge, Farran a Clerc se často neshodovali s ostatními. Jedině pan de Vaudreuil by snad mohl zmírnit soupeření, vyvolané touto zoufalou situací. Bohužel, i když neztratil nic ze své duševní energie, uzdravil se ze špatně ošetřovaných ran; cítil však, že jeho síly denně ubývají, a chápal, že poslední porážky nepřežije.
A tak v obavách, kterými ho naplňovala budoucnost, pomýšlel pan de Vaudreuil na opuštěnost, v níž zůstane jeho dcera.
Avšak André Fan, William Clerc a Vincent Hodge neustále zápa-sili s malomyslností svých druhů. Je-li tentokrát partie ztracena, opa-kovali, je nutné počítat na hodinu, kdy bude možné začít ji znova. Nechávajíce za sebou zrušení příštího povstání, uchýlí se vlastenci na území Spojených stát amerických, kde se budou připravovat k nové výpravě proti utiskovatelům.
Ne, nebylo třeba zoufat nad budoucností a to si myslel mistr Nick, a říkal panu de Vaudreuil:
„I když se vzpoura opět nezdařila, uskuteční se žádané reformy silou poměrů. Kanada získá svá práva dříve či později, získá si samosprávu a bude závislá na Anglii jen podle jména. Budete žít dost dlouho, pane de Vaudreuil, abyste to uviděl. Jednoho dne vás najdeme s vaší drahou Clary ve vile Montcalm, která vstane ze zřícenin. A já doufám, že ko-nečně svléknu plášť Sagamorů, který vůbec nesluší mým notářským ramenům, a vrátím se do své kanceláře v Montrealu!“
Pak, když pan de Vaudreuil, sžírán nepokojem o svou dceru, se o tom zmínil Thomasi Harcherovi, farmář mu odpověděl:
„Copak nepatříme k vaší rodině, urozený pane? Obáváte-li se o slečnu Clary, proč byste ji nedal zavést k mé ženě Catherine? Tam na farmě Chipogan bude v bezpečí a vrátíte se k ní, až to dovolí okolnos-ti!“
Avšak pan de Vaudreuil si už nedělal žádné iluze o svém stavu. Proto, když věděl, že byl smrtelně raněn, rozhodl se zabezpečit bu-doucnost Clary za podmínek, které si vždy přál.
Protože vědělo lásce Vincenta Hodgea ke své dceři, měl asi za to, že tato láska je opětována. Nikdy by netušil, že srdce Clary je naplněno myšlenkami na jiného. Pomyslí-li dcera na opuštěnost, v níž ji otcova smrt zanechá, zajisté pocítí na tomto světě potřebu opory. A existuje pro ni bezpečnější opora nad lásku Vincenta Hodgea, spoutaného s ní už svazkem vlastenectví?
Pan de Vaudreuil se tedy rozhodl jednat v tomto smyslu, aby usku-tečnil své nejmilejší přání. Nepochybovalo citech Vincenta Hodgea, nemohl pochybovat o citech Clary. Dáje dohromady, promluví s nimi, spojí jejich ruce. A pak, až bude umírat, bude mít jen jednu lítost, že nemohl své vlasti vrátit její samostatnost.
Vincent Hodge byl požádán, aby přišel večer 16. prosince.
Pan de Vaudreuil obýval s dcerou malý dům na východním břehu ostrova naproti vsi Schlosser.
I Bridget tam bydlela; avšak nevycházela z něho nikdy ve dne. Nejčastěji vycházela nešťastná žena, když nadcházela noc, pohroužena do vzpomínek na oba syny, Jeana, zemřelého pro věc národa, a Joan-na, o němž už neměla žádnou zprávu a který očekává snad ve vězení v Québeku nebo Montrealu, až i pro něho nadejde, hodinu smrti.
Kromě toho ji nikdo nevídal v tomto domě, kde jí pan de Vaudreuil a jeho dcera opláceli pohostinství, poskytnuté jim v Uzavřeném domě. Ne, že by se obávala, že ji poznají a vrhnou jí do tváře její jméno! Kdo by v ní mohl tušit ženu Simona Morgaze? Bylo už dost na tom, že žila pod střechou pana de Vaudreuil a že jí Clary osvědčovala lásku a úctu dcery vůči matce.
Vincent Hodge se dostavil přesně k dostaveníčku, které mu bylo určené. Když přišel, bylo osm hodin večer.
Bridget, která už odešla, bloudila po ostrově.
Vincent Hodge stiskl ruku panu de Vaudreuil a obrátil se ke Clary, která mu podávala svou ruku.
„Chci s vámi mluvit o vážných věcech, drahý Hodgei,“ řekl pan de Vaudreuil.
„Odejdu, otče,“ řekla Clary a zamířila ke dveřím.
„Nikoliv, dítě, zůstaň! Co chci říci, týká se vás obou.“
Pokynul Vincentu Hodgemu, aby se posadil k jeho lenošce. Clary usedla na pohovku vedle něho.
„Příteli,“ pravil, „zbývá mi jen málo života. Cítím, že slábnu den ode dne víc. Proto mě poslouchejte, jako byste byli u lože umírajícího a jako byste měli vyslechnout jeho poslední slova.“
„Drahý Vaudreuile,“ odpověděl Vincent Hodge živě, „přehání-te...“
„A působíte nám veliký zármutek, otče!“ připojila dívka.
„Vy mi způsobíte ještě větší,“ pokračoval pan de Vaudreuil, „když mi nebudete chtít porozumět.“
Dlouho na oba hleděl. Pak se obrátil k Vincentu Hodgemu.
„Příteli,“ pokračoval, „dosud jsme vždy mluvili jen o věci, které jsme vy i já zasvětili celý svůj život. U mne nebylo nic přirozenějšího, neboť jsem z francouzské krve a zápasil jsem za vítězství francouzské Kanady. Vy, který nejste s naší zemí spjat pouty původu, jste neváhal stanout v první řadě vlastenců...“
„Copak nejsou Američané a Kanaďané bratři?“ odpověděl Vincent Hodge. „A kdo ví, nebude-li Kanada jednou částí americké konfede-race!“
„Kéž nadejde ten den!“ řekl pan de Vaudreuil.
„Ano, otče, nadejde,“ zvolala Clary, „nadejde a dočkáte se ho.“ „Ne, dítě, nedočkám se ho.“
„Myslíte tedy, že naše věc je navždy ztracena, protože byla tentokrát poražena?“ otázal se Vincent Hodge.
„Věc, která spočívá na spravedlnosti a právu, nakonec vždy zvítězí,“ odpověděl pan de Vaudreuil. „Čas, který se mně nebude dostávat, se nebude dostávat ani vám, abyste spatřili toto vítězství. Ano, Hodgei, uvidíte je a zároveň bude pomstěn váš otec... váš otec, který zemřel na popravišti Morgazovou zradou!“
Při tomto jménu, znenadání vysloveném, se Clary cítila zasažena do srdce. Obávala se, že bude spatřena červeň, která jí vstoupila do tváří? Nepochybně ano, neboť vstala a odešla k oknu.

„Co je vám, Clary?“ zeptal se Vincent Hodge a šel za dívkou. „Jsi nemocná?“ připojil pan de Vaudreuil a snažil se vstát z lenošky. „Ne, otče, to nic není!... Trocha vzduchu mě osvěží!“
Vincent Hodge otevřel jedno okenní křídlo a vrátil se k panu de Vaudreuil.
Ten čekal několik okamžiků. Pak, když se Clary k němu vrátila, vzal ji za ruku a obrátil se zároveň k Vincentu Hodgemu.
„Příteli,“ řekl, „ačkoliv vlastenectví naplnilo celý váš život, nicméně ponechávalo ve vašem srdci místo pro jiný cit! Ano, Hodgei, vím to, milujete mou dceru a vím rovněž, že ona si vás váží. Umřel bych klidněji, kdybyste měl právo a povinnost bdít nad ní, která po mě na světě zůstane osamělá! Svolí-li, přijmete ji za ženu?“
Clary odtáhla svou ruku z otcovy ruky a hledíc na Vincenta Hodgea, čekala, co odpoví.
„Drahý Vaudreuile,“ odpověděl Vincent Hodge, „nabízíte mi usku-tečnění největšího štěstí, o němž jsem mohl snít, štěstí být s vámi spojen tímto svazkem. Ano, Clary, miluji vás, a to už dávno a ze vší duše. Než jsem se vám zmínil o své lásce, chtěl jsem vidět vítězství naší věci. Avšak okolnosti se staly vážné a poslední události změnily postavení vlastenců. Uplyne možná několik let, než se bude moci připravit k zá-pasu. Nuže, chcete strávit tato léta v Americe, která je téměř vaší vlastí? Chcete mi dát právo zastoupit u vás otce, způsobit mu radost, že by mě nazval synem?... Řekněte, Clary, chcete?“
Dívka mlčela.
Vincent Hodge vůči tomuto mlčení sklonil hlavu a neodvažoval se svou otázku opakovat.
„Nuže, dítě,“ řekl pan de Vaudreuil, „slyšela jsi mne?... Slyšela jsi, co pravil Hodge... Závisí na tobě, abych mohl být jeho otcem, a abych po všech strastech života měl tu poslední útěchu, že bych tě viděl spojenou s vlastencem tebe hodným, který tě miluje!“
A tu Clary pronesla vzrušeným Wasem odpověď, která vyvracela veške-rou naději.
„Otče,“ pravila, „mám k vám nehlubší úctu. Hodge i k vám chovám více než hlubokou vážnost - sesterské přátelství. Avšak nemohu být vaší ženou!“
„Nemůžeš... Clary?“ zašeptal pan de Vaudreuil a uchopil dceru za ruku.
„Ne, otče.“
„A proč?“
„Protože můj život náleží někomu jinému!“
„Někomu jinému?...“ vzkřikl Vincent Hodge; nedovedl utlumit projev žárli-vosti.
„Zanechte žárlení, Hodgei!“ odpověděla dívka. „Proč byste žárlil, příteli. Toho, kterého miluji a jemuž jsem se o své lásce nikdy nezmíni-la, toho, který mě miloval a nikdy mi to neřekl, ten už není! Snad i kdyby žil, nestala bych se jeho ženou! Avšak je mrtev, zemřel pro vlast a já zůstanu věrná jeho památce...“
„To je Jan Bezejmenný!... zvolal pan de Vaudreuil.
„Ano, otče, Jean...“
Clary nemohla svou odpověď dokončit.
„Morgaz!... Morgaz!...“ Toto jméno zaznělo v tom lomozu, dosud vzdáleném. Zároveň se sbíhal lid. Lomoz se blížil od severu ostrova a právě po břehu Niagary, na němž stál dům pana de Vaudreuil.
Při tomto jménu, náhle proneseném a doplňujícím Jeanovo jméno, Clary strašlivě zbledla.
„Co je to za hluk?“ zeptal se pan de Vaudreuil.
„A proč toto jméno?“ otázal se Vincent Hodge.
Vstal, přistoupil k dosud otevřenému oknu a vyklonil se ven. Břeh byl jasně ozářen. Asi sto vlastenců, z nichž někteří nesli po-chodně z březové nebo bukové kůry, se hrnulo podél řeky.
Byli tam muži, ženy, děti. Všichni řvali prokleté jméno Morgaz a tlačili se kolem staré ženy, která nemohla uniknout jejich útokům, neboť se sotva vlekla.
Byla to Bridget.
Vtom se Clary vrhla k oknu a když spatřila oběť tohoto projevu vášní, jehož příčinu ihned pochopila, zvolala:
„Bridget!...“
Vrátila se ke dveřím, náhle je otevřela a vyběhla ven; neodpověděla ani otci, který ji následoval s Vincentem Hodgem.
Dav nebyl ani padesát kroků od domu. Pokřik se zdvojnásobil. Bridget bylo do tváře házeno bláto. Vztahovaly se k ní zuřivé ruce. Lidé sbírali kamení.
Clary de Vaudreuil byla mžikem u Bridget a objala ji, zatímco s no-vou zuřivostí zazněl křik:
„To je Bridget Morgazová!... To je žena Simona Morgaze!... Zabte ji!... Zabte ji!“
Pan de Vaudreuil a Vincent Hodge, kteří chtěli vkročit mezi ni a tyto zuřivce, se náhle zastavili.
Bridget ženou Simona Morgaze!... Bridget, mající toto jméno... toto hanebné jméno!...
Clary podpírala nešťastnici, která právě klesla na kolena. Její oděv byl rozedrán a potřísněn. Rozcuchané bílé vlasy jí zastíraly tvář.
„Zabte mě!... Zabte mě!“ šeptala.
„Bídáci,“ zvolala Clary a obrátila se k těm, kteří ji ohrožovali, „ušet-řete tuto ženu!“
„Je to žena zrádce Simona Morgaze!“ opakovaly zuřivé hlasy. „Ano... zrádcova žena,“ odpověděla Clary, „ale také matka...“ A již měla na rtech Jeanovo jméno - jediné možné, které mělo Bridget zachránit...
Avšak Bridget opět nabyla sil, zvedla se a šeptala:
„Ne... Clary... Ne!... Ze soustrasti k mému synovi, ze soustrasti k jeho památce!“
A pak zazněl křik s novou zuřivostí, rovněž hrozby. Dav vzrostl a byl zmítán oním neodolatelným šílenstvím, které vede k nejzbabělejším útokům.
Pan de Vaudreuil a Vincent Hodge se chtěli pokusit vyrvat mu jeho oběť. Někteří z jejich přátel, přivolaní povykem, jim přišli na pomoc.

Avšak nadarmo se pokusili vysvobodit Bridget a s ní Clary, držící ji v objetí.
„Zabít!... Zabít ženu Simona Morgaze!... “ řvaly ty šílené hlasy.
Najednou se objevil v davu, který rozrazil, jakýsi muž. Vyrval Brid-get z rukou, které se zvedaly, aby jí zasadily poslední rány, a zvolal:
„Matko!“
Byl to Jan Bezejmenný, byl to Jean Morgaz!

XI. KAPITOLA
Očista

Avšak, za jakých okolností přišli obhájci ostrova Navy na jméno Morgaz?
Nezapomněli jsme, že několikrát už byly MacNabovi vyzrazeny pří-pravy k obraně, místa, která byla opevňována, aby byl útok králov-ských odražen, několik pokusů o vynucení přechodu přes Niagaru. Zřejmě se vplížil do řad vlastenců špeh a uvědomoval nepřítele o všem, co se na ostrově dělo. Tohoto špeha marně hledali, aby na něm bez prodlení vykonali spravedlnost. Vždycky unikl pátrání, prováděnému až ve vesnicích na americkém břehu.
Tímto špehem nebyl nikdo jiný než Rip.
Popuzen posledními nezdary, které způsobily značné ztráty jeho obchodní firmě, pokusil se šéf závodu Rip and Co. napravit to odváž-ným činem v naději, že vyrovná poslední úbytky. Byly vskutku vážné. Nezdařil se mu podnik na farmě Chipogan, kde musel jeho oddíl ustoupit. Víme, jak v Saint Charles ponechal Janu Bezejmennému, ukrytému v Uzavřeném domě, možnost uprchnout. Konečně provedli psancovi zatčení ne jeho lidé, ale lidé policejního velitele Comeaua.
Když se Rip rozhodl pomstít, nemusel se už zabývat „záležitostí Jana Bezejmenného“, protože se právem domníval, že odsouzenec byl popraven ve tvrzi Frontenac, umínil si odejít potají na ostrov Navy. Tam si troufal pomocí umluvených signálů oznamovat plukovníkovi MacNabovi postup obranných prací a kde by bylo možné na ostrově přistát. Kdyby ho poznali, nemohl očekávat milost. Zabili by ho jako psa. V případě, že jim usnadní dobytí ostrova, měla mu za to připad-nout velká odměna, - což by vedle zmizení hlavních vůdců nezbytně způsobilo konec povstání z r. 1837.
Za tímto účelem se Rip odebral na americký břeh Niagary. Pak se ze Schlosseru přepravil na Karolíně jako obyčejný návštěvník a dostal se do tábora na ostrově Navy.
Opravdu, díky jeho přestrojení, vousům, které si nechal narůst, změnám v jeho obvyklém chování, hlasu, který změnil, nebylo možné tohoto odvážného detektiva poznat. A přece tam byli lidé, kteří by ho poznat mohli, - pan de Vaudreuil a jeho dcera, Thomas Harcher a jeho synové, s nimiž se setkal v Chipoganu, a rovněž mistr Nick, o kterém se nenadál, že ho najde na ostrově. Ale naštěstí pro něj bylo jeho přestrojení tak dokonalé, že nikdo neměl ani tušení, kdo vlastně je.
Tak mohl, aniž se vydával do nebezpečí, provozovat své vyzvědač-ské řemeslo, a kdykoliv bylo potřeba, dorozumět se s královskými vojáky. Tak uvědomil plukovníka MacNaba o zamýšleném útoku Vin-centa Hodgea na tvrz Frontenac. Jistá okolnost mu měla být zhoubná.
Za ten týden, co sem přišel, oblečen jako modré čepice, ačkoliv se octl často tváří v tvář Thomasi Harcherovi, mistru Nickovi a jiným, ne-setkal se Rip ještě s Bridget. Ajak by mohl tušit, že je na ostrově Navy? Žena Simona Morgaze mezi vlastenci - to bylo něco, čeho by se nejméně nadál. Copak ji neopustil v Uzavřeném domě, když ji ušetřil od hrozných represálií, které byly páchány na obyvatelích v Saint Charles? Mimo to už dvanáct let - od té doby, co se stýkal s její rodinou a s ní v Chambly, - setkali se oba jenom jedenkrát, při večerní prohlídce. Proto by ho Bridget nebyla poznala právě jako mistr Nick nebo Thomas Harcher.
Bridget ho skutečně nepoznala. On sám se prozradil za okolností, které nemohl předvídat při veškeré své úzkostlivé opatrnosti.
Toho večera - 16. prosince - opustila Bridget dům, kam přišel Vincent Hodge na požádání pana de Vaudreuil. Hluboká noc halila kotlinu Niagary. Žádný zvuk se neozýval ani ve vsi, obsazené anglic-kým vojskem, ani v táboře reformistů. Několik hlídek přecházelo po břehu; muži střežili levé rameno řeky.
Bridget přišla ani si neuvědomujíc svou mechanickou chůzi na ko-nec ostrova proti proudu. Tam se zastavila na několik okamžiků a chystala se k návratu, když vtom se dotklo jejího pohledu světlo, zmítající se na břehu.
Překvapena a znepokojena, postoupila Bridget až ke skaliskům, ovládají-cím v těch místech Niagaru.
Tam mával jakýsi muž svítilnou, jejíž světlo mohlo být snadno vidi-telné na chippewayském břehu. A opravdu, téměř ihned mu bylo odpovězeno světlem z tábora.
Bridget nedovedla potlačit výkřik, když viděla tuto výměnu pode-zřelých signálů.
Skokem se muž, upozorněný výkřikem Bridget, vyšvihl na skaliska a ocitl se tváří v tvář této ženě, pozvedl jí živě svítilnu k obličeji.
„Bridget Morgazová!“ zvolal.
Zprvu zmatena před tímto mužem, který znal její jméno, Bridget ustoupila. Ale jeho hlas, který tentokrát z opatrnosti nezměnil, prozradil špehovu totožnost.
„Rip!... “ zablábolila Bridget. „Rip... tady!“
„Ano, já!“
„Rip ... provozující toto řemeslo...“
„Eh, Bridget,“ řekl Rip přitlumeným hlasem, „copak jste nepřišla sem učinit totéž v táboře vlastenců, co já tady dělám? Proč by se žena Simona Morgaze nacházela v táboře vlastenců, ne-li proto, aby ozna-movala...“
„Darebáku!“ zvolala Bridget.

„Oh, mlčte," řekl Rip a popadl ji prudce za rameno. „Mlčte, nebo..."
A jediným pohybem ji mohl srazit do proudu Niagary.
„Mě zabít?" odvětila Bridget a ustoupila o několik kroků. „Ne dříve, pokud nezavolám, pokud vás nevyzradím!"
A vykřikla:
„Pomoc!... Pomoc!"
Téměř ihned věstil lomoz, že se hlídky ženou tam, kde zazněl výkřik. Rip pochopil, že už nebude mít kdy se Bridget zbavit, než by jí přispěchali hlídači na pomoc.
„Mějte se na pozoru, Bridget," řekl jí. „Řeknete-li, kdo jsem, řeknu já, kdo jste vy!..."
„Řekněte si!" odpověděla Bridget, a neváhala ani po této hrozbě. Pak opakovala hlasem ještě silnějším:
„Pomoc!... Pomoc!..."
V tom je obklíčilo asi deset vlastenců. Jiní přibíhali z různých stran po břehu.
„Tento člověk," řekla Bridget, „je agent Rip, vyzvědač v králov-ských službách..."
„A tato žena," řekl Rip, „je žena zrádce Simona Morgaze!"
Účinek opovrženého jména byl okamžitý. V něm se rozplynulo Ripovo jméno. Výkřiky: „Bridget Morgazová!... Bridget Morgazo-vá!..." ovládaly lomoz. Na tuto ženu se shrnuly rázem hrozby a nadáv-ky. Toho využil Rip. Nepozbyl chladnokrevnosti a když viděl, že po-zornost je od něho odvrácena, zmizel. A bezpochyby ještě toho večera se mu podařilo dostat se přes rameno Niagary do Schlosseru a uchýlit se do tábora v Chippeway, neboť žádné pozdější pátrání jej neobjevilo. Nyní víme, proč Bridget, vlečená pobouřeným davem, byla proná-sledována směrem k domu pana de Vaudreuil.
A právě by byla klesla pod ranami, když vtom se objevil Jan Beze-jmenný a jediným slovem: „Matko!" odhalil tajemství svého původu.
Jan Bezejmenný byl synem Simona Morgaze!
Jak se uprchlík ocitl na ostrově Navy, objasníme několika slovy.
Když padla ve tvrzi Frontenac salva, klesl Jean beze slova do Lione-lovy náruče. Pochopil. Joann právě místo něho zemřel. Jeho mladý druh měl dost práce, aby ho vzkřísil. Když přešli svatý Vavřinec po ledě, vydali se oba po břehu Ontaria a na úsvitu byli už daleko od tvrze.
Odebrat se na ostrov Navy, shromáždit povstalce proti královským vojskům a dát se konečně zabít, nezdaří-li se tento poslední pokus, k tomu se odhodlal Jan Bezejmenný. Když putoval územími, sousedí-cími s jezerem, kde se rozšířila zpráva o jeho popravě, mohl zjistit, že angličtí Kanaďané mají zato, že jsou s ním hotovi. Nuže, objeví se opět v čele vlastenců, padne jako blesk na anglické vojáky. Snad způsobí jeho opětné zjevení, takřka zázračné, hrůzu v jejich řadách a vyvolá zároveň neodolatelný zápal v Synech Volnosti.
Avšak jakkoliv Jean a Lionel spěchali k Niagaře, museli provést dlouhé zacházky a ty byly příčinou velkých opožděnÍ. Nebezpečí, kte-rým se vystavovali, byla velmi veliká až po hranici amerického území, proto museli putovat jenom v noci. Tak teprve 16. prosince dorazili do vsi Schlosser a pak do tábora na ostrově Navy.
A nyní Jan Bezejmenný čelil řvoucímu davu, který se za ním sevřel. Ale hrůza, kterou způsobilo jméno Simona Morgaze, byla tak veliká, že výkřiky neutichaly. Poznali jej... Byl to opravdu Jan Bezejmenný, národní hrdina, o němž se domnívali, že padl anglickými kulemi!...
A přesto se legenda rozplynula. K hrozbám, pronášeným proti Bridget, byly připojeny jiné, které platily jejímu synovi. Jean zůstal klidný. Podpíral matku jednou rukou, a odstrkoval dru-hou rukou rozvášněný dav. Pan de Vaudreuil, Farran, Clerc a Lionel se marně snažili jej utišit. Pokud se týká Vincenta Hodgea, ten, když se octl tváří v tvář synu toho, který zradil jeho otce, člověku, o němž věděl, že jej Clary de Vaudreuil miluje, pocítil, že mu stoupá do hlavy příval hněvu a nenávisti. Potlačil ale pomstychtivost a pomýšlel jen na obranu mladé dívky před nepřátelskými projevy, které jí přivodila její oddanost k Bridget Morgazové. Že se takové city mohly projevit vůči této nešťastné ženě, že ji ostatní mohli činit zodpovědnou za zradu Simona Morgaze, byla křiklavá nespravedlnost. Bylo to pochopitelné jen u davu, který se poddal prvnímu hnutí a už nepřemýšlel. Ale to, že ho přítomnost Jana Bezejmenného nezastavila v jeho šílení, to přesa-hovalo všechny meze.
Nevole, kterou Jean cítil nad tímto hnusným jednáním, byla tak veliká, že bledý hněvem a ne už rudý hanbou, zvolal hlasem, který převládl všechen lomoz:
„Ano, jsem Jean Morgaz a tohle je Bridget Morgazová!... Zabte nás tedy!... Nedbáme vaší soustrasti právě tak jako vašeho opovržení!... Avšak ty, má matko, zvedni hlavu a odpusť těm, kteří ubližují tobě, nejctihodnější ze všech žen!"
Po těchto Jeanových slovech paže klesly. Ale ústa dosud přece hulá-kala:
„Pryč odtud, zrádcova rodino!... Pryč odtud, Morgazové!"
A dav ještě více sevřel oběti svého nenávistného vzrušení, aby je vytlačil z ostrova.
Clary se před ně vrhla.
Tu řekl Jan Bezejmenný hlasem, ve kterém se pohrdání mísilo s ne-volí:
„Je zbytečné, abych se šířil o útrapách, které způsobilo mé matce její poskvrněné jméno. Ale je nutné, abyste se dozvěděli, co vykonala, aby odstranila tuto poskvrnu. Své dva syny vychovala v ideji obětování se a zřeknutí všeho štěstí na zemi. Jejich otec zradil svou kanadskou vlast; oni žili jen proto, aby jí vrátili její nezávislost. Odvrhli jméno, které v nich působilo hrůzu; jeden putoval hrabstvími z farnosti do farnosti; burcoval přívržence národní věci, zatímco druhý se vrhal do první řady vlastenců ve všech povstáních. Tento je před vámi. První, starší, byl abbé Joann, který mě zaměnil ve frontenackém vězení a padl kulemi katů..."
„Joann?... Joann... mrtev?" zvolala Bridget.
„Ano, mrtev, jako jsi nás zavázala k přísaze, že zemřeme, - zemřel za svou vlast!"
Bridget poklekla vedle Clary, která ji objala rukama, mísíc své slzy s jejími slzami.

Z davu, dojatého touto tklivou scénou, zaznívalo už jen temné mru-čení, v němž byla nicméně zřejmá nepřekonatelná hrůza před jménem Morgaz.
Jean pokračoval ještě vzrušenějším hlasem:
„Podívejte, co jsme udělali, abychom očistili jméno, které je navždy poskvrněno, jméno, o kterém jste se dozvěděli náhodou a které jsme chtěli vrhnout do zapomenutí se zhanobenou vlastní rodinou! Bůh to nechtěl! A když jsem vám nyní vše řekl, odpovíte opět slovy opovrže-ní a výkřiky nenávisti?“
Ano! Hrůza, kterou způsobila vzpomínka na zrádce, byla tak veliká, že se jeden z nejzuřivějších odvážil odpovědět:
„Nikdy nestrpíme, aby žena a syn Simona Morgaze poskvrňovali svou přítomností tábor vlastenců!“
„Ne!... Ne!...“ odpověděli jiní, v nichž hněv získal převahu. „Bídníci!“ zvolala Clary.
Bridget se zvedla.
„Synu,“ řekla, „odpusť jim!... Nemáme právo neodpouštět!“ „Odpustit?“ zvolal Jean v zanícení, které strhovalo všechnu jeho bytost proti této nespravedlnosti. „Odpustit těm, kdo nás činí odpo-vědnými za zločin, který jsme nespáchali, a přesto, co jsme vykonali, abychom jej odčinili! Odpustit těm, kdo stíhají zradu až na ženě, až na dětech, z nichž jedno už svou krev prolilo a druhé ji prolít za ně touží!... Ne!... Nikdy! Nezůstaneme u těchto vlastenců, kteří říkají, že je styk s námi poskvrňuje! Pojďte, matko, pojďte!“
„Synu,“ řekla Bridget, „je nutno trpět!... To je náš osud na tomto světě!... To je očista!...“
„Jeane!“ zašeptala Clary.
Zazněly opět výkřiky. Pak umlkly. Řady se rozestoupily před Brid-get a jejím synem. Oba zamířili k břehu.
Bridget už neměla k chůzi síly. Ten strašlivý výstup ji zhroutil. Clary a Lionel ji podpírali, avšak potěšit ji nemohli.
Zatím co Vincent Hodge, Clerc a Farran zůstali v davu, aby jej zkrotili, kráčel pan de Vaudreuil za dcerou. Jako ona cítil, že se jeho srdce bouří proti této nespravedlnosti, proti hnusu těchto předsudků, které přesahují všechny meze lidské příčetnosti. Pro něj, právě tak jako pro dceru, mizela otcova minulost vůči minulosti jeho synů. A když Bridget a Jean došli k jedné z loděk, obstarávajících dopravu do Schlosseru, pravil:
„Vaši ruku, paní Bridget!... Vaši ruku, Jeane!... Nevzpomínejte už na urážky těchto bídníků!... Poznají, že jste povznesení nad tuto ha-nu!... Jednoho dne vás budou žádat o odpuštění...“
„Nikdy!“ zvolal Jean a mířil k loďce, přichystané odrazit od břehu. „Kam jdete?“ otázala se Clary.
„Tam, kde nebudeme v nebezpečí, že se staneme terčem lidských urážek.“
„Paní Bridget,“ řekla dívka hlasem, který všichni zaslechli, „ctím vás jako matku! Byly chvíle, kdy jsem měla za to, že váš syn už není a přísahala jsem, že zůstanu věrná památce toho, jemuž jsem chtěla zasvětit svůj život!... Jeane, miluji vás!... Chcete mě za ženu?...“
Jean, zbledlý pohnutím, by byl bezmála padl šlechetné dívce k no-hám.
„Clary,“ řekl, „učinila jste mi právě jedinou radost, kterou jsem zakusil od té doby, co vláčím tento prokletý život! Avšak - viděla jste to sama - nic nedovedlo zmírnit hrůzy, které vzbuzuje naše jméno, a nechci, abyste kdy sdílela tuto hrůzu!“
„Ne,“ připojila Bridget, „Clary de Vaudreuil se nemůže stát ženou Morgaze!“
„Pojďte, matko,“ řekl Jean, „pojďte!“
A odvlekl Bridget a složil ji v člunu, který se vzdálil, zatímco v pokři-ku se ještě ozývalo zrádcovo jméno.
Následujícího dne v osamělé chýši za vsí Schlosser, kam dopravil svou matku, poslouchal Jean, kleče u ní, její poslední slova.
Nikdo nevěděl, že tato chýše skrývá ženu a syna Simona Morgaze. Ostatně, nebude to nadlouho. Bridget umírala. Za několik hodin skon-čí tento život, plný strastí, plný bídy, které se kdy mohou shrnout na lidskou bytost.
Až jeho matka nebude mezi živými, až jí zatlačí oči, až se země zavře nad jejím ubohým tělem, prchne Jean z této země, která ho odstrkuje. Zmizí a nebude se už o něm mluvit - ani až smrt přijde vysvobodit i jeho.
Ale poslední matčiny pobídky jej přiměly zříci se tohoto plánu na opuštění úlohy, kterou si vytkl, aby napravil otcův zločin.
A zde jsou slova, co říkala Bridget hlasem, kterým vycházel její poslední dech:
„Synu, tvůj bratr je mrtev, já umírám a mnoho jsem vytrpěla! Nestě-žuji si! Bůh je spravedlivý! Byla to očista! Jeane, aby byla úplná, musíš zapomenout na urážku! Musíš se opět ujmout svého úkolu! Nemáš právo uprchnout!... Tvou povinností, Jeane, je obětovat se za vlast, pokud nepadneš...“
S těmito slovy vydechla Bridget duši.
Jean políbil mrtvou a zatlačil ubohé oči, které se tolik naplakaly.

XII. KAPITOLA
Poslední dny

Postavení vlastenců na ostrově Navy bylo krajně kritické a nemohlo se udržet. Bylo to už jen otázkou dní - ne-li hodin.
Jestli plukovník MacNab váhal s přechodem Niagary, chtěl tábor obležených učinit neudržitelným. Baterie, postavená na chippeway-ském břehu, byla právě připravena a modré čepice nebudou mít mož-nost jí odpovědět, neboť neměly ani jediné dělo. Několik set pušek - jediné zbraně, které mohli povstalci používat na vzdálenost, aby zabránili přistát u ostrova, - budou bezmocné proti dělostřelectvu královských.
Jestli se Američané zajímali o úspěch francouzsko-kanadského po-vstání, bylo velmi co litovat, že z politických důvodů vláda Spojených států zachovávala od počátku války co nejpřísnější neutralitu. Jenom ona by byla mohla dodat děla, která scházela reformistům; ale to by znamenalo vyvolat stížnosti Anglie v době, kdy sebemenší příhoda mohla

způsobit roztržku, jak se stalo několik měsíců poté. Obranné prostředky ostrova Navy byly následkem toho krajně omezeny. I stře-liva a potravin se mu mohlo nedostávat, ačkoliv byl zásobován -pokud to prostředky země dovolovaly - přes Schlosser, Bufalo a Niagara Paus. Odtud probíhalo ustavičné křižování malých i velkých loděk pravým ramenem řeky. Proto dal plukovník MacNab postavit několik kusů děl nad Chippeway, aby ovládl řeku nad ostrovem i pod ním. Jak je známo, obstarával malý parník Karolina rychlé spojení mezi táborem a vsí Schlosser. Zvláště sloužil k dopravě zvědavců, kteří spěchali navštívit obránce na ostrově Navy.
Za těchto okolností museli být vůdcové této hrstky lidí nadáni vskut-ku neobyčejnou energií, aby se nevzdali zápasu. Bohužel ubývalo bo-jovníků den ze dne a zmalomyslněli se dávali převážet do Schlosseru, aby se už nevrátili.
Od žalostného výjevu, který skončil Jeanovým odchodem a jemuž byl přítomen, nevyšel pan de Vaudreuil už z domu. Jen těžko se ovlá-dal. Jeho dcera ho ani na okamžik neopouštěla. Zdálo se oběma, že byli takřka poskvrněni blátem urážek, vmetených do tváře Bridget a jejímu synovi. Nikdo netrpěl více než oni urážkami, jimiž jejich druhové zahr-nuli tuto ubohou rodinu, klesající pod tíží jména, které nosila! A přece, když pomysleli na zločin Simona Morgaze, na hrdinné oběti, které zrádcův čin přivedl na popraviště, klonili oba hlavu pod tíží neúpros-ného osudu, proti němuž spravedlnost nic nezmohla.
Ostatně v tom domě, kde se každodenně scházeli přátelé pana de Vaudreuil, se nikdo z nich nezmínil o tom, co se stalo. Vincent Hodge z diskrétnosti, hodné jeho povahy, se choval krajně zdrženlivě a nechtěl projevit nic, co by se mohlo zdát urážkou citů, které dala najevo Clary. Copak neměla pravdu ta statečná dívka, protestujíc proti zbytečným předsudkům, které rozšiřují i na nevinné odpovědnost viníků, kteří chtějí, aby se hanba dědila z otců na syny jako tělesná podoba nebo duševní?
A při pomyšlení na tuto strašlivou situaci Jean cítil, od nynějška osamělý na světě, že všechna jeho bytost se bouří. Joannova smrt pro vlast, Bridgetina smrt pro hrubé urážky - copak to všechno nestačilo pro to, aby vyvážilo budoucnost?... Ach ne! A když zvolal: „To je nespravedlivé!“ zdálo se mu, že hlas jeho svědomí odpovídá: „Snad je to jen spravedlnost!“
Jean viděl Clary, vzdorující útokům davu, který jej pronásledoval! Ano, měla odvahu zastat se Morgaze! Zašla až tam, že jej vybídla, aby sloučil svůj život s jejím životem. Ale on se tomu vzepřel a vzepře se vždycky! A přece - jak ji miluje!
A pak bloudil po březích Niagary jako Nathaniel Bumppo z Cooperovy pentalogie, který by se raději vrhl do jejích vodopádů, než by se odloučil od Mabel Dunhamové!
Po celý den osmnáctého zůstal Jean u mrtvoly své matky a záviděl jí klid, kterého se jí konečně dostalo. Jeho nejhoroucnějším přáním bylo ji následovat. Ale připomněl si její poslední slova, že nemá právo padnout jinak nežli v čele vlastenců. Je to jeho povinnost... splní ji.
Když nadešla noc, noc tmavá, sotva osvětlovaná odrazem světla sněhu, - jakýmsi bělavým odleskem, který pokrývá oblohu polárních krajin, - opustil Jean chýši, v níž leželo tělo Bridget. Pak několik set kroků odtud pod loubím stromů, pokrytých jíním, vyhrabal svým širo-kým kanadským nožem hrob. Na pokraji lesa, mizejícího ve tmách ho nemohl nikdo vidět a on nechtěl být viděn. Nikdo se nedozví, kde byla pohřbena Bridget Morgazová. Žádný kříž neoznačí její hrob. Odpočí-vá-li Joann v některém neznámém koutku tvrze Frontenac, jeho matka bude aspoň pochována v americké půdě, v půdě své vlasti. Jean se dá zabít při nejbližším útoku a jeho tělo zmizí, uneseno s tolika jinými těly niagarskými peřejemi. Pak nezbude nic - dokonce ani památka - po Morgazově rodině!
Když byla jáma dost hluboká, aby se mrtvola neměla co obávat drápů a zubů dravé zvěře, vrátil se Jean do chýše, vzal matčino tělo do náruče, odnesl je pod stromy, uložil je do hrobu, zahaleno do svého pláště z domácí látky a zahrnul je hlínou. Pak poklekl, pomodlil se a jeho poslední slova byla:
„Odpočívej v pokoji, ubohá matko!“
Sníh, který začal padat, skryl brzy místo, kde spala ta, která už nebyla, která už nikdy být neměla!
A přes to, že se MacNabovi vojáci pokusí vystoupit na ostrov Navy.
Bude Jean v první řadě vlastenců, aby tam našel smrt.
Neměl dlouho čekat.
Opravdu, následujícího dne 19. prosince, hned za časných ranních hodin bylo zřejmé, že plukovník MacNab chystá přímý útok. Velké, ploché lodi byly seřazeny u břehu pod táborem královských vojáků. Kvůli absenci dělostřelectva neměly modré čepice prostředek, kterým by zničily tyto lodi, než vyplují, ani kterým by je zastavily, až se pokusí se přeplavit. Jediným jejich prostředkem bylo vzepřít se vylodění ne-přátel násilím, přičemž se soustředí na ohrožených místech. Avšak jaký odpor mohlo klást několik set lidí přesile útočníků, přistanou-li u ostrova na několika místech zároveň? Proto, jakmile královští vkročí na ostrov, napadnou tábor a jeho obhájci, kterých je příliš mnoho, aby měli místo v několika loďkách ze Schlosseru, budou pobiti dříve, než se budou moci uchýlit na americkou půdu.
Tyto možnosti znepokojovaly zvláště pana de Vaudreuil a jeho pří-tele. Chápali nebezpečí této situace. Aby mu unikli, postačilo by jim ovšem, aby se uchýlili do Schlosseru, pokud je ještě cesta přes Niagaru volná. Avšak nikdo z nich nechtěl ustoupit, aniž by se bránil do posled-ní chvíle.
Snad se ostatně považovali za dosti silné k vážnému odporu a dělali si iluze o obtížích přistání nepřátel.
V každém případě jeden z nich neměl příliš přesvědčení. Byl to mistr Nick, tak nešťastně zapletený do tohoto boje. Avšak jeho postavení jako náčelníka indiánských bojovníků mu nedovolovalo nic říci. Po-kud se týká Lionela, jeho vlastenectví nepřipouštělo vůbec žádné vá-hání.
Mladý písař se ostatně nemohl vzpamatovat z překvapení, které mu způsobila neočekávaná odhalení o jeho hrdinovi. Jakže, Jan Beze-jmenný byl synem Simona Morgaze?... Abbé Joann byl synem zrádce?
„Nuže,“ opakoval si, „jsou proto méně dobrými vlastenci? A neměla slečna Clary pravdu, když se Jeana a jeho matky zastala? Ach, statečná dívka!... To je krásné!... To je vznešené!... To je důstojné Vaudreuilovy dcery!“
Tak uvažoval Lionel, neskrblil nadšením a nemohl uvěřit, že by Jean opustil ostrov Navy, aby se na něj už nevrátil.

Ano! Jan Bezejmenný se opět objeví, i kdyby jen proto, aby zemřel za obhájení věci národa!
A mladý písař brzy dospěl k tomuto celkem velmi správnému úsud-ku:
„Proč by nebyly děti Simona Morgaze nejlepšími lidmi, když posled-ní potomek bojovného rodu nemá nic z vlastností svých předků, když rod Sagamorů skončí notářem?“
Co soudil o Janu Bezejmenném Lionel, to o něm soudili také Tho-mas Harcher a jeho synové. Copak ho neviděli stokrát při práci? Co-pak nevykoupil Jean zločin Simona Morgaze, když nasadil stokrát život? Opravdu, kdyby byli bývali přítomni tomu hnusnému výjevu, nebyli by se dovedli zdržet, a vrhli se na dav a vykonali spravedlnost nad těmi hanebnými urážkami! A kdyby věděli, kam se Jean uchýlil, šli by pro něj, přivedli by jej mezi modré čepice a postavili by ho čela!
Je nutné říci, že po vypuzení Jeana a Bridget nastal v myslích po-vstalců obrat. Pocity Lionela a Harcherovy rodiny sdílela nyní většina vlastenců.
K jedenácté hodině dopolední byl zahájen útok. První koule z baterií královských děl zahvízdaly nad táborem. Granáty nesly na ostrov zhoubu a požár. Bylo nemožné ukrýt se před těmito střelami na ploše téměř rovné, poseté skupinami stromů a řídkými háji, mající jen něko-lik zákopů, zbudovaných směrem k řece.
Plukovník MacNab se snažil vyčistit břeh, aby se pokusil o přeplutí Niagary, - ta operace nebyla bez obtíží, i přes nepatrný počet obháj-ců.
Ti se shromáždili kolem domu pana de Vaudreuil méně vystavené-ho dělovým ranám pro svou polohu na pravém břehu naproti Schlosse-ru.
Hned když padly první výstřely, nařídil pan de Vaudreuil všem, kdo nebyli bojovníky, aby se vrátili na americké území. Ženy a děti, jejichž přítomnost byla dosud trpěna, musely nasednout do člunů, daly sbo-hem manželům, otcům, bratřím a byly dopraveny na protější břeh. Tato doprava byla vykonána ne bez nebezpečí, neboť děla, postavená pod Chippeway, je z boku ohrožovala. Několik koulí zalétlo až na hranici Spojených států, což pak vyvolalo zcela oprávněné stížnosti federální vlády.
Pan de Vaudreuil chtěl dosáhnout na dceři, aby se odebrala do Schlosseru a vyčkala tam konec útoku. Clary jej odepřela opustit.
„Otče,“ pravila, „musím zůstat u vás a zůstanu. To je moje povin-nost.“
„A když padnu do rukou královských?...“
„Nuže, neodepřou mi sdílet vaše vězení, otče.“
„A jestli budu zabit, Clary?...“
Dívka neodpovídala, ale panu Vaudreuil se nepodařilo zlomit její odpor. Proto byla u něho, když zaujal své místo mezi vlastenci, shro-mážděnými před domem.
Výstřely zazněly s krajní prudkostí. Postavení tábora se stávalo ne-udržitelné. Nicméně se ještě neprovedl pokus o vylodění nepřátel. Jinak by ti z povstalců, kteří se nacházeli v zákopech, o tom podali zprávu.
Před domem byli Vincent Hodge, Clerc a Farran, Thomas, Peter, Michael a Jacques Harcherovi. Byli tam také mistr Nick a Lionel a indiánští bojovníci, chladnokrevní a klidní jako vždy.
Pan de Vaudreuil se ujal slova.
„Přátelé,“ pravil k nim, „máme hájit poslední hradby své nezávislos-ti. Ovládne-li tuto nezávislost MacNab, bude povstání přemoženo a kdo ví, kdy noví vůdcové a noví vojáci budou moci začít opět boj! Odrazíme-li útočníky, podaří-li se nám udržet se, přijde nám pomoc z celé Kanady. Naši přívrženci nabudou opět naděje a z tohoto ostrova učiníme nedobytnou pevnost, kde bude národní věc mít vždy oporu. Jste odhodláni ji hájit?“
„Do posledního dechu!“ odpověděl Vincent Hodge.
„Do posledního dechu!“ opakovali jeho druhové.
Několik koulí padlo asi dvacet kroků odtud a zvedly mrak sněhu.
Ani jediný z modrých kabátů se nehnul. Všichni čekali na rozkazy svého vůdce.
Pan de Vaudreuil pokračoval:
„Je čas se odebrat na břeh. Dělostřelectvo brzy umlkne, neboť královští se pokusí o přechod. Rozptylte se podél břehu, a vyčkejte, až lodi budou na dostřel. Angličtí vojáci nesmějí vystoupit na ostrov...“
„Nevystoupí,“ řekl William Clere, „a podaří-li se jim to, srazíme je do Niagary!“
„Na místa, přátelé!“ zvolal Vincent Hodge.
„Půjdu s vámi,“ řekl pan V audreuil, „pokud mi síly nevypoví...“ „Zůstaň tady, příteli Vaudreuile,“ řekl André Farran.
„Budeme s tebou stále ve styku...“
„Ne, přátelé,“ odpověděl pan de Vaudreuil. „Budu tam, kde mám být!... Pojďme...“
„Ano, pojďme, vlastenci!... Lodi už odrazily od kanadského břehu!“
Obrátili se, když zaslechli tato slova, pronesená zvučným hlasem.
Jean Morgaz byl zde. Předešlé noci ho jakási loďka dopravila na ostrov. Nikdo ho nepoznal. Skryl se na břehu a pozoroval přípravy plukovníka MacNaba a nestaral se o střely doletující až sem. Pak, když viděl, že se útočníci chystají přeplavit se přes řeku, přišel veřejně zauj-mout své místo mezi bývalými druhy.
„Věděl jsem to docela jistě!“ zvolal Lionel.
Clary de Vaudreuil přistoupila k mladému vlastenci; Thomas Harcher a jeho druhové jej obklopili.
Pan de Vaudreuil podával Jeanovi ruku...
Jean ji nepřijal.
„Obhájci ostrova Navy,“ řekl, „má matka zemřela, zničena urážka-mi, jimiž jste ji zahrnuli! Nyní jsem zbyl jen já z této rodiny, propadlé zášti a opovržení! Podrobte se už hanbě vidět Morgaze bojovat vedle sebe a pojďme zemřít za francouzsko-kanadskou věc!“

Bouře potlesku byla odpovědí na tato slova. Všechny ruce se vztáhly k Jeanovi. I tentokrát se jich bránil dotknout svou rukou. „Sbohem, Clary de Vaudreuil!“ řekl.
„Sbohem, Jeane!“ odpověděla dívka.
„Ano, a to naposledy!“
Poté zamířil na levý břeh ostrova před panem de Vaudreuil, jeho přáteli, přede všemi, kdo chtěli jako on, jít na smrt.

XIII. KAPITOLA
Noc 20. prosince

„V tu chvíli odbíjely na věži kostelíka ve Schlosseru tři hodiny odpoledne. Šedavá a ledová mlha plnila vlhkou kotlinu Niagary. Byl velmi suchý mráz. Obloha byla pokryta nehybnými mraky, které by sebemenší zvýšení teploty vlivem východního větru změnilo ve sníh. Hřímání děl královských vojáků rozdíralo vzduch. V přestávkách mezi výstřely bylo zřetelně slyšet vzdálený hukot vodopádu.
Čtvrt hodiny poté, co opustili dům pana de Vaudreuil, dorazili vlastenci, ubírající se skupinami stromů, plížením se podél plotů a ohrad, k levému rameni řeky.
Několik jich scházelo. Jedni byli zasaženi útržky granátů a museli se vrátit. Jiní, leželi ve sněhu, nemohli už vstát. Celkem ubylo asi dvacet ze zbylých dvou set.
Děla už způsobila na ostrově velikou spoušť. Zákopy, které by mod-rým čepicím umožnily střílet z krytů, byly téměř úplně zničeny. Bylo tedy nutné zaujmout postavení dole na břehu, mezi skalami, zpola omývanými prudkým proudem. Odtamtud se Jean a jeho lidé pokusí bránit nepřátelům v přistání do úplného vyčerpání zásob střeliva.
Zatím byl tento pohyb zpozorován z tábora Angličanů. Plukovník MacNab, který dostával zprávy nejdříve Ripovými signály a nyní i úst-ní zprávou tohoto vyzvědače, který se nacházel v táboře, dal zdvojná-sobit palbu na opevněná místa. Kolem Jeana bylo asi dvacet jeho druhů zasaženo úlomky skal, které výstřely z děl rozmetávaly po břehu.
Jean přecházel po břehu, pozoroval pohyby nepřátel přesto, že kul-ky mu hvízdaly k nohám nebo mu létaly vzduchem nad hlavou.
V tom odrazily od kanadského břehu, prostorné, ploché lodě, opatřené vesly.
V posledním úsilí jim udělali místo. Tři nebo čtyři salvy přelétly lodě a snesly se na ostrov.
Jean neměl ani škrábnutí.
„Vlastenci,“ zvolal, „buďte připraveni!“
Všichni čekali, až budou lodě na dostřel, aby zahájili palbu.
Útočníků, ležících na lodích, aby poskytovali kulkám menší mož-nost zásahu, bylo čtyři až pět set, jak dobrovolníků, tak vojáků králov-ské armády.
Několik okamžiků poté, byly lodě, nacházející se v polovině řeky, dost blízko ostrova, tak že královské dělostřelectvo muselo přestat střílet.
V tom zazněly ze skalisek první výstřely. Lodě na ně odpověděly téměř ihned. Avšak protože byly. lodě vystaveny silné palbě ze břehu, museli útočníci intenzívně veslovat.
Stačilo několik minut, aby lodě přistály. Obě strany se přichystaly k boji muže proti muži.
Jean velel za krupobití kulek, které pršely jako kapky vody v prud-kém dešti.
„Schovejte se!“ zvolal na něho Vincent Hodge.
„Já?“ odpověděl.
A zvučným hlasem zvolal na útočníky, vyskakující na břeh: „Jsem Jan Bezejmenný!“
Toto jméno bylo přijato se skutečným úžasem, protože království museli mít za to, že Jan Bezejmenný byl popraven ve tvrzi Frontenac.
Potom Jean vykřikl a vrhl se k prvním lodím:
„Vpřed, modré čepice!... Smrt červeným kabátům!“
Boj se stal neobyčejně prudkým. První, kdo vystoupili na ostrov z něho byli vytlačeni. Někteří padli do proudu, který je unášel k vodo-pádům. Když vlastenci opustili svůj úkryt za skalami, rozptýlili se po břehu a bili se tak zuřivě, že nejdřív byli ve výhodě. Dokonce přišla i chvíle, že lodě musely ustoupit. Avšak ihned jim přispěchaly na po-moc jiné. Několik set mužů mohlo vkročit na ostrov. Přechod byl vynucen a počet vítězil nad statečností.
Vskutku, vůči tomuto o mnoho silnějšímu nepříteli, byli povstalci nuceni opustit břeh. Ustoupili aniž by způsobili útočníkům citelné ztráty, avšak jejich ztráty byly značné.
Mezi jinými Thomas Harcher, Peter a Michael, zasažení kulkami, byli doraženi zběsilými dobrovolníky, kteří nedávali milost. William Clerc a André Farran, oba raněni, byli zajati, když leželi v kaluži krve. Nebýt toho, že zakročil jakýsi důstojník, stihl by je osud farmáře a obou jeho synů. Avšak plukovník MacNab nařídil, aby vůdcové povstání byli co možná nejvíce ušetřeni, protože je vláda chce postavit před válečný soud v Québeku nebo Montrealu. Jen následkem tohoto roz-kazu unikli Clerc a Farran smrti.
Bylo ostatně nemožné odolat přesile. Bojovali jako zoufalci. Modré čepice a Indiáni, kteří se bránili s onou chladnokrevnou odvahou, která je příznačná Indiánům jejich kmene, prchali ostrovem. Byli pronásle-dováni od ohrady k ohradě, ničeni z boků, drceni zezadu. Byl to sku-tečně zázrak, že Lionel nebyl nejméně dvacetkrát zabit a že i mistr Nick unikl smrti. Co se týče Huronů, kolik z nich se již nemělo vrátit do svých wigwamů ve Walhattě!
Mistr Nick se dostal k domu pana de Vaudreuil, chtěl přinutit Clary, aby vstoupila do jedné z loděk, které ji dopraví do Schlosseru.
„Dokud můj otec bude na ostrově,“ řekla, „neopustím ho!“

Ano, její otec a možná, že i Jean, ačkoliv věděla, že se vrátil jen zemřít.
K páté hodině večerní pochopil pan de Vaudreuil, že se déle není možné bránit několika stům útočníků, kteří se zmocnili už veliké části ostrova. Jestliže si ti co zbyli chtěli zachránit život, mohli to udělat jen tehdy, když se uchýlí na pravý břeh Niagary.
Avšak pan de Vaudreuil sotva stál a kdo ví, jestli bude moci dojít do domu, kde na něho čeká jeho dcera, a odplout s ní.
Vincent Hodge se ho odsud pokoušel odvést. Vtom byl pan de Vaudreuil zasažen kulkou přímo do prsou a mohl zašeptat už jen tato slova:
„Má dcera... Hodgei... má dcera!“
Jean, který se zde právě ocitl, je zaslechl.
„Zachraňte Clary!“ zvolal na Vincenta Hodgea.
Po tomto výkřiku se na něho vrhlo asi tucet dobrovolníků. Poznali ho! Zmocnit se pověstného Jana Bezejmenného, přivléci ho živého do tábora královských - jak výnosný by to byl pro ně lov!
S posledním vypětím sil srazil Jean dva z dobrovolníků, kteří se snažili ho popadnout, a zmizel za salvy, která ho nezasáhla.
Co se týče Vincenta Hodgea, ten byl těžce raněn a zajat nad mrtvo-lou pana de Vaudreuil.
Kam šel Jan Bezejmenný? Copak si umínil zůstat naživu, když nej-lepší vlastenci padli, nebo byli v rukou královských?
Ne! Copak nebylo posledním slovem pana de Vaudreuil jméno jeho dcery?...
Nuže! Protože ji už nemůže zachránit Vincent Hodge, zachrání ji on, přinutí ji prchnout, dopraví ji na americký břeh a vrátí se mezi své přátele, dosud zápasící.
Clary de Vaudreuil, sama před svým domem, slyšela hluk boje, výkřiky vzteku a bolesti, mísící se v palbě z pušek. Všechen ten rámus se blížil a rány padaly stále blíž.
Asi padesát vlastenců, většinou raněných, se vrhlo do člunů a mířili ke vsi Schlosser.
Zbýval jen parníček Karolina, už beztak plný uprchlíků a chystající se přeplout rameno Niagary.
Náhle se objevil Jean, zbrocený krví - krví královských - živ a zdráv, hledal marně smrt, která ho snad dvacetkrát minula.
Clary se k němu vrhla.
„Můj otec?...“ řekla.
„Mrtev!“
Jean jí odpověděl tak bezohledně, protože bylo nutné, aby Clary svolila opustit ostrov.
Jean uchopil omdlelou do náruče v okamžiku, kdy dobrovolníci obklopili dům, aby mu překazili útěk. Rozběhl se se svým břemenem ke Karolině, složil tam dívku a pak se postavil a řekl:
„Sbohem, Clary!“
A položil nohu na zábradlí lodi, aby mohl vyskočit na břeh.
Než však vyskočil, byl zasažen dvěma kulkami a sražen na palubu zádi, zatím co se Karolina vzdalovala plnou parou od břehu.
Avšak při světle výstřelů Jean poznal dobrovolníky, kteří ho proná-sledovali ostrovem, a ozvaly se výkřiky:
„Byl zabit Jan Bezejmenný!... Zabit!“
Po těchto výkřicích nabyla Clary opět vědomí a vstala. „Mrtev!...“ zašeptala a vlekla se k němu.
Několik minut poté zakotvila Karolina u hráze ve Schlosseru. Tam mohli uprchlíci, nacházející se na lodi, mít zato, že jsou v bezpečí pod ochranou amerických úřadů.
Někteří ihned vystoupili; avšak protože jediný hostinec ve vsi byl brzy přeplněn, a protože byly tři míle k hotelům v Niagara Faus, většina zůstala raději v kajutách parníku.
Bylo osm hodin večer.
Jean, ležící na palubě, ještě dýchal. Clary, klečící a podpírající mu hlavu, k němu mluvila... Neodpovídal... Snad ji už neslyší?
Clary se rozhlédla. Kde hledat pomoc v tomto zmatku, ve vsi, pře-plněné tolika uprchlíky, přeplněné tolika raněnými, kterým se nedo-stávalo jak lékařů tak léků?
A tu se promítl vzpomínkami Clary její život. Její otec padl pro věc národa!... Ten, kterého miluje, jí umírá v náručí, bojoval do poslední chvíle. Nyní je na světě sama, bez rodiny, bez vlasti, zoufalá...
Když uložila Jeana pod neumělou střechou z plachtoviny, aby ho uchránila od drsného mrazu, naslouchala Clary, a nakláněla se k němu, jestli jeho srdce ještě slabě nebije, jestli z jeho rtů nevychází dech...
V dáli, na protějším břehu, se ještě ozývaly poslední výstřely, jejichž ostré záblesky kmitaly mezi stromy ostrova Navy. Vše konečně umlklo a niagarská kotlina usnula v zlověstném tichu.
Bezděky dívka šeptala jméno svého otce a rovněž Jeanovo jméno, říkala si, že v posledních úzkostech mladý vlastenec umírá asi s myšlen-kou, že bude i za hrob pronásledován lidskou kletbou! Modlila se za oba.
Náhle se Jean zachvěl a jeho srdce rychleji zabušilo. Clary pronesla jeho jméno...
Jean neodpověděl.
Uplynuly dvě hodiny. Na Karolíně všichni odpočívali. Ani v kaju-tách, ani na palubě, se neozval sebemenší zvuk.
Jenom Clary de Vau-dreuil tam bděla jako milosrdná sestra u lože umírajícího.
Noc byla velmi tmavá. Mraky nad řekou se začaly převalovat. Dlou-hé mlhy ulpívaly na kostře stromů, jejich větve, pokryté jíním, se pitvo-řily na břehu.
Nikdo tedy nespatřil čtyři lodi, které obepluly hořejší konec ostrova a manévrovaly tak, aby se bez hluku dostaly k schlosserskému břehu.
Na těchto lodích bylo asi padesát dobrovolníků, jimž velel poručík královské milice Drew. Na rozkaz plukovníka

MacNaba přicházel ten-to důstojník na posměch mezinárodnímu právu až do amerických vod vykonat hnusný zločinný kousek.
Mezi jeho lidmi byl jistý MacLeod, jehož krutost měla o několik měsíců později způsobit vážné mezinárodní spory.
Čtyři lodi, hnané tiše svými vesly, přepluly levé rameno Niagary a přistály u boku Karoliny.
Ihned se dobrovolníci vplížili na palubu, sestoupili do kajut a začali své strašlivé dílo vraždění.
Cestující, ranění nebo spící, se nemohli bránit. Vydávali srdcervoucí výkřiky. Nadarmo. Nic by nezkrotilo zběsilosti těchto darebáků, mezi nimiž MacLeod s pistolí v jedné a sekerou v druhé ruce, vydával kani-balský řev.
Jean nenabyl vědomí. Clary, zděšená, stáhla rychle plachtu, která oba přikryla.
Avšak několika cestujícím se přece podařilo prchnout, buď že vy-skočili na schlosserskou hráz, buď že se vrhli do vody, aby dosáhli některého místa na břehu, kam by se je MacLeod a jeho vrazi neodvá-žili pronásledovat. Ostatně byl ve vsi vyhlášen poplach a obyvatelé už vybíhali z domů na pomoc.
Tato řež trvala jen několik minut a četné oběti by unikly smrti, kdyby MacLeod nebyl v čele zákeřníků.
Vskutku, tento lotr přivezl na své lodi značné množství zápalných látek a nechal je nahromadit na palubě Karoliny. Za několik vteřin byly trup a lanoví v plamenech.
Zároveň přeřezali provazy a loď, prudce odstrčená od břehu, začala plout po proudu.
Byla to úděsná situace.
O tři míle níž, se řítila Niagara do propasti svých vodopádů.
Pět nebo šest nešťastníků, šílených strachem, se vrhlo do vody. Avšak sotva se některým podařilo dosáhnout břehu po zápase s krami, plujícími po vodě.
Nikdy se nezjistilo, jak velký byl počet obětí, zavražděných katy poručíka Drewa nebo utonulých, když chtěli nešťastníci uniknout pla-menům.
Zatím plula Karolina mezi oběma břehy jako hořící hranice. Požár se rozšířil na záď. Clary křičela, a byla nepředstavitelně zděšená... Jean ji konečně zaslechl, otevřel oči, zpola se nadzvedl a rozhlédl se. Při svitu plamenů se břehy řeky rychle plynuly.
Jean spatřil vedle sebe dívku.
„Clary!“ zašeptal.
Kdyby k tomu měl sílu, vzal by ji do náručí, vrhl se s ní do proudu, pokusil by se ji zachránit!... Ale nemohl se sám udržet, klesl opět na palubu. Řev vodopádu bylo nyní slyšet ve vzdálenosti ani ne půl mile.
To znamenalo smrt pro ni i pro něho, právě jako pro ostatní oběti, které Karolína unášela po Niagaře.
„Jeane,“ řekla Clary, „zemřeme... zemřeme spolu!... Jeane, miluji vás... Byla bych hrdá, kdybych mohla nosit vaše jméno!... Bůh ne-chtěl!...“
Jean měl sílu stisknout Clary ruku. Potom opakovaly jeho rty poslední slova, která pronesla jeho matka:
„Očista!... Očista!...“
Loď uháněla velkou rychlostí, minula Goat Island, který dělí ame-rický vodopád od kanadského vodopádu. A uprostřed podkovy, tam, kde se proud noří do zelenavé propasti, zmizela Karolína, která se ocitla nad hlubinou, v jícnu vodopádu.

XIV. KAPITOLA
Poslední fáze povstání

Čin, provedený Angličany na posměch všemu mezinárod-nímu a lidskému právu, způsobil nesmírný povyk na obou pevninách. Úřady v Niagara Faus zahájily vyšetřování. MacLeod byl poznán ně-kterými z těch, kterým se podařilo uniknout vraždění a požáru. Ostat-ně se tento lotr chlubil zcela veřejně, že „bojoval s prokletými Yan-keey!“
Nicméně bylo po Anglii požadováno jen zadostiučinění, když byl v měsíci listopadu roku 1840 zatčen MacLeod v ulicích New Yorku.
Anglický vyslanec Fox požadoval jeho vydání, ale americká vláda ho odepřela vydat. Proto jak ve Sněmovně lordů, tak ve Sněmovně poslanců bylo naléháno na ministerstvo, aby vymohlo propuštění Mac-Leoda na svobodu, protože prý jednal podle rozkazů královny Vikto-rie. Kongres odpověděl na vyzvání tím, že uveřejnil zprávu, dávající za pravdu právu newyorského státu. Tato zpráva byla považována za hotový casus belli (Příčina k válce) a Spojené království učinilo příslušná opatření.
Federální parlament zase postavil zákeřníka před soud pro vraždu a odhlasoval další pomoc. Bezpochyby by byla vyhlášena válka, když vtom MacLeod dokázal alibi, málo odůvodněné, které však umožňo-valo jak Angličanům, tak Američanům ututlat tuto aféru a stížnostem byl učiněn konec.
Tak byly pomstěny oběti strašlivého přepadení Karoliny!
Po porážce povstalců na ostrově Navy dostal lord Gosford zprávu, že se reformisté už nehodlají bouřit proti úřadům. Ostatně jejich hlav-ní vůdcové byli rozprášeni nebo pozavíráni ve vězeních v Québeku a Montrealu a Jan Bezejmenný už nebyl.
Nicméně došlo ještě v roce 1838 k povstání na různých místech kanadských provincií.
V měsíci březnu byl učiněn první pokus Robertem Nelsonem, brat-rem toho, který velel v Saint Denis; tento pokus se nezdařil hned v začátcích.
V Napierville druhý pokus, při němž dva tisíce vlastenců, zápasících se šesti sty pravidelnými vojáky sira Johna Colbornea, a mimo to pět set Indiánů a čtyři sta dobrovolníků bylo uvedeno do zmatku.
V měsíci listopadu byl učiněn ještě třetí povstalecký pokus. Refor-misté z hrabství Chambly, Vercheres, Laprairie,

Acadie, Terrebonne a Deux-Montagnes, vedeni Brierem, Lorimiery, Rochony atd., se roz-dělili na dva oddíly po stu muŽÍch. Jeden napadl panské sídlo, které dobrovolníci marně hájili. Druhý se zmocnil parníku v přístavu měs-tečka Beauharnais. Potom v Chateauqayi Cardinal, Duquet, Lapail-leur a Ducharme chtěli přinutit caughnawažské Indiány, aby vydali zbraně, nepochodili. Konečně Robert v Terrebonne, oba Sanguineto-vé ve Sv. Anne, Bouc, Gravelles, Roussin, Marie, Granger, Latour, William Prévost a jeho synové organizovali poslední hnutí, která vy-značila konec tohoto povstaleckého údobí z let 1837 a 1838.
Nadešla doba odvety. Vláda v hlavním městě se jí podjala s energií tak neúprosnou, že hraničila s krutostí.
4. listopadu prohlásil sir John Colborne, dosazený na nejvyšší úřad, výjimečný stav a odstranil habeas corpus (Anglický zákon z r. 1679 na ochranu osobní svobody) po celé provincii. Válečný soud byl ustaven a jeho rozsudky byly vynášeny s křiklavou stranicko-stí a lehkomyslností. Tento soud pak poslal na popraviště Cardinala, Douqueta, Roberta, Hametina, oba Sanguinety, Decoignea, Narbon-na, Nicolase, Lorimiera, Hindelanga a Saunaise, jejichž jména nevymi-zejí nikdy z martyrologie dějin kanadských Francouzů. K těmto jménům se sluší připojit jména několika osob, které vystupují v této histo-rii, advokáta Sebastiana Gramonta a pak Vincenta Hodgea, který ze-mřel jako otec se stejnou statečností a pro stejnou věc.
Protože William Clerc podlehl na americké půdě svým ranám, zbyl André Farran, který se uchýlil do Spojených států, jediný ze svých druhů. Potom přišla listina vypovězenců. Obsahovala padesát osm nejznamenitějších vlastenců a mnoho let mělo uplynout, než se budou moci vrátit do vlasti. Co se týče poslance Papineaua, jehož osobnost ovládala všechnu tu dobu národní odvety tomu se podařilo uprchnout.
Dlouhý věk mu umožnil vidět Kanadu v držení své samosprávy, jestli ne už naprosté nezávislosti. Papineau zemřel ve věku jistě úcty-hodném.
Zbývá říci, co se stalo s Catherine Harcherovou. Z jejich pěti synů, kteří doprovodili otce do Saint Charles a na ostrov Navy, se vrátili jen dva na farmu Chipogan po několikaletém vyhnanství a od té doby ji už neopustili.
Co se týče Mahoganiiů, kteří se účastnili konce povstání, chtěla na ně vláda zapomenout, jako zapomněla na výtečného muže, který byl bezděky stržen do účasti na věcech, o které se vůbec nestaral. Proto se vrátil mistr Nick, nasycen poctami, které ostatně nehledal, do Mont-realu a začal tam dřívější život. A jestliže se Lionel vrátil ke svému stolku druhého písaře v kanceláři na náměstí Bon Secours, pod Saga-morovo žezlo, učinil to se srdcem, plným vzpomínek na toho, pro něhož by rád dal život!
Oba si uchovali vzpomínky na rodinu de Vaudreuil a na Jana Beze-jmenného, očištěného smrtí, jednoho z legendárních hrdinů Kanady.
Avšak tato povstání, ačkoliv ztroskotala, zasela semeno do úrodné půdy. Postupem času mělo semeno vydat plody. Vlastenci neprolévají za svá práva svoji krev nadarmo. Ať na to nikdy nezapomíná žádná země, která má povinnost dobýt nazpět svoji nezávislost.
Guvernéři, byli postupně posíláni do čela kolonie, Sidenham, Bagot, Métcalfe, EIgin a Mock slevili ponenáhlu něco z nároků koruny. Po-tom ústava z roku 1867 postavila kanadskou konfederaci na neochvěj-né základy. V té době bylo jednáno o otázce hlavního města ve pro-spěch Québeku; nakonec bylo rozhodnuto pro Ottawu.
Dnes je uvolnění svazku s mateřskou zemí takřka úplné. Kanada je vlastně svobodným státem se jménem Dominion of Canada a fran-couzsko-kanadské a anglosaské obyvatelstvo tam žije v dokonalé rov-noprávnosti. Z pěti milionů obyvatel patří ještě téměř třetina k fran-couzské národnosti.

Každý rok tklivý obřad shromažďuje vlastence v Montrealu k patě sloupu, postavenému na pobřeží des Neiges politickým obětem z let 1837 a 1838. V den odhalení tam měl řeč pan Euclide Roy, prezident Institutu, a jeho poslední slova jsou asi stručným shrnutím toho, co plyne z tohoto příběhu:
„Oslavovat obětavost, to tvoří hrdiny!“